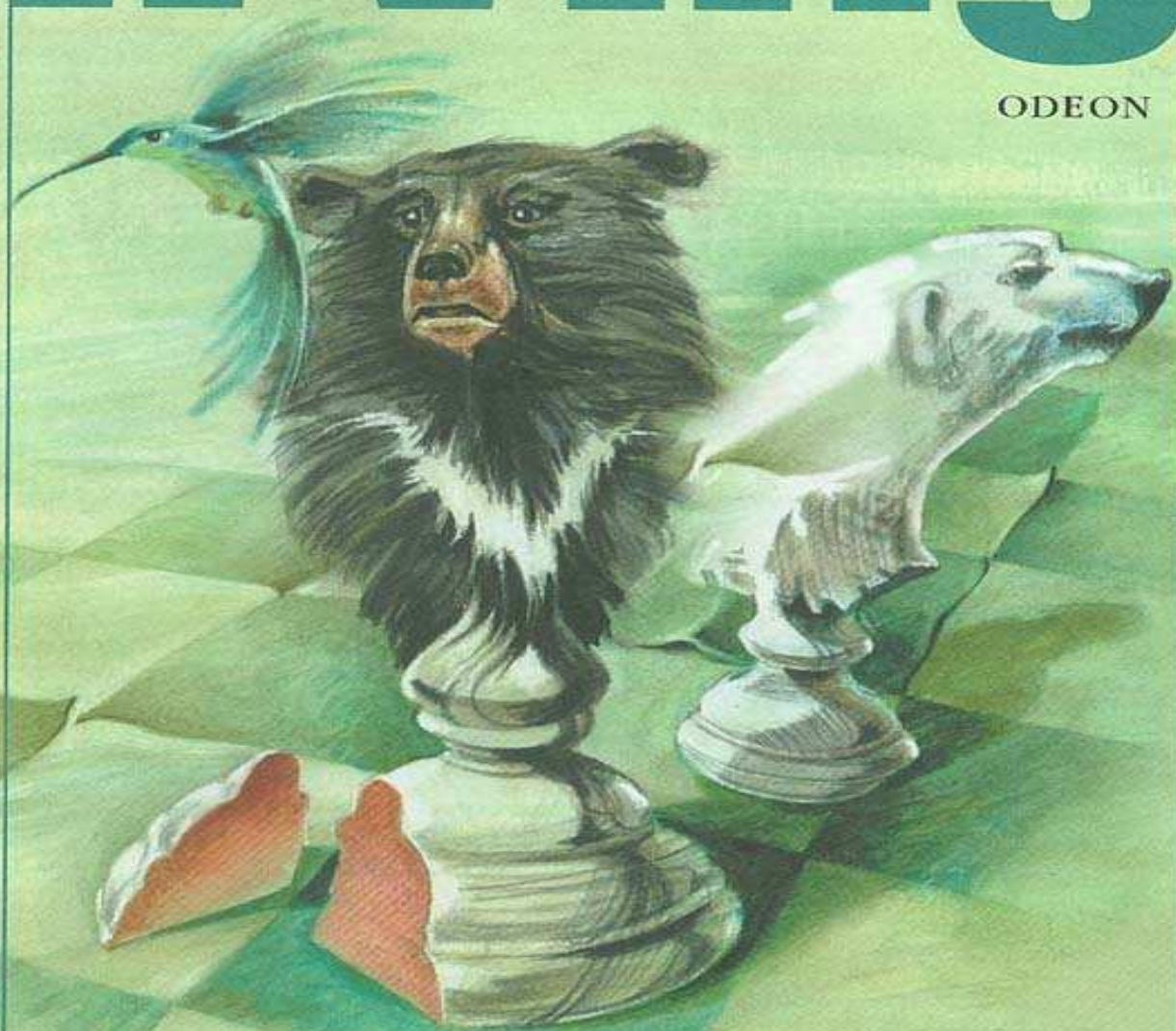

John
Irving

ODEON

Svobodu
medvědům

ISBN 80-207-1181-3

9 788020 711816

www.euromedia.cz

(Front)

Potkávají se pravidelně v jednom z městských parků a zvědavě po sobě pokukují – student vídeňské univerzity a rituální krmič ptactva Siggy Javotnik. Teprve náhodné setkání v motocyklové dílně na periferii města je svede dohromady: narychlo kupují motorku a vyrážejí na trip, kde času nějaké předběžné plány nehrají žádnou roli...

Už první, neplánované zastavení ve vídeňské zoo se ukáže jako osudové. Pohled na uvězněné zvířectvo inspiruje Siggyho ke zprvu nevázně míněnému nápadu – osvobodit místní obyvatele. Motorkářský trip pokračuje pryč z Vídně do venkovských dálav, leč Siggyho kroky se sem brzy vrací. Tentokrát už s jasným záměrem. Po mnoha peripetiích, které korunuje Siggyho tragická smrt, je smělý, ba šílený plán nakonec realizován studentem a jeho novou přítelkyní... Jak k tomu dojde, jak to celé dopadne a co nečekaného se přihodí? A hlavně: podaří se zvířata osvobodit?

Svobodu medvědům je Irvingův první román. Do značné míry předznamenává spisovatelova pozdější témata i konstanty a prvky zdánlivě nespojitelné: bizarní, charakterově nejednoduché postavy a stěží uvěřitelný příběh s velmi reálnou a faktograficky dobře podloženou kulisou Vídně čtyřicátých, respektive šedesátých let minulého století. Již zde autor nabízí svou typickou směs humoru a odlehčené ironie s nenásilným odhalováním vážnějších pravd a souvislostí včetně témat nám blízkých, jako je rakouské maloměšťáctví či koketování s nacismem.

(Back)

John Irving se narodil v Exeteru roku 1942. Studoval na řadě univerzit (Pittsburgh, Vídeň, New Hampshire, Iowa) a až do 70. let tam také přednášel. První román *Svobodu medvědům* vydal roku 1968 (č. 1994), nedlouho poté následovaly další dvě knihy: *Pitná kúra* (1972, č. 1994) a *Manželství do 158 liber* (1974, č. 1995 pod názvem 158 librová svatba). Celosvětovou proslulost si získal románem *Svět podle Garpa* (1978, č. 1987) a zařadil se tak k nejvýznamnějším i nejčtenějším americkým prozaikům současnosti. Jeho další díla už patřila k zaručeným bestsellerům – *Pravidla moštámy*, *Modlitba za Owena Meanyho*, *Syn cirkusu* – a některá byla také úspěšně zfilmována. Roku 1996 vydal autobiografickou knihu *Imaginární přítelkyně*, v níž se vyznává ze své celoživotní vášně – zápasení. Jeho zatím posledním dílem je próza *Čtvrtá ruka* (č. 2002). Čtenáři však určitě ocení, že autor před časem ohlásil vydání nového románu. V roce 2001 byl spisovatel zvolen členem Americké akademie pro umění a literaturu. John Irving má tři děti a žije ve Vermontu a v Torontu.

John Irving

Svobodu medvědům

ODEON

Tato kniha je pro
VIOLETTE a CO
v upomínku
na GEORGE

Copyright © 1968 by John Irving
Translation © Pavel Kříž, 2005
Czech edition © Euromedia Group k. s., 2005
ISBN 80-207-1181-3

Část první Siggy

Vídeňská dieta

Vídal jsem ho každé poledne, jak sedí na lavičce v Rathaus Parku s malým, naditým sáčkem skleníkových ředkviček v klíně a lahví piva v ruce. Vždycky si přinesl i slánku; musel jich mít hodně, protože si nemohu vybavit ani jednu z nich. Nikdy to však nebyly žádné moc noblesní slánky a jednou dokonce jednu zahodil. Zabalil ji do prázdného sáčku od ředkviček a odhodil do odpadkového koše v parku.

Každé poledne a vždy na stejné lavičce, z níž trčelo nejméně třísek, na okraji parku nejbližší k univerzitě. Občas měl s sebou zápisník, ale vždy byl v manšestrové lovecké bundě na kachny s prostráženými postranními kapsami a velkou větrací kapsou na zádech pod pasem. Ředkvičky, láhev piva, slánku a někdy notes – to vše vytáhl z dlouhé vyboulené zadní kapsy. Když šel, nenesl v rukách nic. Tabák a dýmky strkal do postranních šikmých kapes bundy; měl s sebou aspoň tři různé dýmky.

Ač jsem předpokládal, že je student jako já, nikdy jsem ho neviděl v žádné univerzitní budově. Pouze v Rathaus Parku, každé poledne v prvních jarních dnech. Když jedl, často jsem sedával na protější lavičce. Měl jsem s sebou noviny a bylo to prima místo na pozorování dívek, které chodily po cestě; člověk se mohl letmo mrknout na jejich bledá zimní kolena – kostnaté, blůzaté dívky v průsvitném hedvábí. Ale on se na ně nedíval; seděl tam nad tím svým sáčkem s ředkvičkami ostražitý jako veverka. Skrz laťky lavičky mu slunce kreslilo zebří pruhy na klín.

Už přes týden jsem s ním udržoval takový kontakt, než jsem si povšiml dalších jeho zvyků. Něco si čmáral na sáček od ředkviček a odtržené kousky pytlíku si pořád strkal do kapes, ale častěji si zapisoval do notesu.

Jednoho dne to udělal jinak: zahlédl jsem, jak si strčil do kapsy poznámku na útržku papíru, poodešel od lavičky a po několika metrech chůze se rozhodl znovu se na něj podívat. Vytáhl útržek a četl. Pak ho zahodil a já si přečetl:

Fanatické dodržování dobrých návyků je nezbytné.

Až později, když jsem četl jeho slavný zápisník – jeho Poezii, jak sám říkal –, jsem si uvědomil, že tato poznámka nebyla tak docela zahozena. Prostě ji trochu upravil.

Stojí za to být fanatický, když jde o dobré návyky.

Ale tam v Rathaus Parku jsem podle malých útržků z pytlíku od ředkviček nemohl poznat, že jde o básníka a tvůrce aforismů. Jenom mě napadlo, že by bylo zajímavé toho člověka poznat.

Zlé časy

Na Josefsgasse, za budovou parlamentu, je místo proslulé rychlým a podezřelým obratem ojetých motocyklů. Za objevení tohoto místa mám co děkovat doktoru Fichtovi. Právě jsem neudělal zkoušku u doktora Fichta a to mě přivedlo do nálady, v níž jsem změnil svůj obvyklý polední zvyk jít do Rathaus Parku.

Procházel jsem pod nízkými klenbami, kde to páchlo bahnem, kolem sklepních obchodů s plesnivým oblečením a dostal se do oblasti autodílen, prodejen pneumatik a autodílů, kde umazaní muži v kombinézách něčím řinčeli a vyvalovali různé věci na chodník. Narazil jsem na ni znenadání, na špinavou výkladní skříň s papírovou cedulí U FABERA v rohu výkladu. Žádná další reklama, kromě rámusu linoucího se z otevřených dveří. Oblaka kouře tmavého jako bouřkové mraky, překvapivé série prudkých detonací s ozvěnou, a za výlohou jsem rozeznal dva mechaniky túrující plyn u dvou motocyklů. Další motorky stály na plošině hned u okna, ale ty byly nablýskané a tiché. Na betonové podlaze u dveří a zahalené do výfukových plynů leželo různé nářadí a zátky od nádrží, dráty a ráfek, blatník a kabel. A ti dva soustředění mechanici se skláněli nad svými stroji, otvírali a zavírali škrtkové klapky a tvářili se tak vážně a naslouchali tak pozorně, jako hudebníci ladící před vystoupením. Já inhaloval ode dveří.

Zevnitř mne pozoroval šedovlasý muž se širokými zaolejovanými klopami; knoflíky byly nejmatnější součástí jeho obleku. Velké ozubené kolo se opíralo o rám dveří vedle něj, padlý ozubený měsíc, tak zapatlaný šmírem, že pohlcoval světlo a zářil na mne.

„Herr Faber osobně,“ pronesl muž a dlouhl se palcem do hrudi. A vystrčil mě ze dveří zpátky na ulici. Když jsme unikli rámusu, prohlédl si mě a usmál se na mne zlatými korunkami.

„A! Univerzita?“

„Když pánbůh dá,“ řekl jsem, „ale nevěřím tomu.“

„Přišly zlé časy?“ zeptal se Herr Faber. „Na jaký motocykl jste si myslel?“

„Vůbec na nic jsem nemyslel,“ namítl jsem.

„0,“ řekl Faber, „nikdy není snadné se rozhodnout.“

„Je to děsný,“ přiznal jsem.

„0, jako bych to nevěděl,“ řekl Faber. „Některé mašiny jsou pod vámi jako zvířata, vážně – opravdové bestie! A přesně to mají někteří na mysli. Zrovna to hledají!“

„Člověku se točí hlava, když na to pomyslí.“

„Souhlasím, souhlasím,“ přitakal Herr Faber. „Vím přesně, co chcete říct. Měl byste si promluvit s Herr Javotnikem. Je student – jako vy! A za chvíli se vrátí od oběda. Herr Javotnik dokáže lidem přímo zázračně pomoci při

rozhodování. Virtuoso na rozhodování!“

„Úžasný,“ řekl jsem.

„A pro mne je radostí a útěchou. Uvidíte.“ Herr Faber naklonil na stranu svou ulízanou hlavu a s láskou naslouchal vrum, vrzem, vrzem motocyklů v dílně.

Bestie pode mnou

Poznal jsem Herr Javotnika podle jeho manšestrové lovecké bundy s dýmkami vyčuhujícími z bočních prostrížených kapes. Vypadal jako mladík vracející se z oběda, po němž má pusu nasolenou a štiplavou.

„Al!“ pronesl Herr Faber a udělal dva malé úkroky, jako by nám chtěl zatančit. „Herr Javotniku,“ obrátil se k mladíkovi, „tento mladý muž se má rozhodnout.“

„Tak proto,“ řekl Javotnik. „Proto jste nebyl v parku.“

„Á! Á?“ zakvičel Herr Faber. „Vy už se znáte?“

„Moc dobře,“ řekl Javotnik. „Řekl bych, že velmi dobře. Toto bude určitě velice osobní rozhodnutí, Herr Fabere. Kdybyste nás laskavě nechal.“

„Ale ano,“ souhlasil Faber. „Ovšem, ovšem,“ a odkradl se od nás zpět k výfukovým plynům ve dveřích.

„Je to samozřejmě hulvát,“ prohlásil Javotnik. „Ty vůbec nemáš v úmyslu něco kupovat, že ne?“

„Ne,“ přiznal jsem. „Náhodou jsem šel kolem.“

„Bylo to zvláštní, když jsem tě neviděl v parku.“

„Přišly na mne zlé časy,“ řekl jsem mu. „Kdo tě vyhodil?“ zeptal se.

„Ficht.“

„No jo, Ficht. O něm ti můžu něco říct. Hnijou mu dásně, o přestávkách si bere kartáček a natírá si je nějakým sajrajtem z hnědé sklenice. Jeho dech by zničil i plevel. Taky na něj přišly zlé časy.“

„To je dobré vědět,“ řekl jsem.

„Ale motocykly tě nezajímají, vidě?“ zeptal se. „To já zájem mám. Hupnout najeden a odjet z tohoto města. Vídeň není místo na jaro. Ale samozřejmě nemám víc než na půlku kterékoli z těch motorek.“

„Ani já ne,“ přiznal jsem se.

„Fakt ne? Jak se jmenuješ?“

„Graff. Hannes Graff.“

„Hele, Graffe, je tam jeden obzvlášť pěkný motocykl, kdyby sis chtěl vyrazit na výlet.“

„No jo, ale já bych měl tak na půlku, chápeš, a zdá se, že tebe tu drží práce.“

„Mě nikdy nic nedrží,“ řekl Javotník.

d“Ale možná sis na ni zvykl,“ namítl jsem. „Zvyky jsou železná košile, to víš.“ Chvilí se houpal na podpatcích, pak vytáhl z bundy dýmku a zatřukal si s ní o zuby.

„Ale taky jsem pro každou dobrou srandu,“ prohlásil. „Já jsem Siggy. Siegfried Javotník.“

A i když si v té chvíli neudělal žádnou poznámku, později tuto myšlenku přidá do svého zápisníku pod opravený řádek zabývající se zvykem a fanatismem – tento nový aforismus také přeformuloval.

Nech se blaženě vést opravdovým nutkáním!

Ale to odpoledne na chodníku zřejmě neměl svůj zápisník, ani kus pytlíku od ředkviček, a jistě musel cítit ponoukání Herr Fabera, který nás nervózně sledoval a jehož hlava vykukovala ze zahulené dílny jako hadí jazyk.

„Pojil se mnou, Graffe,“ řekl Siggy. „Posadím tě na bestii.“

Přešli jsme kluzkou podlahu dílny a došli ke dveřím v zadní stěně, ke dveřím, na nichž byl terč na šipky; dveře i terč visely našisato. Terč byl celý rozdrbaný, „býčí oko“ v centru se nedalo odlišit od vyrvaných kousků korku kolem dokola – jako by se do něj trefovali klíči místo šipek, nebo jako by ho šílení mechanici rozervali kusadly.

Vyšli jsme do uličky za dílnou.

„Ale pane Javotníku,“ ozval se Faber. „Opravdu si to myslíte?“

„Určitě,“ řekl Siegfried Javotník.

Byla zakryta lesknoucí se černou plachtou a opřena o stěnu dílny. Zadní blatník byl tlustý jako můj prst, masivní kus chrómu, šedý na okrajích, kde nabral trochu barvy od kusů bahna, hluboko zapěchovaných do zadní pneumatiky – guma a blatník a perfektní mezera mezi nimi. Siggy stáhl plachtu.

Byl to starý, drsně vyhlížející motocykl, postrádající povlovné linie a výplně. Mezi jednotlivými částmi zely otvory, prázdný prostor, kde se zřejmě nějaký fušer pokoušel dát schránku na nářadí, a malý otevřený trojúhelník mezi motorem a nádrží – nádrž, elegantní slza černé barvy, seděla jako příliš malá hlava na objemném těle. Byla krásná, jako je někdy krásná zbraň – pro svou zřejmou ošklivou funkci ukazující se v těch nejnápadnějších součástech. Jistě byla dost těžká a zdálo se, že zatahuje břicho jako hubený pes přikrčený ve vysoké trávě.

„Ten chlapec je virtuos!“ zvolal Herr Faber. „Radost a útěcha.“

„Je britská,“ řekl Siggy. „Royal Enfield, vyrobená před lety, kdy je dělali, aby vypadaly tak, jak fungují. Sedm set kubických centimetrů. Nové gumy a řetězy, a spojka je po generálce. Jako nová.“

„Ten hoch tuhle starou miluje!“ ozval se Faber. „Dělal na ní ve svém volném čase. Je jako nová!“

„Je úplně nová,“ zašeptal Siggy. „Objednal jsem z Londýna novou spojku a řetězové kolo, nové písty a kroužky a on si myslel, že to je k ostatním motorkám. Ten starej zloděj ani neví, jakou má cenu.“

„Posaďte se na ni!“ vyzval mě Herr Faber. „Jen se posaďte, ať ucítíte to zvíře pod sebou!“

„Půl napůl,“ šeptl Siggy. „Ty ji teď zaplatíš celou a já ti to budu splácet ze mzdy.“

„Nastartujte mi ji,“ požádal jsem.

„A, nevím,“ řekl Faber. „Herr Javotniku, teď se asi ještě nedá nastartovat, vidíte? Možná potřebuje benzin.“

„Ale ne,“ řekl Siggy. „Měla by hned naskočit.“ Přišel ke mně a zapumpoval startovací pákou; jen trochu si s mašinou pohrál – pošimral karburátor, zvětšil a zase zmenšil předstih. Pak se postavil a celou vahou došlápl na startér. Motor nasál a vydechl a klika skočila nazpět proti noze, ale dupnul znovu a rychle ještě jednou a tentokrát motor naskočil – nebylo to vrčení motocyklů v dílně, ale nižší, vyrovnanější blaf, blaf, blaf, syté jako traktor.

„Slyšíte to?“ zvolal Herr Faber, který najednou začal poslouchat s hlavou trochu na stranu a rukou si přejížděl ústa, jako by čekal, že uslyší klepání ventilu, ale neslyšel; jako by čekal, že zaslechne jistou drsnost v chodu naprázdno, ale nemohl – aspoň ne tak moc. A hlava se ještě víc naklonila.

„Virtuos,“ pronesl Faber, a zdálo se, že tomu sám věří.

Herr Faberova bestie

Kancelář pana Fabera byla v druhém podlaží dílny, která vypadala, že druhé patro ani nemůže mít.

„Je to otřesný pisoár,“ řekl Siggy, jehož způsoby začínaly Herr Fabera znervózňovat.

„Už jsme na ni stanovili cenu?“ zeptal se Faber.

„Ano, už jsme řekli,“ odvětil Siggy. „Dva tisíce jedno sto šilinků to bylo, Herr Fabere.“

„Ó, velmi dobrá cena,“ pronesl Faber, jako by mu to nesesedělo.

Zaplatil jsem.

„A smím vás ještě obtěžovat, Herr Fabere?“ dodal Siggy.

„Co?“ zasténal Faber.

„Dal byste mi mzdu do dnešního dne?“

„Ó, Herr Javotniku!“ namítl Faber.

„Ó, Herr Fabere,“ řekl Siggy. „Mohl byste to udělat?“

„Jste surový intrikán, co jde po penězích starého člověka.“

„Ale já jsem vám dohodil některé unikátní kšefty,“ ozval se Siggy.

„Jste nemorální mladý podvodník, intrikán a mizera,“ nedal se Herr Faber.

„Vidíte, Graffe?“ řekl Siggy. „Ale Herr Fabere, věřím, že ve vašem něžném srdci vězí opravdové zvíře.“

„Mizerové!“ zařval Herr Faber. „Zlodějský mizerové, kamkoli se obrátím!“

„Kdybyste mi tak mohl vyplatit mzdu,“ řekl Siggy, „kdybyste to mohl udělat, odjel bych tady s Graffem. Musíme ji ještě trochu doladit.“

„Ach!“ zvolal Faber. „Ten motocykl nepotřebuje vykoupat!“

Ladění

Večer jsme se posadili ve Volksgarten Café a hleděli přes skalku ke stromům a dívali jsme se do tůněk rudé a zelené vody odrážející zelená a rudá světla natažená přes terasu. Všechny dívky byly venku; jejich hlasy k nám pronikaly nečekaně a vzrušivě skrz stromy; jako ptáci, i dívky ve městě vždy předcházejí zvuky, jež vydávají – podpatky na chodníku a jejich sebejisté hlasy, jak se vzájemně svěčují.

„Nuže, Graffe,“ ozval se Siggy, „to je výkvět noci.“

„To je,“ souhlasil jsem – první těžká jarní noc s vlhkým, těžko zapamatovatelným žářem ve vzduchu a s dívkami, které mají opět nahé paže.

„Uděláme si z toho prokletě! pěkný výlet,“ řekl Siggy. „Uvažoval jsem o tom hodně dlouho, Graffe, a vím, jak to udělat, abychom si ho nepokazili. Žádné plánování, Graffe – to zaprvé. Žádné hledání na mapě, žádné datumy, kdy se někam dostat, žádné termíny, kdy se vrátit. Jen na něco pomysli! Mysli třeba na hory, nebo myslí na pláže. Mysli na bohaté vdovy a selská děvčata! Pak jen ukaž, kde myslíš, že budou, a stejným způsobem si vyber cesty – vyber si je kvůli zatačkám a kopcům. To je zadruhé – vybírat cesty, které se bestii zalíbí. Jak se ti líbí motocykl, Graffe?“ zeptal se.

„Miluju ho,“ řekl jsem, i když mě na něm vzal jen několik ulic od Fabera kolem Schmerlinplatzu a pak k Volksgarten. Mít pod sebou skvělou, hlasitou, pulzující věc, která vyskočila ze stopky jako velká ostražitá kočka; i když šla naprázdno, odporní chodci z ní nikdy nespustili oči.

„Budeš ji milovat ještě víc,“ prohlásil Siggy. „Nahore v horách. Pojedeme do Itálie! Budeme cestovat nalehko – to zatřetí, cestovat na lehko. Já vezmu svůj velký batoh, všechny naše věci v jednom ranci a nahore sbalené spací pytle.

Nic jiného. Jen pár rybářských prutů. Prorybaříme se horami do Itálie!

Čert vem doktora Fichta!“ zvolal Siggy.

„Vem ho čert,“ přidal jsem se.

„At' mu vypadaj všechny zuby!“

„V opeře.“

„At' to stojí za to!“ dodal Siggy. A pak řekl: „Graffe? Není ti líto, že tě vyhodil, že ne? Přece na tom tak nezáleží.“

„Je mi to jedno,“ řekl jsem a opravdu mi to bylo jedno, když noční vzduch voněl jako dívčí vlasy. Úponky hustých stromů se skláněly a šustily nad skalkou a tlumily zvuky vody padající do rybníčků.

„Časně ráno,“ začal Siggy, „naložíme a vyklouzneme. Už teď nás můžeš slyšet! Proburácíme kolem univerzity, než si starej Ficht namaže ty své dásně! Budeme venku z Vídně, než vyndá špunt ze skleničky se sajrajtem.“

Pojedeme kolem paláce. Všechny tam probudíme! Budou si myslet, že to je splašená Strassenbahn – nebo hroch!“

„Prdící hroch,“ upřesnil jsem.

„Celá armáda prdících hrochů!“ řekl Siggy. „A pak už budeme na klikatých silnicích. Budeme mít stromy nad hlavou a cvrčci se nám budou rozprskávat o helmy.“

„Já nemám helmu, Siggy.“

„Jednu pro tebe mám,“ řekl Siggy, který se na tuto cestu připravoval.

„Co ještě potřebuju?“ zeptal jsem se.

„Ochranné brýle,“ odpověděl. „Ty mám taky. Ochranné brýle pilota z 1. světové války – žabí oči, se žlutými skly. Jsou děsivý! A vysoký boty. Mám pro tebe opravdický těžký bufy.“

„Měli bychom jít balit,“ připomněl jsem.

„Ale měli bychom dopít pivo.“

„A pak jít.“

„Vyzazit s burácením!“ zvolal Siggy. „A zítra večer si lokneme z řeky v horách, nebo se napijeme z jezera. Budeme spát v trávě, necháme se vzbudit sluncem.“

„S rosou na rtech.“

„S venkovským holkama vedle nás!“ dodal Siggy. „Když nezasáhne vyšší moc.“

A tak jsme dopili. Na terase bylo slyšet šum hlasů, tváře od stolů kolem nás plavaly a pohupovaly se v našich pivech.

Pak zapumpování startovací pákou a vzdálený sací zvuk pístů, který jako by se

zvedal míle hluboko pod motorem. Odfrknutí, když naskočil, a pak pomalé, nevzrušené bubnování jeho vyrovnaného volnoběhu. Siggý ho nechal zahřát a já se díval přes živý plot ke stolům na terase. Přihlížející to nepodráždilo, ale mumlání hovoru ustalo a natočili hlavy k nám. Pomalý pulz našeho motoru byl v rytmu s prvními závany vzduchu těžkého jarem.

A ve velké zadní kapse Siggýho lovecké bundy byl nový hrbolík; když jsem se znovu podíval na náš stůl, zjistil jsem, že slánka je pryč.

První zásah vyšší moci

Siggý řídil. Projeli jsme pod obloukem na Heldenplatz; zaklonil jsem hlavu a pozoroval holuby přecházející po střeších budov. Zavalití barokní amorci na mě civěli z vládních budov. Skrz pověstný žlutý tón mých leteckých brýlí z 1. světové války se ráno zdálo zlatější, než bylo.

Přežvykující stará žena tlačila dvoukolák plný květin po Mariahilferstrasse a my jsme zajeli k chodníku vedle ní, abychom koupili několik šafránových krokusů. Zastrčili jsme si je do větracích otvorů našich přileb. „Z kluků kouká jen nezdoba,“ řekla ta bezzubá babizna.

Jeli jsme dál a házeli naše květiny dívkám, které čekaly na autobusy. Děvčatům se šátky svezly z hlavy a vlály jim kolem krku. Většina z nich už květiny měla.

Jeli jsme brzy; potkávali jsme koňské povozy příjíždějící na Naschmarkt se svou zeleninou a ovocem a dalšími květinami. Jednou jsme předjeli koně, kterého doprava vyplašila a vzpínal se na náš motocykl. Kočí byli dobře naladěni a pokřikovali ze svých vrzajících kozlíků. Někteří kočí s sebou měli manželky a děti, byl to tak nádherný den.

Schteinbrunnský palác vypadal osaměle; žádné turistické autobusy, žádné davy s fotáky. Studený opar ležel nad palácovými pozemky; nízká vrstva mlhy se plížila až u zastřižených živých plotů a plížila se po želvím přes zelené, zelené trávníky. Sledovali jsme, jak krajina příjíždí a je odstrkována dozadu.

Na předměstí Hietzing, na vnějším okraji palácových pozemků, jsme ucítili první „zoo závany“ z hietzingské zoologické zahrady.

Zastavili jsme se u semaforu a slon přetroubil zvuk motoru ve volnoběhu.

„Máme dost času, ne?“ ozval se Siggý. „Vlastně máme času až až, jak to vidím já.“

„Neměli bychom odjet z Vídně,“ poznamenal jsem, „dokud se nepodíváme, jak jaro zasáhlo zoo.“

Nu ano, Hietzingská zoo, za kamennou bránou, do níž vpouštěl ropuší typ s podbradkem a zeleným stínítkem hazardních hráčů. Siggý zaparkoval motorku mimo kapající mízu, dál od stromů a pučení ke gamblerově budce, kupolovitému domku výběrčího vstupenek, přes který jsme viděli žirafí hlavu kymácející se na stožáru krku. Šourající se žirafí masa následovala svůj krk;

nohy s vědrovitými kopyty se pokoušely držet krok. Na hubené bradě měla olysálé místo, kde se drbala o vysoký ochranný plot.

Žirafa se dívala podél plotu ke skleníkům botanických zahrad; skleněné tabule měly ještě polevu z rosy. Na hřejivé slunce bylo příliš brzy a na žirafu se nikdo jiný nedíval. V dlouhé, kameny dlážděné uličce mezi staveními a klecemi nebyl nikdo jiný než čistič klecí, který plácal mopem.

Hietzingská zoo tu nebyla dlouho, ale budovy byly staré jako Schtinbrunn; budovy, které byly součástí palácového areálu, byly teď v troskách, bez střech, se třemi stěnami, otevřené prostory vyplněné mřížemi nebo pletivem. Zvířata zdědila ruiny.

Zahrada se probouzela a vydávala hlasité zvuky. Mrož říhal ve svém zakaleném koupališti; viděli jsme staré ryby ztuhlé na obrubě bazénu, kam je vystrkoval z vody, a šupiny mu zůstávaly na kníru. Kachní bazén si povídal o snídani a dál v uličce bušilo nějaké zvíře do své klece.

Pavilon vzácných ptáků nás přivítal rámusem – zlomenými hlasy sboristek, malých i velkých dam v kostýmních kloboucích; a jako svrchovaní vládci seděli pochmurně oděni obrovští kondoři na skácených sloupech, přímo na padlé bystě nějakého habsburského velíkána. Okupovali si pro sebe podstavce soch a dívali se na pletivo, natažené přes ruinu nad nimi. Rozpůlená mršina ovce ležela v plevelu na podlaze budovy a nějaký Jihoameričan s děsivým rozpětím křídel měl zbytky starého masa na prsních pérech. Mouchy svištěly od ovčích boku k ptákovi a kondor po nich klapal svým vroubkovaným zobákem barvy kosti.

„Naši opeření přátelé,“ pronesl Siggy a šli jsme dál podívat se, co to mlátí do klece.

Byl to proslulý medvěd himálajský, stočený v temném koutě klece, kde se převaloval ze strany na stranu a narážel zadkem do mříží. Krátké povídání o původu medvěda bylo přípevněno k mapě světa, na níž byla začerněna oblast výskytu zvířete a červenou hvězdičkou vyznačeno místo, kde bylo chyceno – v Himálaji – mužem, který se jmenoval Hinley Gouch. Himálajský medvěd, jak bylo v jeho historii vysvětleno, má klec otočenou od ostatních medvědů, protože když je spatří, „rozzuří se“. Je to obzvláště divoký medvěd, tvrdil popis, a železné mříže ho uzavírají v jeho vlastní třístranné ruině, neboť je schopen se prohrabat i betonem.

„Říkám si, jak ho starý Gouch chytil?“ ozval se Siggy.

„Možná do sítě,“ řekl jsem.

„Nebo ho třeba jen přemluvil, aby jel do Vídně,“ poznamenal Siggy. Ale podle nás nebyl Hinley Gouch Vídeňák. Spíše to byl jeden z těch zatoulaných Britů, který se spojil se stovkou podsaditých Šerpů, a ti medvěda nahnali do vykopané jámy.

„Bylo by zajímavý, dát ho zase s Gouchem dohromady,“ řekl Siggy a na ostatní medvědy už jsme se nešli podívat.

Uličkou za námi už přicházeli lidé a jedna skupina pozorovala žirafu, jak si drbe bradu. Budova před námi byla vyhrazena malým savcům. Byla to opravená zřícenina se čtyřmi více méně původními stěnami, střechou a s okny zatlučenými prkny. Uvnitř, jak nám prozradil nápis, byla noční zvířata, „která v jiných zoo vždy spí a jsou anonymní“. Ale zde měla v kójičkách ze silného skla infračervené světlo a zvířata se chovala, jako by byla noc. Mohli jsme je vidět v nafialovělém světle, ale svět vně skleněných stěn byl pro ně černý. Nic netušící tvorové se věnovali svým nočním zvyklostem a vůbec nevěděli, že je někdo pozoruje.

Bylo tam prase bradavičnaté, neboli zemní, a odíralo si staré štětiny o hrubou desku, kterou mělo k tomu účelu zavěšenou nad sebou. Byli tu obrovští mravenečníci olizující brouky ze skla a mexická stromová krysa. Byl tu i fenek a lemur katta a lenochod dvouprstý; zavěšen hlavou dolů, zdánlivě pozoroval naše pohyby na druhé straně skla, a připadalo nám, že nás jeho tmavá očka, menší než nozdry, mdle sledují ve vnějším světě, který pro něj nebyl tak úplně tmavý. Ale pro ostatní tu nebylo nic; nic pro létajícího kuskuse skvrnitého, ani pro outloně váhavého, vůbec nic mimo infračervený svět pod sklem. A možná ani pro lenochoda; snad měl jen závrat, jak byl zavěšený obráceně, a proto nás jeho oči sledovaly.

V uličkách mezi klecemi byla tma, ale ruce jsme měli zabarvené do krvava a rty zelené. Na skleněném obydlí velkých mravenečnicků byla speciální tabulka: šipka ukazující na korýtko v dolním rohu skla, vedoucí do doupěte mravenečnicků. Když jste tam položili prst, mravenečník ho přišel olizovat. Dlouhý jazyk prošel zrcadlem, jež bránilo okolnímu světu ve vstupu. Když našel ve tmě prst, pohled mravenečnickových očí se změnil. Ale lízal jako každý jiný jazyk a nás to trochu přiblížilo k nočním zvykům zvířat.

„Ach, bože!“ povzdechl si Siggy.

Lidé už našli pavilon malých savců. Děti vřískaly infračervenými uličkami; lila vlasy a jasně růžové oči – kmitající zelené jazyky.

Tak jsme odbočili z uličky na prašnou cestu; zřícenin jsme už měli dost. A vyšli jsme na otevřený prostor, kde byla rozmanitá stepní zvířena – včetně různých antilop. Tak to už bylo lepší. Podél plotu se k sobě tulily zebry, tiskly se k sobě boky a foukaly si vzájemně do uší; jejich pruhy přeškrtovaly šestiúhelníky plotu a když se daly do pohybu, šla nám z toho hlava kolem.

Vně plotu se k nám blížil malý rozježený kluk, který supěl a v běhu se držel v rozkroku. Kluk kolem nás proběhl, zastavil se a předklonil, jako by ho někdo nakopl. Spustil ruku až mezi kolena a vykřikl: „Panebože! Koule!“ Pak si znovu popadl ty své a pádl prašnou cestou od nás.

Nebylo pochyb, že spatřil antilopu losí s rapírovitými rohy, velmi dlouhými a téměř rovnými, stočenými u hlavy do spirály a skloněnými nazad ve stejném úhlu jako její zkrabacené čelo a štíhlý černý nos. Nepochybně uviděl starý kus stojící ve stínu útlého stromu, záda posetá skvrnami slunce a stínu, s měkkým výmluvným výrazem ve velkých černých očích. Podle nízké mohutné hrudi a

silného zvrásněného krku to byl býk. Hřbet se mu svažoval od hrbolu na krku ke kořenu ohánky. A byl to nějaký býk, jak bylo vidno mezi zadními kýtami až k výrůstkům na štíhlých kolenou.

„Bože, Siggy,“ vzdechl jsem. „Jak velké, co říkáš?“

„Ty největší, Graffe,“ řekl Siggy. Musely viset šikmo, aby se mu vešly mezi sražené zadní nohy.

A tak jsme si přečetli povídání o antilopě losí z východní Afriky, „nejlépe vyzbrojené ze všech antilop“.

„Hinley Gouch nikdy neměl koule na něco takového,“ podotkl Siggy.

A opravdu, jak jsme si přečetli, tento antilopí samec se narodil v Hietzingské zoo a z toho jsme rozhodně byli rozmrzelí.

Takže po prašné cestě zpátky k bráně; minuli jsme všechny směrovky k tlustokožcům a jen letmo se podívali na malého „wallaroo – známého velmi čilého klokana žijícího v horách“. Povaloval se na boku opřen o loket a škrábal se na kyčli stočenou pěstičkou. Krátce po nás hodil pohledem své dlouhé, zrudlé tváře.

Pak jsme míjeli směrovku k velkým kočkovitým šelmám a přitom jen problesklo gamblerovo zelené stínítko – jeho budka byla obklopena dychtivým lidským hejnem – kolem hlav otočených směrem, odkud se ozýval nejistý řev probouzejícího se lva; hlavy se otáčely vzhůru, aby uvítaly žirafu.

Venku před zoo stály dvě dívky obdivující náš motocykl. Jedna z nich ho obdivovala tolik, že se na něj posadila a svírala palivovou nádrž koleny. Byla to robustní, prsatá dívka a černý svetr jí vyjel nad pupek. A hýždě se jí napjaly pokaždé, když sevřela tu krásnou kapku nádrže.

Druhá dívka stála před motorkou a hrála si s kabely od spojky a přední brzdy. Byla velice hubená a bylo vidět víc žebra než ňadra. Měla nažloutlý obličej a smutná, široká ústa. Její oči byly něžné jako oči antilopy.

„Nuže, Siggy,“ řekl jsem, „to je určité zásah vyšší moci.“ A to ještě nebylo ani deset ráno.

Cesty Páně jsou nevyzpytatelné

„Graffe,“ prohlásil Siggy, „ta tlustá rozhodně není pro mě.“

Ale když jsme přišli blíž, viděli jsme, že rty té hubené holky jsou namodralé, jako kdyby byla dlouho ve vodě a nachladila se.

A Siggy řekl: „Ta hubená nevypadá moc zdravě. Snad ji z toho dostaneš, Graffe.“

Když jsme došli až k nim, tlustá dívka řekla své společnici:

„Vidíš? Říkala jsem ti, že to jsou dva kluci na výletě.“ Poskakovala na sedačce motorky a plácala stehny do nádrže.

„Tak co?“ zeptal se Siggy. „Chtěly jste s ní ujet, že jo?“

„Nechtěly,“ ozvala se ta tlustá. „Ale dokázala bych ji řídit, kdybych chtěla.“

„To bych řekl,“ uznal Siggy. Poplácal benzinovou nádrž a zabubnoval jí prsty na koleno.

„Dej si na něj pozor,“ varovala hubená holka. Zvláštním způsobem cukala bradou a nepřestávala si hrát s lanky. Kabely tažené pod řídítka byly od jejího kroucení celé zašmodrchané. „Hele, Graffe,“ zašeptal Siggy. „Myslíš, že ta hubená má něco nakažlivého? Jestli ji chceš, mně to nevádí. Já se spokojím tady s tou tlust’oškou.“

A tlustá řekla: „Hele, kluci, pozvali byste nás na pivo?“

„V zoo je místo, kde točí pivo,“ dodala ta hubená. „My jsme byli v zoo zrovna teď,“ namítl jsem.

A Siggy zašeptal: „Je to vzteklin, Graffe. Ona má vzteklinu.“

„Ale nebyli jste v zoo zavěšeni do slečny!“ ozvala se tlustá.

„A vsadím se, že jste si neprošli Tiroler Garten. Je tam míle mechu a kapradí a můžete si tam zout boty.“

„Tak co, Graffe,“ zeptal se Siggy. „Co ty na to?“

„Je všema pro!“ zvolala tlustá. „Graffe?“ ozval se Siggy. „Jo, jistě,“ řekl jsem. „Nemáme naspěch.“

„Cestu nám určuje osud,“ odpověděl Siggy.

Tak jsme šli do Biergarten, byli jsme obklopeni medvědy a všichni se na nás dívali, až na proslulého medvěda himálajského, jehož klec mu nedovolovala sledovat Biergarten, ani ostatní medvědy. Lední medvědi seděli a funěli ve svém plaveckém bazénu; tu a tam si udělali pomalé, šplouchavé kolečko. Hnědí medvědi přecházeli sem a tam, otírajíce si husté kožichy o mříže. Hlavy se jim kývaly až k zemi v rytmu jakéhosi rituálu kradmého plížení, s nímž se už narodili a který z neznámého důvodu nikdy nezapomněli, i když ostrážitost jim tady byla k ničemu.

Po větru od našeho stolu a slunečníku Cinzano byl ve společné vyhráté kleci čpící párek zavalitých vzácných medvědů brýlatých z And – „medvědů jako z grotesek“. Vypadali, jako by se jim v Ekvádoru vychechtali, a tak radši odešli.

A Siggyho naštvalo, že v Biergarten nenašel žádné ředkvičky. Tmavovlasá tělnatá dívka se jmenovala Karlotta a dala si k pivu moučník; ale ta hubená, jménem Wanga, nechtěla nic než sirupovité černé pivo. Siggy osahával pod stolem svou tlustou Karlottu; ruka mé Wangy byla suchá a chladná.

„O, měli by mít víc ledu pro lední medvědy,“ řekla Wanga. A pro tebe už ne, napadlo mě.

„Siggy by potřeboval trochu ledu,“ ozvala se Karlotta. Ruce jí sjely pod stůl a šmátrala po něm. Tmavé prstýnky vlasů tvořící na čele ofinu byly lesklé a vlhké.

Medvědi brýlatí měli bílé skvrny běžící od čela k nosu a dolů přes hrdla. Šikmé oči vypadaly jako zakryty černou lupičskou maskou, zcuchanou jako ostatní srst. Zdálo se, že se jim na kožichách někdo vyspal, vypadali jako když je na některých místech olízla kráva. Dlouhými drápy klepali do betonu.

Nebohá Wanga si jazykem lehce přejížděla přes rty, jako by nahmatávala, kde jsou popraskané a bolavé.

„Je to vaše první cesta?“ zeptala se.

„Kdepak, já už byl všude,“ řekl jsem.

„I v Orientě?“

„Po celém Orientě.“

„V Japonsku?“

„V Bangkoku,“ řekl jsem.

„Kde je Bangkok?“ zeptala se Wanga tak tiše, že jsem se k ní naklonil.

„V Indii,“ řekl jsem. „Bangkok, Indie.“

„Tak v Indii. Lidé tam jsou velice chudí.“

„Ano, moc,“ souhlasil jsem a pozoroval, jak se jemně dotýká svých širokých úst – bledou rukou si zakrývala tenké rty.

„Ty tam!“ obrátila se na mě Karlotta. „Ne abys jí ubližoval.“

Wango, řekni mi, jestli ti bude ubližovat.“

„My si povídáme,“ řekla Wanga.

„Je to hodný chlapec,“ řekla na to Karlotta a pod stolem do mě lehce dloubla klínovitou špičkou. Medvědi brýlatí sebou žuchli jeden na druhého, rameno k ramenu, jeden položil tomu druhému hlavu na hrud'

„Graffe,“ ozval se Siggy, „nemyslíš, že Karlottě by se antilopa losí líbila?“

„Já chci vidět hrocha,“ zareagovala Karlotta. „Hrocha a nosorožce.“

„Karlotta chce všechno velké,“ řekl Siggy. „Tak, Karlotto, uvidíš antilopáka.“

„Sejdeme se s vámi za hroším domem,“ řekl jsem jim. Protože jsem nechtěl, aby toho býka viděla křehká Wanga. Proto má Siggy v zápisníku:

Někde si musíš určit mez.

„Karlotto,“ řekl Siggy, „tenhle antilopí samec ti dá pěknou

pecku.“ A Karlotta si dlaní pohladila pupek. Řekla jen: „Ha!“

Vzácní medvědi brýlatí seděli zpřímá a zírali.

Hroší pavilon

Kolem výběhu nosorožců byl příkop a na jeho vnitřním okraji byl plot. Kdyby se nosorožec pokusil plot prorazit, zlomil by si nohy pádem do příkopu; kolenní chrániče nosorožčího brnění byly rozpraskané a pukliny vypadaly jako bahno spečené slunečním žářem.

Plocha, na které pobíhal, byla rovná a tráva byla rozdupaná na padrti. Výběh byl také trochu vyvýšený – tvrdá, suchá plošina obklopená hroším pavilonem a vysokými železnými vraty Tiroler Garten. Když jste se na okraji Tiroler Garten položili na zem, mohli jste pod větvemi stromů vidět přes zahrady až k Maxing Parku. Když jste se posadili v kapradí, mohli jste vidět nosorožcův zadek – vršek jeho hlavy jako kus vyplaveného dřeva a špičku rohu. Země se třásla, když se nosorožec rozběhl.

Leželi jsme s Wangou v kapradí a koukali po Siggym a tlusté Karlottě.

„Kam teď cestujete?“ zeptala se mě.

„Na polární kruh,“ řekl jsem.

„Ó!“ vzdechla si. „Ráda bych jela. Tedy kdybys cestoval sám, řekla bych, abys mě vzal s sebou.“

„A já bych tě vzal,“ řekl jsem. Ale když jsem se jí přitiskl k chmýří na paži, posadila se a znovu se dívala po Siggym a Karlottě.

Slyšeli jsme Siggyho, jak troubí na nosorožce; sice jsem ho neviděl, ale poznal jsem jeho poetický hlas. Hulákal někde u výběhu a slyšeli jsme, jak se Karlotta hihňá. Když jsme je spatřili, šli ruku v ruce za pavilonem hrochů a mířili k vratům Tiroler Garten.

Podle Karlottiných vytřeštěných očí bylo snadné uhádnout, že byla jednou z nás – navždy poznamenaná; nikdy nezapomene, že spatřila antilopího býka.

„Schováme se jim,“ navrhl jsem a stáhl Wangu na zem do kapradí.

Ale měla oči vyděšené, ležela na zádech a svírala se pažemi. Zavolala: „Karlottol!“

„Ty! Kluku!“ vykřikla Karlotta. „Ubližuješ jí?“

„Povídáme si,“ ozvala se Wanga, „ale jsme tady.“

A oni šli podél plotu k nám. Siggy se prodíral vysokým kapradím, jednu ruku pod Karlottiným svetrem přitisknutou na jejím kyprém boku.

„Víš, Graffe,“ pronesl, „na mou Karlottu udělal ten býk velký dojem.“

„Na koho ne?“ řekl jsem.

„Co?“ zeptala se Wanga. „A čím?“

„To není pro tebe, drahá,“ ozvala se Karlotta. „Ty jsi drahoušek,“ řekla mi.

„To nebylo nic pro Wangu.“

„To musí vidět každý!“ zvolal Siggy.

„Jdi se vycpat,“ řekla mu Karlotta a pořád ho tahala k další cestičce v kapradinách.

Když jsme všichni leželi, neviděli jsme na sebe. Blízko u země byla vzduchová kapsa a nás zasáhl silný zápach zvířecích výkalů. „To je určitě od nosorožce!“ zavolal Siggy. „Nebo od hrocha,“ řekl jsem já.

Siggy na to: „Od něčeho velkého a produktivního.“

„Hroši nikdy nevyhlézají z vody,“ ozvala se Karlotta.

„To přece musí!“ namítl Siggy. „Těžko si můžu představit...“ A Wanga se stulila do ohbí mého lokte, kolena přitáhla k tělu a chladnou ruku měla na mých prsou. Mohli jsme slyšet hemžení Siggyho a Karlotty; Siggy dvakrát zahoukal jako divoký pták. Jak zápisník moudře poznamenává:

Čas ubíhá, chvalte Boha.

A pak jsme slyšeli Karlottu. „Přece pořád takhle neblbneš.“ A když jsem se podíval, spatřil jsem Siggyho zvednutou paži – mávala nad kapradinami obrovskými černými krajkovými bombardéry.

„Ty jsi prostě pošahanej šašek,“ prohlásila Karlotta a já viděl, jak se její nahá silná noha vynořila z kapradí. A ozvalo se: „Ty nikdy nemůžeš být vážnej, ty pošuku! S tebou je určitě něco v nepořádku.“

Pak se Siggy posadil a zašklebil se směrem k našemu kapradinovému houští; široké spodňáky měl na hlavě jako čepici. Karlotta ho plácla chumáčem plevu a Siggy přetancil k nám.

Když Karlotta vyrazila za ním, mávala u boku černou krajkovou podprsenkou s růžovou mašličkou – jeden košíček plný hlíny. Houkala se jí na záěstí jako Davidův prak.

„Zde přichází zabiják obrů,“ volal Siggy.

Karlottě klesla řadra k pohyblivému panděru. Když se jí svetr povysunul, zahlédl jsem špičku tmavé bradavky.

Pak se mi Wanga vytrhla z náruče a běžela podél plotu k bráně; utíkala trhaně, jako list poháněný měnicími se poryvy větru – skrz bránu a zpátky do zoo.

„Hej!“ volal jsem. „Hej, Wango!“

„Moje! Moje, Graffe,“ vyhrkl Siggy. „Já ji chytím.“ Mrsknul kalhotky Karlottě a prchal pryč.

„Ne!“ křičel jsem. „Siggy, já půjdu!“ Ale Karlotta se přesunula ke mně; když jsem se pokusil zvednout, vrazila do mě bokem a srazila mě na zem do kapradí.

„A, nech ho být, šaška,“ řekla Karlotta a klekla si vedle mne. „Milý chlapče,“

dodala, „ty máš v sobě morálku. Nejsi ani trochu jako on.“ A když jsem se snažil posadit, zakryla mi obličej bombardáky a podržela mě dole. Pak nakoukla pod ty velkolepé kalhotky a políbila mě svými broskvově sladkými rty. Řekla jen: „Tiše! Tiše!“ a přitiskla mě do vlhké země.

Převalovali jsme se ve skrytém a zatuchlém koutku páchnoucím mrvou; zvuky ze zoo splývaly a ztrácely se ve zmítajícím se kapradí, a nosorožec otřásal zemí.

A když jsme opět uslyšeli ptáky, jejich hlasy byly chraplavé a vyzývavé. Velké kočky vrčely, žádajíce o maso a revoluci.

„Čas krmení,“ poznamenala Karlotta. „A my jsme ještě neviděli hrocha.“

Tak jsem se pokusil jít a Karlotta mě následovala, dirigovala mě do hrošího pavilonu, velké nádrže ponořené uprostřed skleníku, s hrazením kolem vody, aby tam nepadaly děti. Zpočátku nebylo v nádrži nic než tma.

„Ó, teď už se vynoří, každou chvíli,“ tvrdila Karlotta. Poškrábala se a vlně na mě pohlédla. „Svědí mě levá koza,“ zašeptala. „V podprndě mám haldu hlíny.“ Kroutila se a dloubala do mě, jak jsem tam stál a sledoval odporný bazén, v němž plavalo ovoce a velké, pohupující se chomáče celeru. Náhle se objevily bubliny.

Nejdřív jsme zahlédli nozdry -dva zející otvory, jako bezedné – a pak se ukázaly oči s tlustými víčky. Hlava se zvedala a zvedala a široká růžová ústa se otevírala a otevírala; spatřil jsem špalek nemožné hrtanové příklopky. Z vlhké prázdné tlamy jsem cítil celý okenní truhlík shnilých pelargonií. Děti mu házely jídlo a hroch si položil bradu na obrubu nádrže. Děti házely buráky, lepkavé cukroví a kukuřici v karamelu; házely i papírové sáčky a suvenýry ze zoo, noviny starého pána a maličkou růžovou tenisku. Když toho měl hroch dost, svalil hlavu z obruby a udělal z bazénu moře. Pokropil nás a ponořil se do nádrže.

„Hned se zase vynoří,“ volala Karlotta. „Bože, ten by mě dokázal celou spolknout!“

Vzadu na Karlottině robustní noze byl otisk kapradiny – přesná fosilie na jejím tmavém, napínajícím se lýtku. Nepozorovaně jsem se vytratil od kraje nádrže a zanechal jsem Karlottu v hroším pavilonu.

Musíš znát mez

„Nevím, jak jsi to mohl udělat,“ řekl Siggy. „Ty vůbec nemáš vkus.“

„Kam šla Wanga?“ zeptal jsem se.

„Někde jsem ji ztratil, Graffe. Já se jen snažil dostat od té tlustoprdky.“

„Šli jsme do hrošího pavilonu. Za pár hodin už bude tma.“

„Za to poděkuj sobě, Graffe. Tedy fakt nevím, jak jsi to mohl udělat! Existuje hranice, chápeš, kde by se chlap měl zarazit a myslet.“

„Kdybychom teď vyjeli,“ poznamenal jsem, „byli bychom na venkově před setměním.“

„Karlottu!“ zvolal Siggy. „Prostě si to neumím představit! Bylo to hutný jako bahno, že jo? Řekl bych, že se musíš cítit zamořenej.“

„A ty jsi sprostěj hulvát! Nosit její bombardáky jako čepici, tancovat kolem jako šašek!“

„Ale umím si říct, až kam můžu, Graffe. To jo.“ A začal se vrtat v motorce.

„No to je ale od tebe zatraceně noblesní! Třeba tě bude zajímat, že to nebylo tak špatný. Vůbec ne špatný!“

„O tom nepochybuju, Graffe. Dovednost je běžnější než krása.“ Tato věta, nafouklá a nadnesená, se pak objevuje v jeho poznámkách:

Šikovnost není náhražkou za lásku.

A v bráně zoo mě ignoroval, stoupl si na startovací páku a opřel se do ní celou vahou.

Řekl jsem mu: „Jsi doktrinářský pozér, Siggy.“

Ale motor chytil a Siggy ho začal túrovat, pokyvuje hlavou do rytmu hudby. Hupnul jsem za něj a zapnuli jsme si helmy. Pak honem mé pilotní brýle z 1. světové války, abych si zabarvil svět na žluto a přiskřípl a ošálil mozek.

„Siggy?“ ozval jsem se. Ale neslyšel.

Vyjeli jsme z náměstí u Hietzinger zoo, zatímco za námi řvali lvi po svobodě a žrádle, a Karlotta, jak jsem si snadno představil, procházela podivným i obdivuhodným procesem – nechala se spolknout hrochem.

Noční jezdci

Už v několika městech jsme neviděli rozsvícený Gasthaus. Objevovaly se statky s jedním maličkým rozsvíceným světlem, nejspíš lampičkou v podkroví, která nikdy nezhasíná – jako výstražné znamení, že říká: někdo je ještě vzhůru, jestli máš v plánu se sem vkrást. Určitě tam byl i pes a ten byl zaručeně vzhůru.

Ale městečka byla ponořena do tmy a my jsme jimi proburáceli a nikoho neviděli; jen jednou jsme viděli muže čurajícího do kašny. Náhle jsme ho zachytili paprskem našeho reflektoru a hlukem motoru, a muž si ho pořád držel, ale vrhnul se k zemi, jako bychom byli spousta megatun shozených z tmavé noci. To bylo v místě zvaném Krumnussbaum; kousek před Blindenmarktem Siggy zastavil. Vypnul motor i světlo a lesní ticho se sneslo na cestu.

„Viděl jsi tam toho chlapa?“ zeptal se mě. „Díval ses na ta městečka? Takhle to muselo vypadat při zatmění.“ A chvíli jsme o tom přemýšleli, zatímco lesy zase začaly opatrně vydávat své noční zvuky a přízraky i tvorové vycházeli pozorovat.

Když jsme opět zapnuli světlomet, zdálo se, že stromy odskočily zpět od silnice; stovky nočních slídlů pelášily zpátky do svých úkrytů – fretky a sovy a duchové stráží Karla Velikého.

„Jednou,“ ozval se Siggy, „jsem našel v lese velmi starou přilbu. Měla i špici a hledí.“ A jeho hlas umlčel zvuky noci a poprvé jsme zaslechli řeku.

„Je před námi?“ zeptal jsem se.

Dupl na startovací páku a pomalu jsme se rozjeli. Hned za Blindenmarktem jsme přeježděli přes Ybbs a Siggy na mostě otočil motorku napříč. Mimo paprsek reflektoru byla řeka jako černé prostěradlo pocuchané větrem, ale místo, kde ji zasáhlo světlo, se zdálo bez vody; řeka byla mělká a čirá a na dně jsme viděli oblázky, jako by tam nebyla žádná voda, která by je zakryla.

Souběžně s řekou vedla dřevařská cesta a v chladném lese byl ještě sníh; sněhové plochy žlutly ve světle reflektoru a byly ozdobené krajkovým tmavého jehličí jedlí. Na kmenech určených ke kácení byly čmouhy pestrými křídami a silnice se kroutila spolu s řekou.

Když se řeka od nás odvrátila, břeh se rozšířil. Sjeli jsme z vyvýšené cesty a smekali se po mokré trávě k rovnému místu na břehu. V trávě byly žáby a myši.

Poslouchal jsem, jestli uslyším psy. Kdyby tu bylo blízko selské stavení, určitě bychom psa zaslechli. Ale místo toho tu byla jen řeka a vítr vzrající mostem na hlavní silnici, a vítr pročesávající hustý les – jako nehluční měšťané probírající se šatníky. Nebyly to zvuky, jaké by dělali vojáci v brnění narážejícím do stromů.

Ybbs vydával tlumený hluk a měl tisíc samostatných pramínků. Motocykl jsme vykládali šeptem, aby nám z noci neuniklo ani slůvko. Když jsme rozložili plachtu, museli jsme zpod ní vypudit myši. Pořád jsme byli na dohled od mostu, ale celou dobu, co jsme byli vzhůru, po něm nic nepřejelo. Linie mostu proti obloze byla jediným geometrickým prvkem nad korytem řeky. Jedinými dalšími tvary byly zubaté vlnky na hladině a černá nerovná čára stromů proti jasnější noci. Šplouchající voda v kamenitých tůňkách u mostních pilířů světlokovala a vrhala odrazy k měsíci.

Siggy seděl ve spacím pytlí.

„Co vidíš?“ zeptal jsem se.

„Žirafy shýbající se pod mostem.“

„To by bylo pěkný,“ povzdechl jsem si.

„A jak!“ řekl Siggy. „A antilopáka! Nevidíš, jak se brodí přes řeku a namáčí si

ty fantastický koule?“

„Umrznou mu,“ namítl jsem.

„Ne! Nic nemůže ublížit takovému býkovi!“

Co země dá

Pod mostem byl balvan a vytvářel malý vodopád, v němž jsme mohli vyčistit pstruhy. Nechali jsme vodu padat do rozříznutých, pleskajících břich, oplachovat jejich krásná žebra a naplnit je až po vysoké pružné prsní kosti. Člověk mohl sevřít rozpárané útroby a zmáčknot vyboulené tělo; voda jim tryskala ze žáber, nejprve růžová a pak čirá.

Nalovili jsme si dvanáct pstruhů a jejich vnitřnosti jsme hodili na vrcholek balvanu. Pak jsme seděli u motorky a pozorovali, jak se vrány snášejí nad most a vrhají se po rybích střevích, až byl kámen dočista obraný. Když se slunce vynořilo z vody a viselo na úrovni mostu, napadlo nás, že najdeme usedlost a vyjednáme si snídani.

Cesta byla měkká a smekali jsme se z vyvýšeného středního pruhu do kolejí. Siggy jel pomalu a oba jsme se zakláněli, abychom chytali všechny vůně v ovzduší – borové smoly z lesa a jetele a za nimi vůni sladkého sena. Stromy řídly, za nimi a vedle nich se roztahovala pole; řeka dostala bílou pokrývku, zařezávala se hlouběji a běžela rychleji a vytlačovala jemnou pěnu na ostře řezané břehy.

Pak cesta trochu stoupala a řeka běžela dolů a pryč od nás. Už jsme viděli vesnici – příkrčený kostelík s cibulovitou věží a nějaká robustní stavení blízko u sebe, všechna podél silnice. Ale před vesnicí byl statek a tam Siggy zabočil.

Příjezdová cesta byla plná bahna tvárného jako těsto a zadní kolo nám zapadlo až po řetěz. Brodili jsme se v něm, lapeni v nakynutém těstu. Na vyvýšeném okraji příjezdové cesty stála koza a k ní jsme si to namířili – vestoje na stupačkách. Když jsme vyjeli na okraj, koza se splášila; profrčeli jsme kolem prasečí ohrady, selátka poskakovala jako kočky a velká prasata pobíhala jako tlusté dámy na vysokých podpatcích. Pneumatiky se čistily od břečky na cestě a za námi létaly kusy bláta. Splašená koza vyburcovala sedláka a jeho ženu.

Velice žoviální Herr Gippel a jeho manželka Frau Freina byli velice ochotní přistoupit na výměnu – kávu a brambory za polovinu našich pstruhů; káva byla z pražených černých fazolí.

Frau Freina se svými bledýma, mrkajícima očima pokoušela říct: jen se pojd'te podívat, jak mám hezkou kuchyni! Její poprsí bylo hrdé, mateřské a vzedmuté jako u tokajícího tetřeva.

A ten Gippel se jevil jako expert na krmení.

„Vy tedy umíte jíst ryby,“ řekl mu uznale Siggy.

„Pstruhy my jíme často,“ řekl Gippel. Bral je za ocas a čistě sloupł maso. Na okraji talíře se kupila úhledná hromádka koster. „Ale tolik pstruhů,“ ozvala se Freina.

„A to jsme teprve na začátku,“ řekl Siggy. „Žít z toho, co příroda dá, Graffe! Návrat k prostým zákonům přírody.“

„Ale, ale. Zrovna teď jste mi musel připomenout zákony,“ zalitoval Gippel.

„A tak dobře jsme se najedli,“ dodala Frau Freina.

„Ale vyvstala zde otázka zákonů, miláčku,“ namítl Gippel.

„A oni dva ulovili dvanáct pstruhů.“

„Ano, já vím,“ řekla Freina. „Ale neměli bychom takovou snídani, kdyby jich bylo jen deset.“

„Pouze pět na osobu. To je samozřejmě povoleno. Ale moje Freina má pravdu. Pak by to nebyla taková snídaně.“

„Myslím, že to je hrozné,“ řekla Freina a vyšla na verandu. „Herr Siggy,“ ozval se Gippel, „jaká škoda, že jste se o tom zmínil.“

„O čem jsem se zmínil?“ zeptal se Siggy.

„O zákonech! Vy jste mi je připomněl.“ A Freina se vrátila dveřmi s ochrannou sítí a podala Siggymu list zeleného papíru lícni stranou dolů.

„Co je to?“ zeptal jsem se.

„To je naše pokuta!“ odpověděl Siggy.

„Ó!“ zalkal Gippel. „Co já jsem za člověka?“

„Kdo k čertu jste?“ zeptal se Siggy. „Porybný a hajný,“ přiznal se Gippel.

„Je to prostě strašné,“ řekla Freina a opět vyšla ven.

„To je milé,“ prohlásil Siggy. „Já vždycky říkám, že je hezké seznámit se s místním hajným.“

„To je něco, zač můžete být vděční,“ řekl Gippel. „Proto je to pouze padesát šilinků.“

„Padesát šilinků?“ zeptal jsem se.

„To bylo to nejmenší, co jsem mohl udělat,“ řekl Gippel a také přešel k síťovému dveřím. „Na chvílku mě laskavě omluvte. Strašně se stydím.“ A hrozně smutně vyšel na zápraží.

„Ten zatracený zloděj!“ řekl jsem. „Jak daleko stojí motorka?“

„Jo, Graffe, ta je zaparkovaná asi třicet čísel od místa, kde sedí Gippel a utěšuje svou laskavou ženu.“

„Padesát šilinků, Siggu!“ zvolal jsem.

Ale Siggy vytáhl ze své lovecké vesty tu pravou bankovku. „Ty je jdi ukonejšit tímhle, Graffe. Já se zdržím minutku uvnitř.“

Tak jsem šel ty hodné lidi rozveselit. Seděli jsme na zápraží a pozorovali hloupou kozu, jak si měří motocykl a pokouší se najít kuráž k prvnímu úderu.

Pak vyšel Siggy, vypadal nacpaný, a to stačilo, aby ubohá Freina zase začala. Naříkala: „Ó, vždyť to jsou tak hodní chlapci!“

„To jo, milí jsou, milí,“ přitakal Gippel a vykřikoval: „Ale ty zákony jsou prostě hrozné. Na takové chlapce by měly být výjimky.“

Ale Siggy řekl: „To nic,“ a předloktí si tiskl na břicho. „Tak dobře jsme se najedli, to stálo za padesát šilinků.“ A to nás všechny opravdu překvapilo. Freina se rázem vzpamatovala a rozevřela své ostražitě vybledlé a mrkající oči. Chudák Gippel byl napjatý a už neměl co říct.

Sledovali nás, jak nasedáme na motocykl. Zpacifikovali jsme kozu a tentokrát jsme si dali pozor a vyhnuli se cestě. Prasata zase začala bláznivě pobíhat.

„Je úžasné,“ řekl jsem Siggymu, „jaké obchody může člověk udělat se snídaní.“ Ale na jeho břiše pod bundou jsem ucítil něco tvrdého. „Copak to tam máš?“ zeptal jsem se.

„Pánev Frau Freiny Gippelové na smažení,“ prozradil Siggy. „A jeden kamínek do zapalovače, jeden otvírák na pivo, jednu vývrtku a slánku.“

Když už jsme se blížili k silnici, přiskřípl nás plot a na moment nás donutil vjet do cesty. Ale tentokrát jsme už měli rychlost a prodrali jsme se na silnici. Viděli jsme, jak Gippel mává oběma pažemi jako šílenec; Frau Freině se dmula prsa, mávala a posílala nám pusinky na rozloučenou. Pneumatiky nás svezly do kolejí a zase se vyhrabaly z cesty. Staré bahno za námi létalo jako zběsilé; jeli jsme z kopce a ozývalo se klep, klep, klep.

„Chce-li člověk žít z přírody,“ prohlásil Siggy, „jsou nutné jisté investice.“ A pánev pod bundou byla ještě teplá.

Tam, kde jsou mroži

Jak to stojí v zápisníku:

Některé investice jsou nutné.

Takže. Byl čas oběda, když jsme vjeli do Ulmerfeldu a koupili si dvě lahve piva. Už jsme byli na cestě z vesnice, když Siggy zahlédl truhlík v okně prvního patra Gasthausu.

„Ředkvičky! Viděl jsem, jak vykukují jejich zelené lístečky!“ zvolal Siggy.

Zajeli jsme pod okno. Já jsem pevně držel motocykl, zatímco Siggy se postavil na nádrž. Když byl na špičkách, akorát dosáhl rukama přes okraj bedýnky.

„Já je cítím,“ řekl. „Právě je zalili – křehoučké, sladoučké malé ředkvičky!“

Nacpal je do bundy a projeli jsme Ulmerfeldem, stále sledující tok Ybbsu. Asi tak míli za vesnicí jsme přešli přes louku k řece.

„Koneckonců, Graffe,“ prohlásil Siggy, „tento den nám stále ještě dluží něco z našich padesáti šilinků.“

A s tímto výrokem místo modlitby jsme si otevřeli piva otvírákem Frau Freiny a posolili si ředkve z Freininy slánky. Freina měla skvěle vyčištěnou slánku. Ředkvičky byly křupavé a šťavnaté a Siggy zasadil natě.

„Myslíš, že porostou?“ zeptal se.

„Všechno je možné, Siggy.“

„Ano, všechno,“ prohlásil a oba jsme cvrnkli těsně ohlodané zbytečky do řeky a sledovali jsme, jak se ponořily a zase vypluly v proudu na povrch, jako kloboučky s větrníky na hlavách tonoucích kluků.

Řekl jsem: „Nahore proti proudu musí být přehrada.“

„V horách jsou velké vodopády,“ řekl Siggy. „A co takové rybaření nad přehradou!“

„Vsadím se, že tam jsou lipani, Sigu.“

„A mroži, Graffe.“

Leželi jsme na louce a troubili na hrdla svých lahví s pivem. Kousek po proudu vrány opět kroužily nad zbytky ředkviček.

„Existuje něco, co vrána nesežere, Sigu?“

„Mrože,“ prohlásil. „Nedokázala by sežrat mrože.“

„To se tedy dívím.“

V půdě bylo ještě jarní vlhko, ale hustá tráva jako by pohlcovala slunce a přidržovala ho u mne; teplo mne nutilo zavřít oči. Slyšel jsem, jak vrány spílají řece a cvrčkové řezali v polích. Siggy cinkal hrdlem lahve o zuby.

Ozval se: „Graffe?“

„Hm.“

„Graffe?“

„Zde.“

„To byla strašná scéna tam v zoo,“ sdělil mi. „Myslím, že by bylo lepší, kdybychom je měli tady.“

„Ty holky?“ zeptal jsem se.

„Žádný holky!“ vykřikl. „Já myslel zvířata! Nebylo by jim tady senzačně?“

A já to viděl se zavřenýma očima. Žirafy oždibovaly pupeny ze špiček stromů; mravenečníci hltali vodní brouky z jemné krajky pěny na břehu.

„Ty holky!“ opakoval Siggy. „Proboha, Graffe, jakej ty dokážeš být otřesnej pitomec.“

A tak nás slunce a pivo uspaly; vzácní medvědi brýlatí se s šepotem líbali a antilopí samec vyháněl všechny zatracené pitomce z louky. Na modřínově fialovém Ybbsu vesloval mrož ve člunu svými ploutvemi, opaloval si kly a šisoval si knír a neviděl hrocha číhajícího v hluboké tůni u břehu – hrocha zamaskovaného závojem pěny, tlamu dokořán, aby spolkl mrože i člun se vším všudy.

Vzbudil jsem se, abych mrože varoval; žirafy okousaly louku, až se dostaly ke slunci a stáhly ho dolů. Stažené slunce se blýskalo skrz trávu, zachytilo motocykl a natáhlo stín kol a motoru přes řeku; řeka pádila pod motocyklem jako rychlá, vymletá cesta.

„Siggy,“ ozval jsem se. „Je čas se hnout.“

„Tíše, Graffe. Pozoruju je. Vycházejí ze svých klecí a jsou svobodní jako my.“

Tak jsem ho nechal chvíli pozorovat a sledoval jsem, jak slunce válkuje louku do ruda a řeka vytéká ze slunce. Podíval jsem se proti proudu, ale hory stále ještě nevykukovaly.

Jízda nikam

Ven z údolí a noční brouci, cesta se změnila v asfaltku, pak opět na prašnou, a řeka se nám už pořád skrývala v hustém tunelu jedlí. Syté kloktání motocyklu bilo proti lesu a souběžně narážela ozvěna, jako kdyby se na nás dotáhli další jezdci a nevidění se pohybovali skrz lesy.

Pak jsme vystoupali i z jedlí a noc byla natolik ostrá, že se muselo dýchat v opatrných doušcích. Opět jsme si uvědomovali prostor a nenadálé tyčící se věci, jež ho zaplňovaly – naklánějící se černá stodola s velkými vraty, jimiž pohyboval vítr, a trojúhelníkové kusy oken vrhající odříznuté světlo zpět na nás; něco se šouralo přes cestu, vrhající pohled zuřivých očí přes rameno, přikrčené jako medvěd – nebo keř; selské stavení chvějící se ve spánku a štěkající pes, který sprintoval vedle nás – při pohledu přes rameno se jeho oči stále zmenšovaly a poblíkávaly v tančícím rudém svitu zadního světla. A na straně údolí klesajícího pod námi se malé vrcholky stromů tyčily jako stany podél cesty.

„Myslím, že jsme řeku ztratili,“ ozval se Siggy. Radil dolů ve stoupání; z trojky šel na dvojku a dal plný plyn. Hodili jsme za sebe vějíř měkké černé hlíny a já jsem se mu přitiskl hrudí na záda; cítil jsem, jak se naklání, ještě než se naklonila motorka a mohl jsem se naklánět v zatáčkách naprosto přesně s ním jako batoh na jeho zádech.

Pak se pod námi cesta propadla a světlo našeho reflektoru vystřelilo přímo do noci; setrvačnost stroje nás táhla rovně přímo do nebe. Když se přední kolo

dotklo opět silnice, hnalo nás to bláznivě z kopce k dřevěnému mostu. Siggy tam vrazil jedničku, ale přesto musel ještě brzdit a zadní kolo se posunulo vedle nás; přes mostní prkna jsme se smýkali bokem jako krab.

„To je řeka,“ oznámil Siggy a šli jsme se znovu podívat.

Natočil reflektor a paprsek sklonil k řece, ale žádná řeka tam nebyla. Dusítkem vypnul motor a slyšeli jsme řeku – slyšeli jsme vítr, pod nímž prkna mostu vrzala – a cítili jsme, jak je mostní zábradlí vlhké od stoupající tříště. Ale v paprsku světla byla jen strž padající do tmy; a nachýlené jedle držící se stěn rokliny se vzpínaly pro pomoc a neodvažovaly se pohlédnout dolů.

Řeka to vzala zkratkou a přeřízla horu vedví. Chvíli jsme civěli do prázdna. Ráno žádné ryby nebudou, pokud se před snídaní neodvážíme nějakého strašného výkonu.

A tak jsme si našli dostatečně rovné místo na plachtu a dost daleko od okraje velké strže. Byla taková zima, že jsme se pracně svlékali ve spacích pytlích.

„Graffe,“ varoval mě Siggy. „Jestli v noci vstaneš a půjdeš se vychcat, nedej se špatným směrem.“

A později si naše měchýře musely vzpomenout na to, co řekl – nebo musely příliš dlouho poslouchat prýštění řeky – protože jsme museli vstát oba. Á, to byla zima, jít nahý a se strachem přes pole.

„Jak si je ten býk udržuje v teple?“ zeptal se Siggy.

„Zrovna o tom uvažuji. Nemyslíš si, že to všechno může být nějaká nemoc?“

„Ale Graffe!“ řekl Siggy. „Určitě to je případ nadměrného zdraví.“

„Musí se cítit dost zranitelný.“

A předvedli jsme tanec s držením zranitelného zpět do pytlů. Pytle pro nás udržely teplo; zachumlali jsme se a cítili, jak se zamyšlené pole zahýbalo. Noc byla tak studená, že bych řekl, že se myši připlížily a spaly v teploučku u nás.

„Graffe,“ ozval se Siggy. „Taky uvažuji.“

„To je dobře, Sigu.“

„Ne, opravdu uvažuji, Graffe.“

„A o čem?“ zeptal jsem se.

„Myslíš, že je v Hietzingské zoo noční hlídač – že je celou noc uvnitř? Ze to tam obchází?“

„Komunikuje s antilopím býkem?“ zeptal jsem se. „Vyptává se ho na jeho tajemství?“

„Ne, jen tam je. Myslíš, že tam někdo v noci je?“

„Určitě,“ řekl jsem.

„Taky si to myslím.“

Viděl jsem hlídače šuškejícího něco medvědům, budícího antilopáka, aby mu položil „potentní“ otázku; v časných ranních hodinách chodil strážný nahrbený jako opice, přecházel od klece ke kleci a škádlil zvířata v jejich vlastní mluvě.

„Graffe? Pamatuješ si na nějaké zavřené dveře v pavilonu malých zvířat?“ zeptal se náhle Siggy. „Bylo tam něco, co vypadalo jako komora?“

„Komora v infračerveném?“

„Hlídač musí mít nějakou cimru, Graffe. Někaké místo, kde si může dřepnout a dát si kafe, a místo, kam si věší klíče.“

„Proč se ptáš, Siggy? Plánuješ snad vloupačku v zoo?“

„A nebylo by to něco, Graffe? Nebylo by to něco unikátního?“

Prostě je nechat jít!“

„Unikátní sranda!“ řekl jsem.

A opravdový houf medvědů se kolébavě ubíral z hlavní brány nesa s sebou budku trhače vstupenek, v níž muž s karbanickým zeleným stínítkem křičel o slitování.

Ale řekl jsem: „Ovšem až na to, že by nebyla žádná velká sranda vrátit se do Vídně. To je opravdu to poslední, co bych chtěl udělat.“

Otevřel jsem oči a spatřil nad sebou nádherné bledé hvězdy; zakrslé zoufalé jedle se draly z rokle. Siggy se posadil.

„A co je to první, co bys chtěl udělat, Graffe?“

„Viděl jsi někdy moře?“ zeptal jsem se. „Jenom ve filmech.“

„Viděl jsi Odtud až na věčnost? Byl to americký film s Deborah Kerrovou a Burtem Lancasterem. Burt se tam válel s Deborah v příboji.“

„To nebylo moře, co tě tam zaujalo, Graffe.“

„Ale stejně, nebylo by to něco?“ namítl jsem. „Utábořit se někde na pláži – třeba v Itálii.“

„Já jsem ten film viděl taky,“ řekl Siggy. „Měl jsem pocit, že mezi nohama museli mít spoustu písku.“

„Ale rád bych viděl moře. A taky si ještě trochu zarybařil nahoře v horách.“

„A válel se s Deborah Kerrovou v příboji, Graffe?“

„Proč ne?“

„A ošukal celý houf venkovských holek, Graffe?“

„Ne celý houf.“

„Ale jeden pěkný kus ženský, Graffe? Jen jednu, aby ses na chvíli vydováděl?“

„To mi vyhovuje,“ přiznal jsem.

„Tak tobě tohle vyhovuje, Graffe! Ty zasněnej romantickej přiblíblej prevíte!“

„A co tedy chceš dělat ty?“ zeptal jsem se.

„Ty si můžeš jebat, jak chceš,“ pronesl Siggý, zase si lehl a paže si zkřížil na spacím pytli; byly holé, bledé jako hvězdy té štiplavé noci. „Z té zoo nikdy nic nebude,“ řekl mi.

Podíval jsem se na jedle ve strži, ale pořád ještě nevylezly. Siggý se nehýbal; vlasy mu padaly přes polštář z lovecké vesty a dotýkaly se lesknoucí se trávy. Byl jsem si jist, že už spí, ale než jsem sám usnul, zamumlal mi nejistým hlasem krátkou ukolébavku:

Frau Freina přišla o pánev a na sporák už ji nevsadí. Ta Frau má zuby na zadku, leč Gippelovi to nevadí.

Jízda někam

Ráno byla jinovatka a tráva odrážela tisíc různých prizmat slunce; louka, svažující se k říční průrvě, byla jako taneční parket, v němž se zrcadlí vzory komplikovaného lustru. Ležel jsem na boku a mžoural skrz ojíněnou travu na stěnu strže. Plachta mě studila do tváře a stébla trávy se zdála vyšší než stromy; tající jinovatka ležela v zářivých tůňkách mezi stébly. Blížil se ke mně cvrček, který používal stébel jako chůd, aby překonal kapky – pro cvrčka velikosti jezera. Klouby měl pokryté jinovatkou a zdálo se, že za chůze na něm taje.

Když jste na jeho úrovni, cvrček může vypadat dost divoce – obří antropoid přichází ohýbaje džungli a překračuje oceány. Zavřel jsem na něj a zastavil se.

Pak jsem zaslechl zvony, nedaleko od nás.

„Kravské zvonce!“ zvolal Siggý. „Rozdupají nás! Nacpou nás do rokle!“

„Kostelní zvony,“ řekl jsem. „Musíme být blízko vesnice.“

„To mě podrž,“ řekl Siggý a vykoul ze spacího pytle.

Ale můj cvrček byl pryč.

„Co to hledáš, Graffe?“

„Cvrčka.“

„Cvrček je přece neškodný.“

„Tenhle byl obzvláště velký,“ namítl jsem. Ale pod plachtou nebyl, tak jsem vylezl z pytle a stoupl si na travu zkrhlou jíním.

Rosa mě přinutila k tanci a s tou závratnou strží tak blízko nás mě víc zajímal tanec než hledání cvrčka. Ale Siggý mě chladně sledoval a ne moc dlouho; vysunul se ze spacáku a začal podupávat kolem plachty – byl to ale úplně jiný tanec než ten můj.

„Nemusíš ještě vstávat,“ řekl jsem.

„Nikomu nedoporučuju sledovat tě nahého.“

„Tak dávej pozor, kam dupeš. Zašlápneš mi cvrčka,“ odsekl jsem. Ale jak jsem tam před ním stál, bylo mi nezvykle trapně.

„Dejme si trochu kávy a pak najdeme kus téhle řeky, kde se dá rybařit,“ řekl Siggy jak přiblížej náčelník skautů. A já zapomněl na mého pravděpodobně zadupnutého cvrčka – když jsem viděl, jak nakládá motocykl jak přiblížej seržant.

A tak jsme vyrazili do dalšího městečka.

Hiesbach byl ani ne míli po silnici; bylo to město naskládané na svahu kopce – staré zaoblené budovy z šedého kamene, narovnané jako krabice s vejci, s obvyklým, o samotě stojícím, podsaditým kostelem s cibulovitou hlavou, naklánějícím se nad silnicí jako starý, bezzubý lev, který už nemůže zaútočit.

Když jsme tam dojeli, bylo po mši; na kostelních schodech se motaly naškrobené a pomačkané rodiny vzrající svými nedělními botami. Menší kluci vyrazili ke Gasthofu proti svaté cibulové hlavě: STARÉMU GASTHOFU FRAU ERTLLOVÉ.

Když jsme vcházeli dovnitř, Siggy poklepal na ceduli. „Graffe,“ zašeptal mi, „pozor na Ertla.“ Vešli jsme a ještě jsme se hihňali.

„Srdečně vás vítám,“ řekla tlustá Frau Ertlová.

„O, děkujeme vám,“ odpověděl Siggy.

„Máte kávu?“ zeptal jsem se Ertlové. „Je horká?“

„A můžeme si někde umýt ruce?“ zeptal se Siggy.

„Ale ovšem,“ řekla a ukázala k zadním dveřím. „Ale myslím, že mi tam shořela žárovka.“

Jako by tam někdy mohla být žárovka. Protože pissoir byl koutek s udupanou podlahou za Gasthofem a hned vedle dlouhé, úzké ohrady pro kozy. Kozy pozorovaly, jak pracujeme s pumpou. Siggy si napumpoval vodu na hlavu; když pak zatřásl hlavou, kozy mečely a vrážely do vrátek ohrádky.

„Mé ubohé kozičky,“ pronesl Siggy a šel k ohradě, aby je zatahal za brady. Ty ho milovaly, to bylo hned vidět. Obrátil se na mne: „Graffe, jdi dovnitř a dívej se, jestli sem někdo jde.“

Uvnitř se místnost plnila – rodiny pohromadě u kávy a párků, samotní muži také pohromadě u piva u dlouhého stolu.

„Á,“ ozvala se Ertlová. „Kávu jsem vám dala k oknu.“

Když vešel Siggy, šel k našemu stolu – vedle rodiny vedené hašteřivě vyhlížejícím dědečkem. Nejmladší člen rodiny, chlapec, nás pozoroval přes dlouhý párek s rohlíkem a brada mu padla do toho, co ohlodával.

„Nevycválanej chlapecček,“ špítl Siggy a udělal na něj ksicht. Kluk přestal jíst a civěl. Siggy na něj udělal výhružné gesto vidličkou – bodl do vzduchu – a kluk zatahal dědu za ucho. Když se starý pán podíval směrem k nám, Siggy i já jsme usrkávali kávu; uklonili jsme se a děda štípl chlapce pod stolem.

„Tak jez, kluku!“ řekl děda.

Chlapec se podíval z okna a byl první, kdo zahlédl kozy. „Kozy jsou venku!“ vykřikl a dědeček ho znovu štípl. „Kluci, co pořád něco viděj, mají držet jazyk za zuby!“ prohlásil.

Ale už se dívali i ostatní, i dědeček je viděl.

„Vrátka jsem zavřela,“ řekla Frau Ertlová. „Zavřela jsem je před mší.“

Pár starších chlapců se sebralo a vystrkovali se ze dveří Gasthofu; kozy se bázlivě shromáždily u kostela. A štípající dědeček se naklonil k nám. „Frau Ertlová je vdova,“ sdělil nám. „Potřebuje někoho, kdo by jí zavíral kozí chlívěk.“ Pak mu zaskočilo to, co zrovna jedl, a měl malý záchvat kuckání.

Kozy na sebe kývaly hlavami a zmateně pobíhaly po kostelních schodech nahoru a dolů. Kluci je nahnali až ke dveřím, ale nikdo se neodvažoval jít za nimi nahoru a umazat si nedělní šatstvo.

Šli jsme ven, dívali se a poslouchali zvony z další vesnice, které bušily do nedělního rána naléhavými popohánějícími údery s ozvěnou, která tlumila konec každé noty.

„To jsou zvony ze St. Leonhardu,“ řekla jedna žena. „Máme své vlastní zvony a rád bych věděl, proč v neděli nezvoní.“ A téma se ujalo a chopily se ho další hlasy:

„Ale náš zvoník zrovna jí snídani.“

„Chcete říct, že ji pije.“

„Ten starej ochlasta!“

„A dětem vůbec nic neuteče.“

„Máme vlastní kostel a vlastní zvony, proč máme poslouchat zvony odjinud?“

„Náboženští fanatici,“ zašeptal Siggy – ale zajímaly ho hlavně kozy. Dav se je snažil dostat dolů ze schodů.

„Jděte pro zvoníka,“ řekla žena, ale zvoník už byl upozorněn, že se něco děje; stál na schodech Gasthofu, v ruce držel sklenici piva a krčil cévy na nose ke slunci.

„Ale dámy,“ ozval se. „Laskavé dámy, já bych nikdy nemohl dosáhnout“ – spolkl říhnutí, které mu zalilo oči slzami – „dosáhnout mistrovství ve zvonění, jehož můj konkurent v St. Leonhardu“ – a teď ho vypustil: ostré, zvučné říhnutí, „...dosáhl.“ Domluvil a vrátil se dovnitř.

Žena si nedala pokoj. „Měl by se naučit zvonit ještě někdo jiný.“

„0, na tom přece nic moc není,“ poznamenal štipající dědeček.

„Pro vás až moc,“ odsekla žena, „jinak byste to už dělal. Vy byste moc rád něco dělal.“

A nestoudná dívka kmitla na dědečka svým vyzývavým pevným zadečkem. Stoupala si před něj, otřela se mu chmýřím na ruce o tvář, odtáhla se od něj, téměř u něj nechala nohu – špičkou dolů, sukni povytaženou do půlky stehna. Malé lýtko jí povyskočilo nad kotníkem a sevřelo se jako pěst.

„Na tebe je to moc,“ řekla a vyklouzla mu ven na ulici.

„Podívej se tam na ty kozy!“ řekl Siggy. „Proč se nesplaší? Měly by vyrazit rovnou na ty spratky. Splašte se!“ zahoukal.

A dědeček se na nás díval; sešel o jeden či dva schody a posadil se na schody vedle nás. „Cos to povídal?“ zeptal se.

„To je koží volání,“ odpověděl Siggy. „Na některé to zabírá.“

Ale dědeček se díval moc tvrdě; zaklepal zuby. „Ty jsi divnej rošťák,“ poznamenal a zvedl Siggyho ruku. „Já tě viděl,“ zašeptal, a Siggy mu ruku vytrhnul.

„Kde je St. Leonhard a jeho slavné zvony?“ zeptal jsem se.

„Tam přes horu,“ odpověděl dědeček. „A není to ani žádná hora, ale když posloucháš lidi ve městě, myslel bys, že to jsou Alpy. Taký kostel za moc nestojí a nebydlí tam nikdo, kdo za něco stojí – ale když posloucháš lidi... A na zvonění těch jejich mizernejch zvonů taky nic není!“

„Tak jděte zvonit vy,“ řekl Siggy.

„Uměl bych to!“ řekl děda.

„Tak tedy zvoňte,“ opakoval Siggy. „Vyzvoňte z nich duši! Ať se celý město válí po ulici a drží se za uši!“

„Nemůžu vylézt do těch schodů,“ řekl děda. „V půli cesty už nemám dech.“

„My vás tam vyneseme,“ řekl Siggy.

„Co jste vlastně zač?“ zeptal se děda. A pošeptal mi: „Já ho viděl. Sebral ze stolu slánku – slánku Frau Ertlové – a strčil si ji do tý srandovní kapsy.“

„A, proč se nesplašej, Graffe?“ opakoval Siggy. Jeden spratek držel kozu za nohu; mečela a kopala, ale klouzala ze schodů dolů.

„Ty si myslíš, že víš tolik o kozách,“ ozval se děda. „To tys je pustil, že jo? Jsi takovej cvok.“

Pak stáhli jednu kozu dolů.

„Pojď, Graffe,“ řekl Siggy.

„Já to řeknu,“ ozval se dědek a zrudl. „Vdova Ertlová si myslí, že jsem jen starej nešika, co nic neumí.“

„Bude si myslet, že je ještě větší nešika, když jí to řekne, vid', Graffe?“

„Kdepak,“ namítl děda, „to já vás nechám utéct, než to řeknu.“

„Ach, Graffe,“ povzdechl si Siggy, „jaká hrozná rizika podstoupí staří nešikové!“

A když jsme nastartovali, už stáhli dolů druhou kozu. První koza stála na nohách, ale tlustá holka jí držela hlavu v zámku a koza měla bradu zlostně naježenou.

Růžovou tlamu měla otevřenou k mečení, ale přes řev motocyklu jsme nemohli slyšet, co na nás volá.

Jak stojí v zápisníku:

Kozy se nesplaší! Ale nejsou to divoká zvířata.

Odvahu, vy divoká zvířata!

Všude kolem víly

Když jsme dojeli do St. Leonhardu, zvoník stále ještě zvonil; otrásal celým kostelem.

„To je ale rámus!“ řekl Siggy. „Bim! Bam! Bam!“ křičel na zvonici.

A hubená holčička s lékořicovým lízátkem ho viděla křičet. Podívala se nahoru na kostel, jako by čekala, že se srdce zvonu utrhne a poletí na nás.

„Bam!“ řekl jí Siggy a vešli jsme do Gasthofu.

Bylo již nějaký čas po mši a Gasthof byl téměř prázdný. Elegantní muž s rychlými, trhavými pohyby stál u okna a díval se na náš motocykl. Pokaždé, když zvedal sklenici s pivem, se zdálo, že i vychrstne přes rameno; stál tak, že si jednou nohou šlapal na druhou, najednou ztratil rovnováhu a nabyl jí poskokem a dvojkrokem.

Unavený hospodský, der Wirt, četl noviny rozložené na pultě. Koupili jsme si dvě lahve studeného piva, šišku chleba a za dva šilinky hrudku másla.

A unavený Wirt se zeptal: „Všechno do jednoho sáčku?“

„Ale ovšem,“ řekl jsem.

„Budu vám muset dát dva pytlíky. Nemám žádný tak velký, aby se tam vešlo všechno.“

A nervní muž u okna se otočil tak náhle, že jsme sebou trhli.

„Strčte si láhve do prdelí!“ zařval. „Chleba si dejte do jiného pytlíku!“

„Bože!“ povzdechl Siggy. „Trhni si!“

„E?“ vykřikl muž a předvedl nám svůj poskok s dvojkrokem. „Mám si

trhnout? E!“ zachroptěl, jako by se mu něco zadrhlo v krku.

„Radši si na něj dejte pozor,“ varoval nás Wirt.

„To si určitě dám,“ řekl Siggy.

„Protože vás zažaluje,“ vysvětlil Wirt.

„Zažaluje nás?“ zeptal jsem se.

„Je to jeho profese,“ řekl Wirt.

A muž, který nás hodlal zažalovat, řekl: „Strčte si své prdele do jednoho pytle!“

„Tak hele, dej si bacha!“ ozval se Siggy.

Ale Wirt ho popadl za ruku. „Měl byste si dát pozor. Nechá se od vás uhodit a pak vás zažaluje. Bude tvrdit, že kvůli čelisti nemůže dýchat, bude říkat, že ho bolí hlava, když jí. Nemáme tu mnoho cizích lidí, ale takhle vyjede po každém.“

„Předvedu vám rvačku, na jakou nezapomenete!“ křičel sudič. Opět nám předvedl dvoj krok, uchopil půllitr do dlaně a vyšplíchl si pivo.

„Varuju vás, nebude se prát,“ upozornil nás Wirt. „On se jen soudí.“

„To si neumím představit,“ řekl jsem.

„Je to neuvěřitelné, já vím,“ řekl unavený Wirt, jako by přitom chtěl usnout. Pak dodal: „A dokonce mu to vychází.“

„Jak mu to může vycházet?“ zeptal se Siggy.

My tři jsme stáli pohromadě a pozorovali ho, jak stojí jednou nohou na druhé, kymácí se a kroučí kolena jako dítě, které se zoufale snaží nenačurat si do kalhot. Rozepnul si poklopec a nalil si pivo do kalhot.

„Taky je trochu divný,“ řekl Wirt.

Předvedl nám zase dvoj krok, ale rychle ztrácel eleganci; rozevíral a zase zavíral poklopec kalhot a pivní pěna mu kapala dolů po noze. Mrkal na Siggyho. „Ty-ty,“ blábolil, „ty-ty!“

„Bude žalovat!“ zvolal Wirt, ale nepodařilo se mu zastavit Siggyho paži.

Protože Siggy už si vzal helmu z pultu, uchopil ji za řemínek, dvakrát s ní zatočil, dvě plné otočky celou paží, a švihl s ní pod překvapeného skotačícího pána – zasáhl ho do otevřeného rozkroku a narušil jeho stoj o jedné noze. Muž zavyl, padl na zadek a kolena mu vylétla na prsa.

„Vážně,“ ozval se zase Wirt, „zažaluje vás, já to znám.“

„Vy jste totální pitomec,“ řekl mu Siggy. „A můžete mu říct, že jsme jeli na druhou stranu.“

„Jistě, to můžu,“ uznal sklíčený Wirt. „A vůbec mi to nevádí, chlapci.“

A rychle jsme odtamtud odešli i bez sáček na to, co jsme koupili; nechali jsme

nejhloupějšího Wirta, jakého jsme kdy potkali, s jeho Gasthofem a s mužem kvičícím jako ožehnutá myš.

U motocyklu jsem nacpal všechno do Siggyho zadní kapsy.

„Prokrista, Signu,“ povzdechl jsem si. „Vypouštět kozy, mlátit cvoky!“

„Tak se na mě vyser,“ řekl Siggy.

„Ó, my jsme povedená dvojka,“ řekl jsem a nic jsem tím nemínil, ale on se otočil na sedačce a zíral na mě.

Pak promluvil hlasem tak řezavým, že se zdálo, že vyděsil i motor. „Co že jsme, Graffe? Tak tady je hrudka másla na pánev a chléb na drobky na obalení pstruhů. A tady je pivo, abych si měl co nalít do poklopce! A možná se zalknu rybí kostičkou a nechám tě zpackat zbytek dne úplně sám!“

„Jdi někam! Ježíšmarjá, Signu!“

A zrovna když zařadil rychlost, z něčeho nic k nám přišla hubená holčička a dotkla se Siggyho ruky svým lékořicovým lízátkem – dotkla se ho lehce a čarovně, jako by její lékořice byla kouzelnou hůlkou Hodné víly.

Zápisník to zaznamenává v poezii:

Ó, věci, jež ty chceš, jsou velice soukromé soukromé, soukromé, moc soukromé. Ó, jediné způsoby, jak je získat, jsou velice veřejné – veřejné, veřejné, moc ošklivě veřejné.

Takže pomáhej nám Bůh, Graffe. Velký medvěd, Velký voze, pomáhej nám oběma.

Což je určitě jedna z jeho nejhorších básní.

Druhý příjemný zásah vyšší moci

Ze St. Leonhardu se silnice točila prudce z kopce řezajíc serpentiny s vysokými okraji a štěrkem tam, kde se Ybbs rozlije z hory u Waidhofenu. Šotolina na okrajích byla měkká a sypká a my se pokoušeli držet se uprostřed silnice; zadní kolo se nám pořád smekalo a jeli jsme s váhou ze sedel, postrčení dopředu na stupačky.

První ze sadů začal ani ne míli pod St. Leonhardem – jabloňové sady, řady stromů táhnoucí se po obou stranách silnice, mladé stromy se zmítaly ve větru a staré pokrouceniny nehybně dřepěly; tráva mezi řadami stromů byla posekaná a skopená a ve slunci nechutně sladce voněla. Jabloňové pupeny se otvíraly do květu.

Stáli jsme ve stupačkách, vysedávali a nechali mašinu pod námi rozběhnout

jako koně; byla to parádní silnice, to tedy byla, jak klesala a kroutila se, chvíli nám ukázala stromy na jedné straně a pak na druhé. Vrzající kobylinky vyskakovaly ze škarp a kosové se vrhali střemhlav, že skoro docházelo ke srážkám.

Potom jako by po nás šlehl dívčí cop, jak prudce otočila hlavu za naším rámusem a sklouzla z cesty. Byl to silný kaštanově hnědý cop, dlouhý až do pasu, koneček ji švihal přes vysoký kmitající zadek, a sukni ji víc plnil vítr než boky. Šotolina byla příliš sypká na brzdění, takže jsme z ní měli jen tento záblesk – dlouhé opálené nohy a dlouhé prsty natahující se ke kolenům a svírající sukni bezpečně kolem nohou. Pak jsem se ohlížel přes rameno a ona odvracela obličej – přehodila si cop na bok. Vítr ho podržel a cop předvedl na slunci hadí tanec. Málem jsem si na něj mohl sáhnout, ale vítr jí ho upustil na rameno a ona si ho drsně přitáhla k tváři. To bylo vše, co jsem z ní viděl, až na pytel na prádlo, který jí visel na jedné paži. Narovнала si hnědou koženou bundu neurvale, jako si předtím trhla s copem. Pak jsme ji ztratili v serpentíně.

„Viděls jí do obličejce, Siggy?“

„Ty ses jí taky nedíval na obličej.“

„Když jsem se otočil, díval. Schovala ho přede mnou.“

„A,“ pronesl Siggy. „Cítí se vinna. To je špatné znamení, Graffe.“

Ale já se pořád díval, jestli ji ještě neuvidím, jako by dívky s copy tak kaštanovými a hustými byly tak rozšířené jako jabloňové pupeny a luční kobylinky.

Velký medvěd, Velký voze, tvé cesty jsou vsutku nevyzpytatelné

Pod jabloněmi ležely opadané suché větve a zimní ořez, který přehlédli sběrači paliva. Spodní větve s květy a pupeny; včelíny nastavené na bednách od jablek, včelí obydlí natřená na bílo a posazená vysoko, aby je traktory a koňské povozy nepřevrhly a nevysypaly. Teď v sadech pracovaly jen včely; poletovaly a otevíraly jabloňové pupeny, od květu ke květu – ach, přítelkyně květu a oplodňování, opylující včelka!

„Není oplodňování úžasné?“ poznamenal Siggy.

A mrtvé větve pod stromy se snadno lámaly na malé kousky a bylo z nich rychlé lože ze žhavého uhlí; postříkali jsme uhlíky vodou, aby nehořely plamenem. Pak jsme dali pánev na rozpálené kameny a hodili do ní hrudku másla. Siggy rozdobil kůrku ze šišky chleba a obalil vlhké pstruhy, až byli drobký celí posetí.

Útlý čůrek pstružího potoka křížoval cestu a sady a skláněl se z hory do údolí, kam po obědě pojedeme a uvidíme Waidhofen.

Potůček byl tak nepatrný, že jsme ho málem minuli; můstek byl tak slabý, že

jsme málem propadli latkami. Ale zdejší pstruzi se nestyděli zvednout se ode dna a teď prskali na pánevce a připojili svou hudbu k včelímu bzukotu v sadech. i A včela slétla na květ nad potokem; vzdušný proud pod ní ucukl a včelička si namočila křídla, jak nyní pádlovala na jabloňovém okvětním plátku. A bylo jí líp, když plula vzduchem než po vodě; obrovský pstruh vyrazil od břehu, vyplul k hladině a spolknul včelu i květ – ledva vodu zčeřil, když se potopil.

„Jednoho jsme přehlédli.“

„Tenhle by ti sežral celý prut,“ poznamenal Siggy.

My sami jsme jedli trochu nekultivovaně a napichovali jsme kousky zavíráky, než byli pstruzi dost vychlazení, aby se dali jíst rukama. A pivo jsme si samozřejmě dali chladit do potoka, kde čekalo na poobědovou dýmku.

A pak břicha obrátit ke slunci s včelím bzukotem všude kolem nás. Ze sadu jsem na silnici neviděl, jen zábradlí můstku podtrhávající vrcholky stromů, zelení postříkané pugéty květů a pupenů. Tento svět je na sebe hodný, říkal jsem si. Včely vyrábějí med pro včelaře, včely rozmnožují sadařova jablka; nikdo nikomu neškodí. A kdyby Herr Faber byl včelař a Gippel sadař, nebyli by také prima?

Tak jsem řekl: „Víš, Sigu, tohle by mě nikdy neomrzelo.“

„Jeden den prší,“ odvětil. „A druhý den sněží.“ A zápisník mění všechno na poezii:

Osud čeká.

At' už spěcháš, nebo čekáš, jedno je to osudu.

Pak jsem zahlédl její hlavu pohybující se pomalu nad mostním zábradlím; jednu ruku měla na zábradlí a myslím, že šla po špičkách, aby nás nevzbudila. Narudlý cop byl přehozen přes rameno a zastrčen do límce kožené bundy; přitáhla si silný uzel vlasů ke krku jako šálu a nad ním vykukoval její dlouhý obličej. Zábradlí ji v pase odřízlo, takže se kolem nás plížil jen o kousek víc než její bysta.

Nechal jsem oči přivřené a zašeptal jsem: „Koukni tam, Sigu, ale pomalu – neotevírej oči. Na most, podívej se.“

„Kruci, Graffel!“ vyhrkl Siggy a prudce se zvedl. „Kam se mám podívat a neotvírat oči? Jak se mám podívat?“

A dívka slabě vykřikla; málem mi zmizela z dohledu. Musel jsem se posadit, abych viděl, jak sklouzla z můstku a přeběhla na druhou stranu silnice. Nohy si chránila pytlem na prádlo.

„To je ta dívka, Siggy.“

„No, prima,“ řekl Siggy.

Ale dívka šla pořád dál.

„Tady jsme!“ zavolal jsem. „Nechceš se svézt?“

„Svézt se s námi?“ zděsil se Siggy. „Tři na naší motorce?“

„Kam jdeš?“ vykřikl jsem. Teď jsem se musel zvednout, abych ji viděl.

„Utíká z domova, Graffe. S tím nechceme mít nic společného.“

„Neutíkám!“ řekla dívka a ani se na nás nepodívala. Ale zastavila se.

„Já nevěděl, že nás může slyšet, Graffe.“ Pak zašeptal: „A stejně vím, že utíká.“

Dívka se k nám trochu víc natočila a stále si schovávala nohy za pytlem na prádlo.

„Kam jdeš?“ zeptal jsem se.

„Dostala jsem novou práci ve Waidhofenu a jdu tam.“

„Jaká byla ta stará práce?“ zeptal se Siggy.

„Starala jsem se o tetu v St. Leonhardu,“ řekla dívka. „Ale mám další tetu ve Waidhofenu a patří jí Gasthof. Dá mi mzdu a budu mít vlastní pokoj.“

„Ta druhá teta zemřela?“ zeptal se Siggy.

„Zrovna jsme se chystali jet do Waidhofenu,“ řekl jsem. „Zrovna jsme si dávali šlofika, Graffe,“ opravil mě Siggy.

Ale dívka se o kousek vrátila. Přišla, zakrývajíc si kolena pytlem na prádlo a se skloněnou hlavou – oči skryté pod řasami a zastíněné vlasy. Zdálo se, že ruměnec na tváři je odrazem od jejího copu. Dívala se na motocykl.

„Tady na tom pro mne není místo,“ prohlásila. „Kde bych seděla?“

„Mezi námi,“ řekl jsem. „Kdo řídí?“

„Já řídím,“ přihlásil se Siggy. „A tady Graff by tě opatrně držel.“

„Mohla by sis vzít moji helmu,“ nabídl jsem. „Vážně? Tobě by to nevadilo?“

„Ale cop by sis musela nechat venku. Že jo, Graffe?“

Ale to už jsem ho hnal zpátky pro naše rybářské náčiní; pánev jsme ochladili v potoce. Dívka si přivazovala prádelní pytel tkalouny kolem pasu a nechala ho viset před sebou.

„Smím si ho nechat takhle v klíně?“ zeptala se.

„O ano, ano,“ řekl jsem. A Siggy mi vrazil rukojeti pánve do břicha.

„Je to jen vyzábělý děcko, Graffe. S tou nebude žádná velká jízda.“

„Nech toho, Sigu,“ zašeptal jsem. „Koukej toho nechat.“

„Osud čeká,“ zamumlal. „Velký medvěd, Velký voze, jak ty dokážeš čekat!“

Nač jsme všichni čekali

„To jsem ještě nikdy neudělala,“ špitla dívka.

A když se posadila za Siggyho, vmáčknuł jsem se za ni. Náš batoh jsem odstrčil až na blatník, abych aspoň kouskem zadnice visel na sedačce.

„Mě ale nemusíš držet,“ řekla mi. „Jsem tady dost těsně.“

Potom Siggy vyrazil příkopem ze sadu; zvedl přední kolo od země a zas ho posadil tak jemně, že to vypadalo, jako když políbilo silnici. Zadní kolo se začalo hrabat z měkkoty.

„Drž se!“ vyhrkla dívka; hodilo ji to na moment na mě a její cop mi visel do klína. Chytil jsem ji mezi kolena a přimáčkł k sedačce. „Lepší,“ řekla. „To už stačí.“ A sjížděli jsme z kopce do serpentín; cesta byla tak vyježděná a měla tak koženou barvu, že vypadala jako obtahovací řemen na břitvu. Stromy vypadaly jako ohnuté oblohou, ale pokřivení jsme byli my – nakláněli jsme se do zatáček a sotva jsme vyjeli z jedné, už jsme se nakláněli do druhé.

„Drž se,“ ozvala se dívka. „Víc.“ Ale neměl jsem kam položit nohy; dívka si zaklesla podpatky sandálů za moje stupačky a já držel nohy nahoře, abych si je nepopálil o výfuky. Položil jsem jí ruce na boky a palce se mi spojily na její páteři. „To je lepší,“ řekla. „To už stačí.“

Vítr sebral štrapatý koneček jejího copu a švihł mě jím po bradě, ale na mé hrudi spočívala váha jejích vlasů stočených ve tvaru poháru barvy vína. Vlasy padaly volně a plně zpod helmy až k prvnímu uzlu copu. Trochu jsem se předklonil a přitiskl si cop na prsa; a ona se přitiskla k Siggymu.

Ach, děvče, říkal jsem si, jak nádherně napnuté šlachy ti přidržují kotník k lýtku!

V klíně jí sukni přidržoval pytel na prádlo a lokty si tiskla sukni ke stehnum. Ruce si zastrčila do známé zadní kapsy Siggyho lovecké bundy, vypadalo to, jako by si v ní chránila ruce před větrem jako ve štuclu.

Vůně jejích vlasů byla sladší než aroma při sekání trávy, sytější než kapky medu visící ze sít'ových dvířek včelínů.

Projížděli jsme serpentiny smykem a odhrnovali rozmělněnou šotolinu k vyvýšenému okraji.

„Krucí,“ ozval se Siggy. „To je nějaká váha, co nás tlačí dolů.“

„Máš tu helmu nasazenou špatně,“ pošeptal jsem jí do ouška tak měkkého, že mě pošimralo na nose.

„Toho si teď nevšímej,“ odsekla. „Hlavně se drž.“

Letmo jsem zahlédl, jak jí přilba zakrývala oči a seděla vysoko na jejím temeni; sevřela řemínek ústy a to odřezávalo konce slov.

„Tamhle je Ybbs,“ řekla nám a skrz dlouhý klesající sad jsem zahlédl široký pruh vody, černé jako olej ve stínu jedlí na konci louky.

V další zatačce jsme řeku opět zahlédli, ale teď už bušila do vodopádů. Město z hlinité břidlice s rezavě zabarvenými střechami začínalo tam, kde se černá řeka rozpadala v pěnu – padala do bublajícího vývaru barvy kosti. A tam už byly věže s vyvěšenými vlajkami kantonu, průhledy a střílnami v hradních zdech na nábreží, a klenuté kamenné mosty a malé, kývající se dřevěné lávky přetínající říční ramena, která probíhala ulicemi. A také zahrádky s blednoucími falešnými barvami městských květinových trhů.

Ale Siggy se díval trochu moc; vyjel příliš vysoko na okraj serpentiny a vrchol oblouku se obrátil proti nám. Siggy bojoval s drtí na silné vyvýšené krajnici. „Á, kruci!“ vykřikl. „Krucí, kruci, kruci!“

Jedna moje půlka zadku se viklala na blatníku; nakláněl jsem se a pro mé nebohé nohy nebylo nikde místo.

Mé palce na dívčině páteři se opět rozjely od sebe; zajel jsem rukama pod pytel na prádlo a do jejího klína.

„To ne!“ vykřikla. A lokte jí vyletěly pod mémi pažemi, jako když překvapený jeřábek zamává křídly, a sukně se zatřepotala na stehně. Konečně jsem zahlédl tu pevnou, oblou nohu, než se i má druhá půlka posadila na blatník. Byl jsem postrčen mezi sedlo a batoh, neměl jsem se čeho zachytit nohama a bezmocně jsem klouzal dál. Váha mého těla ohýbala blatník; tření kola mě zahřívalo. A klouzal jsem dál. Má levá noha se výfuku dotkla první v polovině lýtky a já neměl jinou volbu, než mašinu stisknout, abych se na ní udržel.

A tak výfuky přijaly má lýtky jako rošt popadne slaninu. „Ach, on se pálí!“ zvolala dívka.

„To Graff?“ podivil se Siggy. „Bože, já myslel, že se mi pálí brzdy!“

Ale v takovém sešupu a na blátivém šterku se nedalo rychle zastavit; samozřejmě musel přejet přes okraj cesty. Siggy nás zapasoval do sadové škarpy a nadzvedl mě – přes batoh – i když jsem byl přilepen k trubkám a musel mě odtrhnout.

„Á, kalhoty ti budeme muset odmočit.“

„Aj!“ vyl jsem. „Ajajaj!“

„Přestaň s tím, Graffe, nebo ztratíš veškerou důstojnost,“ pokáral mě Siggy.

A tak jsem zaškrtil jekot, který mi pak pulzoval v hrdle nahoru a dolů – ven jsem jej nevypustil – a klesl do mých nebohých lýtek; mých lepkavých, šterkem poházených lýtek, vypadajících spíš jako roztavená než spálená.

„Ó, nesahej si na ně!“ zvolala dívka. „Vždyť se na to podívej!“ Ale já se díval na ni, jak má tu helmu nakřivo, a říkal jsem si: „Jak rád bych tě pořádně praštil a pověsil tě za ty tvý zasraný vlasy.“

„Hele,“ pokračovala, „když jsi mě popadl, nevěděla jsem, že padáš!“

„Bože,“ ozval se Siggy, „ten ale smrdí!“

„A, trhni si!“

„Budeme potřebovat vanu, aby se tam namočil,“ řekl Siggy. „U mojí tety,“ řekla dívka. „Její Gasthof má spousty van.“

„To si necháš líbit, Graffe – spousty van.“

„Tak ho tam zase posad,“ řekla dívka. „Já vás tam dovedu.“ Ach, jak mě ten vítr bodal – led na mé přiškvařeniny. Objímal jsem ji; jednou rukou sáhla dozadu a přitáhla mě k sobě. Ale strašné ječení ve mně stoupalo – musel jsem si dát roubík a tak jsem se přisál ústy k jejímu krku, v zájmu zachování mlčení a vlastního blaha.

„Jak se vlastně jmenuješ, ty?“ procedila přes řemínek přilby a krk jí zrudl a zahořel pod mými rty.

„Nechtěj, aby mluvill!“ řekl Siggy. „To je Graff.“

„Já jsem Gallen,“ šeptla. „Jmenuju se Gallen.“

Gallen von St. Leonhard? řekl jsem si pro sebe a její krk.

A tak jsme ve třech a se zraněným vedli svou bestii skrz město, vydávající krátké výstřely s ozvěnou pod nízkými klenbami a burácejíce přes most s vysokými zdmi.

„To jsou tvoje vodopády, Graffe,“ řekl Siggy. „To jsou vodopády Ybbsu.“

Ale já se přesunoval k novému místu na krku, které jsem chtěl líbat. Kličkovali jsme ze slunce do stínu, bodavý vzduch byl chvíli horký a pak chladný a jako měchy dul na mé planoucí nohy a orchestr zvuků chtěl ze mne ven.

„Mrzí mě, že to bolí,“ řekla Gallen. „Já se o tebe postarám.“

Ale nemohl jsem ji stisknout dost tvrdě, aby to přestalo pálit; oči jsem si nechával otírat jejími padajícími vlasy ve tvaru číše.

„No tak,“ řekla. „Už bude dobře.“

Dlažební kostky byly rozmazané; zdálo se, že jsme míle ve vzduchu a stále stoupáme. Kolem mne pobíhali medvědi a foukali na uhlíky, které mi nějaký padouch nechal na lýtkách.

„Je to zámek!“ zvolal Siggy. „Ten Gasthof je zámek!“

Ale mě to tak nepřekvapilo. Když se o mne starala Gallen von St. Leonhard, mohl jsem zámek očekávat.

„Tedy, kdysi to byl zámek,“ upřesnila Gallen.

„Pořád je to zámek!“ tvrdil Siggy a jeho hlas byl na míle daleko a přehlušovali ho dusající medvědi. A ze vzdálenosti čtyřiceti motocyklových sedaček prohlásil: „Zámek je vždycky zámek.“

A poslední, co jsem viděl, byly malé bumerangy okvětních plátků zlatého

deště, jimiž byla vystlána naše cesta a které strašný tah zplodin z motorky vrhal za námi jako konfety.

Zavřel jsem oči a ztratil vědomí na krásných vlasech své Gallen.

Opečovávání

„To je ale pořádná klika, že náš Graff takhle zhasl,“ povídal Siggy, „jinak by dělal pořádný kravál, když jsem z něj trhal kalhoty.“

„Ale dělal jsi to jemně, vidíš?“ ujíšťovala se Gallen.

„Ovšem, děvče,“ přisvědčil Siggy. „Dal jsem ho do vany v kalhotách a všechno jsem dělal pod vodou. Potom jsem mu vanu vypustil a nechal jsem ho tam ležet.“

Ale já se pořád cítil jako pod vodou a vůbec nic jsem neviděl. Kolem mne byly vysoké, tvrdé stěny a nohy jsem měl obalené nějakým slizem.

„O, pomoc!“ zašeptal jsem, ale mou černou temnotou nepronikl ani paprsek světla.

A Siggy říkal: „Pak jsem napatlal ručníky tím sajrajtem, co mi dala tvoje tetička a obalil jsem ho jako Ježíše.“

„Ale kde je teď?“ zeptala se Gallen.

„Á, kde to jsem?“ řval jsem.

„Ve vaně!“ ozval se Siggy a nade mnou přelétlo řezavé světlo obdélníku dveří; podíval jsem se dolů na nohy, na ručníky, které mi balily nohy od holení až po břicho.

„Pěkně si schrupnul,“ prohlásil Siggy.

„Nemusel jsi ho tak moc balit,“ řekla Gallen.

„Říkal jsem si, že se budeš chtít mrknout, a ručníky byly jednodušší, než mu dávat obvazy.“

Jejich hlavy se dívaly po vaně, ale všechno bylo nějak uhozené -jako kdyby klečeli na podlaze, protože brady jim sahaly sotva k okraji vany.

„Postavte se!“ křičel jsem. „Proč jste tam dole?“

„Ach jo,“ řekla Gallen.

A ozval se Siggy: „Úplně mimo mísu.“

To je ale obrovská vana, říkal jsem si. Ale nahlas jsem řekl: „Pomalů mě spust' te dolů, vy dva!“

„Bože, Graffe,“ reagoval Siggy. A pak jí řekl: „Pořád blbne. Potřebuje ještě spát.“

Pak jsem sledoval jejich stíny, předkloněné v pase a zavěšené na stropě a až nahoře na zdi; pohybovali se diagonálně ke dveřím a jejich stíny začaly být zubaté a obrovské.

„Bože!“ vykřikl jsem.

„Chvála mu!“ zvolal Siggy a nechali mě v mé tmě.

I když ta tma nebyla tak špatná; měl jsem stěny vany, chladné a hladké, jichž jsem se mohl dotýkat jazykem, a mohl jsem se chopit okraje oběma rukama a posunovat se tam, kam jsem měl pocit, že musím směřovat – kdykoli jsem zavřel oči.

V šílených malých otočkách jsem se klouzal po koupelně, když ke mně opět dorazilo světlo ve tvaru dveří a odpoutal se stín, od stěny po strop – zmenšoval se, pak sjel naprosto volně po druhé stěně a hned na to dvevní světlo zhaslo.

„Já tě viděl,“ řekl jsem tomu, co nevylezlo. „Já dobře vím, že jsi tady, ty mizerolo!“

„Buď zticha, Graffe,“ ozvala se Gallen.

„Tak dobře.“ A naslouchal jsem, kdy přijde blíž; znělo to, jako by byla pod vanou. Pak jsem ucítil, jak se mi přes ruku na okraji vany slabě hedvábně otřela její blůzka.

„Nazdar, Gallen,“ pozdravil jsem. „Už je ti líp, Graffe?“

„Já tě nevidím.“

„Tak to je dobře,“ řekla Gallen. „Protože jsem ti přišla vyměnit obvazy a udělat to správně.“

„Ale to může udělat Siggy.“

„On tě zabalil až moc.“

„Cítím se dobře,“ namítl jsem.

„To se tedy necítíš. Já ti jen sundám tyhle staré ručníky a přiložím ti opravdové obvazy.“

„To je hezké, že tu pracuješ,“ řekl jsem a konec copu se mi otřel o prsa.

„Mlč,“ řekla Gallen.

„Proč jsi tak hluboko pode mnou, Gallen?“

„Jsem nad tebou, hlupáčku.“

„Tak to musí být hodně hluboká vana.“

„Je na podstavci, a tak se to zdá,“ řekla Gallen.

Pak jsem ucítil, jak její ruka našla mou hrud' a sjela k bokům. „Prohni se v zádech, Graffe.“

Jeden ručník odmotala tak zlehka, že se mě ruce vůbec nedotkly.

„Znovu,“ řekla a já se opět prohnul; cítil jsem se chladný jako vana a nahý až po kolena. Když se naklonila, aby mě vzala za palce na nohou, její cop mi spadl do klína.

„Šimráš mě svými vlasy.“

„Kde?“

„Šimráš,“ řekl jsem a uchopil cop oběma rukama. Švihl jsem se jím a ona si ho stáhla zpátky.

„Přestaň, Graffe.“

„Chci vidět tvůj krk zezadu,“ řekl jsem.

Rozbalovala mě od kotníků nahoru, a když se dostala k rozpáleným, lepkavým místům na lýtkách, rozbalovala velice pomalu; byly to ty nejztuhlejší ručníky.

„Kam sis schovala cop?“

„Nestarej se,“ odsekla. Všechny ručníky už byly pryč. „Ty vidíš ve tmě, Gallen?“

„Nevidím!“

„Kdybys viděla,“ začal jsem, „viděla bys mě –“

„Jo, to bych viděla.“

„– celého růžového a místy chlupatého jako malá opice.“

„To je hezké,“ řekla. „Nech toho.“

Ale mně se podařilo natáhnout ruku a najít její hlavu, sjet rukou pod bradu a přejet jí klouby dolů po krku až k prvnímu uzlu jejího copu zastrčeného do blůzy.

„Chci vidět tvůj krk zezadu,“ řekl jsem znovu.

Tedť mi přikládala nové obvazy; s gázou jí to šlo lehce a rychle. Ovázala mi jen lýtko a nesvázala mi nohy dohromady; to byl Siggyho styl.

Řekla mi: „Mám pro tebe čistý ručník na přikrytí.“

„Je to monstrózní ručník?“

„Nadzvedni se,“ řekla mi a omotala mě jím tak rychle, že mě ovanul průvan.

„Tedť udělej trochu světla,“ požádal jsem.

„Já tu vůbec nemám být, Graffe. Teta si myslí, že rozestýlám postele.“

„Já se ti musím podívat na krk, Gallen,“ naléhal jsem. „Ale nepopadneš mě, že ne?“

„Ne.“

„Ani si nestáhneš ručník?“

„Ovšemže ne!“

„Jednou to jeden pán udělal – v hale, říkala teta. Stáhl si ho přímo před ní.“

Pak nechala jasné světlo ze dveří přitančit přes nás a sklonila se nade mnou. Natočil jsem si její tvář k rameni a nadzvedl ten bohatý cop; odklopil jsem ouško a podíval se.

Ale ano, ve chmýří krku byla měkká nateklá podlitina, kterou jsem jí udělal.

„Ty taky nejsi nepoznamenaná,“ řekl jsem a zlehka jsem ji na to místo políbil.

„Nebudeš mě chytat, že ne?“ A já spustil ruce a nechal jsem je ležet na dně vany; ještě dvakrát jsem ji líbnul na ucho. A ona se dotkla rukou mé hrudi, jen tak špičkami prstů; dlaň mi na prsa nepoložila. Nechala tvář otočenou k mému rameni; dotýkala se mne tak zlehka, jak jen mohla. Její váha na mě nespočívala. Byla jako dlouhá, lehce omráčená ryba – klidně leží, jen se pocukává, ale na ruce je lehoučká.

„Já už půjdu,“ řekla.

„Proč musím zůstat ve vaně?“

„Asi nemusíš.“

„Kde je Siggy?“ zeptal jsem se.

„Sel ti pro květiny.“

„Mně pro květiny?“

„Ano,“ potvrdila Gallen. „Má mísu s vodou a hodlá ji celou naplnit okvětními plátky forzýtie.“

Potom zavržení dřeva rozechvělo stěny a zalezlo pod vanu a má Gallen se kmitla přes koupelnu nehluchně jako její stín; obdélník jasných veřejí si složil své strany a mé světlo zmizelo jako kapka vody v houbě.

Ven z vany, život jde dál

Proslulý Graff,
koupelny pán,
kam zájčci chodí pít z vany.
Hrabivý Graff,
záhudně do vany
na porážku vodí si panny.
Nenasytý Graff,
zloduch z vany,
vábící zvěř i nymfíčky.
Otřesný Graff,
ve vaně pokradmu

z panen si dělá kurvičky.

Ó, Graffe!

Graffe prohníly!

Kéž by ti zadek šípkem zmydlili,
ať naučíš se žít bez hany!

Tak píše Siegfried Javotnik, básník všedního dne, oběti válečné neurózy, jenž přináší květy zlatého deště plovoucí v půjčené míse.

Ještě nikdo mi doposud nevěnoval básně, takže jsem řekl: „Myslím, že ty rýmy šidíš.“

„Ty jsi neměl vylézat z vany,“ řekl Siggy. „Mohl jsi omdlít a rozbít si tu svou hulvátskou kebuli.“

„Květy jsou úžasné, Signe. Chci ti za ně poděkovat.“

Utřel mě. „Ty ale rozhodně nejsou pro tebe. Jsou pro náš pokoj, obecně.“

„Je to hezký pokoj.“

Měli jsme velké okno s litinovou mřížkou a hlubokým parapetem; okno se otvíralo ven a vpouštělo dovnitř zvuk vodopádů. Starý zámek měl nádvoří, do něhož vedlo naše okno; viděli jsme z něj motocykl, zaparkovaný u nejhustšího keře zlatého deště – krásná, jako zbraň vyhlížející masa tak účelného stroje, omylem založená ve žlutých odstínech zahrady.

V pokoji byly dvě postele, oddělené vyřezávaným stojanem na časopisy. Jedna postel byla rozestlaná. Nažehlené povlečení bylo poodhrnuté, lehounký polštář byl pořádně načechraný.

„Tys mi rozestlal postel, Signe?“

„Ne, Graffe, já ne. Určitě to byla ta tvoje nymfíčka, nebo její laskavá teta.“

„Tetička je hodná, vid?“

„Milá stará babka, Graffe – milující duše. Dokonce mi půjčila tuhle mísu na kytky!“

„Vidíš.“

„Za něco,“ řekl Siggy. „Maličkost.“

„Což je?“ zeptal jsem se.

„Že jí budu tolerovat vyptávání. Odkud jsme přijeli a jak jsme přijeli? A proč jsme přijeli? A jakou práci děláme?“

„Práci?“

„Práci, Graffe. Čím se vlastně živíme.“

„To je ale otázka, co?“

„Ale ne její nejlepší, Graffe. Přála si vědět, který z nás dělá oči na Gallen.“

„Jak říkám, hodná tetička, to tedy je.“

„Tak jsem ji v tomto ohledu uklidnil,“ prohlásil Siggy. „Řekl jsem, že jsme oba šilení homouši a že si nemusí dělat starosti.“

„Krucí!“ vykřikl jsem. „A co potom udělala?“

„Půjčila mi svou mísu,“ řekl Siggy, „abych ti mohl natrhat kytky.“

Jak svést ze stopy

„Jsem Frau Trattová,“ představila se Gallenina teta. „Když vás přinesli, neseznámili jsme se.“

„Hanbím se za to, Frau Trattová,“ řekl jsem. „Co vaše nohy?“ zeptala se. „Dostává se jim té správné péče.“

„O svého Graffa se dobře starám,“ řekl Siggy.

„O ano, to vidím,“ pronesla tetička Trattová a nechala nám oběma jeden jídelní lístek.

Jídelna hostince Gasthof Schloss Wasserfall měla vyhlídku na přehradu, což při jídle a pití vyvolávalo pocit závratě a nevolnosti. Mohutný vodopád stříkal na okna pěnu, která na skle vytvářela pohyblivé deltovité vzory. Zvedl se mi žaludek a pocítil jsem starou chuť.

„Delší dobu jsem neviděl Gallen,“ podotkl jsem.

„Pravděpodobně je v naší vaně, Graffe. Čeká tam na tebe.“

A ve městě se rozsvítily lampy, ačkoliv tma byla ještě další narezlou večerní hodinu vzdálená. Světlo lamp házelo skvrnky na proud vytékající nad vodopádem a filtrovalo se skrz něj právě v oblouku, kde voda začínala padat; řeka zadržovala milion drobných obrazců přepestrých barev, odrážených z města.

Siggy právě říkal: „Pokud ovšem neslyšela od tetičky, že ty nemáš o děvčata zájem.“

„A díky za to musí patřit tobě,“ řekl jsem. „Budu to muset dát do pořádku.“

„Ale Graffe. Zjistiš, že je docela průšvih takovou věc vysvětlovat.“

„Stejně tomu neuvěří.“

A na druhé straně řeky zablikala světla v některých obchodech; věže sjely po proudu a převrátily se do vodopádu. „Nemáte hlad?“ zeptala se tetička Trattová. „Já jsem plný už z toho sezení tady,“ řekl jsem.

„Ach, Frau Trattová,“ ozval se Siggy. „Když jste zamilovaná, ostatní chutě utrpí.“

„No dobře,“ řekla tetička Trattová a jídelní lístek nám odnesla. „Nemyslím, že s tím musíš pokračovat, Sigu.“

„Ale Graffe! Tohle určitě svede starou dámu z tvé stopy.“

„A taky nás to vyžene z jejího Gasthofu.“

V nohách tvé postele

Má Gallen ve vaně nebyla, tak si Siggy řekl, že se vykoupe.

„Nebudeš-li mít námitky,“ poznamenal.

„Já ti to přeju,“ ujistil jsem ho. Posadil jsem se na okenní parapet, zatímco se šplouchal ve vaně a pobrukoval si; plácal do vody nataženou dlaní a byly to ostré rány jako od bobra.

Venku bylo nádvoří plné měkkých odstínů žluté a zelené; večerům trvalo stále déle, než se dostavily. Vodopád vytvářel kolem zámku opar a cítil jsem na tváři vlhký vzduch.

„Pojď sem dolů, Graffe,“ ozval se Gallenin hlas. „Kdepak jsi?“ zavolal jsem do zahrady.

„Na vaší motorce,“ řekla Gallen, ale já viděl motocykl, který pod forzátiemi vypadal stroze a neupraveně jako starý býk, číhající nerudně v pohádkovém světle večera, ale moje Gallen nebyla

nikde nablízku.

„Ne, nejsi. Já tam vidím.“

„No tak jo, jsem pod vaším oknem. Vidím ti bradu.“

„Tak tedy vylez,“ řekl jsem.

„Jsem úplně nahý,“ řekla Gallen. „Nemám na sobě vůbec nic.“

„Ale máš.“

„Přijď dolů, Graffe.“

„Tak já si taky nevezmu nic na sebe.“

„Ó, radši ano,“ řekla Gallen a vyšla tam, kde jsem ji mohl vidět, v blůzce s dlouhými rukávy plných volánků a v zástěrcce plné kanýrů. Řekl jsem si – bože, nemůže jí být víc než čtrnáct.

„Je s tebou tetička?“ zeptal jsem se.

„Ovšemže ne,“ odpověděla. „Jen pojď dolů.“

A tak jsem probaetil ošemetnou chodbou pokrytou koberci. Lustry se mi houpaly nad hlavou a znechuceně pomrkávaly, jako by je unavovalo dívat se, že se pod nimi někdo plíží k takovým kradmým večerním pletichám. A místní fotbalové mančafy mne plísnily ze svých orámovaných strnulých póz na stěně v chodbě; roky plynuly a jejich tváře se neměnily. Byl tu jeden rok, kdy si

všichni oholili kníry. Byly tu válečné roky, kdy tu byl dívčí tým – ale stejné počestné atletické tváře. Byly tu tváře, které vás už viděly, viděly nesčetné dobrodruhy a milence plížící se tou chodbou a všechny je vyplísnily. Na pohotových fotbalistických nohách se pohybovaly netrpělivé prsty. Určitě by opustili fotografie a nakopali by mi, jen kdyby neviděli tolik tajemství podobných tomu mému.

Zámek mě ve zdraví vypustil ven a Gallen řekla: „Kdo je to tam?“

„Ružovoučký Graff,“ odpověděl jsem, „lesknoucí se a nahý jako Ježíšek.“

„Vylez ven!“

Spatřil jsem ji v popínavých rostlinách u zámecké zdi; schovala se pod okenní římsy a posunky mne zvala za sebou. „Pojď sem,“ šeptala. „Tudy, Graffe.“

Obešli jsme úhelný kámen na rohu zámku; uvítala nás hustá sprška z vodopádu. Hukot vody umlčel cvrčky a střílky waidhofenských věží, osvětlené podél nábreží, vyřezávaly světelné plátky do smetanových vírů pěny pod přehradou.

„Tak dlouho jsem tě neviděla, Graffe,“ řekla Gallen.

Posadil jsem se s ní, zády jsme se opřeli o zámek; její rameno jen o kousek přesahovalo přes moje. Cop měla stočený na temeni hlavy, a než se na mě podívala, sáhla si na něj. „Jak jsem ti ošetřila nohy?“ zeptala se.

„Ó, už je mi dobře, Gallen. Smím se ti zas podívat na krk?“

„Proč si nechceš jen povídat?“ namítla. „Nemám slov.“

„Tak se musíš snažit,“ řekla Gallen.

Zkusil jsem to. „Kéž bychom měli pokoje vedle sebe.“

„Nikdy ti neřeknu, kde je můj pokoj.“

„Tak se podívám do každého.“

„Tetiče spí v nohách postele pes.“

„Kdo spí v nohách tvé postýlky?“

„Kdybych myslela, že zůstaneš dlouho, měla bych tam lva. Jak dlouho tu zůstaneš, Graffe?“ zeptala se.

„Cestu nám určuje osud,“ řekl jsem.

„Kdybych věděla, že se zdržíš dlouho, řekla bych ti, kde mám pokoj.“

„Dala by ti tetička věno?“

„Nevěřím, že zůstaneš ještě den.“

„Kam bys chtěla jet na svatební cestu?“ zeptal jsem se. „Kam bys mě vzal?“

„Na plavbu ve vaně!“ řekl jsem. „V obrovské vaně.“

„A Siggie by jel s námi?“ vyzvídala Gallen. „Víš, když já neumím řídit

motorku.“

„Podívej se. Vidiš můj krk? Cos mi udělal, už mizí.“

Ale už bylo příliš tma, abych něco viděl; chytil jsem ji za ramena, otočil a přitáhl zády k sobě. Ale nikdy mi nesvěřila celou svou váhu; část jejího já si ode mne odsedla, když jsem ji políbil.

„Ty mi to zase uděláš, Graffe.“

„Ukážeš mi, jak vypadají tvé vlasy, když si je spustíš a rozpleteš?“

A ona zvedla ruce, aby si uvolnila cop; pod prsty jsem cítil dlouhou tvrdou linii jejích klíčních kostí končících pravým úhlem, když zvedla paže.

Řekl jsem jí: „Ty máš ale spoustu kostí, Gallen.“

Přehodila si cop přes rameno a rozvázala uzlík na konci. Potom roztahovala těsně spletené prameny vlasů, pročešávala je prsty, nechávala je s praskáním uvolnit a tančit jako kaštanové chmýří v poryvech spreje od vodopádu.

„Nemám nic, co by ty kosti zakrylo,“ řekla Gallen. „Už moc let jsem takhle hubená.“

Uznale jsem přisvědčil: „Hm, musí to být věky, cos byla tlustá.“

„Líbáš mě, nebo koušeš?“ zeptala se.

„Už ses trochu zaplnila,“ řekl jsem, objal jsem ji kolem pasu a konečky prstů se dotkl jejího podlouhlého břicha. Zdálo se, že se mi pod rukama stáhla do sebe; měl jsem pocit, že do ní padám.

„Ty mě děsíš, Graffe. Ty mě chceš jenom vylekat.“

„To nechci.“

„A ten tvůj starý kamarád Siggy, ten chce vystrašit tetičku.“

„Opravdu?“

„Strašil ji a chtěl ji vystrašit, protože to určitě není pravda,“ řekla. „Copak bych to nepoznala, kdyby to o tobě byla pravda?“

„Jó, to bys poznala.“

Vlasy měla zvlněné od spletení a za uchem jí zůstalo holé místo. Tak jsem ji tam políbil a ona se ještě trochu odtáhla, pak se kousek vrátila a přitiskla si mé ruce naplocho k bokům. „Sáhni si zas na ty kosti,“ zašeptala.

Uvolnila se, ale hned to bylo pryč; odskočila ode mne a zvedla se. „Ach, Graffe,“ řekla. „Nesmíš si myslet, že co dělám, dělám schválně. Já vůbec nevím, co to vyvádím.“

Řekl jsem jí: „Neměj strach z toho, co si třeba myslím.“

„Jsi opravdu hodný kluk, Graffe?“ zeptala se. „I když mě trochu děsíš, nejsi opravdu hodný?“

Ujistil jsem ji: „Pro tebe jsem růžovoučký Graff.“

A nad řekou prošlehlly dramatické blesky a vybělily žluté barvy zahrady. Zvuk hromu byl suchý a tříštivý, daleko a ve světě, kde jsem nežil. Galleniny vlasy v záři blesků vybledly do jasnější rudé.

Přeběhla podél zdi k rohu zámku. Když se dostala k rohovému kameni, nechala mě k sobě dojít; opět jsem jí položil ruce kolem pasu a ona se o mne opřela. Ale neotočila se; jen mi držela ruce na bocích. „Ach jo, Graffe!“ povzdechla si.

„Ach jo, ty tvoje kosti,“ zašeptal jsem.

Podívali jsme se do dvora. Několik oken s nočním osvětlením vrhalo na trávník jasné čtverce se stíny mříží. Za mřížováním jsem zahlédl Siggyho stín s rukama nad hlavou.

„Co je to?“ zeptala se Gallen.

„Siggy si sahá na špičky,“ vysvětlil jsem. Ale kdepak, nebylo to ono. Chopil se okenních mříží; sáhl si nad hlavu a chytil se propletence příčlí a tyčí a zdálo se, že se protlačuje na nádvoří – jako nějaká probuzená noční stvůra zkoušející pevnost své klece.

„Vůbec si nesahá na špičky,“ řekla Gallen.

„To je jen cvičení na protahování,“ vysvětlil jsem. A pospíchal jsem s ní pod okenními římsami; u monstrózních zámeckých vrat jsem jí dal náhlý, rozmazaný polibek.

„Musíme si dávat pozor na tvou tetičku,“ řekl jsem a vešel jsem do zámku před ní.

A nezačali fotbalisté najednou jevit zájem? Nebylo v jejich očích světlo, které nezablesklo ode dne, kdy je vyfotili, zarámovali a pověsili?

Ale zpod mých dveří nevycházelo žádné světlo a já jsem dlouho čekal na chodbě – naslouchal jsem perfektnímu rytmu falešného chrápání přítele Siggyho.

Upoutávka od Proroka

Pojedeš se mnou?

Věznice Sybaritů

je pořád vypasená a bezstarostná.

Budeš vždycky

tak snadnou kořistí pochlebníků?

Což nikdy nepřipustíš,

že jsou vyšší formy oddanosti?

Pojedeš se mnou?
Dokud Sybarité vyspávají,
můžeme jejich vězně osvobodit.

„Mnohem líp chrápeš, než básníš,“ řekl jsem Siggymu. „Mám za to, že si chrápání víc uvědomuješ.“

„Vzbudilo tě hřmění, Graffe?“

„Četl jsem tvou báseň v záři blesků.“

„Á, pak ti opravdový blesk osvětlil cestu.“

„A ty jsi ho přivolal?“ zeptal jsem se.

Přiznal: „Bylo to ode mne velmi všetečné.“

„Z okna, Sigu? Visel jsi na mříži, že jo? Svolával jsi rozmarné blesky?“

„Zpočátku ne,“ řekl. „Zpočátku jsem jen sledoval, jak se se soumrakem dostavil starý Osud a nabídl mi druhý pohled.“

„Poslouchej, jak se blíží déšť, Sigu. V tom máš taky prsty?“

„S tím nemám nic společného, Graffe. To je malý kiks, ten déšť. A s kiks, Graffe, je třeba vždycky počítat.“

„Škoda, že jsem taky neviděl Osud,“ zalitoval jsem. „Člověk se musí cítit velmi ználý.“

„Už jsi ji přefíkl, Graffe?“

„Ne,“ řekl jsem.

„Máš přirozenou úctu k mládí.“

„Kdy odjedeme, Sigu?“

„Á, uplakaný odjezd! Kdy se dokážeš odtrhnout?“

„Ty dokážeš pěkně provokovat, Siggy. teď bych se rád trochu vyspal.“

„Tak Graff by rád spal!“ vykřikl, posadil se a opřel o polštář. „No tak spi.“

„Ty spi taky.“

„Jako sopka, Graffe. Starý Siggy spí jako sopka.“

„Mně je fuk, jak spíš,“ odsekl jsem.

„Tak to je pravda, Graffe. Tobě je to šumafuk.“

„Kristepane!“

„Ten je v koupelně, Graffe,“ řekl Siggy. „Plichtí tam, co nás dva čeká.“

Co Kristus v koupelně uplichtil

V našem pokoji bylo světlo brzy, i když déšť stále cákal na nádvoří; slyšel jsem, jak velké kapky zvoní pink, pink na výfuky motocyklu. Opřel jsem se o lokty a vykoul z okna skrz mříže; vlhké kočičí hlavy příjezdové cesty vypadaly jako shluk vejčitých tvarů a viděl jsem, jak se tetička Trattová připravuje na mlékaře.

Zdalo se, že vyšla na nádvoří zpod zámku; valila před sebou dvě konve na mléko postrkujíc je svými rozšlapanými galošemi. Pod pytlovitým pršipláštěm jí vykukoval růžový lem noční košile; síťka na vlasy jí sklouzla až k obočí a její čelo v ní vypadalo jako nějaká opuchlá věc vylovená z moře. Mezi horními okraji gumáků a lemem košile krátce vykukovala lýtka; kůže byla bílá jako sádlo.

Postavila bandasky na kočičí hlavy hned před zámecká vrata. Pak spěchala dolů k bráně do nádvoří a otevřela ji pro mlékaře. Jenže mlékař tu ještě nebyl. Tetička Trattová se podívala po ulici oběma směry a pak pádila zpátky do zámku, jen za ní promočený lem košile vlál, a nechala bránu otevřenou.

Déšť nyní bubnoval na mlékařské konve; zvonění bam, bam bylo hlubší než cinkání o motocyklové výfuky.

Náhle se šíleným tryskem, osudným jako tanec na ledě, přiřtil mlékař.

Viděl jsem, jak kůň s pokřivenou hubou vklopýtal do brány,

oční klapky sklopené proti všem možným pohybům rozviklaného vozu a svého vlastního kymácejícího se těla. Oj se zvedla nad jeho prohýbající se páteř a masa koženého postroje, ozdob a přívěsků se opřela o roh, za který se ten bláznivý kůň pokoušel zatočit. Pak jsem uviděl, jak kočí vzal za opratě a zvedl koňovi hlavu; a celý vozík se zvedl a smekal se za koněm, kroutil se na oji a tlačil svou neovladatelnou hmotu k jedné straně koňského zadku – jako kdyby se jezdec v plném trysku svezl ze zad koně, dál držel v ruce uzdu a vážil tolik jako kůň.

Kočí jen zaječel „ježíšmarjá“ a vozík se otočil bokem na dvou kolech, která se zasekla a neotáčela se.

Kůň čekal, až bude mít všechny nohy na zemi a až dvoukolák pojede za ním. A já čekal, až ten blázen kočí přestane nebohému zvířeti zvedat otěžemi hlavu tak vysoko, že kůň viděl jen vršky keřů zlatého deště a ne vlastní kopyta, která přistála hranami na vlhkých a jak vejce vyhlazených kamenech dláždění.

Kůň dopadl na bok, oj mu sklouzla po páteři a zastavila se mu u ucha; malá dvoukolka se mu zastavila vysoko na kýtě. Když houbovitá žebra dopadla na kameny, kůň vyrazil „gnyf.“

Idiot kočí vyskočil ze sedátka a dopadl všemi čtyřmi koni na krk do změti kožených řemenů a cinkajících kovových kroužků.

Konve na mléko dělaly příšerný rambajs na korbě s laikovými postranicemi. Zadní řemen postroje vyjel nahoru a zvedl koni ocas jako prapor.

„Co to bylo?“ zeptal se Siggy.

A mlékař dřepěl koni na krku a poskakoval jako péro, které zrovna vyrazilo ze starého gauče.

„Šmarjá! Ty koni!“ křičel kočí.

„Bože, Graffe!“ zvolal Siggy. „Co se to děje?“

Mlékař popadl nataženého koně za uši a zvedl si jeho hlavu do klína. Objímal tu hlavu, komíhal se dopředu a dozadu na hýždích a křičel: „Ó, sladká matko Ježíšova, koni!“

Pak začal bušit koni hlavou o dlažební kameny; zvedl ji za uši a hned ji pustil a opřel se o ni svou vahou. Kůň začal předními kopyty hrabat do deště.

Všechny uzávěry konví se nahrnuly do přední části korby a vypadaly jako kulaté mokré obličejky vykukující přes lat'kové bočnice. Tetička Trattová dupala na zápraží u hlavního vchodu a strkala si paty do galoší. Začala se šmajdavě brodit po cestě k mlékaři.

„Haló!“ volala. „Co je to s vámi?“

Mlékař rajtující na koňském krku se znovu chopil uší, položil si tvář do dutiny pod koňskou čelistí a vlastní hlavou mlátil se zvířetem. Teď už to dělal odborněji; nesnažil se koně zvedat, nechal ho, ať se zvedá sám – jen tam, kde byl mlékař přímo nad hlavou a třímal ušní madla. Tam měl výhodu; mohl na koně nalehnout tak prudce, že hlava trochu poskočila, než zůstala na kamenech s pěnou na udidle a znovu se pokusila zvednout.

„Zatracenej Graffe!“ vykřikl Siggy. „Když mi neřekneš, co se děje –“ zahalil se do atlasového přehozy a přiskočil k okennímu parapetu.

Kůň se teď zmítal ještě zběsileji; mlékař byl klidný a hrozivý. Vozík přejel koni přes zadek a o něj se ohnula jako velký luk napínající koňskou páteř. A kdykoli se kůň přestal zmítat, o něj se narovnála a přepínala neuvěřitelné obrátle.

Ale nic z toho mlékaře netrápilo, držel se divoce krku a uší, bradu zastrčenou pod koňskou čelist.

„Ach, můj Bože!“ zvolal Siggy.

„Zešílel!“ řekl jsem. „Při pádu se mu to muselo přeházet v hlavě.“

„Áááá!“ zařval Siggy.

A tetička Trattová se nesměle pohybovala po scéně, vědoma si lemu své růžové košile vystavenému dešti.

A Siggy, s přehozem přes ramena a přidržovaným pod krkem, prokmitl kolem mne, jednu bosou nohu propnutou jako hřbet kočky v mokré trávě, přeskočil stojánek na časopisy, vyrazil ze dveří a už běžel chodbou. Naprosto nemotorná pirueta u schodiště, vzduchý přehoz se zachytil o zábradlí a Siggy pádící po schodech se zaklonil. Pustil přehoz a běžel dál. A už se pro něj nevrátil. Přehoz mi atlasově zamával ze zábradlí, jsa načechrán průvanem z hlavních dveří,

které se doširoka a rychle otevřely.

Běžel jsem zpátky k oknu.

A toto je vidění ve zlomcích sekundy: někdo nový na nádvoří, vysoký muž s růžovými koleny a hladkýma nohama pod koženkami – nezastrčená šála u krku pyžamového kabátku a sandály shodně silnými podrážkami. Stál v půli cesty mezi hlavními dveřmi a místem, kde tetička Trattová obíhala padlého koně; stál s rukama v bok, jeho ruce byly jako pahýly na koncích paží, protože to byl v podstatě muž bez zápěstí, a kromě toho bez krku a bez kotníků.

Právě říkal: „Frau Trattová, jaký to strašný rámus, do postele jsem se dostal pozdě -“ a pak se obrátil k zámku a rozpřáhl ruce, jako kdyby mu někdo ode dveří házel kytici.

Siggy do něj narazil celou svou hmotou jako pytel s pískem a muž ani nestačil ruce sevřít, než upadl nebo než mu Siggyho bosé nohy přeběhly přes prsa v pyžamu.

Tetička Trattová se obracela s gestem začínajícím u rukou, dlaně se otáčely vzhůru. Unaveně prohlásila: „Ten kočí je blázen, šílený opilec.“ Zvedla hlavu a spatřila opuchlého růžového muže ležícího na své šále, prsty se mu cukaly a hlava se malinko pohybovala. „Bude pršet celý den,“ řekla a zachytila kousek Siggyho pádícího kolem ní; otočila se a spráskla ruce.

Siggyho úchvatný zadek byl v dešti tak elegantní.

A mohutný muž bez kloubů si namočil šálu v louži, lehce se s ní dotkl úst a zůstal ležet, jak ležel, na zádech. „Ne!“ vykřikl. „Ne, nic! Neměl na sobě vůbec nic, vůbec nic.“

A Siggy naskočil na mlékaře; ruce mu zastrčil pod bradu a uchopil ho za hrdlo. Potom sklonil hlavu až k mlékaři a zakousl se mu do týlové partie mléčného krku.

Poskakoval jsem chodbou a snažil se natáhnout kalhoty. Tetička Trattová běžela kolébavě halou jako holub; zahlédl jsem její hlavu proběhnout pode mnou, jenom se mihla ve šterbině schodiště.

Gallen držela přehoz; opřela se o zábradlí, dotek atlasu na tváři, a sledovala hlavní dveře do nádvoří, odkud se ozývaly zvuky strašného utrpení a bolesti, kde zmítající se kůň mlátil mlékařským vozíkem a kde poražený muž seděl, šátek mu visel z pusy a zíral na otevřená zámecká vrata, jako když čeká, že vyrazí tlupa nahých mužů a zadupá ho do šterbin mezi dlažebními kameny; a kde Siggy cválal na mlékaři zahradou, do keřů zlatého deště a zase ven.

„Graffe,“ řekla Gallen, „teta šla zavolat policii!“

Vzal jsem od ní přehoz a loktem jí št'ouchl do jednoho malého, vztyčeného nádra. „Nádherná prsíčka,“ řekl jsem. „Obávám se, že vás dnes opustíme.“

„Večer jsem nemohla usnout, Graffe.“

Ale já měl přehoz a proběhl jsem kolem ní na nádvoří.

Nebohý nesouměrný muž zakroužil pažemi, nadzvedl svůj široký zadek a zase se posadil. „Je všude kolem,“ oznámil. „Sežeňte sítě a provazy.“ Začal se dávat šátkem. „Jděte pro psy!“ Dusil se a stále kroužil pažemi.

Do forzýtí a zase ven – zvonkovité květy svěšené deštěm – tam a ven pádila podivná postava, skloněná v zadních keřích houštiny, vztyčená, když prchala kolem motocyklu, objevovala se tu a tam, čtyřnohá a dvouhlavá; zděšené psi vytí označovalo místo, kde jsem mohl očekávat, že se zase objeví.

Drobné jehličky deště mi ledově padaly na záda; držel jsem přehoz jako toreadorovu pláštěnku, aby se mi nedostal pod nohy. „Siggy!“ zavolal jsem.

Muž se zapadlýma očima a průsvitnýma ušima v lesknoucím se pršáku se vyřítil mezi dvěma hustými keři zlatého deště, rozstříkujе dešť z prasklých pohárků květů a rozhazuje bumerangová okvěti svými dusajícími galošemi – na zádech s nahým mužem, držícím se zuby jeho mléčného krku.

„Ááááá-óóóó,“ řval šílený kočí.

Po dalším zarvání jsem proběhl o dva keře dál; další pohled na dvojmuže, jenž se vztyčil a potácel se dál.

Pak už byli jen keř ode mě; podíval jsem se přes příkrčený keř a mohl jsem se obou hlav dotknout rukou, kdyby mne keř nebodl, když jsem vztáhl ruku.

„Siggy!“ zavolal jsem.

Slyšel jsem, jak na nádvoří, od schodů k zámeckým dveřím řve povalený muž. „Pust'te na něj psy! Proč tady nejsou psi?“

A nyní jsme běželi stejnou řadou keřů; sledoval jsem mokrý, zatnutý zadek, dlouhé, dozadu ohnuté prsty tažené za zmítajícím se mlékařem, který se potácel s hlavou svěšenou a teď už pomaleji. Dohonil jsem je.

Pak byl mlékař tříhlavý; nemohl utíkat, zakymácel se – ramena se ohnula dozadu – a kolena mu povolila.

Sténal: „Ó, milý Bože!“ A všichni jsme byli na jedné hromadě v černé zahradní prsti, mlékař se plazil pod Siggym, kroutil boky do stran a mlátil rukama. Měl jsem Siggyho, ale nechtěl se pustit. Dostal jsem se mu pod bradu a snažil jsem se mu rozevřít ústa, ale zaryl se mi čelistí do ruky, až mi praskaly klouby. Tak jsem ho uhodil přes uši a klekl si mu na záda; ale nepustil. A mlékař spustil skandované kvílení a rukama rval Siggyho za vlasy.

Říkal jsem: „Sigu, pust'! Nech ho být!“ Ale začal zuby a nedovolil muži, aby pohnul boky.

Tak jsem z keře ulomil větvičku zlatého deště a švihl jsem Siggyho přes zadek. Uhnul se do strany, ale ještě jsem dosáhl a švihl znovu. Při třetí ráně přes prdel se skulil z mlékaře a usadil štipající hýždě do chladného, laskavého bláta.

Dal ruce pod sebe a mazal si bláto na boky, jako by se do něj oblékal; ústa našpulil do malého o. Podržel jsem mu přehoz a on vydával hvízdavé zvuky.

„Jede sem policie, Sigu.“

A mlékař se sunul od nás; shrábl velkou hroudu bláta a plácl si ji na jasné fialovou oteklinu na krku. Také vydával hvízdavé zvuky.

Siggy se zahalil do přehozu. Uchopil jsem ho pod pažemi a strkal jsem ho před sebou – ven z keřů a podél zámecké zdi. Siggy začal pochodovat; dělal velké kroky, které mu házely hlavou nahoru a dolů. Nohy zanechávaly v bahně hrozné otisky prstů daleko od sebe. „V prdeli mám hromadu bláta, Graffe,“ řekl a zavrtěl se.

V hale byla také nějaká hromada. Tetička Trattová mávala houbou a držela tlustého muže trpícího závratí v židli. Pokoušela se mu smýt bláto z koženek; moje Gallen držela kbelík s vodou, v němž namáčely houbu.

„Víte,“ říkal jim muž, „slyšel jsem, že někdo jde, a otočil jsem se, abych viděl kdo.“ A Siggy vyšel na schody přede dveřmi s látkou přehozenou přes jedno rameno a zastrčenou mezi nohy.

Omámený muž se zakýval na židli a vyšlo z něj podivné rybí bublání. Udeřil pěstmi do klína, kde mu jako ubrousek ležel přes oslnivá kolena jeho vymáchaný šátek. Dolní ret měl brunátný a vypadal jako červená řepa.

„Frau Trattová,“ pronesl Siggy. „Lije tam jako z konve, málem praská hráz. Konec světa!“ A přemašíroval kolem ní.

Přehoz zavál, když se přehoupl přes zábradlí a vydal se po schodech vzhůru – rytmicky, pompézně a po dvou.

Srocování sil zákona

Tu a tam se ve vzduchu nad forzýtiemi objevila hrouda bláta a za ní dlouhá šňůra drobných kousků hlíny. Vždycky byla vržena téměř přímo vzhůru a následovalo nesmyslné dupání a divoké třesení keří. Mlékař se v zahradě dával dohromady.

Chudák kůň svou situaci jen zhoršoval. Podařilo se mu obrátit, stále ještě na boku, takže teď ležel kolmo k oji a pod ní; zamotal se do postroje tak pevně, že už se nemohl ani pohnout. Na nadočnicovém oblouku mu vyrostla boule velikosti tenisového míčku a zavřela mu jedno oko.

Druhé oko mrkalo do deště, kůň ležel a těžce dýchal švihaje ocasem.

„Pořád ještě prší, Graffe?“ zeptal se Siggy.

„Teď ještě houšť.“

„Ale není bouřka, vid že ne?“

„Ne,“ řekl jsem, „teď už ne.“

„Víš, není dobrý nápad se při bouři koupat.“

„Je to bezpečné,“ řekl jsem.

„Je to obrovská vana, Graffe. Teď vidím, jak jsi to dokázal.“

„Mlékař je pořád ještě ve křoví,“ podotkl jsem. „Vykoupeš se po mně, Graffe?“

„Já jsem se tak nezablátil.“

„Jak malicherné,“ řekl Siggy.

„Je tu policie, Sigu,“ upozornil jsem ho.

Zelený volkswagen s lištou modrých světel měl trochu problém dostat se skrz bránu a kolem mlékařského vozíku. Byli tam dva policisté ve vysokých botách a neposkvrněných uniformách, límce plášt'ů do deště totožně, pohrdlivě stočeny; a snad tu byl i třetí, bez uniformy – v dlouhém kabátě z černé kůže, s páskem a pod bujarým černým baretem.

„Přivezli si zabijáka,“ řekl jsem.

„Policie?“

„S tajným agentem.“

„Pravděpodobně je to starosta,“ řekl Siggy. „Malé město, deštivý den – co tu má starosta dělat?“

Ti tři vešli do zámku; slyšel jsem, jak zavržala židle muže, který byl omýván houbou, a pak jeho hlas, když je vítal.

„Siggy? Na kolik šlápnutí by ta dobrá motorka nastartovala?“ Ale on mi zazpíval vanovou píseň:

Pohroma, pohroma,
už je tady
pohroma.
Prchnout když se
pokusíme,
dožene nás
pohroma.

„A, jdi někam s tím svým zatraceným rýmováním!“

„Měl by ses vykoupat, Graffe,“ řekl Siggy a cáknul po mne.

A jeden z uniformovaných policistů vyšel na nádvoří a nesl nějaké velké zahradnické nůžky. Rozkročil se nad koněm a posadil se nebohému zvířeti na záda; potom stříhal podél oje a uvolnil postroj. Ale kůň tam ležel dál, omámený, a jedno oko mu mrkalo; policista sykl a obrátil se zpět k zámku.

A tehdy zahlédl, jak z forzýtií letí hrouda bláta, a slyšel dupání a bušení mlékaře v zahradě.

„Haló?“ řekl policista. „Vy tam! Haló!“

A mlékař vrhal do vzduchu hrsti bláta a klacky.

„Vy!“ křikl policista. A pokročil k zahradě, drže před sebou napřážené zahradnické nůžky jako proutkař svou vidličku.

Viděl jsem, jak se mlékař vrhá od keře ke keři, shýbá se, hrabe bláto a větvičky a vrhá je do vzduchu. Číhal a čekal, až jeho malé bomby dopadnou, a pak se plíživě jako v grotesce vrhal dál.

„Sigu,“ řekl jsem, „mlíkař se zbláznil.“ A policista šel po špičkách ke zlatému dešti, drže před sebou velký zlověstný zobák nůžek na zastříhování keřů.

Pak jsem zaslechl, jak se shromažďují na chodbě před našimi dveřmi. Pruh světla pode dveřmi přerušovaly a rozmazávaly šourající se nohy; loket, bok nebo břicho se otřelo o dřevo. Přecházeli sem a tam, jejich hlasy zněly slabě a šeptem – tu a tam se jasně ozvalo slovo, věta, a hned bylo okřiknuto, ututláno:

„jako když se narodil“

„mělo by se“

„žijí spolu“

„motykou“

„musí být“

„zákony“

„psí“

„nenormální“

„Bůh ví“

Jako kdyby někdo mluvil přes větrák a jen nejrychlejší kusy řeči pronikaly mezi lopatkami. A všechno ostatní bylo rozsekané a utlumené do jednoho hlasu nerozlišitelného od zvuků vydávaných šaty, otírajícími se o dveře a zdi, a lidskými těly, jež se o ně opíraly.

„Sigu, jsou venku na chodbě.“

„Shromažďují síly zákona?“ zeptal se.

„Zůstaneš ve vaně?“

„Ale podívejme se!“ vykřikl. „Sem se koukni!“ A bylo slyšet mohutné šplouchání. „Jelita! Stopy po bičování! Růžové jako tvůj jazyk, Graffe. S tím prutem se ti to povedlo, měl by ses podívat.“

„Nemohl jsem tě z něj dostat.“

„Můj zadek stojí za povšimnutí!“ pronesl uznale. „Opravdové rýhy!“ A slyšel jsem, jak sebou mrská a klouže ve vaně.

Pak se ozvalo slabounké zatřepání na dveře a chodba ztichla; jen dvě nohy teď rušily pruh světla.

„Graffe?“ ozval se hlas mé Gallen.

„Tak z tebe udělali našeho Jidáše?“ zeptal jsem se. „Ale Graffe!“

Pak se nějaká váha opřela o dveře a někdo zkoušel klíč. „Ustupte!“ řekla tetička Trattová.

„Je odemčeno,“ řekl jsem.

Uniformovaný policista otočil knoflíkem a kopnutím rozrazil dveře; bokem vklouzl do místnosti a dveřní prostor za ním se zaplnil. Dychtivá tetička Trattová se založenými rukama; čerstvě vydrhnutý pán, strkající do koupelny svá blýskavá kolena; mezi nimi byl atentátník, nebo starosta. A má Gallen nikde.

„Kde je ten druhý?“ zeptal se vydrbaný pán, kráčeající s vystrčenými koleny.

A Siggy řekl: „Měl by ses podívat, Graffe,“ a otevřel dveře koupelny.

Vystrčil na nás všechny svůj poznamenaný, umytý zadek. Růžové pruhy přes hýždě svítily jako šikmé úsměvy srpků nových měsíců.

„Tak!“ pronesla tetička Trattová. „Vidíte?“

A byl to opravdu starosta – obávaný Bürgermeister, který nesmekl baret před tetičkou Trattovou, ale nyní jej sňal s lehkou úklonou prdelce vyšpulené ve dveřích koupelny. Bylo to perfektní smeknutí, dostatečně rychlé, aby zastihlo zadek, než Siggy zastrčil své pozadí do koupelny a zabouchl a zamkl dveře.

„Vidím, Frau Trattová,“ pronesl starosta. „Jsem si jist, že to všichni vidíme.“ A jen lehce zvýšil hlas a zavolal. „Herr Javotnik? Herr Siegfried Javotnik!“

Ale slyšeli jsme, jak Siggy zlehka našlapuje po podlaze koupelny, pak dupl na podstavec a žbluňkl zpátky do vany.

Odhalení zločinů

Odmítal odemknout dveře koupelny, a tak jsme všichni čekali dole v hale – my všichni, až na jednoho policistu, kterého nechali nahoře, aby prohledal náš pokoj.

Velice rozrušený růžový pán řekl: „Herr Bürgermeister, já nechápu, proč prostě nevyrazíme dveře.“ Ale starosta pozoroval svého druhého policistu, který právě vedl mlékaře přes nádvoří a na schody vedoucí k zámeckým dveřím.

„Opět opilý, Josefe Köllere?“ pronesl starosta. „Demolujete vůz a bijete svého koně?“

Mlékař byl tak zabahněný, že bylo těžko zahlédnout jeho nádherné jelito na krku. Ale starosta přistoupil blíž a prozkoumal ho.

„Dostal jste malou lekci?“ pokračoval; poklepal na okolí podlitiny a mlékař se

stáhl do sebe jako želva. „Možná trochu větší, než jste si zasloužil,“ prohlásil starosta.

„A mléko mám samou pěnu,“ žalovala tetička Trattová. „Pak tedy, Josefe,“ ozval se starosta, „tu snad necháte další konev, ne?“

Mlékař se pokusil přikývnout, ale zatnul čelisti a v obličeji mu zacukalo.

„Je to šílenec,“ řekl jsem starostovi.

„Pokousaný na krku,“ odvětil starosta, „a pokousaný tak, že je poškozena kůže a vznikla podlitina velká jako má pěst! A kdo je šílenec? Ten, co pobíhá nahý po nádvoří! Jezdí na člověku! Pokouše muže! A povaluje se pak ve vaně, zamčený v koupelně! Exhibicionista a flagelant!“ burácel starosta.

„Ještě hůř!“ přidala se tetička Trattová. „Zvrhlík!“

„Šroubovák!“ zařval růžový pán. „Stačí šroubovák a do koupelny se dostanete. A kdybyste sem včas přivezli psy, nebyly by teď takové trable.“

Potom se na schodech objevil policista, který zůstal nahoře – špičky bot měl tak perfektně u sebe, že se zdálo, že upadne. „Pořád je tam,“ oznámil. „Zazpíval mi písničku.“

„Co jste našel?“ zeptal se starosta.

„Slánky,“ odpověděl policista.

„Slánky?“ opakoval starosta hlasem pronikavým jako hlodání deště do dutých tašek zámecké střechy.

„Čtrnáct,“ řekl policista. „Čtrnáct slánek.“

„Bože můj,“ zvolal starosta. „Určitě zvrhlík.“

Dodání detailů

Co se děje? Tohle přerušování! To se stává, když stojíte dost dlouho nehybně a necháte reálný a nesmyslný svět, aby vás dostihl. A poslouchej, Graffe – to pořád ještě moc dlouho nestojíme. Můj otec Vratno, Vratno Javotnik, narozený v Jesenji, ještě než v oné části Jugoslávie začali používat kola, se přestěhoval do Slovenjgradce. Tam se připojil k Němcům, kteří vyráběli tyhle věci s koly, které ještě nikdo předtím neviděl, a s nimi se svezl do Mariboru, kde ho dobrá silnice dovedla přímo přes hranici do Rakouska. A sám, neboť byl mazaný.

Mladý Vratno šel po cestě udusané tanky do Vídně, kde stoicky a krásně hladověla má matka a čekala, až se spojí s někým tak mazaným jako on – a určitě nečekala, že bude hrát roli při početí někoho tak zrozeného pro kola jako já.

Mladý Vratno, který mi přes polévku řekl: „Začíná být těžší a těžší rozjet si pro sebe něco, co není jaksi učení toho, co tu už jaksi dřív bylo a není tvoje a nikdy nebude. A nikdy nic, co by tě potěšilo.“ Přesně tak prý to ten nebohý prďola řekl.

O, můj otec byl skvělý, melodramatický skřet stvořený pro rošťárny jen jemu vlastní; a to jsem i já. A ty taky, Graffe. A proto tento svět ještě může být ušetřen střízlivého staromódního lopotění, končícího smrtí z nudy.

Ale tohle vyrušování! Odbočování. Je to opakující se smrt, kdykoli světu dovolíš, aby tě dostihl.

Mladý Vratno, lžíce se stala součástí jeho rtu a polévka se stávala součástí jeho řeči – mi řekl: „Poslouchej, musíš se hnout v té pauze zlomku sekundy mezi chvílí, kdy tě najdou, a časem, kdy se rozhodnou, co s tebou provedou. Stačí poskočit vpřed a máš fóra!“ Tak to řekl, aspoň mně to tak řekl.

Vzkaz od Siggyho. Připíchnutý k prostěradlu v mé posteli, kde ho našel můj zadek – naškrobený záhyb, který mě přiměl sáhnout po světlu. A já jsem neviděl, že by nechával nějaký vzkaz.

Vlastně když mě starosta přiměl, abych ho zkusil sám vytáhnout z vany, a když jsem se zas vrátil do pokoje, Siggý už byl z vany venku a oblečený – až na loveckou vestu, na niž právě nanášel poslední, silnou vrstvu mazání na sedla.

A z haly se ozval starostův hlas: „Jestli ho odtamtud nedostanete, bude muset zaplatit dveře!“

Siggý už vytáhl z batohu oblečení do deště, plastové sáčky na boty, gumičky, aby si pytlíky přitáhl pevně k lýtkům, a mazání na sedla. Lovecká bunda se leskla jako svíce a vypadala, jako by na něm někdo něco roztavil. „Žádný strach,“ zašeptal. „Ty je odlákáš a já se pro tebe vrátím.“

„Jsou dole v hale, Sigu. Uslyší tě.“

„Tak je přived sem nahoru. Já se vrátím, Graffe, za den, maximálně za dvě noci. Nechám ti tu batoh a všechny peníze, co nepotřebuju na benzin.“

Začal jsem: „Sigu...“

Ale otevřel okno a vyhoupl se na parapet. Nasadil si brýle a přilbu – parašutista připevňující si vše před seskokem. Pak si natáhl na boty pytlíky, které se nafoukly; vypadal, jako když má nohy ve skleněných hrncích.

„Siggý?“

„Graffe, potřebujeme detaily! Koneckonců, Graffe, jsme se tam opravdu moc nerozhlédli – ty jsi měl sexuální hrátky s tou hrošicí a taky nás to pořádně naštvalo – je to tak?“

A mě napadlo: Cože? Jak ten tvůj mozek dovede přeskočit jinam – já to ani nedokážu časově propojit.

Vyskočil.

A já si řekl: To je show! Ty bys slezl po větvích.

V mokré zemině zahrady to udělalo mlask.

Znovu jsem zaslechl starostův hlas. „Herr Graffe! Tak už si to rozmyslel?“

„Myslím, že už promluví,“ zavolal jsem a vyšel ven na chodbu. „Pojďte nahoru!“ křikl jsem a uslyšel, jak dupají po schodech.

Taky jsem slyšel navlhlý a studený motocykl; vydával krátké savé zvuky jako parní stroj – jednou chytil a zhasl, jako muž s hlasem býka, který začal řvát, ale uprostřed řevu se zalknul. Ti, kdo vybíhali po schodech, to zaslechli také; stáli jsme proti sobě a mezi námi byla bezpečná vzdálenost chodby.

Pak jsem se rychle vrátil do pokoje a k oknu; slyšel jsem, jak pádí po schodišti dolů do haly.

Ale starosta přišel ke mně; jeho dychtivá tvář se od úst k uchu cukala.

Siggy mašinu nahodil a držel; z konců výfuků se valily husté šedé koule, lehounké a chundelaté jako prachová kotáta. Vypadaly jako průsvitné chomáčky vlasů a byly tak propletené, že bychom je později našli v zahradě, zavěšené na zlatém dešti jako pocuchané kousky paruk.

Siggy vyrovnal chod motoru jedním otočením plynu, přidal, ubral a namířil si to do brány, stále ještě zúžené rozsýpanou dvoukolkou.

Takže než policisté vyběhli na schody před zámek – a než se strkající mlékař, dorůžova vymydlený pán a tetička Trattová prokřičeli ze zámeckých dveří – Siggy už profrčel mezerou stoje ve stupačkách. Nahrbená, navoskovaná bunda se leskla jako záda brouka. A i přes déšť jsem ho slyšel zařadit tři rychlosti.

0, ctitel špatného počasí a globálně překerní situace! Toto byla – ale ano, zkušební maraton do Vídně – Siggyho průzkumná mise do Hietzingské zoo.

Reálný a nesmyslný svět

Četl jsem vzkaz více než jednou a Gallen zahlédla světlo pod mými dveřmi. Viděl jsem stíny jejích nohou, plíživé a měkké. Zavolal jsem: „Gallen? Je odemčeno...,“ – protože ještě nikdo nespravil zámek, který policista vyrval.

A čekal jsem ji v noční košilce, nestoudné černé krajce, hladké a bez zbytečných příkras.

Ale měla na sobě zástěru; vcinkala se do pokoje, ruce strčené do květované přední kapsy na mince.

„Já vím,“ řekl jsem. „Chceš se se mnou vyspat.“

„Nech toho. Nemůžu zůstat ani sekundu.“

„To bude trvat hodiny,“ řekl jsem.

„Ach, Graffe. Teď mluví o tobě.“

„Líbím se jim?“ zeptal jsem se.

„Pomohl jsi mu utéct. A nikdo neví, co teď.“

„Oni si něco vymyslí,“ ujistil jsem ji.

„Graffe, tvrdí, že nemáš moc peněz.“

„Takže si mě nechceš vzít, Gallen?“

„Graffe! Opravdu vás chtějí dostat.“

„Pojď si sednout, Gallen,“ řekl jsem. „Já tě taky opravdu chci dostat.“

Ale posadila se na Siggyho postel; byla tak měkká a byla tak prohnutá, že její kolena mířila přímo na mne – krásná kolínka velká jako bradičky.

„Přestaň se červenat, Gallen.“

„Co děláš takhle v posteli?“ zeptala se.

„Četl jsem si.“

„Vsadím se, že nemáš nic na sobě,“ řekla. „Pod dekou. Vsadím se, že spíš úplně bez.“

„Rozvášňuje tě takhle hádat?“ zeptal jsem se.

„Oni vás dostanou, Graffe,“ vyhrkla Gallen. „Já jsem zahlédla tvoje světlo a věděla jsem, že jsi vzhůru. Myslela jsem, že budeš oblečený.“

„Ale jsem zakrytý. Pojď, sedni si na mou postel.“

„Graffe – starosta a moje teta tam něco chystají.“

„A co?“ zeptal jsem se.

„Prohlíželi si vaše věci, chápeš? Viděli, kolik máš peněz.“

„Mám dost, abych zaplatil tenhle pokoj.“

„A pak ti jich moc nezůstane, Graffe. Můžou tě sebrat, protože nemáš peníze.“

„Jsem povaleč,“ přiznal jsem. „Já věděl, že to jednou někdo odhalí.“

„A pomohl jsi mu utéct, Graffe. I za to tě můžou sebrat.“

„Nemůžu se dočkat, abych viděl, co udělají.“

„Přinutí tě, aby sis našel práci,“ řekla Gallen.

Tak to tedy bylo něco, fakt – mizernej flek. Samozřejmě, mohl jsem prostě zdrhnout, vyrazit k horám a rybám a říct Gallen, kde by mě Siggy mohl najít, až se pro mě vrátí; nechat jí peníze na účet za Gasthof.

To mě napadlo, ale Gallen se na mě dívala – a ta jedna krásná čára od jemného, ostrého výběžku její čelisti, přes svah z ramene sbíhající až k zápěstí a úhlu tvořeného její rukou; její prsty byly určité citlivé jako prsty čtenáře Brailleova písma; a tmavá barva rtů, narezlý ruměnec na tváři a bledé, hodně pihovaté čítko. Celá tak hezky ladila jako různé skvrny zralosti a slunce na broskvi.

Tak jsem se zeptal: „Jakou práci?“

„Jen nějakou malou. Jen proto, aby tě měl někdo na očích a dozvěděli se, až se vrátí.“

„Takže si myslí, že se vrátí?“

„Já si to taky myslím,“ řekla. „Vrátí se, Graffe?“

„Jsi Jidáš, Gallen?“

„Ach, Graffe. Já tě jen upozorňuju na to, co hodlají udělat.“ A zakryla si obličej copem. „A já musím vědět, kdy odjedeš. Chci vědět, kde budeš, abych ti mohla napsat. A chci, abys mi psal, že se vrátíš.“

Řekl jsem jí: „Pojď, posad' se tady,“ ale jen zavrtěla hlavou.

„Myslí si, že se vrátí, Graffe, protože tetička řekla, že jste milenci.“

„Co je to za práci?“ zeptal jsem se.

„Musíš sem vozit včely.“

„Jaké včely?“

„Včelíny z jabloňových sadů,“ řekla Gallen. „Úly jsou plné a musí se svézt. Je to práce, která se dělá v noci, a oni si myslí, že to je nejpravděpodobnější doba, kdy se s ním pokusíš ujet.“

„A když tu práci nevezmu, Gallen?“

„Tak tě zatknou. Řeknou, že jsi tulák, a zavřou tě. Tys mu pomohl utéct a za to tě můžou dostat.“

Řekl jsem: „Mohl bych vyklouznout dnes v noci.“

„Chtěl bys?“ zeptala se a přešla na druhou stranu Siggyho postele; tam se posadila zády ke mně. „Jestli myslíš, že bys to dokázal,“ zašeptala, „mohla bych ti v tom pomoci.“

Říkal jsem si: je to zlatý déšť, co barví měsíc tak dožluta a vysílá ho skrz mé okno na tvé vlasy – zabarvuje vzduch nad tvou krásnou hlavičkou dorumělkova? Pak jsem řekl: „To bych nemohl udělat, Gallen.“

Zacinkala mincemi v kapse a řekla. „Teď už musím jít, Graffe.“

„Přišla bys mě zabalit?“ zeptal jsem se.

Rychle se otočila a usmála se. O ano. Ach jo.

„Nesmíš mě chytat,“ řekla, přišla k mé posteli a zhasla světlo. „Strč si ruce pod deku,“ nakázala do tmy.

Zastrčila mi deku na jedné straně a přešla na druhou stranu. Vykroutil jsem si ruku ven, ale zastrčila ji moc rychle. Pak mi dopadla rukama na ramena; její copánky mi padly na tvář.

„Ó, jsem tak nemotorná,“ řekla, ale nepustila mě.

„Kde je tvůj pokoj, Gallen?“ zeptal jsem se.

Ale než jsem se vybalil zpod deky, už byla ze dveří. Stíny jejích nohou se odplížily z pruhu světla a já neslyšel, že by se na chodbě něco hýbalo.

Vstal jsem, jen trochu pootevřel dveře a nakoukl za zárubeň; stála tam a čekala na mne – ne tak rozzlobená, aby se nezačervenala.

„Nestarej se o to, kde je můj pokoj, Graffe,“ řekla mi.

A tak jsem se vrátil do své smutné, proleželé postele; trochu jsem se převáloval, snaže se uhádnout, co bude dál. Říkal jsem si, včely už skončily s opylováním; medu je plno a úl je zralý k naražení. Buď ve střehu.

Ve střehu

Probudil jsem se s vůní slunce na polštáři. Pomyslel jsem si: Siggy teď vyjíždí z Vídně; má čas sehnat si své detaily, čas vniknout v noci do zoo.

Viděl jsem ho, jak se loučí se zvířaty a snaží se je rozveselit. „Pozdrav pánbůh, Siggy!“ řekla zneklidněná žirafa. A klokan zamáchl pěstičkou slzu.

„Graffe,“ ozvala se Gallen pod oknem. „Jsou dole v jídelně.“

Neměl jsem z toho všeho moc dobrý pocit; jejich spiknutí těžce viselo ve vzduchu na chodbě. Bylo to, jako kdyby nechali otevřené dveře od sklepní kobky; cítil jsem zkaženou, vlhkou zatuchlost myšlenek zanechaných tam dole, aby uzrály a pokryly se plísní, ale nemohl jsem najít dveře, abych je zavřel.

Seděli v jídelně u stolu, hned vedle mého. Prohnáný Herr Bürgermeister, drahá tetička Trattová a jeden páchnoucí zkvašeným moštem – Herr Windish, pěstitel jablek a zaměstnavatel potřebných. V záložkách kalhot měl napadané uvadlé květy.

Byl tam ještě jeden, kterého nenechali sedět u stolu; žuchnul sebou na práh ve dveřích jídelny – traktorista Keff. Windishův člověk. Byl dost robustní, přímý potomek druhu *Pithecanthropus erectus*, a jeho koženky páchly po kozách.

A jak se o to asi pokusí? Pozorují, jak si mažu máslem Brötchen. Zabrání mi Keff v útěku dveřmi? Rozdrť mi kolenem páteř?

Ale ano, Siggy to přece napsal:

Stačí skok vpřed a máš fóra!

Tak jsem do sebe naházal snídani, kterou mi naservírovala má Gallen. A šel jsem rovnou k jejich stolu.

„Promiňte, jestli vás vyrušuji,“ řekl jsem, „ale napadlo mě, že vy společně byste mi mohli poradit. Jelikož se tu na čas zdržím, chtěl bych si najít práci. Dal bych přednost něčemu malému, spíš v noci. Jestli o něčem víte.“

A už jsem všechno slyšel! Dveře kobky zavírající se se strašným, mučivým zařinčením; a hluboko v mých uších jsem slyšel až z Vídně, jak vzácní medvědi brýlatí podupávají a potřásají hlavami tak zuřivě, až jim cvakají dolní čelisti.

„O,“ vyhrkla tetička Trattová. „Není to skvělý nápad?“

A všichni kolem stolu se zamysleli.

Ale za mýma očima, které tím začínaly slzet, jel Siggy rychleji a rychleji. Motocykl pod ním řval jako zvíře v bolestech.

Spekulace

Vzal jsem si pár piv do zahrady a posadil se tam, odkud jsem se mohl dívat kolem zámku k vodopádům. Našel jsem místo, kde z motocyklu kapal olej a slepil trávu. Zanedlouho budou forzýtie pryč; zahrada se zbarví hnědým a zeleným plevem, tropickým a přehustým. Sprška od řeky všechno trochu namáčela a zahrada ve větru vydávala zlověstné zvuky růstu. Jen olejová šmouha odolávala; vodní tříšť na malém černém chumáči byla samá kulička jako pot.

Pomyslel jsem si: teď se zastavil na oběd. Výfuky cinkají žárem; šlape na to. Kdybyste plivli na trubky, slina by se sbalila a odskočila jako kapky vody od rozžhavené plotny. Vyjel hodně brzy a opravdu to žene. Už dávno vyjel z údolí Dunaje; třeba už teď jede podél Ybbsu. A samozřejmě bude mít všechno napsané v tom mizerném zápisníku včetně malých plánek klecí a veškerých podrobností, které by kdy člověk mohl potřebovat znát.

Osmnáct minut od keře v Maxing Parku na okraj Hietzingu; osmnáct minut, čtyřikrát řadit nahoru a dolů, dva smyky, jeden přejezd kolejí Strassenbahn a blikající žluté světlo.

A za tebou hřmot přehajících prasat bradavičnatých.

Ale napadlo mě, že se možná ani nezastaví na oběd.

A tetička Trattová byla v mém pokoji, aby mě odtamtud vyvětrala; vrhla na mne dolů úsměv, když otevřela okno a natrásala můj polštář.

Abys věděla, ty stará tlamo tetičko – nepřijede sem na motocyklu, abys ho viděla. Ne, pyskatá tetičko – můj přítel Siggy je bystřejší než tvoje staré rybí oči.

A má Gallen byla také vidět v mém okně. Nepochybně zahrnovala rohy na mé posteli, úplně nevinátko.

Na které posteli vlastně spí ten Graff? ptá se mazaná Trattka. To já nevím, teti, ale tahle vypadá, že ji někdo nedávno použil. „Herr Graffe?“ zavolala tetička. „Na které posteli spíte?“

„Na té, co je blíž ke koupelně, Frau Trattová,“ řekl jsem.

A Gallen se kmitla kolem okna, a ani se na mne dolů nepodívala. Máš pravdu, milá Gallen, říká Trattka – a nepřestává přemýšlet.

A já jsem taky přemýšlel. Frau Trattová se št'ourá v mém pokoji; poslali někoho, aby mi spravil dveře, potají, zatímco jsem byl kvůli práci – aby mě tam mohli zamknout? A ty rozmazané mraky, kradoucí žlut' z posledních opadaných forzýtií, seděly na obloze jako smog po bombardování.

A kde je Siggy? Už vyjel z Ulmerfeldu? Možná už v Hiesbachu, nebo dokonce na cestě do St. Leonhardu? Jestli tím směrem přijede. Že by se vydal oklikou?

Kolik hodin cesty odtud je ten Siggy? A co bude mít má Gallen na sobě, až dnes večer přijde za mnou do pokoje?

Vodní tříšť tak zatěžuje vzduch svým vlhkem – a zahrada pokračuje v tom svém zatraceném růstu, vymyká se to z ruky. Jak by vám mohl říct ten Starý hulvát Osud – ten Velký neurvalec: dej si pozor, dej si pozor.

Je to něco takového, o čem možná Siggy napsal báseň. V zápisníku je vlastně hrubý začátek:

*Ach, Život – bublina nafouklá k prasknutí!
Osud má ten správný špendlík.*

Ale z toho by byla mizerná báseň. Jedna z jeho nejhorších.

Blíží se ten pravý špendlík

Oteklé slunce, velmi nízko, zbarvilo všechno do odstínu zlatého deště – požlutilo čtverce minulé noci, aby propadly mřížovím mého okna a poskvřnily mou postel i odpočívající nohy.

„Už sem jede, vid'?“ ozvala se Gallen.

„Bude tu každou chvíli.“

„Graffe, jestli přijede od St. Leonhardu, uvidí ho. Jestli pojede cestou kolem

sadů, Graffe, jsou tam Windisch a Keff a budou dávat pozor.“

„Přece si to sem nepřihází na motorce.“

„Všadím se, že na ní přijede do města,“ řekla Gallen. „Ne, nepřijede na ní až na nádvoří, ale taky nepůjde pěšky ze St. Leonhardu – jestli je dost hloupý a pojede přes St. Leonhard, místo aby si vybral novou cestu.“

„Tak jestlipak na to přijdeš,“ řekl jsem. „Vymysli si cestu, kterou se dá.“

„Graffe, ty mi ani neřekneš sbohem, že ne?“

Řekl jsem: „Pojď si ke mně sednout, Gallen.“ Ale zavrtěla hlavou a ani se nehnula z okenního parapetu. Z pozice na posteli jsem mohl nakouknout nad kolena; tam, kde ji mačkal parapet, byla její noha zaoblená.

„Přestaň mi koukat pod sukni!“ Přitáhla si nohy a otočila se zády ke mně. Pak vyhlédla z okna. „Právě někdo vyběhl ze zahrady,“ oznámila. Potom si klekla a vyklonila se z okna.

„Někdo se tiskne ke zdi! Teď se škrábe po břecht’anu, ale nevidím ho.“

Vylezl jsem k ní na parapet, klečeli jsme spolu a vykláněli se. Cop jí sklouzl ze zad a přes rameno a zastínil mi její obličej. Položil jsem jí ruku kolem pasu a trochu se narovнала. Byli jsme na všech čtyřech a já se jí položil na záda.

„K čertu s tebou, Graffe!“ vykřikla a trefila mě loktem do krku. Byla to taková rána, že jsem se musel posadit a z očí mi vytryskly slzy. Seděla přede mnou se zkříženýma nohama na parapetu.

Řekla mi jen: „Ach, ty Graffe! Sbohem! Ty si prostě nedáš pokoj.“

Už začala nabírat; musel jsem se od ní odvrátit. Vyhlédl jsem z okna, ale nikdo tam nebyl. Stále ještě jsem nemohl promluvit; bylo to, jako když plavu, oči jsem měl plné vody.

„Graffe, ty nesmíš taky plakat.“ Vrhla se na mne a pevně mě objala oběma rukama. Na obličejí jsem cítil, jak je její tvář mokrá. „Mohla bych se s tebou někde potkat, Graffe. Myslíš, že ne? Brzy dostanu plat a já si nikdy nic nekupuju.“

Ohryzek mi v hrdle tak natekl, že jsem nemohl mluvit; asi mu dala takovou t’afku, že se otočil.

Vyrazil jsem ze sebe jen Gak.

A Gallen se rozplakala; kousala se do konečku copu a třásla se stočená u mne do uzlíčku.

Podařilo se mi říct: „Gallen, nikdo tam není.“

Ale nechtěla nic slyšet. A stále se chvěla, když se dva podivné lokty a brada tvarovaná jako pěst vynořily nad okenní římsou za doprovodu zvířecího funění a mručení. Následovala Velká řecká maska komedie bez jediného vlásku na hlavě – což vše připomínalo holohlavou verzi mého někdejšího přítele –

Siggyho.

„Bože, tak mi pomoz!“ zasípal. „Noha se mi zachytila v tom mizerném břechťanu.“

A tak jsem musel nechat Gallen sklouznout z klína na zem a vtáhnout příšerně maskovaného Siggyho do pokoje. „Vrátil jsem se!“ prohlásil.

A zhroutil se vedle hromádky, která zbyla na podlaze z mé Gallen.

Maska osudu

Chuděra zhroutená Gallen už se na něj nedokázala znovu podívat; a jeden pohled byl až dost – souhlasím, souhlasím.

„Siggy?“ vydechl jsem.

„Máš pravdu, Graffe! Ale já vím, tys mě asi nepoznal.“

„Hned ne, bez lovecké bundy,“ řekl jsem, ačkoliv jsem chtěl říct: bez jediného vlásku! Jak bych tě mohl poznat, když nemáš vůbec žádné vlasy?

„A jsem čerstvě oholen, Graffe. To byl ten trik.“

„Ale celou hlavu, Siggy?“

„Obočí taky, Graffe. Všiml sis?“

„Vypadáš příšerně, Sigu.“

„Kráčející kupole, Graffe! Solidní bleskovka od brady až k nejvyššímu lebečnímu hrbolku. Věděl jsi vůbec, že na lebce jsou takové prohlubně?“

„Na tvoji lebce,“ zdůraznil jsem. „Moje takhle nevypadá.“ Ale možná tak vypadala – všude malé žlábký a hrboly, jako vybělená broskvová pecka.

„Prošel jsem městem přes most,“ řekl Siggy. „Nikdo mě nepoznal, Graffe. Viděl jsem starostu a prošel kolem mne, jako bych byl válečná památka.“

Památka na holiče. Hlavu měl na dotek ledovou, až jsem nadskočil. Jeho památka byla potřísněná komáry a většími, více se rozmazávajícími přelétavci, kteří narazili do jeho rítící se kupole. Nad jedním uchem byl zbytek křídla, což mohla být vrána. Samozřejmě, jel sem bez helmy, aby vítr ochladil holičovy prohřešky.

Rekl jsem: „Siggy, pohled na tebe je odporný.“

„Ovšem, Graffe. Ovšem.“ A dodal: „A zaparkoval jsem ve skryši na druhé straně města. Seber si věci.“

„Víš, Siggy...“

„Zabal si a počkáme na tmu,“ řekl Siggy. „Vše je připraveno, Graffe. Je to perfektní.“

A má zhroutená Gallen se choulila na podlaze, zárodek zběsile vržený do tohoto světa a zahalený do oděvu služebné.

„Gallen?“

„Zdá se, žeš ji dostal,“ ozval se Siggy.

„Nech toho!“

„Tak bal,“ přikázal. „Našel jsem to místo.“

„Jaké místo?“

„Kam nacpat hlídače!“

„Siggy.“

„Byl jsem tam celou noc, Graffe. Všechno je naplánované.“

„Věděl jsem, že bude.“

„Já netušil, že máš takovou víru, Graffe.“

„Víru!“ řekla Gallen.

„Nebude ječet?“ zeptal se Siggy.

„Víru,“ opakovala Gallen. „Přijel po silnici kolem sadů?“

Ne, nemohla se na něj podívat. „Pak tedy viděli jeho motorku!“ zakvílela.

„Všem řekli, ať si na ni dávají pozor!“

„Co je jí do toho?“ podivil se Siggy.

Zeptal jsem se: „Přijel jsi od St. Leonhardu, Sigu?“

„Graffe, podívej se na mě a řekni mi, jestli vidíš amatéra.“

Víra

Zaslechl jsem první vrzání dřeva šířící se chodbou od schodiště – zaskřípal nejvyšší schod, na který někdo došlápl, a zábradlí, jak se někdo opřel.

„Kdo je to?“ špitla Gallen.

„To není kvůli mně,“ řekl Siggy. „Nikdo mě neviděl.“

Tak jsem vykoukl do chodby. Byla to stará Trattová, pověšená na zábradlí, udýchaná z výstupu.

„Herr Graffe!“ zavolala. „Herr Graffe?“

Vyšel jsem na chodbu, kde už mě mohla vidět.

„Je tu Keff,“ řekla. „Je tu Keff, přijel vás odvézt do práce.“

„Do práce?“ zašeptal Siggy.

„Je tu moc brzy,“ řekl jsem Trattové. „Řekněte mu, že přijel brzy.“

„On ví, že je tu brzy a čeká.“ A strašná Trattová a já jsme si na okamžik

rozuměli; pak se zase odkolébala po schodech dolů. Ale lysý Siggy se skláněl nad mou Gallen. Držel v pěsti její cop a ona se kousala do rtu.

„On má práci?“ říkal Siggy. „Fakt šel do práce, ty holka zatracená?“

„Siggy,“ řekl jsem.

„Víra!“ řekl. „Ty sis nikdy nemyslel, že se vrátím, vid? Našel sis práci a pitomou holku!“

„Oni ho chtěli zatknout,“ procedila Gallen přes ret.

„Já jsem všechno připravil. Ty sis myslel, že bych utekl?“

„Já věděl, že to připravuješ,“ řekl jsem. „Ale Siggy, udělali ze mě tuláka. Tak se připravovali.“

„Keff čeká,“ ozvala se Gallen. „Všechno je to naplánované, Graffe! Jestli nepůjdeš dolů, přijde nahoru.“

„Sigu, kde se s tebou můžu sejít po práci?“

„O jistě! Ty mi chceš namluvit, že jsi nepřefikl tuhle srandovní holku?“

„Siggy, nemluv tak!“

„Co mi to povídáš?“ řval na mě. „Povídáš mi, že se mnou pojeděš? Ale až po svý zadělaný práci! No ovšem.“

„Tenhle Keff, to je můj hlídač.“ A slyšel jsem z chodby malé dřevěné záchvěvy; někdo těžký bral schody po dvou.

„Sigu, vypadni!“ řekl jsem. „Nebo tě tu chytí. Řekni mi místo, kde se setkáme.“

„Řekni místo, kde se setkáš se mnou,“ ozvala se Gallen. „Graff už musí jít.“

„S tebou?“ řekl Siggy. „Setkat se s Graffovou odrbanou cuchtou! Setkat se s tebou kvůli čemu?“

A velké kroky rázovaly chodbou, bafy jak z výfuku traktoru vířily vzduch u dveří.

„Vypadni, Siggy,“ řekl jsem znovu.

„Chci svůj spacák a kartáček na zuby, Graffe. Prosím, smím si vzít svoje věci?“

„Prokrista, Sigu! Vypadni odtud!“ A bum! řekl Keff dveřím. Bum!

„O! Přichází ranař!“ řekl Siggy. „Přichází drtič páteří!“ Keff zabušil.

„Vrátím se pro věci,“ řekl Siggy.

„Ó, ty jsi blázen!“ ozvala se Gallen. „Ty vyholený hňupe! Ty ubohý, příšerný cvoku!“

„Ach, Graffe,“ řekl Siggy – couval mezi postelemi – „ach, Graffe, já měl tak krásný plán.“

„Siggy, poslouchej...“

„Jdi k čertu, Graffe,“ řekl tak něžně – už byl v zapadajícím slunci na okenním parapetu.

„Sigu, já se s tebou opravdu sejdu.“

„To je Keff!“ řkala Gallen. „Keff!“ Silně bušil do dveří. „Sigu, řekni, kde se se mnou sejdeš?“

„Kde jsem se s tebou sešel, Graffe? Pozoroval jsi holky v Rathaus Parku. I mě jsi pozoroval.“

„Siggy...“

„Dost slušně jsem vás pobavil,“ řekl Siggy. „Tebe i tuhle křehkou mladou šukačku, kvůli který jsi podnikl celou tuto cestu.“

A dveřní panty se začaly vytrhávat ze dveří. Ó, jak ten Keff dovedl bušit!

„Ty sis našel práci!“ pronesl Siggy. A skočil, plácl do hrozného svinstva v zahradě.

Zacházející slunce dopadlo na jeho příšernou holou kupoli. Stíny mu prohloubily důlky v lebce a ústa se šklebem kostlivce a vyškrábly mu život z očí.

„Graffe!“ ozvala se Gallen.

„Ty teď mlč,“ usekl jsem ji. „Jen mi řekni, až se vrátí, Gallen – i kdybys měla prochodit sady až k St. Leonhardu, najdi mě a řekni, až se vrátí.“

„Ó, ztraceně, Graffe!“ řekla s pláčem. A pak: „Ó, Keffe...“ Objevil se ve dveřích na straně závěsů a natáčel dveře, dokud se zámek nevysmekl ze zárubně. Překvapeně stál a držel dveře, nevěděl, kam je má položit.

„Prokristapána!“ řekl jsem.

Ale nikdo už nepromluvil.

Popírání zvířete

Jak praví zápisník:

Hinley Gouch nenáviděl volně žijící zvířata, jelikož tak dlouho a lícověně popíral zvíře v sobě.

Ale Keff nebyl ten, kdo by zvíře v sobě popíral. Aspoň ne, když snášel mou kopající Gallen po schodech k její tetičce; ani když zvedl závěs železné plošiny a zapojil přívěs k traktoru jedním mohutným „keffnutím“.

Keff řídil traktor a já balancoval na plošině; železné pláty mi zpívaly pod nohama a konec přívěsu se v serpentinách zmítal. Stoupali jsme po silnici mezi sady a večer se na okamžik vyjasnil; chytali jsme záři konce dne, kterou si hora držela jako poslední.

Když jsme dojeli až na horní konec sadů u St. Leonhardu, Keff čekal na ještě větší tmu.

„Děláš s včelami už dlouho, Keffe?“ zeptal jsem se.

„Tobě to určitě pálí,“ řekl Keff.

A řídký svit neonu z Waidhofenu, bledá světla podél řeky, na nás mrkala hluboko pod námi. Čerstvý bílý nátěr na úlech už dostal zelenkavou barvu plísňového sýra; krabice úlů byly roztroušené po sadech jako cikánské stany – žily svým tajemným životem.

Keff se svezl do sedačky traktoru, schoulil se mezi ruční spojku a pedály, šaltpáku, měřáky a železné součásti; roztáhl se, používaje velkých kol jako opěradel nějakého válečného křesla.

„Už je tma, Keffe,“ upozornil jsem ho.

„Bude ještě větší tma,“ řekl. „Ty jsi ten, kdo sbírá úly. Nechceš, aby bylo ještě víc tma?“

„Aby včely spaly tvrději?“

„To je ono, chytrolíne,“ řekl Keff. „Aby ses mohl přikrást a zavřít jim síťový dvířka. Aby se nemohly dostat ven, až s nima začneš třepat a probudíš je.“

Tak jsme čekali, až byl vrchol hory pouze další odstín oblohy, až byl měsíc jedinou barvou a jen vzdálený, pomrkávající Waidhofen prozrazoval, že nočáčka jsou vzhůru pod lampou a žárovkou.

Keff to dělal následovně: já jsem držel balanc na přívěsu a on projížděl řadami stromů jednoho sadu a pak dalšího. U úlu zastavil a já jsem se k němu připlížil. Úly měly ve dvířkách malý vchod velikosti dopisní obálky. Venku na zápraží sedělo několik ospalých včel; postrčil jsem je do domečku, velice jemně, a pak jsem přetáhl síťku přes jejich jediný vchod i východ.

Když člověk zvedl krabici, úl se probudil. Včely uvnitř bzučely; bylo to jako vzdálená elektrina; úl vibroval v rukách.

Krabice byly hodně těžké; když jsem je zvedal na plošinu, mezi spodními latkami protékal med.

Keff mi řekl: „Jestli krabici upustíš, chytrolíne, určitě se rozbije. A jestli se rozbije, chytrolíne, odjedu a nechám tě tu.“

Takže jsem žádnou neupustil. Když jich bylo na plošině tak asi šest, musel jsem se o ně opřít zády, aby nesjížděly. Nejdřív klouzaly k traktoru, když jsme jeli dolů, potom ujížděly dozadu, když jsme stoupali do kopce.

„Hod' sebou, chytrolíne,“ popohnal mě Keff.

Na podlahu plošiny se jich vešlo čtrnáct, to byla první vrstva. Pak jsem je musel dávat na sebe. Když jsem naložil druhou vrstvu, už tak snadno neklouzaly; byly už příliš zatížené. Ale musel jsem vynechat jednu řadu z druhé vrstvy, abych mohl naložit třetí vrstvu. Musel jsem se postavit na bednu s

druhým úlem v rukách. Potom jsem se musel plazit přes druhou vrstvu, abych vyplnil rohy.

„Tři vrstvy je až dost, že jo, Keffe?“

„At' ti tam nepropadne noha,“ varoval mě Keff. „Pak ji tutově nevytáhneš.“

„Tutově bych ji vytáhl, Keffe.“ Vagabund, až po kolena upatlaný od medu, se v noci vloupal do domu.

Keff pokračoval následovně: já jsem se opíral o úly a on přejížděl přes cestu, nejdřív na jednu stranu a pak na druhou, přičemž se pohyboval z kopce dolů. Tak vybíral rovnoměrně sady na obou stranách, ale přejíždění silnice byl problém. Když vyjížděl z jednoho příkopu a zajížděl do druhého, plošina se tak nakláněla, že začaly klouzat okrajové bedny v druhé vrstvě. Já je zapřel a Keff udělal následující: vypnul motor, zhasl reflektory, počkal, až všechny ruchy a šumy jednotlivých částí traktoru ustaly a bylo ticho. Potom poslouchal, jestli po silnici nejede auto; když něco zaslechl, čekal.

Trvalo dlouhou dobu, než přejel traktor i přívěs, a cesta byla příliš točitá, než aby se dalo bezpečně postřehnout reflektory. Proto Keff poslouchal, jestli neuslyší motor.

„Je to auto, chytrolíne?“

„Já nic neslyším, Keffe.“

„Tak poslouvej,“ řekl. „Nebo se chceš postavit napříč přes silnici, aby někdo projel skrz úly?“

Tak jsem poslouchal. Jak výfukové potrubí traktoru vyzpívává svůj žár. Upovídáné včeličky.

Dostal jsem jen jedno žihadlo. Včela, kterou jsem smetl z česna a nevlezla do domečku, se zachytila do rukávu mé košile a bodla mě do zápěstí. Pálilo to jen trošku, ale zápěstí mi pěkně oteklo.

A jen čtyři nebo pět úlů nám chybělo do plné třetí vrstvy, když Keff zastavil traktor, aby zkontroloval tlak v pneumatikách přívěsu. „Myslím, že už ho mají, chytrolíne,“ řekl mi.

„Koho?“ zeptal jsem se.

„Tvýho teplýho kamaráda, chytrolíne. Přijel sem za tebou, ale ven se nedostane.“

„To jsi jen slyšel hlasy, Keffe. V tom pokoji byla jen Gallen a já.“

„Ale chytrolíne. V zahradě jsou otisky bot a to řvaní slyšel snad každý. Chápeš? Když jsi ujetej, jsi blbej, chytrolíne.“

Díval se na ciferník tlakoměru. Kolika kilo vzduchu je třeba, aby udržel jednoosý přívěs, se dvěma koly na každé straně, vezoucí určitě tuny medu a včel?

Keff se sehnul blízko místa, které jsem tam nechal, aby se dalo stát na druhé vrstvě. Mohl jsem tam skočit a shodit na něj celou řadu beden z třetí vrstvy. Sskočil jsem na druhou vrstvu.

„Cos tam dělal s tou malou Gallen, chytrolíne?“ Nedíval se nahoru. „Já na ni čekám, až bude dost stará,“ řekl mi. „A trochu větší.“ A jeho zapasovaná hlava bez krku na mě otočila šklebící se tvář.

„Co děláš tam nahore?“ zeptal se. A nohy se mu posunuly dozadu pod zadek jako sprinterovi, který se připravuje.

Řekl jsem: „Proč nemáme včelařské obleky, Keffe? Proč nemáme masky a všechno ostatní?“

A to už couval, nespouštěje oči z té řady úlů ve třetí vrstvě.

„Co proč nemáme?“ zeptal se.

„Včelařské obleky,“ řekl jsem. „Na ochranu, kdyby došlo k nehodě.“

„Na to přišel včelař,“ odpověděl Keff, který se už postavil. „Když jsi chráněnej, nedáváš si bacha, chytrolíne. Když si nedáváš bacha, máš nehody.“

„Proč si včelař nesveze úly sám, Keffe?“

Ale Keff pořád upřeně sledoval řadu ve třetí vrstvě. Pak řekl: „Třetí vrstva je skoro plná. Ještě jednou přes cestu a odvezeme je do stodoly.“

„Tak to tedy udělejme,“ já na to.

„Ty si myslíš, že tam ještě bude, vid, chytrolíne? Po téhle fůře uděláme ještě jednu a myslíš, že pořád ještě bude kolem a volnej?“

„Víš, Keffe,“ řekl jsem a myslel jsem si: ty sám jsi málem nebyl volnej, Keffe – málem jsi tady vůbec nebyl. V těch úlech jsou nažhavené včely, Keffe, a tys byl málem celý obalený medem; pod včelími žihadly by ta tvá tlustá hlava ztloustla ještě víc.

Keff poslouchal, jestli někdo nepřijíždí.

Ale ne, ovšem, říkal jsem si. Tys byl vždycky tam, pořád v bezpečí, Keffe. A nevidíš, Siggy, jak jdu do jisté meze? A co kruci ode mě očekáváš, Siggy?

„Někdo sem jde,“ řekl Keff. Nechal motor v klidu.

I ty včely byly zticha, taky poslouchaly.

„Někdo sem běží,“ řekl Keff a otevřel bednu s náradím. Slyšel jsem dýchání dole na cestě; chrastění šterku a supění. „Někdo, koho znáš, chytrolíne?“ zeptal se Keff s velkým klíčem v tlapě.

Potom otočil kryt reflektoru a namířil ho přímo na cestu; ale světlo nerozsvítil. Jenom se připravoval.

Ticho, včely, říkal jsem si. Tohle jsou drobné, krátké krůčky; tohle jsou rychlé, malé výdechy.

A Keff rozsvítil reflektor na mou Gallen s rozpuštěnými vlasy, které v běhu ovívaly noc jako vějíř.

Kolik včel by na tebe stačilo?

Běžela sem se zprávou – nohy jako gumové od běhu stále do kopce až z Waidhofenu. Gallen přinesla zprávu o Siggyho triumfálním návratu pro kartáček na zuby, jak skočil jako opice z břechtanu na okenní mříž, aby se znovu dostal dovnitř, jak mečel po chodbě, sjel po zábradlí do haly, přednesl nekrology na všechny – na tetičku Trattovou, která kdákala jako kvokavá slepice ve svém koutku pod schodištěm; a taky na mou Gallen, které přidal křiklavou metaforu zničeného panenství. A na mne, řekl něco i o mně, vyprávěla Gallen – urážky, předpověděl mou eventuální kastraci.

„Ó, šílený!“ vydechla. „Byl šílený, Graffe. A hrabal se v zahradě a házel bláto na zdi zámku!“

A včely to všechno slyšely; bzučely na ni tam, kde se o ně opřela – včelí úly jí držely celá dlouhá, útlá záda vzpřímená.

„Nenechávej ji tak moc opírat,“ varoval Keff. „Aby nějaký úl nezvrhla, chytrolíne.“

Á, mám tě dost, Keffe. Není toho už opravdu dost? Přemýšlel jsem.

„Určitě ho dostanou,“ ozval se Keff.

„Ó, je to divoch,“ řekla Gallen. „Graffe, jde po něm celé město. Já nevím, kam zmizel.“

„Měli by ho zahnat do rohu,“ prohlásil Keff – a dole na silnici za ním bláznivě pokřivené světlo reflektoru překvapilo stromy příkrčené u serpentín. Město bezhlesně mrkalo za zubatými tvary a reliéfy oblých shluků stromů stulených proti noční obloze.

„Ach, Graffe,“ ozvala se Gallen. „Moc mě to mrzí. Prosím, omlouvám se, Graffe – jestli je to tvůj přítel.“

„Poslouchej,“ řekl Keff, ale já jsem nic neslyšel. „Poslouchej, chytrolíne,“ – dole ve městě něco mířilo nahoru k nám, ale zatím jen mručení – „slyšíš auto?“

A některé shluky stromů už zachytily blikající modré světlo probleskující nad silnicí a přecházející ze strany na stranu se zákruty serpentín.

„Poslouchej,“ opakoval Keff. „To je volkswagen. To je určitě policie.“

Určitě. Bez sirény a pokradmu.

V autě byli dva a dlouho se nezdrželi.

„Děláme zátaras na kopci!“ řekl jeden a černá rukavice luskla prsty.

„V St. Leonhardu!“ řekl druhý. „Jestli pojede tudy.“

A včely to slyšely; zmenšující se modrá odblikala od jejich domků. Vrtěly se za mou nebohou, podepřenou Gallen, která se tento večer již podruhé změnila v hromádku kvůli mně.

A já jsem si jenom říkal: určitě se nebude pokoušet vyjet z města na motorce. Určitě – nebo aspoň nepojede tudy.

A pak se ozval Keff: „Chytrolíne, nemůžeme tu brejlit celou noc. Jestli ta holka neupadne, rád bych se dostal přes silnici.“

„Mně nic nebude,“ řekla Gallen, ale hlas se jí třásl, jako by nějaký vítr z hor zafoukal až z Raxalpe, až někdy z minulého ledna, a zachytil ji nepřikrytou, právě když se ráno probouzí vyhrátá a miloučká a zranitelná. Tolik se trápila, opravdu, a já jsem si nedokázal nic vymyslet.

„Tak poslouchejme,“ řekl Keff, vylezl na vysokou sedačku s pérovacím opěradlem a usadil se mezi kovově řinčícím příslušenstvím.

Poslouchali jsme a Keff natočil reflektor tak, aby byl namířen a svítil přímo přes cestu. Potom těžkou nohou dupal na brzdy; rozkýval traktor a vyřadil rychlost. Přívěs se pohnul a včely zazpívaly.

Řekl jsem: „Já nic neslyším.“

„Ne, nic,“ potvrdil Keff a sáhl po startéru. Sahal po něm a já řekl: „Keffe?“

„Copak, chytrolíne?“ a ruka se mu zastavila ve vzduchu. „Poslouchej. Slyšíš?“

A Keff ztuhl ještě víc, ani sedadlo nevrzalo, ani moc nedýchal. „No jo,“ řekl po chvíli.

Snad ještě ani ne z města, ale blížil se – a možná ani ne naším směrem. Snad v těch nízkých podloubích, snad ty vyslaly zvuk a pak ho náhle odstříhly. Odstříhly a zase vyslaly.

„Ale ale, chytrolíne,“ řekl Keff. „Ty máš opravdu dobrý uši.“

A teď už to bylo venku z města; vydalo se to naším směrem. Ochraptlý muž, který si odkašlává, mnoho zavřených místností odtud – uvolňuje si široké, drsné hrdlo, ne momentálně, ale neustále; neustále jedoucí dál, neustále se blížící k nám.

„Ó ano!“ zvolal Keff.

Ó ano, rozeznal bych ho mezi milionem ostatních. Ach, ty ušlechtilé zvuky pulzující bestie, na níž jel můj Siggy!

„Ha! To je on, chytrolíne,“ zvolal Keff. „Je to on, teplouš!“

A Keffe, tehdy to byl málem tvůj konec. Včelín z třetí vrstvy pro tebe, Keffe, právě kde se tvá bezkrká hlava tyčí skoro na úrovni s hučící hromadou; právě tam, kde číháš na svém vysokém sedadle, Keffe, jeden úl pro tebe. A možná i další, snad celá vrchní řada na tebe padne, tlustý Keffe. Kdybych si troufl, Keffe, a kdybych si myslel, že to něco změní, nebo nějak pomůže.

Kolik včel by tě vyřídilo, Keffe? Urostlého pořízka jako ty – kolik včelích žihadel bys vydržel? Jaká je tvoje dávka, ty hnusnej Keffe?

Nahoru a dolu, sem a tam

A byla to Gallenina chladná ruka, která mě vrátila na zem? Která mě posadila do dřepu u konce přívěsu a přiměla mě říkat si: co teď, Siggy? Jak ti zabráním, abys dorazil na vrchol kopce s modře blikajícím volkswagenem a s luskaajícími prsty v černých rukavičích v něm, v něm?

Na kopci, odkud jsme s Keffem skličovali dolů, jsou štěrkové serpentiny ostřejší; tři esíčka nad plošinou s včelami byla ta nejlepší zákruta do S. Byla ostrá jako Z. Napadlo mě, že do ní bude muset zpomalit – i Siggy, dokonce i to zvíře bude před ní muset přešaltovat dolů o jeden či dva kvalty. Možná i na jedničku; jel by dost pomalu, aby mohl zastavit, nebo aspoň zpomalit natolik, že mě na silnici uvidí.

Rozběhl jsem se a nerozluštil jsem Keffovo řvaní; ne, nevěnoval jsem pozornost jeho drsnému hlasu.

V noci si člověk myslí, že běží hrozně rychle, i do kopce; nevidí, jak pod ním cesta pomalu ubíhá, nebo jak ho mýjejí stromy. Pradávné noční tvary se vynořovaly a vznášely se na místě; slyšel jsem, že řev bestie sílí.

Je to tou retrospektivou, že mohu doplnit všechny kousky a že fakta vystupují tak ostře? Nebo jsem je tehdy opravdu slyšel? Včely. Milion, dvoumilion, trojmilion hlasů, naléhavých a netrpělivých a bzučících.

Ale tímto jsem si jistý: byly to tři S-zatáčky do prudkého kopce a pak Z. Bylo to tak přesně načasované, že jsem viděl, jak světlo reflektoru zasáhlo shluky stromů kolem mne, přesně když jsem zatočil do zetka? Nebo to ve skutečnosti bylo někde v posledním esíčku před Z? Nebo jsem musel čekat v úkrytu dávno předtím, než baf a dus ventilu a plácání gum zahrulo do samotného zetka?

Ale byl jsem tam; viděl jsem, jak se jeho jezdecká silueta smýká z eska pode mnou – slyšel jsem, že jede na trojku – a viděl jsem, jak mě škubající se reflektor zalil měsíční barvou a navždy mě otiskl do onoho místa na cestě.

A potom jsem slyšel, jak řadí na jedničku. Do horního ohybu zetka – blíží se ke mně bokem? Copak se světlo stáčelo úplně samo?

Řekl jen: „Mizernej Graffel!“ a bestie se zalkla.

„Ach, Siggy!“ zvolal jsem a chtělo se mi políbit jeho blýskavou přílbu – jenže to nebyla přílba. Byla to jeho holá kupole, hladká jako měsíc a odhalená na noc jeho útěku. Studená jako pistole.

„Mizernej Graffel!“ řekl znovu a rval se, aby vyhodil kvalt. Zvedl nohu ke startovací páce.

„Sigu, u St. Leonhardu na tebe mají zátaras!“

„Ty máš zátaras v mozku,“ řekl. „Nech mě jet.“

„Siggy, nemůžeš odjet. Budeš se muset schovat.“

Ale zase tam dal nohu; strčil jsem do něj, až ztratil rovnováhu, takže potřeboval obě nohy, aby motorku udržel zpříma. „Mizernej Graffe! Všechno poděláš, ty přiblíbej milovníku tý holky!“

Podařilo se mu vyrovnat mašinu, kopl zpátky startovací nohou. Ale já jsem ho nepustil.

„Siggy, čekají tam na tebe. Nemůžeš jet.“

„Máš plán, Graffe?“ zeptal se. „Rád bych slyšel tvůj plán, mizernej Graffe!“

Ale ne, žádný plán neexistoval. Samozřejmě že nebyl.

Ale řekl jsem: „Musíš schovat mašinu. Zajed do sadů, schovej se tam do rána.“

„Tohle je plán?“ zeptal se. „Vypadne z tebe nějaký dobrý plán, Graffe? Dokud nebude každá panenská blána na Zemi protržená, budeš mít nějaký hodnotný plán?“

A vykroutil mi řídítka z rukou, ale já jsem mu přišpendlil nohy k motorce a nemohl ji nakopnout.

„Nikdy žádnéj tvůj plán, mizernej Graffe! Nikdy žádnéj tvůj projekt, co by měl nějaký smysl – ne dokud zůstanou na světě nějaký mladý vztyčený a nepomazlený kozičky!“

A popojel s motorkou, trhnul nahoru řídítka a zaryl se podpatky. Ale já měl pořád jeho startovací nohu lapenou.

Řval na mě: „Malichernej Graffe, ty vidíš jen za roh! Máš v mozku všechny neobskákaný kozy na světě!“

A stočil přední kolo směrem z kopce. Rozjel tu svou bestii; uchopil jsem velkou zadní kapsu jeho bundy a běžel jsem vedle něj.

Křičel: „Hysterie pro hymen! Ty Graffe, graffni sí!“

Jo, byl unikát, byl úplně mimo. A mašina se teď pohybovala. Snažil se zařadit rychlost, pouštěl spojku, aby bestie za chodu naskočila.

„Ty vždycky všecko zahodíš, Graffe,“ řekl mi, podivně mírně.

A já už nemohl stačit. Hupsnul jsem za něj a motorka se zakymácela. Přitiskl jsem se mu k zádům, ale on zvedl pedály spolejezdce. Pečlivě si naplánoval tuhle sólovou jízdu.

Podle cvaknutí jsem zjistil, že tam dal rychlost.

Ale já udělal tohle: natáhl jsem se mu přes rameno a koncem dlaně jsem uhodil do spínače. Motor nenaskočil. Za námi se ozývalo tlumené, lehké poprdávání, ale tah zařazené rychlosti nás hned zbrzdil. Hodilo mě to na něj a Siggy sklouzl rozkročmo přes nádrž, kolena se mu zaklínila pod řídítka. Nohy mu sjely z pedálů a nemohl už dosáhnout na rychlostní páku.

Ať už to byla jakákoliv rychlost, neudržela se. Stará běsnící příšera, umanutá na rychlost, sklouzla na neutrální. Volně jsme se rozjížděli, paprsek světla běžel po cestě před námi. Hnali jsme se bez motoru na volnoběh – měkké šustění drobného šterku se linulo vedle nás; ševelící pneumatiky nás hopsavě nesly dolů. Nevydávali jsme ani hlásek.

Slyšely nás aspoň včely přijíždět?

Tato S-zatáčka a tahle se mihly kolem rychleji, než noc prchající vedle nás.

„Posuň se dozadu!“ řekl Siggy. „Musím zařadit rychlost.“

Ale sklon byl příliš příkrý; moje váha byla hozena dopředu na něj, na nádrž. A právě když jsem se pokoušel uhnout, tvrdě se k nám blížilo další esíčko.

„Zařaď, Graffe!“ řval Siggy. „Ty tam dosáhneš, pitomče!“

A pustil páčku spojky; zarazil jsem prsty pod mně neznámou řadící páku, ale ani se nehnula.

Vpřed se deroucí světlo na nás házelo kousky a výstupky rozbité cesty, strašáka chumlu stromů a bezedného příkopu – studené, poklidné noční oblohy a mihotajícího se andělského městečka nekonečně serpentín pod námi. Vše k nám přicházelo na zubatých kusech zrcadla posazených nakřivo.

Téměř bezstarostně mi řekl: „Graffe, ty to musíš zvládnout.“

Špička mé nohy se bolestí kroutila, ale bylo slyšet, jak rychlostní páka najednou cvakla; motor zařval jako kanon a zaržál jako kůň a já cítil, jak lezu Siggymu po zádech a chytám se, abych se dostal dolů. Přední tlumiče zasyčely; mašina se nahnula kupředu.

Siggy měl váhu příliš vpředu, aby se mohl dobře naklonit; těžce a nejistě jsme se propracovali horní částí nekonečného S, ale zpomalovali jsme, trochu.

„To je dvojka,“ řekl Siggy. „Najdi mi jedničku, zpomal nás.“

Konec eska se stácel před námi; motorka se zvedla a přeskočila bokem hřeben cesty, ale zůstali jsme na ní. Udrželi jsme se a Siggy naléhal: „Jedničku, Graffe. Teď jedničku.“ A moje špička se zase zaryla pod rychlostní páku a páčila; měl jsem pocit, že se začíná hýbat. „Ne ať ji mineš, Graffe,“ řekl Siggy. „Pořádně ji zacvakni, Graffe.“ A já si říkal: už to skoro bude, už je skoro konec – tahle šílená krátká jízda dopadne dobře. A už jsme se sunuli z eska. Říkal jsem si: to je ono, určitě už je to dobrý!

Ale co to dělal Keff, přímo před námi? Co tam dělal jeho traktor a včelí plošina, bokem přes cestu?

Ti se koukali překvapeně! Keff třímал velký volant jako svět, který mu vyklouzává z rukou, a Gallen byla usazená na konci přívěsu a přidržovala úly ze třetí vrstvy.

Keff, skvělý posluchač, který samozřejmě neslyšel začátek našeho bezmotorového sestupu. A co teď hodláš udělat, Keffe, když stojíš napříč a

ovládáš veškerý život na silnici?

„Ach,“ pronesl Siggy tak tiše, že buď jen zašeptal, nebo si postěžoval přímo do závanu větru.

Počet včel, které postačí

Světlo reflektoru tančilo nad nimi; nad zavalitými, živými bednami ve třech vrstvách, jež se tyčily před a hodně nad námi. Vrzající železný podvozek plošiny – prohnutý pod medem a v úrovni našeho blížícího se světla – nám říkal, v jak nevhodnou chvíli přijíždíme.

Siggy dvakrát zapumpoval loktem, udeřil mě do prsou a srazil mě ze svých ramen. Ale já už jsem mu pomáhal; klouby rukou jsem se vzpíral těsnému sevření sedla a nádrže mezi námi. Zápěstími jsem se zvedal, natáhl jsem co nejvíc paže a cítil jsem, že se odsunuju od Siggyho a té bestie, velice pomalu, jak se zdálo – stovku mil dolů letící cestou jsem se rval nahoru a dozadu; stovku mil jsem se vznášel od netvora, který stále jel na dvojku a nikdy už nenajde jedničku.

Dráždivě rudé koncové světlo poskakovalo pode mnou a přede mnou. A já si říkal: budu sedět ve vzduchu a snášet se touto cestou dolů do Waidhofenu. Minu ty včely o míli; celých sto mil se nedotknu země.

A koncové světlo se mi vzdalovalo, uhnulo, pokoušelo se rozhodnout pro nějaký směr – ovšem nemělo kam jít.

Nejdelších sto mil, které jsem strávil ve vzduchu, kupodivu netrvalo vůbec dlouho. Ani tak dlouho, aby nezdolný Siggy uvolnil kolena zpod řídítek, ale dost dlouho, abych viděl, že se snaží – jeho kupole sebou trhala dozadu a zachytávala všechny bizarní odrazy reflektoru, koncového světa, hran a ploch úlů, plošiny, obrovského blatníku traktoru a železných součástí Keffových otevřených úst.

Koncové světlo tančící fantastický tanec dopadlo na cestu a rozstříklo kousky červeného a bílého světla – dokončilo svůj tanec a potemnělo. Siggy, který zastrčil svou kupoli do stínů a do lovecké bundy, položil starou bestii na bok.

Světlo reflektoru vniklo pod plošinu a na bezpečnou cestu na druhé straně. Motorka se vleže na boku vydala tou cestou osvětlována kyticí jisker od drhnoucího výfuku – od pedálu a stojánku, od řídítek a náboje kola, které ukusovaly kousky klesající silnice.

A nepřekvapí tě, Keffe, když mě uvidíš přeletět celý ten zmatek, abych se setkal se Siggym, až se vynoří na druhé straně tvého hrůzného nákladu?

Ale cos to provedl, Keffe? Co jsi tím zamýšlel, Keffe, když jsi cukl a zastavil; když ses zarazil a pak cukl, nebo jak to šlo za sebou? O co ses to pokoušel, Keffe? Na co jsi mohl myslet tím svým opožděným mozkiem? Keffe, jak tě napadlo, že se vůbec můžeš uhnout?

Proč ses hnul, Keffe – takže Siggy vklouzl pod plošinu, ale ne druhou stranou ven?

Ne, ty ses nehnul moc, Keffe, ale dost na to, aby něco zachytilo část Siggyho, nebo té jeho bestie – osa? kousek pneumatiky? vyčnívající hrana plošiny? Bože, něco udělalo BENG! – duté, železné zazvonění, které otřáslo měsícem.

Nehnul ses moc, Keffe, ale cukl jsi.

Zrovna když jsem se chystal přeletět tvůj děsivý náklad, cukl jsi, Keffe! A Siggy, nebo nějaká část jeho bestie, řekli BENG! někde pod podvozkem plošiny; a Gallen, jejíž dlouhé paže bez lásky jen předstíraly, že přidržují hrozivé bedny s včelami ze třetí vrstvy, skočila! Věděla, že hra skončila a že se úly daly do pohybu a ona s tím nic neudělá. Uskočila stranou; zrovna když jsem se chystal přefrčet přes tvoje včely, Keffe, právě v tu chvíli. Cukl jsi, zarazil, přiškrtil to – ať přitom děláš cokoliv a dělal jsi za svými ciferníky, rychlostmi a zlověstnými kusy železa.

A třetí vrstva včelínů visela na hraně tak dlouho, jak mně trvalo cestovat vzduchem mou stovku mil; zpomaleně padaly, snášely se k cestě vystlané jemným prachem a k čekající železné hraně plošiny. Včely i já jsme zpomaleně padali, Keffe.

Rozhodl jsem se pro přistání, když jsem je viděl padat? Dopadl jsem jako hadr na cestu, která byla tvrdší, než vypadala a orvala mi všechnu kůži z dlaní.

Ale bedny s včelstvy dopadly ještě tvrději než já. Byly těžké a zranitelné jako balonky naplněné vodou. Jejich křehké bočnice se rozštíply a vysypaly své tekoucí, houbovité útroby.

Bože, co to říkaly? Co včely říkaly? Říkaly: „Kdo mi uprostřed noci rozbil domeček?“ Nebo říkaly: „Kdo mě to probudil – naboural do úlu, rozdrtil moje dětičky v jejich voskových postýlkách? A kdo mě teď oslepuje tímhle světlem?“

Protože bestie nezemřela, nezhaslo ani její světlo; svítilo pod přívěsem tak překrásně jantarovým na velké kapky medu, jež kanuly přes okraj plošiny.

A světlo zachytilo i tebe, Keffe – jak běžíš po cestě ke mně, blížíš se dlouhými skoky jako medvěd a mácháš si velkýma rukama kolem hlavy, plácáš se do záložek kalhot a poskakuješ, Keffe – ano, poskakuješ – a obracíš se ve vzduchu a objímáš se, Keffe; a hluboko se shýbáš; a znovu skáčeš směrem ke mně.

Dostala se ke mně Gallen dřív než ty, Keffe? Nebo jsem si jen představoval, že tam byla sekundu předtím, než jsi mě sebral jako balon a napůl nesl, napůl kutálel do kopce, z dosahu světla, které včelám ukazovalo cestu?

A tehdy začalo to bodání? Pamatuju se, že jsem vůbec nic necítil. Vzpomínám si, že jsem slyšel tišší, mnohem tupější opakování originálního BENG, když bestie nebo něco jiného narazilo do přívěsu. Pamatuju si to, beng-bum a beng-bum zpod podvozku plošiny.

Siggy, pokoušel ses nadzvednout přívěs – pořád ses snažil dostat svá kolena zpod řídítek? Tvá pěst, nebo předloktí – tvá kupole? znovu beng-bum a beng-bum; vědělš, že tě uslyším a přiběhnu?

Já tě slyšel. Já přiběhl. A byl bych se tam dostal, kdyby mi včely nezavřely oči, nenaplnily uši a nezpomalily mě k plazení. I potom bych se tam byl dostal, kdyby Keff na mě neskočil, nehodil si mě přes bok a pod paži a neodvlekl mě po cestě.

Jestli jsem řval, jen proto, abych slyšel lidský hlas; abych přehlušil hučení včel – co to vlastně říkaly?

„Zde je ten ničitel domovů, drtič včelích dětiček! A nemůže uniknout, budeme-li sledovat jeho světlo!“

A potom, jak to opravdu šlo za sebou?

Byl tam Keff a říkal mi, co jsem už věděl: „Ach, chytrolíne, já poslouchal. Já poslouchal! Slyšel jsem, jak vám chcípnu motor a poslouchal jsem, kdy zas nastartuje, ale nenastartoval. To jsem neslyšel, chytrolíne! Řekl jsem tý holce: jen podrž ty bedny a konečně se dostaneme přes cestu. Ach, chytrolíne, jen se jí zeptej! Oba jsme poslouchali a vy jste nejeli. Nikdo sem nejel. Jak jste se sem dostali tak rychle, že jsem vás vůbec neslyšel?“

A předtím, nebo během toho, nebo dokonce potom, přijel modře blikající volkswagen od St. Leonhardu, kde také slyšeli, jak tvrdili, to BENG! – i tam nahore.

Během toho všeho jsem se pokoušel otevřít oči. Ale neotvíraly se a Gallen mi na ně přitiskla rty a namáčela je, aby je ochladila.

A Keff mě znovu ujišťoval, že naslouchal.

Pak už ale opravdu s určitostí nevím, co jsem já poslouchal a co jsem slyšel: jestli se ozvalo další beng-bum nebo dvě, nebo jestli jsem se ptal Keffa: „Kolik to podle tebe bylo včel?“ A jestli jsme vedli s Keffem vysoce technickou debatu o počtu včel v jedné krabici a počtu krabic, které spadly – zdali to byly jen řady z třetí vrstvy ze zadní části přívěsu, která byla výš, nebo to bylo víc či méně. A záleželo na tom, kolik?

A zda Keff odpověděl, nebo hádal; jestli se tohle všechno stalo na místě, nebo jestli jsem nepočítal včely až později, v polovědomí a poloponořen do lázně síranu hořečnatého. Jestli se něco z toho stalo tři minuty po posledním beng-bum, které jsem opravdu slyšel, nebo po třech dnech – po třech lázních v roztoku hořké soli.

A skláněly se nade mnou tváře jediných pravých truchlících na té klesající cestě v oné noci spiknutí včel? Obvinila mne tehdy zvířata, truchlila tehdy pro něho? Nebo i to ze mne vymáčela koupel v síranu hořečnatém?

Plačící klokan, otřesený antilopí samec, zoufalí vzácní medvědi brýlatí. Kdy jsem je viděl, jak nad ním truchlí?

Bylo to, když jsem ještě měl oči zavřené otoky? Nebo to bylo až po nesčetných očist'ujících koupelích a dlouho poté, kdy Siggy dosáhl a přesáhl svou kvótu včelích žihadel?

Část druhá Zápisník

První hlídka v zoo:

pondělí 5. června 1967, čas 13.20

Dovnitř půjdu až později odpoledne. Další hodina nebo tak nějak na tomhle slunci mi vůbec neublíží, třeba dokonce uschnu. Jak jistě víš, Graffe, vyjel jsem z Waidhofenu v silném lijáku. A silnice byly kluzké skoro celou cestu do Hietzingu, i když déšť ustal, jakmile jsem vyjel z hor.

Vůbec jsem si nebyl jistý, kdy jsem vyjel. Kdy tam vlastně dorazil ten mlíkař? Všechno se stalo velmi rychle a hodně brzy; určitě jsem byl do devíti pryč a v této kavárně jsem dost dlouho, abych si objednal – čaj s rumem, protože v tom dešti jsem trochu prochládl. Takže, jestliže jsem vyjel v devět a teď je třináct dvacet, můžeme se shodnout na čtyřech hodinách – z Waidhofenu do Hietzingské zoo. A to na mokré silnici.

Znáš kavárnu, ve které jsem? Je na Platzu, u Maxing Strasse, naproti hlavní bráně zoologické zahrady. Prostě tu odpočívám a suším se. Později odpoledne jen zaskočím do zoo, trochu si to tam prohlédnu a najdu si nějaké místo, kde se dá schovat, až začnou vyhánět návštěvníky, aby zamkli na noc. Tak budu uvnitř, abych viděl výměnu stráží, jestli mají něco takového, a budu moci pozorovat zvyky nočního hlídače. Doufám, že taky budu mít příležitost promluvit si s některými zvířaty, abych jim dal vědět, že se ode mne nemají čeho bát. Zůstanu tam, dokud se zoo opět neotevře. Až se nahrne dost početný dav, budu se tam jen tak potloukat, jako bych byl časný ranní platící návštěvník.

Zrovna teď je kavárna moc hezká. Můj číšník mi vyroloval markýzu a mám plný stůl slunce; chodník mě hřeje do chodidel. Docela příjemný číšník, jak už číšníci v okrajových čtvrtích bývají. Vypadá jako z Balkánu a jeho výslovnost je lehká jako cinkání vinných sklenic.

Zeptal jsem se ho: „Přišel jste sem po válce?“

„Á, celou jsem ji prošvihl,“ řekl mi.

„Co jste prošvihl?“ zeptal jsem se.

A on řekl: „Celou ztracenou válku.“

Nemohl jsem poznat, jestli ho to zklamalo, ani jestli to vůbec byla pravda. O tobě je to pravda, že jo, Graffe? Vy jste byli všichni ze Salcburku, víd'? A říkal jsi, že před válkou jste se přestěhovali kus na západ od Curychu. Řekl bych, že Švýcarsko na tom bylo stejně dobře jako kterékoli místo na kontinentu a měli

jste Salcburk, kam jste se mohli vrátit. Salcburk přece okupovali Američané! A podle všeho, co jsem slyšel, to tam udržovali docela v čistotě.

Můj číšník mi právě přinesl čaj s rumem. Zeptal jsem se ho: „Američani jsou úžasně čistotní lidé, co říkáte?“

„Nikdy jsem se s žádným nesetkal,“ řekl mi.

Tihle Balkánci jsou mazaní. Má zrovna ten správný věk na válku a vsadím se, že vůbec nic neprošvihl. Ale když vezmeš například mě, já mám akorát ten špatný věk. Byl jsem ve válce na správném místě, to jo, ale prošla kolem mě, když jsem byl v lůně a na cestě tam – a zase příliš čerstvý z lůna, abych se aspoň zúčastnil posmrtného ohledání. Tak s tímhle musíš žít, když je ti v Rakousku v roce 1967 jednadvacet. Nemáš žádnou historii a nevidíš žádnou bezprostřední budoucnost. Tím chci říct, že jsme v provizorním věku v provizorním čase. Žijeme mezi dvěma obdobími monstrózních rozhodnutí – jedním minulým, druhým, které přijde. Obsazujeme mezeru v historii a kdoví na jak dlouho. Čímž chci říct, že mám jen prehistorii – děložní a předděložní existenci v době, kdy byla s podporou populace činěna velká rozhodnutí se strašnými následky. Může nám být padesát, než se to zase stane. Ale nyní se věda postarala o to, že monstrózní rozhodnutí nepotřebují podporu lidu. Víš, Graffe, v našem případě je to prehistorie, která nás udělala a může za to, čím jsme se stali. Mea vita začíná u mých prarodičů a téměř skončila v den, kdy jsem se narodil.

Můj číšník mi právě přinesl frankfurtské noviny. Otevřel je na straně tři a upustil mi je do klína. Je v nich fotka z Ameriky, německý ovčák trhá černošce šaty. Opodál stojí nepochybně bělošský policista se zvednutým obuškem; vypadá to, že černošku zmlátí, jakmile ji pes nechá být. V pozadí je trochu rozmazaná řada černých lidí, připlácnutých k výkladní skříni obchodu neuvěřitelným proudem z hasičské hadice. Neříkal jsem, jak jsou tihle Balkánci mazaní? Můj číšník prostě odešel a tohle mi nechal v klíně. Úžasně čistotní lidé, tihle Američané; myjí své černochoy hasičskými hadicemi.

Zřejmě když ti je v Americe v roce 1967 jednadvacet, nemusíš se přecpávat prehistorií; pokud vím, v Americe jsou křížácká tažení denně. Ale já nejsem v Americe. Jsem ve Starém světě a ten není starý proto, že měl na startu fóra. Každé místo, které zaostává, znovu čeká na „národní krizi“ – to je Starý svět a často je škoda být v něm mladý.

Myslím, že kdyby mi na tom tak moc záleželo, jel bych do Ameriky, dal bych sek nejčernějšímu extrému a omýval bych bílé lidi hasičskými hadicemi. Ale to je jen takový nápad, který se tu a tam vynoří, a já se jím ani moc nezabývám.

Můj číšník si přišel pro noviny.

„Už jste to dočetl, pane?“ zeptal se a natáhl ruku. Chybí mu ukazováček až ke kotníku. Vrátil jsem mu noviny a přitiskl palec na tvář bílého policisty.

„Jsou to přece německé noviny,“ řekl jsem. „Nemyslíte, že to může některé staré Němce potěšit, když vidí trochu rasismu v Americe?“ Řekl jsem to, jen

abych ho popíchl.

„Netroufnul bych si hádat,“ odpověděl co nejmazaněji. Tihle Balkánci jsou extra hogofogo číšníci. Polovina z nich vypadá, jako by byli řádní profesori, než se dali na svou skromnou profesi.

Vídeň tě takhle mate. Je samá prehistorie – nafoukaná a tajnůstkářská. To mi vůbec nic neříká. Ale jestli máme být generace, která má profitovat z chyb našich předků, asi bychom měli znát jejich omyly.

Můj čaj je studený, ale rumu je tam hodně. Dobrý číšník, bez ohledu na to, co jiného o něm říkám. Ale jak přišel o ten prst? Kdyby ses ho zeptal, řekl by ti, že ho jako malého kluka přejel vlak. Jenže když byl malý kluk, v malém městě daleko na východě Jugoslávie žádné vlaky nebyly; možná tam ještě teď nejsou ani tramvaje. Ale řekl bych, že kdybys byl v Americe a zeptal se muže bez prstu, jak o něj přišel – řekl by ti, že mu ho upálil do ruda rozžhavený kohoutek, když střílel na nepřítele v Mandžusku.

Někteří lidé jsou hrdí a někteří mají své pochybnosti.

A já se dokážu vyrovnat s tím, jak se cítím touto dobou vynechaný – jak se spoléhám na prehistorii pro jakýkoli smysl a vliv – a můžu zjednodušit tu zmíněnou zkomoleninu. Já můžu říct: jediné, co každý má, je prehistorie. Pocit, že žiješ v provizoriu, je něco, co patří ke zrození a všemu, co se ti nikdy po narození nestane.

A někdy, ve výjimečném někdy, je tu velkolepý plán, který přijde a všechno to změní.

Takže dám tomuto dobrému číšníkovi slušné spropitné a odejdu přes ulici. S mnohými zvířaty bych si rád promluvil.

(ZAČÁTEK)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

30. května 1935: Hilke Marterová, má budoucí matka, slaví své patnácté narozeniny. Opírá se o nezarostlou pergolu a hoví si v zahradní vinárně v Grinzingu. Několik mil pod ní si chabé slunce rozpouští cestičku k posledním barokním úkrytům sněhu v centru Vídně. Nad ní voda z roztátého sněhu teče čůrkem skrz Vídeňský les a vršky stromů se kývají v přízemní mlze, tak spleťtí jako krajky na prádle dole ve městě. Taj, říká den, a má matka taje.

Zahn Glanz, Hilkin první milenec, má tak měkké a zastřené oči jako blátivá kaluž. Ale má matka nejvíc obdivuje několik pramenů kukuřičného hedvábí, které nosí na své originální bradě. A Zahn dovede rozeznit svou vinnou sklenici tak, že přejíždí jazykem po okraji; dokáže přejít o oktávu výš pouhou silou stisku nožky. V roce 1935 je umění hry na sklenice stále běžné, i na

veřejných místech, a talenty tak impozantní jako Zahnův se prostě rozvíjejí k velikosti.

Zahn si myslí, že bude novinář, nebo politik. A nikdy nevezme Hilke na místo, kde nefunguje rádio, nebo není stále puštěné a dost nahlas, aby byl vždy informován o současných událostech.

„Dávej pozor, ať nepohneš pergolou,“ říká Zahn a má matka se předklání, ťuká prsty na stůl a dívá se přes rameno a nahoru k reproduktoru zastrčenému do laikových mřížek nad její hlavou.

I číšník si dává pozor, aby nenarušil Zahnův kontakt se světem mimo zahradní vinárnu; chodí po špičkách – perníkový mužíček tiše se drobící po terase.

A Radio Johannesgasse připravenému Zahnovi vyhoví. Cituje Hitlera, jak říká, že Německo nemá v úmyslu, ani se nechce vměšovat do vnitřních záležitostí Rakouska, ani Rakousko obsadit nebo připojit k Německu.

„Uříznu si chobot,“ prohlásil Zahn Glanz, „jestli je ždíbec z toho pravda.“

Ó, co si uřízne? říká si Hilke. Ne, to bys neudělal. Ach, ne!

Druhá hlídka v zoo: pondělí 5, června 1967. čas 16.30

Krátce poté, co jsem vešel, jsem se díval, jak krmí velké kočky. Zřejmě na to každý v zoo čekal celý den.

Tou dobou jsem si prohlížel Bennetova kasuára, ptáka bez křídel, příbuzného emu a pštrosů. Má obrovské nohy, které prý jsou nebezpečné. Ale mně připadalo zajímavé, že ten pták má na vrcholku hlavy rohovitou přilbici a podle vyvěšené informace to má na ochranu, „když úžasnou rychlostí pádí hustým podrostem“. Ale proč by měli kasuáři pádit úžasnou rychlostí hustým podrostem? Nevypadají nijak zvlášť pitomě. Mám vlastní teorii o vývoji té jejich ochranné přilby. U kasuárů se takové přilby vyvinuly, až když je lidé začali chytat v hustém podrostu a honili je úžasnou rychlostí. Možná ji vytvořila strachová žláza. Určitě to není nic, co by potřebovali, kdyby jim lidé dali pokoj.

Takže jsem si prohlížel kasuára Bennetova, když velké kočky spustily svoje vřískání. A každý kolem mě poskakoval a strkal se, nemohli se dočkat, až uvidí tu podívanou.

V pavilonu kočkovitých šelem to silně páchne. Lidé to taky patřičně komentovali. A já viděl dvě strašné věci.

První byla, že ošetřovatel přišel a skrz mříže mrsknul lvici kus koniny; ten ošetřovatel ho hodil přímo do louže jejích chcanek. Každý se zahihňal a čekal, že lvice pronese nějakou uštěpačnou poznámku.

A druhá. Ošetřovatel u geparda se choval profesionálněji. Zasunul mu tam maso na malém táčku, setřásl ho a gepard na něj skočil a mrskal s ním v tlamě.

Zrovna jako když domácí kočka láme myši vaz. Všichni řvali nadšením. Ale gepard mrskal masem až moc; velký kus se utrhl a pleskl na římse za mřížemi. Lidi popadla hysterie. Rozumíš, gepard na něj nemohl dosáhnout, a protože se bál, že mu ho někdo ukradne, ubohé zvíře spustilo řev. Když všechny další velké kočky začaly řvát taky, některé děti bylo nutno z pavilonu kočkovitých šelem vyvést. Chápeš, myslely si, že si tenhle gepard dělá zuby i na jejich žrádlo. Všechny byly skrčené u svých fláků masa a žraly příliš rychle. V celé řadě klecí se mrskaly ocasy – slabiny byly napjaté a cukaly se. A lidé přirozeně začali také pokřikovat. Někteří poskakovali před gepardem předstírajíce, že se natahují pro maso na římse. Gepardovi muselo šíbnout, protože se snažil nacpat hlavu mezi mříže. Pak se vrátil ošetřovatel s dlouhou tyčí, na jejímž konci byl jakýsi železný hák. Ošetřovatel nabral maso a hodil ho skrz mříže jako míč při pelotě. Gepard zacouval do zadní části klece a maso držel v tlamě. Bože, sežral to maso na dva strašné skusy a hlty – vůbec ho nežvýkal – a samozřejmě se zakuckal a všechno zase vyvrhnul.

A když jsem odcházel z pavilonu kočkovitých šelem, gepard hltal své vlastní zvratky. Ostatní velké kočky chodily sem tam ve svých klecích a záviděly, že někomu ještě zbyl kousek žrádla.

A ani teď, v půl páté, nevidím žádné známky, že by se zoo připravovala na zavírání. Jsem pod slunečníkem v Biergarten. Vzpomínáš si? Vzácní medvědi brýlatí. Určitě se nekoupali od té doby, co jsme tu byli; páchnou ještě hůř. Ale zdají se moc milí a na sebe velice něžní. Měli bychom se rozhodnout: buď je pustíme ven oba, nebo je tu oba necháme. To by nešlo je odloučit. Výsledkem by mohla být brutalita.

Nevěřím ovšem, že můžeme něco udělat pro velké kočkovité šelmy. Obávám se, že budou muset zůstat. Ačkoliv to nerad přiznávám, máme přece jen odpovědnost k lidem tohoto světa.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

22. února 1938: ráno v Rathaus Parku. Hilke Marterová a Zahn Glanz se dělí o sáček míchaných španělských oříšků. Vydali se na procházku, je chladno, hlavy mají skloněné a počítají, kolik různých veverek, které je následují, už poprosilo a dostalo oříšek ze sáčku. Hilke a Zahn napočítali čtyři: jedna má hubený obličejíček, jedné chybí zub, jedna má ukousnutý kus ucha a jedna kulhá. Zahn vydává zvuky, jimiž veverky přivolává. A Hilke říká té s vyhublým ksichtíkem: „Ne, ty už jsi měla. Každá jeden. Žádná jiná už tu není?“

„Jen čtyři veverky v celém parku,“ říká Zahn.

Ale má matka si myslí, že jich vídá pět; počítají znovu.

„Jen čtyři,“ opakuje Zahn.

„Ne,“ říká Hilke. „Ta kulhavá už je pryč.“ Ale Zahn má za to, že to je ta čtvrtá veverka, která nechala kulhání a skáče.

„Ta je jiná,“ trvá na svém Hilke a blíží se k veverce, která honí svůj stín. Ale pronásledovatelka stínu vůbec nehoní svůj stín. Zahn poklekne, zastíní veverce slunce a Hilke jí nabídne mandli. A veverka dál pokračuje v nesmyslném poskakování v kruzích.

„Nějaká kondiční gymnastika,“ říká Zahn a Hilke jí podává mandličku ještě blíž. Veverka se motá, odtáhne se, skočí – točí se bez cíle jako mustang zmítající jezdcem.

„Třeba je to cvičená veverka,“ říká Hilke a všimne si, že má na hlavičce něco růžového.

„Je lysá,“ říká Zahn a sáhne po ní. Veverka se točí; zná jediný směr, dokola. A když ji má Zahn v klíně, vidí, že lysina má tvar; na veverčině hlavičce je něco vyryto. Veverka zavře oči a kouše vzduch; Zahn přestává dýchat, aby si nemlžil výhled. Veverka má na hlavě růžový a perfektně vyvedený Hakenkreuz vyřezaný do kůže.

„Můj bože,“ říká Zahn.

„Chudinka,“ říká má matka a znovu jí nabízí mandli. Ale zdá se, že veverka ztrácí rovnováhu a málem kolabuje. Možná ji předtím do pasti dostala právě mandle. Jizva má modré okraje; pulzuje – dává najevo, že tato veverka už nechce oříšek ani vidět. Zahn ji pouští; rozběhne se dokola.

Potom má matka pocit, že se chce schoulit. Zahn jí schová hlavu do velkého kožešinového límce svého jezdeckého pláště, který je ve stylu kabátů studentů politiky a žurnalistiky; když sněží, je ve třídách takový zápach z mokrých kožešinových límců, že univerzita čpí jako králíkárna.

Rada tramvají se kolébavě blíží po Stadiongasse; vozy sebou cukají a komíhají se jako tělnatí muži se studenýma, prokřehlýma nohama. Ruce otírají sraženou páru z oken, několik veselých klobouků zamává. Některé prsty jsou přitisknuty na sklo a ukazují na pár, který se k sobě tiskne v Rathaus Parku.

Zvedá se vítr; veverky se krčí, když jim načechrá kožíšek. Pátá veverka si nevšímá větru, ani ničeho jiného a jde svou cestou: dokola – poskakuje, možná, aby chytila klobouk, který ztratila, nebo aby zase nabyla nějakého smyslu, který je u veverek jen pod kůží.

„Někam do tepla?“ ptá se Zahn a cítí na těle, jak se Hilke Marterová snaží popadnout dech. Má matka přikývne a přitom hlavou narazí do jeho originální, hladké brady.

Třetí hlídka v zoo: pondělí 5. června 1967, čas 19.30

Přiznávám, že jsem neviděl žádné důkazy opravdových ohavností páchaných

na těchto zvířatech, ať už zřízenci, nebo návštěvníky. Nešťastná řešení jsem viděl, ale skutečné ukrutnosti ne. Samozřejmě se budu dívat dál, ale právě teď bude lepší, když nebudu vycházet z úkrytu. Velmi brzy bude tma a budu moci provádět důkladnější šetření.

Měl jsem spoustu času, abych se schoval. Chvilí před pátou prošel skrz Biergarten uklízeč a zametal dlaždice velkým koštětem, které strkal před sebou. Tak jsem se zvedl a procházel se. Po celé zoo bylo slyšet hluk zametání. Když člověk kolem metaře prošel, zaslechl: „Zoo se bude zavírat.“

Dokonce jsem viděl, jak někteří lidé běží k bráně poklusem – patrně zachvázeni panikou při pomyslení, že by tu strávili noc.

Považoval jsem za nejlepší nesnažit se ukrýt někde u zvířat. Měl jsem totiž pocit, že kdybych si vlezl do kotce k některému z bezpečných tvorů, mohl by mě objevit nějaký pozdní hlídač, jehož úkolem je přijít a zvířata umýt, nebo jim zkontrolovat postel, přečíst jim pohádku, nebo jim dokonce nasekat.

Vlastně jsem uvažoval o vysokém přístřešku yukonských bílých ovcí *Ovis dalli*, který je posazen na vrcholku falešné hory – nakupené hromady ruin spojených betonem. Tyto yukonské ovce mají nejlepší výhled na zoo, ale dělal mi starosti ten nápad s pozdním hlídačem a taky mě napadlo, že zvířata mohou mít nějaký poplašný systém.

Takže se ukrývám mezi vysokým živým plotem a ohradou pro různé antilopy. Je to dlouhý a hustý živý plot, ale u kořenů se dají najít místa, kudy je vidět skrz. Mohu sledovat jednu stezku dolů k pavilonu kočkovitých šelem, vidím i střechy pavilonu malých savců a pavilonu tlustokožců; mohu sledovat druhou stezku nahoru, kolem soukromého přístřešku býka antilopy losí a výběhu až tam, kde přebývají tvorové z Austrálie. Skryt za tento živý plot se mohu pohybovat téměř padesát yardů dvěma směry.

Pokud jde o hlídače, nebude s nimi žádný problém. Po oficiální zavírací hodině kolem mne metaři prošli několikrát. Procházeli se svými košťaty a vyvolávali: „Zoo je zavřená. Je někdo v zahradě?“ Dělal si z toho srandu.

Po nich jsem spatřil jakéhosi oficiálního hlídače – vlastně dva hlídače, nebo stejného hlídače dvakrát. Trvalo mu (nebo jim) přes hodinu, než zkontroloval klece; zatáhl tu, zabouchal tam, přičemž cinkal velkým kroužkem klíčů; a pak zřejmě odešel hlavní branou. Tedy odtud já na hlavní bránu nevidím, ale hodinu poté, co jsem naposledy někoho zahlédl, jsem zaslechl, jak se hlavní brána otevřela a zabouchla.

Od té doby jsem nikoho neviděl. Když jsem slyšel bouchnutí brány, bylo tři čtvrtě na sedm. Zvířata se zklidňují; někdo se silným hlasem je nachlazen. A ještě nějaký čas zůstanu za tímto živým plotem. Nemyslím si, že bude tak temná noc, jak bych rád, a ačkoliv už je to hodinu, co jsem viděl či slyšel jinou lidskou bytost, vím, že tu někdo je.

(POKRAČOVÁNÍ)
VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE
SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

22. února 1938: odpoledne v Kaffeehausu na Schauflergasse. Má matka a Zahn otírají zadýchané okno a vyhlíží na budovu Kancléřství na Ballhausplatz. Ale kancléř Kurt von Schuschnigg dnes nepříjde a nepostaví se do otevřeného okna.

Stráž u Kancléřství podupává a žádostivě pohlíží na Kaffeehaus, který vypadá, jako když taje; sníh vytváří strážnému na knírech převisy a dokonce i bajonet je promodralý. Zahna napadne, že hlaveň pušky je plná sněhu a nedá se tomu zabránit.

Ale koneckonců je to jen čestná stráž, což bylo určitě dobře známo v roce 1934, kdy Otto Planetta prošel kolem čestné, nenabité pušky a svou vlastní nečestnou pistolí zastřelil předcházejícího kancléře, malého Engelberta Dollfusse.

Ale Ottův výběr nástupce nedopadl dobře; nacistu doktor Rintelen se pokusil o sebevraždu v pokoji hotelu Imperial, ale jen se postřelil. A Kurt von Schuschnigg, Dollfussův přítel, jen šoural nohama, aby vyplnil jeho boty.

„Nabíjí si teď čestná stráž pušku?“ ptá se Zahn.

A Hilke vrže rukavici po okně a pak se nosem přitiskne ke sklu. „Vypadá jako nabitá,“ říká Zahnovi.

„Zbraně mají vypadat jako nabité,“ namítá Zahn. „Ale tahle vypadá jen těžká.“

„Studente,“ říká číšník. „Co kdybys stráž přepadl a uvidíš?“

„Neslyším vaše rádio,“ říká Zahn, který je tu nejistý – nové místo s nevyzkoušenou hlasitostí, ale nejbližší teplo u Rathaus Parku.

Rádio hraje dost hlasitě; upoutá pozornost strážného a jeho boty začnou tančit valčík.

Venku zastaví taxík a jehoyasažér pádí do Kancléřství, dává rukou znamení strážnému. Řidič přijde a přitiskne nos k oknu Kaffeehausu jako ryba nozdry. Vypadá, jako by přeplaval moře sněhu až k nejzazšímu skleněnému konci svého akvarijního světa. Vchází dovnitř.

„Něco se asi děje,“ povídá.

Ale číšník se jen zeptá: „Koňak? Čaj s rumem?“

„Mám rito,“ říká taxikář a jde k Zahnovu stolu. Otrě si malou špehýrku na okně nad hlavou mé matky.

„Koňak je rychlejší,“ říká číšník.

A řidič pokyne hlavou k Zahnovi, jako kompliment eleganci matčina krku.

Pak prohodí: „Takový rito každé den nedostanu.“

Zahn a Hilke si také udělají kukátka. Taxík stojí a supí ve vlastních zplodinách; čelní sklo zamrzá a stěrače kloužou a škrábou.

„Lennhoff,“ říká řidič. „A měl naspěch.“

„Ten koňak už jste mohl mít v sobě,“ konstatuje číšník. „Šéfredaktor Lennhoff?“ ptá se Zahn.

„Z Telegraphu,“ říká taxikář a otírá z okna vlastní sražený dech. Přitom se dívá matce do výstřihu.

„Lennhoff je ze všech nejlepší,“ ozývá se Zahn. „Říká to na rovinu,“ přisvědčuje řidič. „A nastavuje krk,“ dodává číšník.

Řidič dýchá jako jeho stojící taxík, několik krátkých dechů a pak dlouhý výdech. Pak říká: „Dám si koňak.“

„Nebudete na něj mít čas,“ reaguje číšník, který už ho nalil. A Hilke se ptá taxikáře: „Vozíte hodně významných pasažérů?“

„Víte, důležití lidé jezdí taxíkem docela rádi. A za čas si na to zvyknete. Naučíte se, jak se chovat, aby jim s vámi bylo dobře.“

„Jak?“ ptá se číšník a staví taxikářův koňak na Zahnův stůl. Ale řidičovy oči a mysl jsou hluboko v matčině výstřihu; chvilku to trvá, než se vymaní. Sáhne Hilke přes rameno po koňaku, nakloní skleničku a zakrouží s ní, aby pokryl okraj kolem dokola. Pak říká: „To musíte být sami v pohodě. Musíte se s nimi chovat ležérně. Dát jim vědět, že taky víte něco o světě. Například tady s Lennhoffem. Určitě mu neřeknete: Ó, vystřihávám si všechny vaše úvodníky a schovávám si je! Ale chcete, aby věděl, že jste dost všímavý a poznáváte ho. Teď jsem mu třeba řekl: Dobré odpoledne, Herr Lennhoffe, to je ale dnes zima, co? Oslovil jsem ho jménem, rozumíte, a on řekl: To tedy je chladno, ale tady je hezky teploučko. A hned se u vás cítí jako doma.“

„Jsou přece jako každý jiný,“ říká číšník.

A jako každý jiný se Lennhoff ve větru choulí; šála mu vlaje a narušuje mu rovnováhu. Vyběhl z Kancléřství a narazil do překvapené čestné stráže, která se škrábe na zádech bajonetem a má pušku nad hlavou hlavní dolů. Aby se nenabodl, strážný zatočí zbraní jako mažoretka hůlkou. Lennhoff se přikrčí před točící se puškou; strážný se pomalu chystá salutovat, ale v pülce toho nechá – vzpomene si, že šéfredaktorům novin se nesalutuje – a místo toho mu podává ruku. Lennhoff se chystá ruku přijmout, ale pak si uvědomí, že to není součástí jeho vlastního protokolu. Oba tedy sráží podpatky a Lennhoff se nechává větrem dostřkat na kraj chodníku; pak přechází Ballhausplatz k otrásajícímu se taxíku.

Řidič teď hází koňak do sebe a většina mu nateče nosem; oči se mu zamžijí. Vypluje z Hilčina výstřihu, provětrá si hlavu a zklidní se dotykem jejího ramene. „Ach, promiňte,“ říká a znovu se pochvalně lehce ukloní Zahnovi. Zahn otírá okno.

Lennhoff buší do střechy taxíku; otevírá dveře u řidiče a tiskne klakson.

Přímo zázračným letným zašmátráním nachází řidič přesnou částku v drobných pro číšníka, znovu se dotýká matčina ramene a zastrčí bradu pod šálu. Číšník přidržuje dveře; sníh se nahrne řidičovi na boty a vletí mu do nohavic. Pak srazí kolena, skrčí se, aby kladl co nejmenší odpor a zařízne se do větrných poryvů. Jakmile se objeví, houkačka znovu zaječí.

Lennhoff má patrně stále naspěch. Taxík objedne Ballhausplatz, smýkne sek chodníku a jako při karambolu vyrazí. V padajícím sněhu se kvapná jízda taxíku jeví pomalá a tichá.

„Taky bych rád jezdil s taxíkem,“ říká Zahn.

„To je docela snadný,“ číšník na to. „Jen musíš umět řídit.“

A Zahn objednává mísu horké vinné polévky. Jednu misku se dvěma lžicemi. Hilke je puntičkářka na koření; Zahn nasypal málo skořice a příliš mnoho hřebíčku. Číšník pozoruje, jak spolu lžíce soupeří.

Říká jim: „Mohl jsem vám dát dvě misky.“

A Zahn slyší signál, který tak dobře zná – Radio Johannesgasse vysílá zprávy. Vlastní lžící podrží matčinu lžici v misce a rád by uklidnil i vlnky na polévce.

Ze světa. Proslýchá se, že hrabě Ciano neslýchaným způsobem urazil francouzského chargé d'affaires v Římě, Monsieur Blondela, a Anthony Eden rezignoval na to, co dělá.

Rakousko. Kancelář Kurt von Schuschnigg potvrdil nové členy svého kabinetu, Seyss-Inquarta a čtyři další nacisty.

Místní. Tramvaj srazila chodce v prvním obvodu na křižovatce Gumpendorfer Strasse a Nibelungengasse. Řidič tramvajové linky 57, Klag Brahms tvrdí, že se přímo plazil po Gumpendorfer, když z Nibelungen vyběhl muž. Koleje byly samozřejmě zledovatělé a řidič nechtěl riskovat vykojení. Klag Brahms říká, že muž utíkal velmi rychle, nebo ho hnala vichřice. Ale žena v druhém vagonu tvrdí, že muže honila banda mladíků. Další cestující z téhož vozu vyvrací ženinu teorii; neidentifikovaný pramen uvádí, že tato žena pořád vidí podobné tlupy mladíků. Samotná oběť zatím nebyla identifikována; kdo si myslí, že muže zná, může zavolat do Radia Johannesgasse. Muž je popisován jako starý a malý.

„A mrtvý,“ říká číšník, zatímco se Hilke pokouší upamatovat na všechny staré a malé muže, které zná. Žádný z těch, kteří ji napadají, nemá ve zvyku běhat po Nibelungengasse.

Ale Zahn počítá na prstech. „Kolik je to dní, co Schuschnigg jel do Berchtesgadenu navštívit Hitlera?“ A číšník také začíná počítat na prstech.

„Deset,“ říká Zahn, kterému stačily prsty. „Jen deset dnů a už máme v kabinetu pět nacistů.“

„Půl nacisty denně,“ říká číšník a roztahuje prsty.

„Malý starý Herr Baum,“ říká má matka. „Nemá on obchod s botami na

nějaké takové ulici jako Nibelungen?“

A číšník se ptá Zahna: „Ty si nemyslíš, že toho muže honili? Já sám jsem tu viděl takové bandy.“

A Hilke je také viděla, pamatuje si to. V tramvajích nebo v divadle natahují nohy do uliček; zavěšení do sebe vás vystrčí z chodníku na ulici. Někdy se k vám přidají a s oblibou jdou s vámi až domů.

„Zahne?“ ozývá se matka. „Nechceš jít k nám na večeři?“

Ale Zahn vyhlíží z okna. Když vítr poleví, je jasně vidět nehybnou čestnou stráž; potom ji zakryje vířící sněh. Vojáček stojí jako totem, změnil se v led. Kdybyste ho praštili do obličej, tvář by mu upadla do sněhu bez kapky krve.

„To není vůbec žádná ochrana,“ říká Zahn a dodává, „ted' začnou trable.“

„Ted'?“ ozve se číšník. „Ty začaly před čtyřmi roky. Letos v červenci to budou čtyři roky, to jsi ještě ani nebyl žádný student. Přišel sem a dal si šálek moka. Seděl zrovna tam, kde sedíte vy. Nikdy na něj nezapomenu.“

„Kdo?“ ptá se Zahn.

„Otto Planetta,“ říká číšník. „Dal si šálek moka a díval se z okna, to samolibý prase. Pak venku vystoupila celá tlupa z nákladáku. SS Standarte 89, ale vypadali jako normální vojáci. A Otto Planetta – měl drobný přesně spočítaný – najednou řekl: A hele, tamhle je bratr.' Vysel ven, vpochoďoval s ostatními rovnou dovnitř a zabil chudáka Dollfusse; dvakrát do něj střelil.“

„Stejně to bylo na nic,“ říká Zahn.

„Kdybych byl věděl, co je zač,“ ozývá se číšník, „dostal bych ho právě tam, kde seděl – zrovna tam, kde sedíš ty.“ A číšník se hrabe v kapse zástěry a vytáhne nůžky na maso. „Tyhle by na něj určitě stačily.“

„Ale vzal to po něm Schuschnigg,“ říká má matka. „A copak Dollfuss nechtěl Schuschnigga?“

„Přece když Dollfuss umíral,“ potvrzuje Zahn, „žádal, aby novým kancléřem byl Schuschnigg.“

„Žádal o kněze,“ říká číšník, „a nechali ho umřít bez něj.“ Má matka si pamatuje víc; ještě víc si pamatuje smutné úryvky rodinné historie. „Jeho manželka a děti byly v Itálii. Jeho děti mu poslaly květiny právě ten den, kdy byl zabit, takže je nedostal.“

„Schuschnigg je jen půlka Dollfusse,“ prohlašuje číšník. „A víte, co mě udivuje? Dollfuss byl tak malý. Sledoval jsem ho, jak vychází a vchází. Chci říct, že byl opravdu mrňavej, všechny šaty mu byly moc velké. Fakt byl skoro trpaslík. Ale to přece vůbec nevadilo.“

„Jak to víte?“ ptá se Zahn. „Jak víte, že to byl Otto Planetta, kdo sem přišel?“ Pak si ale všimne číšnickovy výšky. Je to velmi malý číšník. A ruka držící nůžky na maso je křehčí, než ruka mé matky.

Čtvrtá hlídka v zoo: pondělí 5. června 3967, čas 21.00

Tak je tu noční hlídač. Ale pokud vím, je tu jen jeden.

Po setmění jsem čekal hodinu a nikoho jsem nezahlédl. Přesto jsem si slíbil, že zpoza keřů nevylezu, dokud nebudu vědět, kde se hlídač nachází. A před půl hodinou jsem zahlédl světlo a věděl jsem, že je uvnitř zahrady. Záře vycházela z pavilonu malých savců. To světlo tam pravděpodobně bylo už od setmění, ale nevšiml jsem si, že vychází ze zoo, že to není odraz z Hietzingu. Nejdříve jsem se vyděsil; myslel jsem, že pavilon malých savců třeba hoří. Ale světlo neblíkalo. Sel jsem podél svého živého plotu až na roh oplocení, kde jsem měl nejlepší výhled. Před sebou jsem měl stromy, tu a tam se tyčila klec; neviděl jsem na dveře, ale bylo vidět okraje taškové střechy, na nichž se odráželo světlo, které se muselo linout od země z přední části budovy. Muselo to být ono; v pavilonu malých savců přece nejsou žádná okna.

Mohl jsem si tím být jistý, ale radši jsem byl opatrný. Sehnutý a někdy po čtyřech jsem se pomalu plížil, přitisknut ke klecím a ohradám. Něco jsem vyplašil. Něco se zvedlo hned vedle mě a vyrazilo tryskem; zafrkalo nebo zaržálo nebo si odkašlalo. Sel jsem dolů podél nádrží různých vodních ptáků – všechny mají vysoké okraje a tu a tam jsou tabulky s informacemi o původu a vysvětlivkami. Kolem nádrží jsem měl dobré krytí a našel jsem si místo s čistým výhledem na dveře pavilonu malých savců. Byly otevřené; světlo vycházelo z dlouhé chodby a dopadalo ven, odkud se odráželo na zeď stavení. Myslím, že světlo vychází z místnosti za rohem na konci chodby. Vzpomínáš si na pavilon malých savců, kde se všechny chodby točí kolem a kolem, ve falešné infračervené noci?

Při čekání jsem trochu přemýšlel. Třeba to vůbec nemusí být místnost nočního hlídače. Možná jen nechali rozsvícené světlo, aby se noční tvorové mohli vyspat – za denního světla tak iluzorního jako jejich infračervená noc.

Usadil jsem se v keři a opřel si paže o okraj bazénu. V měsíčním světle jsem četl nejbližší povídání o ptácích. Bylo to něco o alkách. Hietzingská zoo má jediného člena rodiny alek. Je to nejmenší papuchalk, zde popisovaný jako malý, ve tváři scvrklý a dosti hloupý. Stává se, že se toulá po cestách, kde ho mohou snadno zašlápnout. Vlastně král alčí rodiny byl tak hloupý pták, že vyhynul. Živou alku velkou viděli naposledy v roce 1844 a poslední mrtvá alka velká byla k vidění v roce 1853, kdy ji moře vyplavilo na břeh v Trinity Bay v Irsku. Alka velká byla podle popisky zvědavá i důvěřivá. Když se k ní někdo tiše přiblížil, zůstala stát. Byla oblíbeným zdrojem potravy pro rybářské lodě; rybáři šli po pobřeží, tiše se přiblížili a pobíjeli alky klacky.

Takový nesmysl! Chtějí tvrdit, že alka velká byla hloupá, nebo že hloupí lidé vyhubili alku velkou?

Rozhlédl jsem se po přežívajícím příbuzném alky velké, ale nenašel jsem žádného nejmenšího papuchalka – ani se necoural po stezkách, ani se nepletl

pod nohama.

Chvilí mě něco sledovalo. Něco s plovacími blánami se ke mně šouralo po okraji nádrže, několik stop ode mne se zastavilo a tlumeně zabrbalo. Asi to chtělo vědět, za kým jsem to přišel v tak podivnou hodinu. Pak to pláclo do vody a s bubláním propádlo kolem pode mnou – snad si to stěžovalo. Podle dozadu ulíznuté hlavy to patrně byla potápka roháč a rád bych si myslel, že mě povzbuzovala.

Mezi bazény jsem trochu ztuhl a navlhnul, ale musel jsem vidět hlídače. Vyšel ven do osvětlené chodby a mžoural ze dveří. V uniformě, s pouzdrém na opasku, a ačkoliv jsem to nemohl vidět, určitě ozbrojen. Vzal si baterku na cestu zšeřelou chodbou a setmělou zoo – ne tak temnou, jak bych si přál; měsíc svítí příliš jasně.

Ach, je to
tak snadné!
Hlídat
hlídače.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVN AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

9. března 1938 – a každou středu před svačinou – narovnává má babička Marterová zuby vidliček. Dědeček Marter netrpělivě čeká na Pflaumenkuchen; slupky švestek jsou z trouby samý puchýřek a každý vidí, že koláč je příliš horký, aby se dal jíst. Ale dědeček si vždycky popálí jazyk. Pak přechází po kuchyni a potají si přidá rum do čaje.

„Nenávidím tohle čekání, než ten zatracenej koláč vystydne,“ stěžuje si. „Kdybys ho začala péct dřív, měli bychom ho právě k čaji.“

A babička na něj namíří vidličku a říká: „Potom bys chtěl, aby byl čaj dřív a všechno by se posunovalo, až bychom měli svačinu hned po obědě.“

Zahn si drží šálek v klíně, takže je připraven, když se děda šourá kolem stolu s ukrytou lahví. Děda nakloní láhev od boku.

„Dávej si pozor na naši Hilke,“ varuje Zahna. „Dej si pozor, aby nebyla takovej vševěd jako její Muttie.“

„Muttie má pravdu,“ říká Hilke. „Ty by ses tu pletl a spálil by ses, ať vyndá ten koláč z trouby kdykoliv.“

„Vidíš, Zahne?“ říká dědeček.

„Všechny vidličky už jsou rovné,“ oznamuje babička. A jásá: „Nikdo se teď nebodne do rtu! Právě stříbro, to víš, Zahne, je tak měkké, že se snadno ohýbá.“

„Muttie,“ oznamuje Hilke, „Zahn už má práci.“

„Ale jsi přece ve škole, Zahne,“ namítá dědeček.

„Jezdí s taxíkem,“ chlubí se Hilke. „A může mě vozit.“

„Je to jen částečný úvazek,“ vysvětluje Zahn. „Pořád jsem ve škole.“

„Já ráda jezdím taxíkem,“ říká babička.

„A kdy se vlastně vozíš taxíkem?“ ptá se děda. „Když jdeš někam se mnou, vždycky jedeš tramvají.“

Babička píchne do švestkového koláče jednou ze svých vidliček. „Už dost vychladl,“ oznamuje.

„Vševědové,“ říká dědeček. „Dnes ví každé všechno.“ A než si přitáhne židli ke kuchyňskému stolu, cítí se povinen – aby byl Zahn spokojen – vyladit rádio, aby nepraskalo.

Zahn je spokojený. Má tu Radio Johannesgasse, čistý poslech ke svačině, a čeká na znělku zpráv. Každou středu se dá na čas spolehnout; když jsou vidličky narovnané a koláč vychladne, je čas na zprávy.

Ze světa. Zámek Steenockerzeel v Belgii, kde žije uchazeč o habsburský trůn. Vůdce legitimistů, Freiherr von Wiesner, vyzývá všechny rakouské monarchisty, aby se postavili neustávajícímu tlaku nacistického Německa na začlenění Rakouska do Reichu. Von Wiesner apeloval na kancléře Schuschnigg, že návrat k monarchii by umožnil nejlepší odpor vůči Německu.

Rakousko. Kurt von Schuschnigg, narozený v Tyrolsku, oznámil na masovém shromáždění v Innsbrucku své rodné provincii a světu, že za čtyři dny, v neděli, se bude v zemi konat plebiscit. Voliči mohou sami rozhodnout, zda nezávislé Rakousko, nebo anšlus k Německu. Kancléř Schuschnigg skončil svůj projev svoláním v tyrolském dialektu k dvaceti tisícům shromážděným na Maria-Theresien-Platz: „Muži, nadešel čas!“ V Innsbrucku to samozřejmě mělo zvláštní význam, protože před 130 lety podnítil lidový hrdina Andreas Hofer své krajany k odporu proti Napoleonovi.

Místní. Mladá žena, identifikovaná jako Mara Madoffová, dcera obchodníka s konfekcí Sigismunda Madoffa, byla dnes ráno nalezena oběšená ve svém kabátě na věšáku ve skříni na kabáty na druhém balkoně ve Vídeňské státní opeře. Odilo Linz, hlídač v budově opery, který tělo objevil, řekl, že ví určitě, že tato skříň se nikdy nepoužívá, aspoň se nepoužila při včerejším představení Lohengrina. Odilo zkontroloval skříň někdy během přede hry a tvrdí, že v té době tam nic neviselo. Orgány připisují smrt sérii tenkých bodných ran do srdce ve tvaru hvězdy a odhadují, že k usmrcení došlo někdy ke konci opery. Orgány tvrdí, že mladá žena nebyla žádným způsobem napadena; neměla však punčochy a někdo jí opět obul boty. Někdo tvrdí, že včera pozdě večer viděl skupinu mladíků v Haarhof Keller; údajně jeden z nich měl pár dámských punčoch jako šálu. Ale v těchto dnech je mezi mladými muži obvyklé se takto předvádět.

Další místní. Mluví několika protinacistických skupin už přislíbili podporu Schuschniggovu navrhovanému lidovému hlasování. Karl Mittler přislíbil podporu ilegálních socialistů; plukovník Wolff promluvil za monarchisty; doktor Friedmann za židovskou komunitu a kardinál Innitzer za katolíky. Kancléř Schuschnigg pojede z Alp nočním vlakem a má přijet do Vídně časně ráno. Patrně ho bude čekat nějaké uvítání.

„To tedy bude uvítání!“ říká Zahn. „Aspoň ukázal, že nejsme jen Hitlerův zadní dvorek.“

„Vševěd,“ říká dědeček. „Co si vlastně o sobě myslíš? Další Andreas Hofer stavící se na odpor Napoleonovi. Volání slávy v Tyrolích – tomu věřím. Ale co říkají o Schuschniggovi v Berlíně? Tentokrát nestojíme proti Francouzovi.“

„Bože!“ volá Zahn. „Uznejte, že něco udělal. Výsledek hlasování je jistý. Nikdo nechce Německo v Rakousku.“

„Ty teď určitě uvažuješ jako taxikář,“ říká dědeček. „Nikdo, říkáš – a co na tom záleží? – nechce, říkáš. Řeknu ti, co já chci a jak málo na tom záleží. Já chci muže, který udělá, co řekne, že udělá. A to byl Dollfuss a toho zavraždili někteří z těch nikdo, o nichž ses zmínil. A teď máme Schuschnigga, toho teď máme.“

„Ale vyzval k otevřenému hlasování,“ říká Zahn.

„A to je za čtyři dny,“ říká dědeček opovržlivě – a všimne si drobků, které poházel po stole. Něco trochu zabručí a uši mu zrudnou. „Říkám ti, studente, nebo taxikáři, nebo co seš,“ říká a dává pozor na koláč, „je dobře, že svět není placatej, jinak by z něj Schuschnigg v tom couvání už dávno spadl.“

„Ty jsi takový starý pesimista,“ říká Hilke.

„Ano, to jsi,“ říká babička a shrabuje drobky z ubrusu jednou ze svých vidliček. „A tak jsi ten největší vševěd ze všech. A na někoho v tvém kolosálním věku máš nejhorší způsoby při jídle, jaké jsem kdy viděla.“

„V mém co?“ křičí dědeček a odhazuje koláč. „Kde ses naučila říkat takový věci?“

A babička si povýšeně navlhčí špičku prstu a sebere drobek koláče z dědovy kravaty. „Přečetla jsem si to v knize, kterou jsi přinesl domů,“ pronáší hrdě. „A zdálo se mi to velice poetické. A ty mi pořád říkáš, že málo čtu, ty vševěde.“

„Jen mi tu knihu ukaž,“ křičí děda, „abych se nespletl a nepřečetl si ji.“

Zahn dělá na dědečka grimasy, aby mu naznačil, že má v čaji málo rumu. „Nu, zítra bude nějakého slavení. To bych mohl sehnat hromadu kunčaftů.“

A Hilke se rozhoduje, v čem půjde. V tom pleteném kabátku z červené vlny s velkým rolákem. Jestli nebude sněžit.

Pátá hlídka v zoo:

pondělí 5. června 1967. čas 23,45

Hlídač začíná první obchůzku ve tři čtvrtě na devět a k pavilonu malých savců se vrací čtvrt hodiny podeváté. Další kolečko udělal od tři čtvrtě na jedenáct do čtvrt na dvanáct. Bylo to úplně stejné.

Při druhé obchůzce jsem zůstal za křovím a nechal jsem ho projít kolem sebe. Můžu ti říct, jak vypadá od pasu dolů. Vojenské pouzdro s patentkou na tenkém opasku s municí, kam se vejde jen dvanáct nábojů. Nevím, kolik se vejde nábojů do jeho revolveru s krátkou hlavní. Kroužek s klíči má zavěšen na opasku s municí; na poutko by byl příliš těžký. Svítilna má smyčku na zápěstí a je v kovovém pouzdře; tím bych si taky vysvětlil, proč nenosí obušek. Šedé keprové kalhoty od uniformy, u kotníků široké a bez záložek. Ponožky jsou legrační; mají klikatý vzorek a jedna mu pořád klouže z paty do boty. Každou chvíli se zastaví, aby si ji povytáhl. Boty jsou prostě černé boty, druh na každodenní nošení. Svou uniformu nebere příliš vážně.

Nehrozilo mi, že mě zpozoruje. Svítil baterkou podél živého plotu, ale keře jsou příliš husté, než aby světlo proniklo. Možná kdyby byl na všech čtyřech a svítil kolem kořenů, a ještě by musel mít dost dobrý zrak, pak by mohl vidět až na mě. Ale vidíš, jak dobrou schovávačku tu mám.

Tenhle hlídač se nezdá tak zlý. Někdy je se svou baterkou trochu bezohledný. Posvítí si všude, kde něco zašramotí nebo zavrtí, a řekl by sis, že už musí znát, co si jeho svěřenci povídají ze spaní, a nemusel by kontrolovat každé malé chrápnutí. Ale nezdá se, že by to dělal ze zlomyslnosti. Možná je nervózní nebo se nudí a snaží se najít co nejvíc ke koukání.

Dokonce se zdá, že má své oblíbence. Pozoroval jsem ho, jak si zavolal zebrou k plotu. Řekl: „Noblesní kůň. Pojď sem, ty nóbl koni.“ A jedna ze zeber, která musela být vzhůru a čekat, k němu přiběhla a strčila čumák přes plot. Hlídač jí dal nějaké žrádlo – samozřejmě proti předpisům – a trochu ji zatahal za uši. Člověk, který má rád zebry, nemůže být tak špatný.

Má také zajímavý vztah k jednomu z menších klokanů. Myslím, že to je wallaby, nebo klokan skalní; na tu vzdálenost, co jsem byl od nich, jsou si dost podobní. Rozhodně to nebyl velký šedý macek; tu velkou potvoru bych byl poznal až od cesty. Hlídač si prostě někoho z nich zavolal. „Hej, ty Australane,“ řekl. „Hej, frajere, pojď si sem zaboxovat.“ A někdo zadupal; dlouhé, ostré ucho se vztyčilo – tvrdý ocas udeřil do země. Možná byl strážného tón trochu posměšný a snad od něj nebylo slušné budit Australanovy sousedy. Ale tento hlídač je docela jemný typ. Jestli se ukáže, že to je strážný, kterého musíme sbalit a někam zastrčit, rád bych to udělal co možná nejslušněji.

Teď se přihodilo něco zvláštního. V pavilonu malých savců zazvonil zvoneček; slyšel jsem ho zazvonit velmi jasně. I zvířata to zaslechla. Nastalo strkání a všeobecný pohyb – kašlán, vrčení, poplašené frkání, spousta krátkých, opatrných dechů. Je hodně zvuků, které tvorové vydávají, když se pokoušejí být zticha – klouby praskají, žaludky kručí, polykání je hlasité.

Nejdřív zazvonil zvonek, pak vyšel hlídač z pavilonu malých savců. Viděl jsem, jak se kývá paprsek svítlny. Pak jsem zahlédl paprsek světla na jedné z cest; myslím, že to bylo od hlavní brány zoo, a mám dojem, že hlídač zablikal zpátky.

Podél plotu za mým živým plotem hrabou kopyty různé antilopy. Něco se určitě děje. Fakt; je půlnoc a tahle zoologická zahrada je celá vzhůru.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

10. března 1938. Teplý čtvrtek bez sněžení, perfektní pro Hilčin pletený kabátek z červené vlny s velkým rolákem.

Časně ráno, přibližně v době, kdy vlak kancléře Schuschnigga z Innsbrucku přijíždí na Westbahnhof, a hned poté, co si Zahn Glanz napsal křídou na černou kapotu taxíku JA! SCHUSCHNIGG! – se slepičí farmář z periferie Hacking začíná oblékat na očekávané oslavy ve městě. Ernst Watzek-Trummer dnes ráno nechává vejce vejci a místo toho sbírá peří. Což je stejně podivné jako práce, která ho zaměstnávala celou noc – dělal díry a drátoval dohromady plechové misky, aby si vyrobil jakousi náhražku kroužkového brnění, a pak ji natíral sádlem, aby byl povrch dostatečně lepkavý a udržel slepičí peří, v němž se nyní převaluje. Kdo by Ernsta Watzeka-Trummera pozoroval při oblékání, už by od něj nikdy nekoupil ani vajíčko. Ale nikdo to nevidí, kromě slepic, které mu uhýbají z cesty, když se převaluje sem a tam v hromadě peří na podlaze kurníku. A navíc by nikdo nemohl obvinít Ernsta Watzeka-Trummera z marnotratnosti; kostým ho nestál vůbec nic. Plechových misek měl spoustu a může v nich potom prodávat vejce; a peří ještě nikdy lépe nevyužil. Vždyť i hlava kostýmu je vyrobena z misek, je to misková helma, dvě misky kryjí uši, jedna je nahoře a jedna je ohnutá přes obličej – se dvěma otvory pro oči, jedním otvorem na dýchání a dvěma malými dírkami na drát, jímž je připevněn plechový zobák. Zobák je tak ostrý, že by probodl člověka. A mezi očními otvory je nálepka s rakouským orlem, odpařená z nárazníku nákladáku Ernsta Watzeka-Trummera a přilepená sádlem. Takže ani ta ho nic nestála. A nepopíratelně je to maska orla přímo děsivě autentická, nebo není-li autentická, aspoň je působivá. Kroužkové brnění polepené perím mu visí až ke kolenům a rukávy z misek jsou dostatečně volné, aby se s nimi dalo mávat. Hlavu nechává neopeřenou, ale stejně ji natírá sádlem – nejen aby držela nálepka, ale aby se celá lebka leskla. Ernst Watzek-Trummer, pro dnešek orel – a hlavně rakouský orel – dokončuje oblékání v kurníku a pak si to úporně chřestí ke vzdálené hranici městského obvodu doufaje, že mu dovolí svézt se tramvají.

A Zahn Glanz se cestou do ulice, kde bydlí má matka, zastavil jen jednou a vypustil trochu vzduchu z pneumatik, aby hvízdaly, a teď nacvičuje hvízdání při zatáčení na objezdu mezi technikou a Karlskirche.

A děda Marter se rozhodl, že dnes ráno do práce nepůjde, protože stejně

nikdo nebude číst v cizojazyčné čítárně v Mezinárodním studentském domě, a tak nebudou postrádat hlavního knihovníka. Dědeček vyhlíží Zahnův taxík, protože aspoň může vychutnat optimismus mladých, jak řekla babička, a určitě může sám vychutnat nějaké ty nápoje, které budou v den oslav k dispozici.

A Zahn při čtvrté rundě na objezdu zjišťuje, že z Karlskirche vycházejí lidé po jitřní mši. Zahn je jen trochu na peníze, ale říká si, že časné rito by bylo hezkým úvodem příjezdu k domu mé matky. Zastaví taxík u chodníku před Karlskirche a čte si Telegraph rozložený na volantu. Lennhoffův úvodník chválí Schuschniggův plebiscit a dává najevo jízlivou zvědavost nad reakcí Německa.

V té době ale na stanici Hiitteldorf-Hacking tramvajové linky 49 odmítá nevrlý řidič tramvaje svézt muže v kostýmu orla. Ernst Watzek-Trummer si tedy upraví zobák, poplácá si prsní peří a kráčí dál.

A na Ballhausplatzu vyhlíží kancléř Kurt von Schuschnigg z okna Kancelářství a zpozoruje transparent napjatý od balustrády kostela sv. Michaela přes Michaelerplatz až k balustrádě výstavních sálů Hofburgu. Transparent je ze sešitých prostěradel, písmo je úhledné a obrovské: SCHUSCHNIGG, ZA SVOBODNÉ RAKOUSKO. A kancléř odhaduje, že aby viděl čárku na takovou vzdálenost, musí být velká jako mužská hlava. Zahřeje ho až ke špičce jeho tyroláčku, protože ví, že za transparentem, po Augustinerstrasse, přes Albertinaplatz a ještě dál – přes celý Innere Stadt – mu zástupy připíjejí.

A zahřálo by ho ještě víc, kdyby viděl odhodlání Ernsta Watzeka-Trummera, který snáší ponížení, když je vyhozen z tramvaje na stanici St. Veit – před zraky dětí, které se kolem něj srocují už od Hackingu a sledují ho v neměnné, provokativní vzdálenosti. Orel za sebou nechává několik pocuchaných a umaštěných períček a kráčí dál. Ale kancléř Kurt von Schuschnigg nemůže vidět přes pět městských obvodů, aby byl svědkem této unikátní vlastenecké demonstrace.

Dědeček Marter by řekl, že kancléř nikdy moc daleko neviděl. Můj děda se domnívá, že má monopol na dalekozrakost. Například mé matce teď říká: „Hilke, vezmi si kabát, už je tu Zahn,“ i když Zahn je ještě o tři ulice dál a až teď, když mu došlo, že ti, kdo chodí tak časně na mši, musí být lidé chodící pěšky, se rozhoduje odrazit od chodníku před Karlskirche. Ale ať je to dalekozrakostí nebo obyčejnou netrpělivostí, dědeček a Hilke už mají kabáty na sobě, když Zahn zahýbá do jejich ulice.

„Nepouštěj se do žádných šarvátek,“ říká mu babička.

„Ty si přečti dobrou knížku,“ odsekává dědeček.

A je už pozdní odpoledne, když má děda Marter vidění skrz umazané okno pivnice Augustiner Keller; vyšplouchne si pivo a schová si obličej do Zahnova límce. Hihňá se.

„Otče!“ volá Hilke, které je to trapné.

„Nebude vám zle?“ ptá se Zahn a dědeček znovu otočí obličej k oknu; pořád

ještě se drží klopý Zahnova kabátu, připraven rychle se zabořit, jestli se znovu objeví tvor z jeho vidiny.

„Je to největší pták, jakého jsem kdy viděl,“ zamumlá. Pak už se jeho vidina zjeví za otáčivými dveřmi a vletí do Kelleru s šokujícím drobným plácáním křídel a znepokojí řadu mužů u pultu, kteří tam přezvykují párky. Ve vlně potácivě couvají; silný plátek masa plácne na podlahu a všichni na něj civí, jako by to bylo něčí srdce nebo ruka.

„Ježíši!“ volá dědeček a znovu se vrhne po Zahnově klopě.

Vidina s děsivým rozpětím křídel rachotí svou opeřenou plechovou hrudí. „Kvók!“ A křičí: „Kvók! Kvók! Rakousko je svobodné!“ A velice pomalu, po tichu nahánějícím hrůzu, se pijáci jeden po druhém vrhají k národnímu symbolu, aby ho objali.

„Kvók!“ říká dědeček, opět důstojně, a Zahn se chopí orlova kroužkového brnění a táhne ho k jejich stolu. Orlův zobák málem probodne dědečka, který velkého ptáka vítá medvědíím objetím.

„Ó, podívejme se,“ říká dědeček. „Jaký to pěkný orel!“

„Šel jsem pěšky až na Europa Platz,“ říká orel, „než mi dovolili nastoupit do tramvaje.“

„Kdo vás tam nepustil?“ křičí rozzuřený dědeček.

„Řidiči, tu a tam,“ říká Ernst Watzek-Trummer.

„Ve vnějších obvodech je velmi málo vlastenectví,“ říká mu dědeček.

„Udělal jsem si všechno sám,“ chlubí se orel. „Přitom se vyznám jen ve vejcích. Mám slepice,“ – přitom se dotýká peří a ťuká do plechu pod ním –, „a mám spoustu takových krabiček, protože v nich prodávám vejce.“

„Nádherné!“ říká Zahn.

„Jste tak krásný,“ chválí orla Hilke a probírá se prachovými partiemi, kde je peří celé zacuchané a nejhustěji nalepené – pod plechovou vyčnívající čelistí, divoké přes hrud' a nahromaděné v jamkách pod křídly.

„Sundejte si hlavu,“ doporučuje Zahn. „S nasazenou hlavou nemůžete pít.“

A za orlem se vynoří vlna strkajících se mužů. „Ano! Sundejte si tu hlavu!“ křičí, cpou se a chtějí se dostat k ptákovi co nejbliže.

„Necpěte se! Mějte trochu ohled!“ volá dědeček. .

Houslista se řítí na galerii nad jejich stolem a shrbený a funící cellista ho následuje. Skládají si kapesníky.

„Hudba!“ volá dědeček, který teď v Kelleru vládne.

Houslista si utahuje smyčec. Cellista skřípá strunou tlustou jako prst; každý se chytá za páteř, jako kdyby cellista narazil na obratel.

„A teď ticho!“ říká dědeček, stále ve velení. Orel roztahuje svá křídla.

„Sundejte si hlavu,“ šeptá Zahn a hudba spustí Volkslied, aby to stálo za to.

Hilke pomáhá orlovi stáhnout hlavu. Ernst Watzek-Trummer vraští obličej starého skřítka a ve tváři se mu udělá hluboký důlek. Má matka ho chce políbit; dědeček to udělá – možná také z radosti, že vidí tolik šedých vlasů roubících orlovy uši. Pouze muž z dědečkovy generace mohl být rakouským orlem.

Ernst Watzek-Trummer je dojat – připíjí mu a líbá ho muž, který má vzdělání, to se pozná. Časem plným úzkosti je pro něj Volkslied. Jeho hlavu si uctivě podávají dokola; jde z ruky do ruky, ztrácí sádlo i část svého lesku.

Okna zamrzají. Někdo navrhuje vymyslet plán, jak orla nechat létat – zavěsit ho a spustit z balustrády sv. Michaela. Kdyby to udělali u sv. Michaela, pak by ho viděl i Schuschnigg. Nabízejí se šle. Orel se zdá ochotný, ale můj děda je přísný.

„Pánové!“ říká a vrací pár širokých červených šlů. „Prosím, pánové.“ A prohlíží si zmatené, rozmazané tváře mužů držících si kalhoty palci. „Je tu s námi moje dcera,“ říká dědeček a lehce nadzvedne matčinu tvář, aby ji dav viděl. Takto pokárání ustupují a orel přežívá své zavěšení, což mohl být nejelastičtější let na kombinaci silných a slabých elastických patentních šlů.

Ernst Watzek-Trummer bezpečně směřuje do Zahnova taxíku. Na dědečkův návrh orel otupí svůj zobák korkovou zátkou z vína, aby cestou skrz dav ke dveřím někoho nezranil. Se zašpuntovaným zobákem – a trochu ohnutý, jak nastupoval do vozu – se na zadním sedadle obklopí mou matkou a dědečkem a Zahn je veze přes Michaelerplatz, pod zmitajícími se prostěradly, jež žehnají Schuschniggovi, a kavárenskými uličkami v okolí Graben.

Výkřiky a klaksonem Zahn oznamuje osvobození Rakouska. „Kvók! Kvók!“ pokřikuje. „Země je svobodná!“ A nyní již unavení pozorovatelé, zklidňující se kávou a za ručně setřenými šmíráckými kukátkami v zamžených oknech, už tomu věnují minimální pozornost. Jsou již unaveni zázraky. Tohle je jen nějaký velký pták na zadním sedadle rychle jedoucího taxíku.

A čeká na ně moje babička – knihu otevřenou, čaj studený. Když vidí, jak jí do kuchyně vedou orla, obrací se na dědečka, jako by jí přivedl domů zvířátko, které si nemohou dovolit krmit. „Panebože, podívej se, jak vypadáš!“ říká dědovi. „A celou dobu s tebou byla tvá dcera.“

„Kvók!“ říká orel.

„Copak chce, Zahne?“ ptá se babička. A dědy se ptá: „Snad jsi ho nekoupil? Nebo něco nepodepsal?“

„To je rakouský orel!“ odpovídá dědeček. „Chovej se uctivě!“ A babička se podívá ne právě uctivě; nahlíží přes zašpuntovaný zobák do očních otvorů.

„Frau Marterová,“ ozývá se orel, „jsem Ernst Watzek-Trummer z Hackingu.“

„Vlastenec!“ křičí dědeček a bouchne orla do křídla. Peříčko padá; zdá se, že bude padat věčně.

„Muttie,“ ozývá se Hilke. „Ten kostým si udělal sám.“

A babička opatrně vztáhne ruku a dotkne se opeření na orlově hrudi. Dědeček mírně říká: „To je jen malý poslední flámek, který jsem si dopřál, Muttie. O naši dceru bylo dobře postaráno.“

„Ó, to tedy bylo,“ potvrzuje Zahn a poplácává orla.

A dědeček velmi smutně říká: „A je to i poslední flám Rakouska, Muttie.“ A padá před orlem na kolena. Ernst Watzek-Trummer si zakrývá oční dírky, třesou se mu pera a začíná brečet – je to zoufalé fňukání do zobáku.

„Kvók! Kvók!“ kvoká Zahn, pořád rozverný, ale orlova přilba se otrásá vzlyky. „Ale no tak,“ ozývá se dědeček. „Podívejte, jste dobrý vlastenec, ne? No tak... a nezažili jsme prima večer?“

A Zahn vás ještě odveze domů.“

„Ó, chudák,“ říká babička.

A všichni společně ukládají orla do taxíku.

„Budete mít celé zadní sedadlo pro sebe,“ říká mu chlácholivě Zahn.

„Sundej mu hlavu,“ připomíná dědeček. „Mohl by se utopit.“ A Hilke se obrací na otce: „Všechno je to tvoje vina, ty pesimisto!“

„Ty vševědko!“ odsekne dědeček.

Ale děda už zavírá dveře a řídí pomyslnou dopravu na prázdné ulici. Dává Zahnovi znamení, že může bezpečně vyjet.

Zahn projíždí hřbitovním tichem vnějších obvodů – Hadík a St. Veit a Hiitteldorf-Hacking – kde, jak se Zahn může jen domnívat, se duchové i současní obyvatelé zdají stejně ochotní i neochotní uvítat Svatou říši římskou stejně jako Hitlera.

Orel na zadním sedadle se mezitím pokouší rozebrat. A když Zahn najde setmělou farmu skrývající se mimo světlo z kurníku na noční produkci vajec, vidí ve zpětném zrcátku neupraveného starého pána, který pláče – a peříčka poletují po celém taxíku.

„Pojďte,“ říká Zahn, ale Ernst Watzek-Trummer útočí na prázdného orla, mačká ho ramenem na opěradlo předního sedadla. Pokouší se ho zlomit v zádech, ale orel je překvapivě pevně sestaven, ohne se jen do polosedu, neboť jeho úplet z plechových misek je silnější než páteř.

„Ale, ale, co je to?“ říká Zahn. „Podívejte se, co děláte se svým kostýmem.“ Ale Ernst Watzek-Trummer bije, škubá celé hrsti peří a šmátrá pravou nohou po podlaze, pokoušeje se najít a rozdupat spadlou hlavu.

Zahn k němu vleze na zadní sedadlo a tahá ho ze dveří. Ernst Watzek-Trummer mává rukama. Zahn zabouchne dveře a diriguje „vejcaře“ k domu.

„Prosím vás,“ domlouvá mu, „vy se teď hezky vyspíte, ano? A já pro vás ráno

přijedu a odvezu vás k volbám.“

Výrobci vajec se podlomí kolena, Zahn ho nechá klopýtnout a padnout, ale oběhne ho a zvedne mu hlavu. Oba klečí tváří v tvář.

„Zapamatujete si to?“ ptá se Zahn. „Vyzvednu vás na hlasování. Souhlas?“

Ernst Watzek-Trummer upřeně zírá a zvedá zadek jako sprinter připravující se vyrazit z bloků, prudce zvedá hlavu, jako by chtěl vyrazit, odstrčí Zahna a peláší kolem něj – po čtyřech, ale v běhu se zvedá. Zastavuje a ohlíží se na Zahna. Zahn promýšlí další tah.

„No tak. Půjdete do postele, vidíte?“ přemlouvá ho. „Řekněte, že neuděláte žádný malér?“

Ernst Watzek-Trummer nechává paže klesnout. „Žádné hlasování nebude,“ říká. „Tohle nám nikdy nedovolí, ty mladý blázne.“ A rozběhne se ke svému kurníku; Zahn vyrazí za ním, ale zarazí se. Na obzoru se mu otevře osvětlený obdélník dveří a pak zmizí, jak je Ernst Watzek-Trummer za sebou zavře. Kurník se choulí pod vlastní střechou a chroptí; Zahn si je jistý, že to je okamžik, kdy jsou vejce přistižena v akci, napůl venku. Pak je slyšet nějaké hašteření; Zahn vidí, jak kolem okna letí nebo padá slepice; světlo uvnitř tančí, nebo s ním někdo houpá. Další slepice nebo tatáž vyplašeně kdáká. Pak světlo zhasne; dnes v noci se už snášet nebude. Zahn čeká, až si je jistý, že si Ernst Watzek-Trummer našel místo na spaní – někoho vyšťval z hřadu. Ale ať je to kdokoliv, aspoň už na to nic neříká.

Zahn se potácí zpátky k taxíku, sedá si na stupátko a cvakne si z lahve koňaku, kterou mu nechal dědeček. Pokouší se kouřit, ale cigareta mu pořád zhasíná. A už je za volantem a chystá se odjet, když si povšimne orla, prázdného a přehozeného přes přední opěradlo. Zahn si posadí orla vedle sebe, ale ten se pořád kácí; Zahn najde orlovu hlavu, posadí ji orlovi do klína a nabídne jí trochu dědečkova koňaku.

„Ráno budeš mít hlavu jako škopek,“ říká hlavě Zahn a začíná se chechtat, potom je z chechtání série kýchání, kýchací záchvat – záchvat je tak hlasitý, že vyvolává kvokání z kurníku. Zahn nemůže přestat; je to hysterie, vidí se, jak v orlím kostýmu znenadání vniká do slepičárny, rozsvěcuje lampu a kokrhá, až vyplašené slepice začnou masově snášet vejce – nebo už je nikdy nesnesou; kokrhá tak nahlas, že Ernst Watzek-Trummer snáší ze všech největší vejce.

Ale Zahn jen nabízí orlí hlavě další lok; když nereaguje, nalévá štamprli do díry po krku.

Zahnovi připadá, že se baví celé hodiny, podávají si láhev, hlídají ztemnělou slepičárnu a dohlížejí na spánek Ernsta Watzeka-Trummera na jeho panském hřadu.

„Do dna, chrabrý orle!“ říká Zahn a dívá se, jak díra po hlavě polyká láhev obrácenou dnem vzhůru.

Šestá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 1 .30

Ke střídání stráží došlo o půlnoci a od té doby už je všechno jinak. Všichni jsou stále vzhůru. Tato zoologická zahrada je skutečně samé hemžení a šoupání; nikdo nespí. O půlnoci se dostavila všeobecná nespavost.

Nejdřív mě napadlo, že jdou po mně. Že třeba hlídač z první směny řekl hlídači z druhé směny, že se tu někdo potuluje. Nebo že si snad zvířata dala echo. Prostřednictvím nějaké „šuškandy“ pomocí dupání kopyty, štěbetání, chrochtání a podobně si o mně všichni řekli. A teď jenom čekají, co udělám já.

Ale nemyslím si, že kvůli tomu je zoo vzhůru. To kvůli novému nočnímu hlídači. Krátké zazvonění všechny připravilo; zvířata už na něj čekala. Řeknu ti, že mezi strážci jsou pořádné rozdíly.

Šel kolem mě. Tenhle má obušek; zastrkuje ho do pouzdra, které má všité v levé botě. Jsou to vysoké, upravené vojenské boty, na lýtku jen lehce zavázané. Nosí otevřené pistolové pouzdro jako kovboj a hlaveň jeho automatiky je aspoň šest palců dlouhá. Zajímavou věc dělá s kruhem na klíče. Prostrčí jím ruku a vytáhne si ho až na rameno; zapne si ho pod nárameník – na uniformě má ještě oba nárameníky. Všechny klíče mu visí v podpaží a zvoní mu tam. Mně to připadá zvláštní; když máš v podpaží svazek klíčů, držíš ruku nějak divně. Ale je to pravá ruka a možná je tak v lepší pozici, když chce jít po pistoli v otevřeném pouzdře, které nosí dost vysoko na pravém boku. Myslím, že ačkoliv vypadá trochu nevybalancovaně, svou výzbroj má zmáknutou moc dobře. Samozřejmě má taky baterku. Nosí ji na levé ruce a s řemínkem na zápěstí. To je rozumné: když jsi tak blízko, že můžeš použít obušek, nepotřebuješ si svítit baterkou; jsi-li tak daleko, že můžeš použít pistoli, chceš mít baterku pevně v druhé ruce. Myslím, že tento hlídač bere svou práci vážně.

Sel kolem celého mého živého plotu. Když mě minul, vystrčil jsem se trochu z mezery až u země – jen tak, abych ho viděl od pasu nahoru: kruh s klíči, nárameníky, pokrivenou pravou paží. Ale celého jsem ho spatřil jen zezadu a musel to být velice rychlý pohled. S tou svou baterkou je hrozně rychlý. Jednu chvíli se mu světlo kývá na špičkách bot a najednou se rychle zatočí a nakreslí kolem sebe světelný kruh.

Už je to půl druhé hodiny a pořád chodí po zoo a krouží šajnem té své baterky. Snad si myslí, že hlídač z první směny je nedbalý. Snad musí sám sebe ubezpečit, že je všechno v pořádku, než se uvelebí k normálnímu hlídání.

To musí zvířata hrozně nervovat, když je takhle vyrušuje každou noc. Vidím hlídačovy nenadálé světelné kruhy – často třikrát i čtyřikrát na stejném místě. A taky velmi agresivně kontroluje zámky. Nestačí mu jen zatahat – třese klecemi. Není divu, že je každý vzhůru.

(POKRAČOVÁN)
VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

Černý pátek, 11. března 1938. Krátce po půl šesté připravují ranní kněží boční oltáře u sv. Štěpána a Kurt von Schuschnigg sklání hlavu ke krátké, prosté modlitbě. Vstal a vydal se do Kancléřství, jakmile mu ministr bezpečnosti Skubl zavolal, že Němci zavírají hranici u Salcburku a stahují všechny zaměstnance celnice. Skubl se také zmínil o shromažďování německých jednotek od Reichenhallu po Pasov. A na Kancléřství Schuschnigg nachází nepříjemný telegram z rakouského generálního konzulátu v Mnichově: LEO JE PŘIPRAVEN NA CESTU. To vše se stalo, ještě než se venku rozbřesklo a než byly do Vídně odtelegrafovány všechny ranní německé noviny, aby si je Kurt von Schuschnigg mohl přečíst. Mohou se orientovat jen podle německých blábolů, ale mělo by to stačit. Nacistická tisková agentura DNB tvrdí, že ve Vídni jsou vyvěšeny vlajky s kladivem a srpem a že rozvášnění občané vykřikují současně „Heil Schuschnigg! Heil Moskva!“ DNB tvrdí, že Führer možná bude donucen podniknout v zájmu Rakouska „protibolševické tažení“. Ubohý Kurt von Schuschnigg je nucen uznat, že to je obzvláště kreativní zpravodajství o jeho plebiscitu. Vyřídí naléhavý telefonát britskému vyslanci, který obratem posílá depeši lordu Halifaxovi do Londýna – aby se zeptal, zda se Británie přidá na něčí stranu. Potom Schuschnigg pozoruje první světlo, které nakukuje umazanými okny do výstavních sálů Hofburgu a hledá tam vzácné staré šperky a zlato.

Pomalé březnové svítání vytahuje rolety v ospalé St. Veit a Zahn Glanz kokrháním zdraví svítání. Pro Zahna je dobře, že je brzy a je malý provoz, protože na křižovatkách se předpisy příliš neřídí. Z hrbolaté dlažby už ho bolí hlava, takže kdykoli je to možné, jede po tramvajových kolejkách. Sice se mu nedaří dostat taxík do kolejiště, ale většinou se mu povede, že kola na jedné straně nedrncají.

Blíží se po Währinger Strasse k Innere Stadt, když zastaví kvůli ritu. Muž se skloněnou hlavou po ranní mši ve Votivkirche nasedá dozadu. Zahn s ním vyrazí, ještě než se pánovi podaří pořádně zavřít dveře.

„Kvókl! Kvókl!“ říká Zahn. „Kam to bude?“

A muž obírající si slepičí períčka z kalhot se ptá: „Je tohle taxík, nebo slepičárna?“ A dívá se do zpětného zrcátka na Zahnův ohnutý zobák a vidí místy opeřená ramena skloněná nad volantem. A vykulí se ze dveří, které ještě nedovřel.

„Neměl byste nechávat dveře otevřené,“ upozorňuje Zahn, ale vidí jen prázdné zadní sedadlo s vířícím peřím.

Zahn odbočí na Kolingasse a staví; vypoťácí se z taxíku a kráčí zpátky na roh Währinger Strasse, kde vidí muže kulhajícího k chodníku. Jelikož je tak krátce po mši, muž si určitě říká, že vidí serafína.

A tak se Zahn vrhá zpátky k taxíku, vyděsí majitele kavárny, který vytahuje markýzu, aby mohl sledovat, až se objeví slaboučké slunce. Muž pouští kliku od markýzy; markýza se řítí dolů na něj, klika se zběsile točí a mlátí ho do

rukou.

„Ó, dnes jsem nějak brzy vzhůru,“ říká Zahn a ze stupátka taxíku divoce zakokrhá. Zahn si nějak spletl dohromady slepičí peří, kohoutí kokrhání a orly.

Ale cítí, že je něco v nepořádku a dochází k závěru, že to bude tím, že nemá pařáty. Ať je jakýkoli pták, měl by mít pařáty. Proto zastaví před řeznictvím na Kohlmarkt a koupí si celé kuře. Pak mu ukrutí nohy a připevní si je do ok svého plechového brnění, přímo pod široké manžety zakrývajících předloktí. Pařáty se mu kroutí na rukách a jak řídí, drápy ho škrábou.

Ale řezníci jsou pověstní svou suchopárností a řezník z Kohlmarktu není žádnou výjimkou. Volá Radio Johannesgasse a hlásí muže v ptačím kostýmu, který neodborně řídí taxík.

„To mi povězte, co za chlapa si koupí celé kuře,“ rozvášňuje se řezník, „a pak mu dveřmi taxíku uláme nohy? Strčil nebohýmu kuřeti nohy do dveří a pak je otvíral a zavíral tak dlouho, až se utrhly. A celý kuře pak zahodil!“ hlásí řezník, který má za to, že je třeba lidi varovat.

Ale Radio Johannesgasse už bylo informováno o nějakém peří. Byl to znepokojený muž z taxislužby, který zavolal poté, co byl někdo zatčen na Währinger Strasse kvůli rouhavým řečem a obecné výtržnosti v souvislosti s výskytem serařina. Takže zpráva o Zahnovi už je v éteru. Jediný, kdo ji v rádiu slyšel a nezajímá ho, je Kurt von Schuschnigg, pro něhož je tento den příliš dlouhý.

Další věc, jež postihla chudáka Kurta, je nacistický člen kabinetu Seyss-Inquart se zprávou o naprosto absurdním telefonátu od útočného Goebbelse z Mnichova. Seyssovi řekl, ať převezme moc nad kabinetem a postará se o to, aby Schuschnigg odvolal plebiscit. Seyss-Inquart se kvůli tomu téměř omlouvá; zřejmě si není jistý, jestli se události neodehrávají trochu moc rychle. Pak jde s Schuschniggem najít prezidenta Miklase, ale Schuschnigg – nebo někdo blízko něho – nejdřív posílá poskoka z Kancelářství, ať jde posbírat popadanou změť prostěradel, která narušuje provoz na Michaelerplatzu.

A děda Marter se znovu rozhodl, že vrchní knihovník zůstane doma. Vlastně od chvíle, kdy zaslechl první zprávu o ptáku podobném stvoření řídícím taxík, dědeček neodchází od okna. Babička mu přináší kávu a Hilke s ním pozoruje Schwindgasse. Slunce ještě nevstoupilo do ulice. Stejně je to jen občasné slunce a ozařuje, pokud vůbec, jen nejvyšší patra a střechy na druhé straně ulice – a k něčemu vypadá, jen když zachytí mosazný míč v dlaních amorka na bulharském velvyslanectví. Amorci jsou všude kolem, ale jen Bulhaři dali tomu svému do rukou míč; nebo mu ho dal někdo jiný, snad aby Bulhary naštvál. Ostatně je to jediná ambasáda na Schwindgasse a děda se má aspoň na co dívat, když čeká na Zahna. Dědeček si všiml, že dnes i Bulhaři telefonují a někdo jim volá. Malý podsaditý muž, který musí být chlupatý po celém těle, se sklání nad telefonem v okně recepcie po celou dobu, co děda stojí na stráží.

Když děda vyslechne poslední aktualitu o zážitku řezníka z Kohlmarktu, žádá babičku o čaj s rumem. Řezník z Kohlmarktu má smysl pro detail. Radio

Johannesgasse vysílá popis šilence v ptačím kostýmu, čpícího koňakem a řídícího taxík s nápisem JA! SCHUSCHNIGG! na kapotě.

Jestli teď Schuschnigg věnuje pozornost této místní události, je to jen proto, že má dost velkou představivost, aby viděl, co z toho může udělat nacistická tisková agentura: tajná bolševická společnost teroristů přestrojených za ptáky ovládla celou veřejnou dopravu ve městě, aby zabránila voličům v účasti na Schuschniggovu zmanipulovaném referendu. Ale místní nepokoje se asi Schuschniggovi nezdají příliš důležité. Má dost problémů, aby přesvědčil starého prezidenta Miklase, že požadavku Německa, který tlumočil Seyss-Inquart, by se mělo vyhovět. A starý Miklas, tak dlouho nečinný, volí tuto příležitost, aby kladl odpor.

Možná měl Schuschnigg zlou předtuchu, když časně ráno procházel tmavými, dřevem obloženými kanceláři Kancelářství; Marie Terezie a Aehrenthal a malá dřevěná Madona za zavražděného Dollfusse: galerie rakouských rozhodčích – vždycky pro nebo proti Německu.

Zahna Glanze žádné takové skličující myšlenky nezatežují. Je pták a létá. Přijíždí po Goethegasse a málem nedá přednost tramvaji jedoucí po Opernringu. Je smůla, že Zahn dělá ze zastavení na poslední chvíli takové show; hvízdání gum přitahuje pozornost drsných dělníků pracujících na vozovce, kteří čekají na náhradní korunku ke sbíječce. Jeden z nich musel být v blízkosti rádia, protože JA! SCHUSCHNIGG! na kapotě jim zjevně něco říká. Ale Zahn má štěstí, že nedokážou zakrýt své vzrušení a přiblížit se k taxíku nepozorovaně. Místo toho spustí strašný povyk a zaútočí, a Zahn má dost času si uvědomit, že je ohrožen. Vyrazí přes křižovatku a jen jeden dělník stačí skočit na stupátko. A jestli byl dělník spokojen sám se sebou, jestli se šklebil do okna na Zahna, už nemá takovou radost, když Zahn dojíždí na Schillerplatz a vyplaší hejno holubů, kteří se vyděšeně rozprchnou a v letu kálí.

„Kvókl!“ křičí na ně Zahn, na své opeřené příbuzné. A dělník je přesvědčen, že by měl čekat s kamarády na korunku ke sbíječce a ne viset na klíce zamčených dveří, mlátit hlavou do skla a jen občas a krátce se střetnout se strašným pohledem prázdných očních důlků obrněného orla.

Cestou kolem Schillerplatzu a úzkým klenutým průjezdem Akademie výtvarných umění se dělník připlácne k taxíku a slyší ozvěnu jakéhosi příšerného kvílení, v němž nepoznává svůj hlas.

Zahn Glanz je na moment na volném prostranství, laskavě zpomalí taxík a namíří si to k poslednímu oblouku Akademie výtvarných umění. Potom otevře dveře. Nestrčí do nich; jen je nechává zhoupnout a vynést překvapeného, zuby nehty se držícího dělníka ze stupátko. Dělník vlaje na dveřích a sleduje blížící se oblouk; pak se pouští kliky a Zahn zavírá dveře. Při pohledu do zpětného zrcátka vidí, jak dělník brzdí a málem se mu daří vyrovnat vlastní pohybovou energii. Ale pak se trochu legračně kácí a v kotrmelcích mizí z Zahnova zrcátka.

Zahn dochází k závěru, že bude vhodné jet bočními ulicemi, jelikož si není

jistý, kdo po něm jde. Ale v uličce u Atelier Theater mu dochází benzin. Jeho taxík zastavuje přímo pod vývěsní tabulí s portrétem tmavovlasé Katriny Markové, která je už dva týdny vynikající Antigou.

„Promiňte,“ říká Zahn, protože při otevření dveří vrazí do Katriny. Pokud mu vůbec proletí hlavou, že je divné, když herečka Katrina Marková staví taxík oděná pouze prostěradlem, příliš se nad tím nezamýšlí. Sám není oblečen moc elegantně.

A můj dědeček je znovu trápen tím, co nazývá svou dalekozrakostí.

Říká: „Hilke, přinesla bys mi kabát? Myslím, že půjdu ven.“ A ačkoliv se do Schwindgasse dá vjet ze dvou stran, děda upírá pohled jen jedním směrem.

Orel zatím stále dává přednost cestě bočními uličkami; prchá trasou, kudy se vyvážejí odpadky a až na Rilke-Platzu si uvědomuje, že se ocitl v blízkosti bydliště mé matky. Zahn se cítí trochu unavený z tohoto úprku v brnění. Nastupuje na poslední plošinu tramvaje směrem na Gusshausstrasse, která právě vyjíždí od Technische Universität. Zahn považuje za moudré zůstat mimo vůz, ale tramvaj nabere trochu rychlost a orlovy misky začínají rachotit. Průvodčí nakukuje do uličky; má dojem, že se kus tramvaje uvolnil a třepotá se. Zahn visí na madle a sestoupí z plošiny o jeden schod. Někdo na něj ukazuje z okna cukrárny. Zahn jede sám na schůdkách plošiny, jeho ocasní pera se učí létat.

A byl by tak jel v pohodě dál aspoň ještě jeden či dva bloky, aby se dostal, kam potřebuje, kdyby se tlupa studentů z Technische Universität nerozhodla jít si na plošinu zakouřit.

„Dobré ráno, hoši,“ říká orel a študáci neřeknou ani slovo. Zahn se tedy ptá: „Neviděli jste dnes ráno Katrinu Markovou? Má totiž na sobě prostěradlo.“

A jeden ze studujících mechaniky se ptá: „Nejsi ty náhodou ten ptačí muž?“

„Jaký ptačí muž?“ říká druhý.

„Jaký ptačí muž?“ ptá se Zahn.

„Ten, co terorizuje lidi,“ říká první student a přistupuje trochu blíž. A jeden z jeho přátel se upamatuje a taky přistupuje blíž.

Zahn si spílá, proč si nesundal hlavu, teď by lépe viděl do stran – a když bude muset vyskočit, věděl by, jestli narazí do sloupku, nebo do odpadkového koše.

„Myslím, že už bude moje zastávka,“ říká Zahn, jenže tramvaj vůbec nezpomaluje. Jednou nohou sestoupí o další schůdek a vykloní se na držadle.

„Chyťte ho!“ vykřikne nejbližší student a jídlonosičem praští Zahna do ruky. Ale orel odlétá pozpátku a ztrácí jeden spár.

Zahn působí hrozný rámus a jeho misky jiskří po chodníku. Ale už je méně než jeden blok od matky a nemá čas truchlit nad miskami, které se volně otáčejí a kutácejí po chodníku a podél obrubníku.

Můj dědeček říká: „Můžeš zavřít to zatracený rádio, Hilke“, neboť právě slyšel aktuální informaci, že ptačí muž brutálním způsobem unesl dělníka z uliční party na Operningu.

Hilke už má na sobě kabát a uvazuje si šálu – jen tak volně kolem krku. Následuje dědečka na odpočívadlo schodiště před jejich bytem. Dědeček se dívá nahoru do schodů z mramoru a železa a napíná uši, jestli se otevírají záklopký schránek na dopisy a dveře. Potom vede Hilke po schodech dolů a dlouhým průjezdem k velkým dveřím s třiceticentimetrovou klikou. Hilke se rozhlíží na obě strany ulice, ale dědeček se dívá jen vlevo – na roh k Argentinierstrasse. Pozoruje muže, který si palcem pěchuje dýmku a je otočen zády k Argentinier.

Pak muž zatáčí za roh a naklání hlavu, protože si myslí, že slyší bití křídel blížící se stovky holubů. A Zahn Glanz, který právě dorazil k rohu, muže poráží, ztrácí rovnováhu a padá z několika schodů na dveře něčího sklepního kumbálku. Takže Zahn je pod úrovní chodníku a úplně z dohledu, když se muž zvedne a vyklepává si z vlasů tabák ze své dýmky; dívá se oběma směry po ulici, a protože tam vůbec nic nevidí, rozběhne se po Argentinierstrasse a sám bije křídly.

Dědeček mává. Zahn se škrábe na chodník, když dveře sklepního kumbálu otevře rozjetá malá prادلena. Napadá orla napínákem ponožek a čile vyskakuje na chodník; chystá se dát orlovi ránu, ale Zahn jí pokládá svůj zbývající ochablý a studený pařát na rozbouřená ňadra. Prادلena klesá na kolena, přesvědčena, že je pravý.

Zahn uhání k mé matce. Posledních pár metrů chce letět a málem se vyhne zaparkovanému autu, ale zobák se zachytí o anténu a Zahn si utrhne celou hlavu. Dědeček se ho chápě pod miskami a rachotí s Zahnem velkými dveřmi do průjezdu. Hilke si strčí orlovu hlavu pod ruku a přikryje ji šálou. Kousek dál v ulici stále ještě klečí prادلena na chodníku, schovává si obličej v rukách a zadek má vystrčený. Vypadá, jako když čeká nedžentlmenskou návštěvu boha.

Má matka sbírá peříčka a chomáčky chmýří; puntičkářsky je posbírání všechny od zaparkovaného auta až po babiččinu kuchyni. Tam sebou Zahn žuchne k troubě – téměř oškubaný pták, zabalený do staniolu a připravený k pečení.

„Zahne, kdes nechal taxík?“ ptá se děda.

„U Katriny Markové,“ říká Zahn.

„Kde?“ nechápe dědeček.

„Přímě jí pod nosem mi došel benzin.“

„Jak daleko odtud, Zahne?“

„Měla na sobě prostěradlo,“ upřesňuje Zahn.

„Viděl tě někdo vystupovat z taxíku?“ dotírá děda.

„Proletariát,“ říká Zahn. „Povstává, aby zničil město.“

„Viděl někdo, kde jsi ho nechal, Zahne?“ křičí dědeček.

„Katrina Marková,“ odpovídá Zahn. „Měl bych se k ní vrátit.“

„Ulož toho nebohýho chlapce do postele,“ říká babička.

„Je totálně opilý. Vytáhni ho z toho kostýmu a ulož ho do postele.“

„Ježíšmarjá,“ ozývá se Zahn. „To je ale dlouhý den.“ Ale matka je příliš hodná, než aby mu řekla, že je teprve časně ráno.

A ačkoli vím, že Schuschnigg už uhádl výsledek, i jemu se den musí zdát dlouhý. Je teprve půl desáté, když volá Hitler a dává nebohému kancléři osobní ultimátum: referendum musí být odloženo nejméně o dva týdny, nebo Německo ještě dnes večer vpadne do Rakouska. A tak se Schuschnigg radí s věrným Skublem: povolávají rakouské záložáky, ročník 1915, pod záminkou, že musí udržovat pořádek ve volební den; Socony Vacuum Oil Company of Austria je požádána, aby dodala pohonné hmoty navíc pro potenciální přesuny jednotek. A kancléř Schuschnigg sklíčeně konstatuje, že v poledne se město připravuje na druhý den oslav Schuschniggova Rakouska. Do ulic se snášejí letáky na podporu referenda. V poledne je slunce velmi teplé a zářivé. Zdá se, že lidé ani neregistrují, že se u každé malé oslavy srocuje milice. A hlídky také podupávají vojenskými botami do rytmu valčíků a vlasteneckých pochodů, linoucích se z rádiových přijímačů vyložených v otevřených oknech.

Schuschnigg potřetí telefonuje Mussolinimu, ale duce stále není k zastižení. Někdo odesílá další depeši do Francie.

Polední zpravodajství Radia Johannesgasse přináší poněkud vágní zprávy ze světa. Mluví se o tom, že hranice u Salcburku je uzavřena a že se tam hromadí nesčetné vojenské jednotky; v noci se pomalu přibližují tanky jako shluky nosorožců a matná záře jejich reflektorů míří přes hranici. A ráno se nad německými lesy vznáší kouřová clona z milionu cigaret na povel zapálených, jednou vybařnutých a uhašených. A něco o tom, že Radio Berlin vysílá zprávu o včerejších a dnešních bolševických výtržnostech ve Vídni, kde se nevyskytli žádní bolševičtí výtržníci od velkého obléhání a obsazení paláce Schlingerhof v roce 1934.

Místní zprávy jsou podrobnější. Unesený dělník se našel; ptačí muž ho srazil z rychle jedoucího taxíku a dělník zázračně vyvázl jen se škrábanci. Dělník odhaduje, že ptačí muž je nejméně 210 centimetrů vysoký. To se stalo na Schillerplatzu. Ptačí muž byl pak viděn v tramvaji jedoucí do Gusshausstrasse; skupina odvážných studentů z Technische Universität se ho pokusila chytit, ale byli přemoženi. A nakonec ptačí muž napadl Frau Drexu Neffovou, prادلenu, ve Schwindgasse. Frau Neffová tvrdí, že určitě nejde o lidského tvora a neviděla, kterým směrem se vydal poté, co na ni zaútočil. V nedalekých Belvederských zahradách orgány prohledávají keře a stromy. A stále není ani stopy po zřejmě opuštěném taxíku s nápisem JA! SCHUSCHNIGG! na kapotě.

Ale můj dědeček ví, kam se podívat. Protože se podíval na programy divadel a

zjistil, kde Katrina Marková oslňuje jako Antigona, a také si uvědomil, že divadlo Atelier je právě mezi odhozeným dělníkem na Schillerplatzu a prvním zjevením ptačího muže bez taxíku v tramvaji do Gusshausstrasse. Proto děda vyprazdňuje dvoulitrový kameninový ucháč na sušenky a namáčí houbu a do kapsy kabátu si zastrkuje trychtýř. Zahn u sebe nemá klíč, takže děda doufá, že ho orel nechal v zapalování. Hilke pak ukládá houbu do taštičky a dědeček bere kameňák pod ruku a nese ho, jako by byl plný. Odcházejí z bytu ve Schwindgasse a doufají, že se má babička postarat o nerušený spánek Zahna Glanze, uloženého k odpočinku v Hilčině posteli.

Je smůla, že Kurt von Schuschnigg není tak zásadový jako můj dědeček. A chvíli po půl třetí se Schuschnigg podvoluje německým ultimátům. Žádá Seyss-Inquarta, aby zavolal Göringovi do Berlína a sdělil mu kancléřovo rozhodnutí odložit referendum; Seyss-Inquart také říká Göringovi, že Schuschnigg nerezignoval na funkci kancléře. Dědeček by ovšem mohl Kurtovi něco říct o nenasytnosti polního maršála Göringa.

Ale můj děda nemá čas poskytovat konzultace. Právě vychází s mou matkou z Tankstelle na Karlsplatzu a v ruce nese kameňák s benzinem – naplněný jen do tří čtvrtin, aby se při chůzi nevyléval. Má matka se usmívá víc než na rodinném výletě, protože dědeček řekl pánovi v Tankstelle, že hrnec je překvapení pro strýce, který příliš jí a pořád mu dochází benzin.

Přecházejí Getreidmarkt šeptající si rodinná tajemství; pak zpomalí, aby se podívali na plakáty na divadle Atelier.

„Ach, podívej se!“ volá děda, který si čte časy odpoledních představení.

A Hilke říká: „Myslím, že je trochu bokem.“ Zahýbá do uličky a snaží se nedat najevo překvapení nad taxíkem posazeným přímo pod nosem Katriny Markové. „Pojď sem,“ volá na dědečka. „Je to její nejlepší fotka, jakou jsem kdy viděla.“

„Počkej moment,“ říká dědeček a pořád si prohlíží odpolední programy. Ale jde dál, čte a hází očima nahoru a dolů po ulici; na rohu uličky vystrčí ruku a kývá na matku prstem. Ta bere vlhkou houbu z taštičky a utírá z kapoty taxíku JA! SCHUSCHNIGG! Potom kousek ustoupí, aby se podívala na Katrinu Markovou a jakoby nic obchází taxík, tu a tam oprašujíc kousky křídý. Pak vycouvá z uličky a zatahá dědečka za ruku.

„Pojď se podívat!“ naléhá. „Na tom obrázku je nádherná.“

„Přečti si tohle,“ říká děda. „Jen si to přečti! Není to úžasné?“ A zachází za roh, stále ukazuje na odpolední program. Hilke pohazuje hlavou, rozhlíží se na obě strany a pak potřásá náramkem na dědu.

Z uličky je slyšet, jak dědeček říká: „Opravdu krásná, máš pravdu.“ A při první obchůzce taxíku odšroubovává závěr nádrže, opíraje se o blatník strká do otvoru trychtýř a zamilovaně pohlíží na Katrinu Markovou. „Co říkáš tomu programu?“ volá na Hilke, a má matka znovu cinká náramkem. Dědeček vyprazdňuje kameňák do nádrže taxíku. Cestou z uličky jde kolem okna řidiče

a s potěšením konstatuje, že klíč je v zapalování.

„To je opravdu neuvěřitelné,“ říká Hilke, ukazujíc na program. Bere dědečka za ruku a bok po boku krácejí kolem uličky o blok dál. Pak se jí děda uklání, líbá ji na tvář a podává jí hrnek. Má matka polibek opětuje a jde dál, zatímco děda odbočuje za blok domů. Vychází za divadlem a nenápadně vchází do uličky přímo naproti taxíku.

Má matka jde ležérně dál, odhazuje si vlasy dozadu, aby viděla do výkladů; prázdnou nádobu si tiskne k vysokým, kyprým nádrům. Vidí se, jak průhledná prochází mezi stojany plnými šatů, řadami bot, otočnými stojany s dorty a pečivem; také velkými okny Kaffeehausů a vidí, jak zvedá obličej od okrajů šálků – a ač průhledná, vrývá se do mysli každého, kdo se dívá ven, když se má matka dívá dovnitř. Představuje si, že ji pozoruje i Zahn Ganz, ve svých snech vyvolaných jejím lůžkem, jež voní dívčím tělem. Ale není v takovém transu, aby zapomněla na rohy ulic; zpomalí na rohu Faulmannsgasse a Mühl a čeká, až rozezná řidiče, než si přivolá kolem jedoucí taxi.

„Kampak?“ ptá se dědeček, bradu přimáčkutou k hrudi, a čeká, až se rozjedou, než jí řekne: „Máš pěkně mazanýho tátu, že jo? Jel jsem až na Elisabethstrasse pro plnou nádrž benzinu a vyzvedl jsem tě tady na rohu, právě když jsi sem došla. Viděl jsem, jak jsi šla. Ani jsi nemusela čekat. Já si to umím načasovat.“

Hilke si zastrkuje vlasy za uši; směje se zvonivě a obdivně a můj dědeček jen přikyvuje a směje se s ní. „Pěkně mazanej, pěkně mazanej. Perfektní práce, to se musí nechat.“

A kdokoli je pozoruje, jak se pohupují v odjíždějícím taxíku, si musí myslet: co může říkat takový starý chlap, že to rozesměje hezkou mladou holku?

Můj dědeček umí věci dotáhnout – delikátně a s fanfárami.

Stejně tak i Göring – ale s mnohem menšími fanfárami a vůbec ne delikátně. Pouhých dvacet minut poté, kdy se z telefonátu dozví o prvním Schuschniggově ústupku, volá Göring zpátky. Říká Seyss-Inquartovi, že Schuschniggovo chování je nepřijatelné a že žádá kancléře i jeho kabinet, aby podali demisi; že žádá prezidenta Miklase, aby jmenoval Seyss-Inquarta novým kancléřem. Göring má takový zvláštní způsob vyjadřování. Slibuje, že Rakousko dostane německou vojenskou pomoc, jestliže se Schuschniggova vláda nedokáže okamžitě změnit.

Seyss-Inquartovi je strašně trapně, když to musí vyřídit Kurtu von Schuschniggovi a Schuschnigg dělá svůj předposlední krok nazpět. V půl čtvrté, tedy pouhé půl hodiny po Göringově telefonátu, Schuschnigg předává demisi celé své vlády do rukou prezidenta Miklase. A zde je něco k zamyšlení: po válce by vypadalo mnohem lépe, kdyby Schuschnigg vydržel ještě hodinu, kdy byla z britského velvyslanectví ve Vídni předána zpráva lorda Halifaxe; že by si vláda Jeho Veličenstva nerada vzala na zodpovědnost, aby kancléři radila vystavit zemi nebezpečí, proti němuž by vláda Jeho Veličenstva nebyla schopna zaručit ochranu.

Jde o to, zda se vzdát, když jste opuštěn, nebo se podvolit, když víte, že budete opuštěn. Ale ex post se v malichernostech št'ourá nejlépe.

V půl čtvrté Schuschnigg nepotřebuje nic formálního, aby věděl, že je opuštěn. Může očekávat, že lord Halifax se z toho vyvlékne; že francouzskému chargé d'affaires v Římě monsieur Blondelovi řekne osobní tajemník hraběte Ciana, že jestli je účelem jeho návštěvy Rakousko, nemusí se obtěžovat a že se Mussoliniho nikdy nedovolá, protože se někde schovává a poslouchá, jak telefon zvoní a zvoní.

Schuschnigg tedy nechává rozhodnutí o novém kancléři na spolkovém prezidentu Miklasovi. Pro starého Miklase to není nic nového. Při nacistickém puči před čtyřmi roky – nebohý Dollfuss zavražděn v nedotknutelnosti své kanceláře v Kancléřství, dvůr plný darebáků čekajících, aby nasměrovali dav tam, kam zafouká vítr – se Miklas obrátil na Kurta von Schuschnigga. Nyní má Miklas čas do půl osmé. A tak se starý prezident vydává hledat nového kancléře.

Je zde věrný šéf policie, Skubl, ale Skubl odmítá; v Berlíně ho znají a jeho nominace by Hitlera ještě víc podráždila. Je tu doktor Ender, autorita na ústavní právo, který má pocit, že jeho potřeba být kancléřem už byla uspokojena tím, že vedl předchozí vládu. A generál Schilhawsky, generální inspektor ozbrojených sil, tvrdí, že je důstojník, ne politik. A tak Miklas nenajde žádného zájemce.

Škoda, že neznal mého dědečka, kterého by pravděpodobně další intrika potěšila.

Dědeček, který zaparkoval a zamkl taxi na parkovišti u Karlskirche, jde s Hilke a hrcem na sušenky domů. Přes babiččiny protesty se jdou juknout na Zahna Glanze. Je vyloupnutý ze svých plechových misek a zbavený posledního pařátu, orlí nohy vykukují z dívčiny postele. Ucho mu zdobí slepičí péro, v růžovém župánu je mu dobře; spí uprostřed drobností a trpasličího království matčina pokoje. Hilke ho znovu přikrývá a Zahn zaspí večeři; spí až do zpráv Radio Johannesgasse v sedm hodin. Dědeček nemůže dopustit, aby Zahn zprávy propásl.

Je oznámeno odložení plebiscitu a rezignace celého kabinetu – kromě Seyss-Inquarta, který zůstává ve funkci ministra vnitra. Zahn Glanz se ještě úplně neprobral. Když se beze slova vrací do postele, starý Miklas sedí úplně sám ve své kanceláři spolkového prezidenta a sleduje, jak hodinová ručička mívá sedm třicet.

Čas ultimáta polního maršála Göringa vypršel a Seyss-Inquart stále není rakouským kancléřem. Miklas to odmítl oznámit oficiálně.

Potom Kurt von Schuschnigg provádí poslední a nejpřesvědčivější ústupek své kariéry – dává rozkaz generálu Schilhawskému, ať stáhne rakouskou armádu od hranic s Německem; ať neklade žádný odpor; ať pozoruje, nebo snad mává z druhého břehu řeky Enns. Rakouská armáda má stejně munici jen na 48 hodin nepřetržité palby. K čemu by bylo ztratit tolik krve? Někdo volá ze

Salcburku a hlásí, že Němci překračují hranici; není to pravda, je to falešný poplach, ale je to další malichernost, do které se bude šťourat a Schuschnigg nečeká na ověření. Ustupuje.

V osm hodin žádá Radio Johannesgasse o celostátní vysílání. Mikrofonní kabely jsou nataženy na zábradlí hlavního schodiště na Ballhausplatz. A dědeček znovu budí Zahna.

Schuschnigg je samý smutek a žádné výčitky. Mluví o podvolení se síle; prosí, aby nekladli odpor. Říká, že není žádná pravda na zprávách berlínského rozhlasu o dělnických revolucích terorizujících Rakousko. Kurt von Schuschniggovo Rakousko není terorizováno; je donuceno být smutné. A jediný pocit v celém tom představení, který se dotkne dědečkova choulícího se srdce, je drsný výbuch komisaře pro kulturní propagandu – starého invalidy Hammersteina-Equorda, který popadne mikrofon, když kancléř skončí, ale ještě než mohou technici odpojit kabel. „Af žije Rakousko!“ vykřikne. „Dnes se stydím, že jsem Němec.“

Pro dědu je smutné tohle poslouchat. I tvrdí staří mrzáci jako Hammerstein-Equord považují německé za něco v krvi a Němce za rasu, k níž musí Rakousko patřit.

Ale můj dědeček se na to nikdy tak nedíval. „Maminko, bal,“ říká. „Taxík s nádrží plnou benzínu je hned za rohem.“

A má matka bere Zahna Glanze za ruku; drží ji pevněji, než kdy držela něco živého, a čeká, až zvedne oči k jejím; její prsty na jeho paži promlouvají: Hilke Marterová nepovolí, nebude se balit, ani žádné své věci, dokud tento orel nevystrčí natolik, aby se rozhodl a řekl to jasně.

Mezitím Miklas, který se rozhodl a je úplně sám, odmítá přijmout Schuschniggovu osobní rezignaci a stále hovoří o odporu – bez jediného vojáka rakouské armády mezi německou hranicí a řekou Enns. V kanceláři spolkového prezidenta vysvětluje generálporučík Muff, německý vojenský atašé ve Vídni, že údajné překročení hranice německými jednotkami je falešný poplach. Ale jednotky hranici překročí, říká Muff, jestliže Miklas nejmenuje Seyss-Inquarta kancléřem. Snad je odpor starého Miklase méně zbytečný, než se zdá; možná si i uvědomuje, že Hitler patrně potřebuje převrat nějak legalizovat. Ale trpělivý Muff mu nedá pokoj: jestlipak pan spolkový prezident ví, že všechny provincie jsou teď v rukách místních rakouských nacistů? Ví prezident, že Salcburk a Linec předaly úřední pečeti tamním členům nacistické strany? Podíval se někdy prezident do chodby před svou kanceláří, kde si mladí vídeňští nacisté zapalují cigarety a pošklebují se nad balkónem hlavního schodiště? Vypouštějí kroužky kouře kolem hlavy dřevěné Madony truchlící nad nebohým Dollfussem.

V jedenáct hodin trpělivý Muff stále ještě čaruje vidiny. Seyss-Inquart revidoval seznam členů navrhovaného kabinetu; v desáté hodině svého odporu vypráví Miklas anekdotu o Marii Terezii.

Můj dědeček v jedenáct hodin řeší problém, zda příbory nebo porcelán.

Porcelán je rozbitný a hůře prodejný. Porcelán zůstává ve Vídni, příbory pojedou. A jestli Zahn Glanz pojedou, nebo zůstane, to stále vnímá jen má matka svým dotekem.

„To přece nemusí znamenat, že sem napochodují,“ říká Zahn. „A kam můžete dojet v mém taxíku?“

„To znamená, že sem napochodují,“ říká dědeček, „a tvůj taxík nás odveze k mému bratrovi. Je poštmistr v Kaprunu.“

„To je pořád ještě v Rakousku,“ namítá Zahn.

„Jen ve městech nebude bezpečno,“ říká dědeček. „Kitzbühlské Alpy jsou přece venkov.“

„Dost venkov, abyste tam umřeli hladem, že?“

„Knihovníci si ukládají peníze.“

„A jak je dostanete z banky uprostřed noci?“ trumfuje Zahn.

Na to dědeček říká: „Jestli se rozhodneš chvíli zůstat, Zahne, mohl bych ti žírovat svou vkladní knížku a ty bys nám peníze poukázal.“

„Vašemu bratrovi poštmistrovi. Samozřejmě.“

„Proč nemůžeme odjet až ráno?“ ptá se Hilke. „Proč nemůže jet Zahn s námi?“

„Může, jestli chce,“ říká dědeček. „Pak bych já zůstal do rána a Zahn vás může odvézt.“

„Proč nemůžeme všichni odjet ráno?“ ptá se babička. „Možná ráno zjistíme, že se vůbec nic neděje.“

„Ráno bude odjíždět spousta lidí,“ odmítá návrh dědeček. „A Zahn se už nějakou dobu nehlásil s taxíkem. Myslíš, že začnou postrádat tvůj taxík, Zahne?“

„Taxík by měl odjet ještě v noci,“ říká Zahn.

„Ale když Zahn zůstane,“ namítá Hilke, „jak se dostane do Kaprunu?“

„Zahn nemusí zůstat, jestli nechce,“ říká dědeček.

„A proč by měl chtít?“ ptá se Hilke.

„No, já nevím,“ říká Zahn. „Možná tak den dva sledovat, co se bude dít.“

A má matka mu stále sleduje tep prstem na paži. Hilke Marterová zase promlouvá skrz prsty: ach Zahne, venku nikdo není, vůbec nikdo tam není.

Ale chvíli před půlnocí je na nádvoří Ballhausu čtyřicet drsných hochů z SS Standarte 89, jejímž členem byl i vrah Otto Planetta. Snad tehdy, když je Miklas zahlédne, začíná starý prezident sdílet kousek Schuschniggovy vize jatek, které by mohly postihnout Vídeň. A možná tehdy Miklas sklání hlavu před vyjednavacem Muffem.

Zahn Glanz se teď musí cítit jako vyjednávač, když mu kapsu nadívá dědečkova vkladní knížka. Kráčí ze Schwindgasse ke Karlskirche a má matka mu stále visí na paži. Na rohu Gusshausstrasse jsou donuceni sejít z chodníku.

Zavěšení do sebe, stejným krokem přichází pět chlapců ze schůzky vídeňské nacistické mládeže pořádané podle abecedy. Musela to být schůzka všech na S ze čtvrtého obvodu. Jejich čerstvě našité jmenovky přímo září: P. Schnell, možná, a G. Schritt, F. Samt, J. Spalt, R. Steg a O. Schrutt – abych uvedl několik běžných jmen.

Zahn jim neřekne ani slovo; má matka mu zarazila tep. Odemyká taxík na parkovišti u Karlskirche a druhým směrem se vrací do Schwindgasse. Nebylo by dobré, kdyby je pochoduující mládežnický klub spatřil tak najednou motorizované. Zahn jede se zhasnutými světly po Schwindgasse. Dědeček otevírá obě křídla vrat s velkou klikou a Zahn couvá přes chodník a vjíždí do domu.

Je pozdě, ale horní byty dnes v noci určitě nemohou spát. Určitě musely slyšet motor, než ho Zahn vypnul. Myslí si: že by popeláři přijeli pro nějaké hrozné odpadky, které nemohou počkat do rána? Ale nikdo nesnáší dolů odpadky. Žádné vyděšené obličejy nevykukují z krouticího se zábradlí – jen pruhy světla z otvorů na dopisy a z otevřených dveří. Dědeček čeká, až poslední kradmý paprsek opustí schodiště; potom postaví mou babičku k zábradlí a nechá ji poslouchat, jestli se nezve cvakání telefonního číselníku.

Je sobota, jedna hodina po půlnoci, když začínají nakládat taxík.

Sedmá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 2.15

Některá zvířata se už ukládají ke spánku. V zoo stále ještě panuje jistá nervozita, ale hlídač se vrátil do pavilonu malých savců a někteří z nás už by rádi spali.

Když hlídač poprvé vešel dovnitř, sám jsem měl pocit, že bych si schrupnul. Slyšel jsem měkké dopady, jak uléhaly různé antilopy. Už jsem si říkal, že se chvílku prospím a už jsem se choulil u kořenů, když pavilon malých savců změnil barvu. Přesně tak se to stalo. Nad vrcholy klecí byla záře bílá a ta se změnila na krvavě nachovou. Hlídač zapnul infračervené osvětlení.

Jsou tam zase všichni, když jedno světlo zhaslo a rozsvítilo se druhé, které nemohou vidět; jsou tam se svým zkresleným dojmem, jak rychle přichází noc.

Plíží se kolem svého živého plotu, a někdy jsem se na okamžik ani nekryl, až tam, kde jsem viděl na dveře.

Proč to hlídač udělal? Rád se na ně dívá, když jsou vzhůru? Pak je od něj trochu sobecké, když jim ukončí spánek jen pro své potěšení; měl by přijít v normálních provozních hodinách

zahrady, když mu na tom tak záleží. Ale nemyslím si, že o to jde.

Zejména teď, když jsem si tohoto hlídače mohl lépe prohlédnout, vůbec si nemyslím, že takhle uvažuje. Tím chci říct, že jsem se šel podívat zblízka. Chtěl jsem se podívat na tu malou místnost.

Usadil jsem se za klecí. Do klece jsem moc neviděl, měsíční světlo dopadalo jen na vnější hrany. Ale byl jsem si jistý, že to je součást vnějšího a vnitřního opičího komplexu. Nakukoval jsem do fialové chodby pavilonu malých savců, když mě dvě velmi drsné ruce uchopily za hlavu a přirazily mě k mřížím. Nemohl jsem se vyprostit, ale podařilo se mi i v těch rukách natočit hlavu. Díval jsem se na holou, jasně červenou hrud samce dželady hnědé – silného, divokého bandity z náhorních plošin Etiopie.

„Jsem tu, abych vám pomohl,“ šeptal jsem. Ale jen se ušklíbl.

Jed žádný rámus,“ prosil jsem ho, ale zaryl se mi palci do dutin za ušima. Chtěl mě svým stiskem uspat. Sáhl jsem do bundy a podával jsem mu svou pěnovku.

Zeptal jsem se ho: „Chtěl bys ochutnat dýmku?“ Podíval se. Jedno předloktí na mém rameni trochu polevilo.

„Dělej, vem si ji,“ šeptal jsem v naději, že mu nebudu muset zarazit troubel do rozevírajících se nozder.

Vzal si ji; jedna ruka pustila můj krk a uchopila pěst i s dýmkou. Potom druhá ruka jemně pátrala po dýmce mezi mými prsty. Hlavou jsem ucukl, ale pěst jsem uvolnit nedokázal; dželada si strčil lulku do tlamy a popadl mě oběma prackami za paži. Nemohl jsem se sním prát, ale opřel jsem se oběma nohama o mříže a celou vahou jsem zatlačil. Dostal jsem se z jeho sevření i od klece a dželada, který žvýkal mou meršaumku, ji vyplivl na podlahu klece; poznal, že byl ošálen. Začal dělat hrozný kravál.

Halekal a pádil kolem klece, skákal z mříží a dupal v nádobě s vodou. Vnitřní a vnější opičí komplex pochopil: paviána přelstil tvor nižšího druhu.

Jestli se některá zvířata právě chystala usnout, omlouvám se. Vzbudil je povyk, jaký obvykle dělají primáti; opětovaly ho velké kočkovité šelmy; medvědi mručeli; po celé zoo bylo slyšet dusání kopyt pádících od plotu k plotu. A já klopýtal pozpátku cestou ke svým keřům, když jsem zahlédl hlídače na konci jeho levandulové chodby.

Prekvapilo mě to. Očekával jsem, že infračervené světlo zhasne; očekával jsem, že strážný, zakamuflovaný a plazící se po břiše jako v boji, se na mne vrhne zezadu se svým obuškem. Ale stál tam a civěl do krvavě zbarvené uličky, ztuhlý a ohromený; byl by z něj snadný terč.

Už jsem byl v bezpečí za živým plotem, když jsem zahlédl, jak se jeho paprsek světla řítí po cestě. Jakmile se světlo rozběhlo, zoo najednou zmlkla. Hnal se od jednoho keře ke druhému, od klece ke kleci. Když míjel místo, kde jsem byl přepaden, čekal jsem malér. Ale pavián dželada už zřejmě posbíral kousky mé dýmky, proklouzl dvířky v zadní stěně a ztratil se v zídkách a patrových

ulíčkách opičího komplexu.

Zdalo se však, že hlídač ví, že tady to začalo. Zastavil se a svítil baterkou do rohů klece a do korun stromů kolem dokola. Nesměle nakopl klec, kde bydlel pavíán. „Byls to ty?“ zavolal vysokým a šepavým hlasem.

Zoo byla celá vzhůru a mlčela; stovky dechů byly zadrženy a ztraceny v malých kouscích.

Hlídač se míhal kolem opičího komplexu a znovu se zastavil na rohu mého živého plotu; po cestě k němu matně dosahovalo zředěné krvavé světlo z pavilonu malých savců. Zatočil se a zamával světlem. „Co se stalo?“ vykřikl.

Něco s kopyty udělalo špatný krok, klopýtlo a zase našlo rovnováhu. Hlídačovo světlo přeskočilo k úseku Australanů, přelétlo přes nebe. Strážný vystřelil paprsek světla na blízký strom pátraje po leopardech nebo ocelotech, kteří tam mohli číhat připraveni ke skoku. Pak zařval: „A teď všichni koukejte jít spát!“

Pak mi ho osvětila jeho vlastní baterka nakloněná od boku a namířená nad hlavu. Hlídač osvětlil sám sebe.

Viděl jsem ho čelně – tu tvář a pozoruhodnou blůzu uniformy. Nejenže se mu podařila neztratit nárameníky; na uniformě měl ještě jmenovku. Je to O. Schrutt – nebo kdysi byl. A jestli v té staré uniformě není pořád O. Schrutt, proč by si nechával jmenovku? O. SCHRUTT, s velmi vybledlou tečkou. Jakou to člověku dává výhodu – když zjistíš jeho jméno dřív, než on vidí tvoji tvář. Tento hlídač je O. Schrutt.

Zvláštní, ale toto jméno už jsem jednou použil; už jsem měl jméno O. Schrutt na rtech. Je možné, že jsem znal nějakého O. Schrutta; určitě jsem kdysi znal jednoho či druhého Schrutta. Vídeň je plná Schruttových. A také jsem přesvědčen, že jsem toto jméno použil v nějaké knize. To je ono, určitě; O. Schrutta už sem si vymyslel dřív.

Ale tento O. Schrutt je skutečný; pátrá v horních větvích stromů po ocelotech a tak. Zvířata nespí, když je O. Schrutt na lovu, a já taky ne.

Teď nemůžu spát, i když se O. Schrutt vrátil do pavilonu malých savců. Odešel od mých keřů předstíraje nezájem; ležérně couval po cestě, aby pak vyrazil a v kruzích odhaloval každý kousíček temnoty kolem sebe. Když O. Schrutt krouží svou baterkou, vyluzuje zvuky, samohlásky. Vykřikuje: „Ááá!“ a „Óóó!“ – a překvapuje stíny, které se skrývají mimo kužel světla z baterky.

Zvířata teď usínají; mručení, protahování, vzdechy, pády; krátká hádka ostrých hlasů v opičím komplexu a někdo naráží visutou hrazdou do zdi, až to zní ozvěnou. Ale já nemůžu spát.

Až se O. Schrutt vynoří k další obchůzce, chci se dostat do jeho krvavě osvětleného doupěte, abych zjistil, co nutí starého O. zapínat infračervené světlo. Jeden důvod mohu uhádnout: O. Schrutt je muž, který nechce, aby ho někdo viděl. Ani zvířata.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE I

Sobota, 12. března 1938. Jedna hodina po půlnoci v Kancléřství na Ballhausplatzu. Miklas se podvolil. Seyss-Inquart je rakouským kancléřem.

Seyss jedná s generálporučíkem Muffem. Chtějí se postarat, aby Berlín věděl, že všechno je pod kontrolou, aby už německá vojska neuvažovala o překročení hranic.

Chudák Seyss-Inquart, měl by vědět, že
*přivedeš-li si lhy do domu,
budou chtít zůstat na večeři.*

Ale je to Muff, kdo asi ve dvě hodiny volá do Berlína a pokouší se o odklad. Snad říká: „Je to v pořádku, už můžete odvést armády domů; nic se neděje, naše politika je teď stejná jako vaše; už se nemusíte zdržovat u našich hranic, protože opravdu je tu všechno v pořádku.“

A v půl třetí, po zběsilém dohadování mezi ministerstvem války, ministerstvem zahraničí a Říšským kancléřstvím, je Hitlerův osobní pobočník požádán, aby vzbudil Führera.

Vzbudíte nějakého chlapa v půl třetí ráno, říká dědeček – i rozumného chlapa – a uvidíte, co bude.

V půl třetí tiskne Zahn Glanz mou matku k velkým vratům průjezdu a babička pořád ještě neslyšela, že by někdo vytácel telefonní číslo. Dědeček teď snáší dolů drobnosti: přepravku kuchyňského nádobí, papírovou krabici s jídlem a vínem, bednu teplých šál a čepic a také háčkované přehozy na postele.

„Když ne všechen porcelán,“ říká babička, „snad aspoň omáčník?“

„Ne, maminko,“ odmítá dědeček. „Jenom co potřebujeme,“ a naposledy prohlíží Hilčin pokoj. Cpe orlí kostým na dno zimního vojenského pytle.

V kuchyni děda vyprazdňuje skříňku s kořením a hází všechny lahvičky do pytle, protože má za to, že všechno s dostatkem koření může chutnat jako jídlo. Pak ještě rádio.

Od schodiště šeptá babička: „Teď jsem se podívala do auta a zůstane ti tam prázdné celé sedadlo.“

„Já vím,“ na to dědeček a říká si, že to je místo pro dalšího, kdo opouští dnes ráno Vídeň před rozbřeskem.

Není to Schuschnigg. Ten opouští Ballhausplatz, podává si ruku s usazeným strážným, ignoruje nacistický pozdrav od řady občanů, kteří mají na rukávech pásky s hákovými kříži.

Kajíný Seyss-Inquart veze Schuschnigga domů – k deseti týdnům domácího

vězení a sedmi letům v gestapáckých vězeních. Všechno proto, že Kurt von Schuschnigg tvrdí, že nespáchal žádný zločin, a odmítl ochranu maďarského velvyslanectví – nepřipojil se k frontám monarchistů, Židů a některých katolíků, kteří se od půlnoci mačkají na českých a maďarských celnících.

Dědeček zjišťuje, že veškerý provoz míří na druhou stranu, na východ. Ale děda má zřejmě pocit, že Češi a Maďaři přijdou na řadu hned po nich a nechce, aby se musel zase stěhovat; zeměna proto, že nebude na vybranou, zda na východ, nebo na západ, ale jen zase na východ – to by bylo Rusko. Můj dědeček mívá zlé sny a vídá se jasně: je hnán k Černému moři, štván kozáky a štrapatými Turky.

A tak jede na západ a jeho směrem není žádný provoz. St. Veit je temný, Hacking ještě temnější. Jen osvětlené tramvaje stále ještě jezdí dědečkovým směrem; průvodčí mávají vlajkami s hákovými kříži; na stanicích zpívají muži s páskami na rukávech a jmenovkami; někdo falešně a monotónně troubí na tubu.

„Je tohle nejrychlejší trasa na západ?“ ptá se má babička.

Ale dědeček zná cestu. Zastavuje jen u neosvětlené slepicárny na periférii Hackingu.

Ernst Watzek-Trummer oškubal a opekl na rožni nad malým ohýnkem na podlaze kurníku tři anonymní kuřata. Na svém hřadu teď ohlodává kost. Děda a vlastenec posbírají kbelík vajec, nalijí vodu a vaří vejce natvrdo. Watzek-Trummer zabíjí a šhubá svého nejlepšího kapouna; je hozen do kbelíku, aby se také uvařil. Potom svážou čtyři nejlepší slepice a chovného kohouta šampiona. Hilke je zamotá všechny dohromady do příkrývky; zběsile se zmítají na podlaze pod zadním sedadlem u dlouhého vaku, který odděluje mou matku od mé babičky. Ernst Watzek-Trummer si sedá na přední sedadlo vedle dědečka, každý na jedné straně bedny s kuchyňským nádobím, a kbelík s vejci je mezi nimi na podlaze. Než se vydají na cestu, Watzek-Trummer pustí všechny slepice na svobodu a podpálí kurník. Do palubní přihrádky ukrývá svůj nejlepší sekáček na porážku slepic.

Watzek-Trummer rozseká a roztrhá tři anonymní kuřata napíchnutá na rožni a zuhelnatělá, a čerstvě uvařeného, trochu nedovařeného kapouna, zatímco dědeček řídí. Ernst rozděluje porce kuřat a vejce natvrdo a dědeček odbočuje na jih přes Gloggnitz a Brück an der Mur, potom za západ a dokonce trochu na sever, protože objíždí hory. V St. Martinu se vydává přímo na západ.

Je to daleko od Vídně; cesta je dovedla téměř přímo jižně od Lince a jsou skoro bez benzínu. Mercedes zvyklý na taxikaření si jednou zabublá do radiátoru – i když je březen – a Ernst Watzek-Trummer ho musí ochladit vlažnou vodou z kbelíku s vejci.

Má matka na zadním sedadle neříká ani slovo. Stále ještě cítí, jak svírá koleno Zahna Glanze mezi svými koleny a cítí Zahnovu zoufalou váhu, která jí tiskne do zad vzorek dřeva velkých vrat z průjezdu.

„Ta živá kuřata páchnou,“ ozývá se babička. „Potřebujeme benzin,“ říká dědeček.

A v Pruggenu zjišťují, že se pořád ještě oslavuje. Dědeček stahuje okno a zpomaluje u policisty s blůzou uniformy na hrudi rozevřenou a s páskou s hakenkreuzem nataženou tak, že ji přetáhl přes hlavu a má ji teď na krku jako límec. Těžko říct, zda si ji natáhl sám, nebo mu někdo držel hlavu a druhý mu ji natáhl.

Watzek-Trummer otevírá palubní schránku a drží ji přivřenou kolenem; sekáček na slepice na něj mrká. Můj dědeček vystrčí ruku z okna v nacistickém pozdravu a říká: „Jsem rád, že celá země nešla v takovou noc do postele!“ Ale policista nakukuje dovnitř, neboť mu je podezřelý kbelík s vejci a poházené slepice.

Ernst Watzek-Trummer dává dědečkovi herdu do zad. „Jeho bratr má teď městskou pečeti v Salcburku!“ říká policistovi. „Měl byste vidět Vídeň a všechny bolševiky, který jsme minuli cestou – utíkají na východ.“

„Váš bratr má pečeti?“ ptá se policista.

„Možná mě pošle do Mnichova,“ vychloubá se dědeček. „Pozdrav vás pánbůh,“ praví policista. Watzek-Trummer mu podává vejce natvrdo.

„Jen tak dál!“ říká dědeček. „Ať celé město vydrží až do úsvitu!“

„Kdybych tak věděl, co se děje,“ říká policista. „Já myslím doopravdy, chápete.“

„Jen v tom pokračujte,“ opakuje dědeček a rozjíždí se. Pak zastavuje a ptá se: „Neměli byste pro nás nějaký benzin?“

„Dal by se z něčeho vycucnout,“ konstatuje policista. „Nemáte náhodou hadici?“

A Watzek-Trummer říká: „Čistě náhodou ano.“

V zadním traktu temného dvora poštovního úřadu nacházejí poštovní nákladňák. Policista dokonce sám vysává vzduch, aby benzin začal téct z hadice, a tak mu dávají jednu nohu z kapouna.

A má matka se tiskne k imaginárnímu kolenu mezi svými koleny; otírá okno dlaní, jako by to byla křišťálová koule, která jí ukáže každý bezpečný a ne nerozumný tah, který Zahn Glanz udělá, aby se dostal z Vídně.

A zbytek je většinou z druhé ruky. Ze Hilke předpokládá, že Zahn zjistí – skoro stejně rychle jako zmatený Muff – že německé jednotky stejně překračují hranice. Že, což je jeden z mála faktů, Zahn poukazuje výplatu z dědečkovy žirované vkladní knížky poštmistrovi v Kaprunu. Že Zahn si možná přečetl Lennhoffův úvodník o německém puči až v poledne a pak slyšel, jak vřelého uvítání se dostalo Hitlerovi v Linci – kam Führer dopochodoval od hranice v Pasově s vojáky a tanky, „aby navštívil matčin hrob“. A že Zahn, nebo někdo jemu podobný, si půjčil nebo ukradl taxík, který převezl zločinného

šéfredaktora Lennhoffa přes maďarskou hranici v Kittsee, když ho předtím Češi odmítli. Kdyby tím řidičem nebyl Zahn Glanz, proč by se nesešel s mou matkou v Kaprunu? Takže on musel být ten řidič. A nesl s sebou polovinu toho, čím jsem tehdy byl, protože tehdy jsem byl v nejlepším případě pouze nápadem mé matky – z něhož polovina, pokud nepřekročila maďarskou hranici v Kittsee, odešla tam, kam odešel Zahn Glanz.

A zbytek je prostě jen sedm let života v ochranném stínu dědečkova bratra, kaprunského poštmistra, který si své úřední postavení udržel tím, že vstoupil do nacistické strany. A protože Kaprun byl tehdy tak malý, funkce nebyla tak náročná a nacistický převlek nebylo těžké udržovat, vyjma v přítomnosti jednoho mládežnického klubu, nad nímž měl dozor – některý z členů nevěřil jeho upřímnosti a zastihl ho nepřipraveného ve špatně izolované kóji latríny kasáren Hitlerjugend a upražil ho lehkým plamenometem SS, který jim poštmistr právě ten den ráno předvedl. Ale to už byla válka skoro u konce a já nemyslím, že má matka a moji prarodiče příliš trpěli nebo hladověli, zejména díky genialitě proviant'áka Ernsta Watzeka-Trummera a koření, jež můj dědeček moudře přidal do posledního vaku zabaleného ve Vídni.

A zbytek je celý v Göringově telegramu Hitlerovi v Linci, protože Göring v Berlíně slyšel z rádia o Führerově triumfálním přivítání v tom prvním městě. Göring se v telegramu ptal: „Je-li nadšení tak velké, proč to nedotáhnout do konce?“ A Hitler se do toho dal a udělal to. Jen ve Vídni zatкло gestapo v první vlně sedmdesát šest tisíc lidí. (A jestli Zahn Glanz nebyl řidičem taxíku, v němž uprchl šéfredaktor, nebyl by jedním z těch sedmdesáti šesti tisíc? Takže musel být tím řidičem.)

A zbytek, pokud šlo o mne, musel počkat na druhého matčina nápadníka. Nechtěl bych zrovna tvrdit, že byl méně vhodný než ten první – nebo že odsuzuju matku za to, že nedovolila Zahnu Glanzovi, aby mne zplodil. Protože i když to nepřenesly geny, něco z Zahna Glanze se do mne určitě dostalo. Chci jenom ukázat, jak Zahn Glanz vložil do mé matky ideu mé osoby. I když do ní nevložil nic jiného.

Osmá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 3.00

Skoro každý spí. Jeden z různých vodních ptáků vydává nějaké zvuky, proroctví nebo špatné zažívání. Já rozhodně nespím a nevěřím, že O. Schrutt někdy usíná. Ale všichni ostatní konečně odpadli.

A já přemýšlím: jak vědí, že poslední alka velká je mrtvá? Ti Irové v Trinity Bay – opravdu slyšeli poslední mumlání alky velké? Opravdu jim řekla, „já jsem ta poslední, už nikde žádná není“?

Říká se, že Irové jsou vždycky opilí. Jak si mohli být jistí, že alka velká vyplavená na břeh je ta poslední? Mohl to být komplot. Alky velké třeba počítaly s tím, že vyhynou a poslaly mučednici – dostala pokyn, aby se

představila jako poslední. A někde, možná v opuštěných pobřežních chatrčích ve Walesu, stále žije kmen alek velkých, množí se a učí své mladé o mučednici, která se nechala vyplavit na břeh, aby oni žili – a nebyli tak důvěřiví.

Přemýšlím, jestli je alka velká zatrpklý pták. Říkám si, jestli jsou mladé alky bojovné, jestli jsou organizované do týmů potápěčů, které dělají otvory do malých rybářských člunů, a tak šíří pověsti tak staré a neuvěřitelné jako ty o mořských hadech a mořských pannách – a připravují se na den, kdy Námořní síly alek velkých ovládnou všechny vodní cesty světa. V lidské historii to tak chodí. Říkám si: jestlipak se přeživší alky velké mstí?

Také přemýšlím o O. Schruttovi. Je zajímavé, že jsem stvořil jeho jmenovce. Listoval jsem pozpátku svými různými představami, pravdivými i nepravdivými, a našel jsem jiného O. Schrutta. Rozhodně mladšího O. Schrutta, než je tento noční hlídač. Je zajímavé, že můj vymyšlený O. Schrutt má jen takový štek, „průchozí“ roli, jako člen buňky vídeňské nacistické mládeže od písmene S. To je velice zajímavé, ne?

Jen si představ: kdyby můj vymyšlený O. Schrutt prožil všechny ty epizodní role, které jsem mu chystal, co by takový O. Schrutt dělal teď? Čím vhodnějším by mohl být, než nočním hlídačem z druhé směny v Hietzingské zoo?

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Nedaří se mi vpasovat otce do etnografických map Jugoslávie. Narodil se v roce 1919 v Jesenji, což z něj aspoň udělalo Chorvata, a možná Slovince. Rozhodně nebyl Srb, ačkoliv Vratno Javotnik byl tak světácký typ Jugoslávce, že podle mne byl jediný Jugoslávec, pro něhož být Srb a ne Chorvat neznamenovalo žádný rozdíl – a rozhodovat se mezi Chorvaty a Slovinci by pro něj bylo absurdní. Jeho politické názory byly rigorózně soukromé.

Tím chci říct, že se s nikým nespolečoval. Jestli se narodil v Jesenji, pravděpodobně byl pokřtěn jako římský katolík. Jestliže ne, aspoň je jisté, že v žádném případě nebyl tak blízko Srbska, aby byl pravoslavný. Ale tak či onak, Vratnovi na tom nezáleželo.

Ale zdá se, že na jednom mu záleželo. Můj otec byl tak trochu lingvista a Jesenje je necelých 80 kilometrů od Záhřebské univerzity, kde můj otec studoval jazyky. Z jeho strany to mohla být předtucha – pesimismus již v útlém věku: zvládnout řeč několika okupačních armád, než přijdou okupovat.

Ať už byly jeho motivy jakékoliv, Vratno byl v Záhřebu 24. března 1941, kdy ministr zahraničních věcí Cincar-Marković odjel z Berlína do Vídně a kdy studenti Bělehradské univerzity na této srbské škole demonstrovali, pálili německé učebnice a bojkotovali všechny hodiny němčiny.

Chorvatská reakce v Záhřebu byla pravděpodobně podrážděná – měli pocit, že Srbové se svým šíleným vzdorem vůči Německu určitě přivodí všem smrt. Vratno byl toho názoru, že jim uniká pointa. Bylo přece jedno, na čí straně budeš; až Německo vstoupí do Jugoslávie, jednou by ti mohlo zachránit krk, když budeš mluvit německy. Pálit své učebnice bylo určitě nemoudré.

Proto druhý den odjel můj otec ze Záhřebu do Jesenje. Domnívám se, že cestoval nalehko.

Toho dne byl ve Vídni podepsán Pakt tří; Vratno byl pravděpodobně na cestě do Jesenje, když tu zprávu uslyšel. Určitě uhádl, že různí srbští fanatici nepřijmou toto pozvání Německa. A jsem si jistý, že Vratno začal hned cvičit německá slovní spojení.

Slyším, jak je procvičuje celou cestu do Jesenje.

A příští noc, kdy v Bělehradě probíhalo závěrečné a rozhodující zasedání generálního štábu revoluce, Vratno se určitě zdokonaloval v nepravidelných slovesech. Když probíhal odvážný převrat a připravovaly se plány na nemožný odpor proti Německu, Vratno se učil vyslovovat umlauty.

V Bělehradě byla svržena zrádná vláda; předseda vlády Cvetković byl zatčen v půl třetí ráno. A princ-regent Pavel byl dopaden později ve vlaku v Záhřebu; byl vypovězen do Řecka. V Bělehradě byli hrdinové: podplukovník Danilo Zobenica, velitel tankových vojsk a zachránce mladého krále Petra II.; profesor Radoje Knezević, bývalý učitel krále Petra; Ilja Trifunović Birčanin, velitel četníků, těch tvrdých srbských partyzánů z první světové války – prý jediných bojovníků, kteří se dokážou postavit Turkům v boji muž proti muži.

A v Jesenji byl můj otec, který se chystal plynule domluvit s každým a připravoval se na své nenápadné přežití.

Devátá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967. čas 3.15

Před několika minutami mě popadlo takové nutkání jít se podívat, jestli už spí sloni. Určitě každý někdy slyšel jako já, že sloni nikdy nespí. Tak jsem se rozhodl, že je půjdu zkontrolovat, i když tím budu riskovat, že vzbudím další, konečně už spící zvířata – nebo dokonce že upoutám hrůznou pozornost O. Schrutta, profesionálního nespavce. Koneckonců, na tomto světě není tolik příležitostí k testování mýtů. A mýtus o nikdy nespících slonech je jeden z mýtů, o němž jsem si často říkal, že by potřeboval ověřit.

Můžu ti říct, že jsem o tom mýtu měl jisté pochybnosti. Očekával jsem, že v pavilonu tlustokožců najdu balvanové pole tvrdě spících slonů – klece sloních pahorků. Představoval jsem si je nakupené vedle sebe v kruhu jako vozová hradba na Divokém západě – jejich choboty přehozené přes sousedy jako velké krajty slunící se na vrcholech balvanů.

Ale vezmeš-li příklad této noci, mýtus byl opodstatněný. Sloní příbytky byly

záhadně probuzené. Sloni stáli perfektně vyrovnaní a velké hlavy měli svěšené přes přední části svých stání jako neklidní koně v obyčejné stáji. Kývali hlavami, mávali choboty a dýchali jak ve zpomaleném filmu.

Když jsem přišel před jejich stání, natahovali ke mně choboty a otvírali a zavírali nozdry. Jejich choboty mi líbaly ruce. Jeden z nich měl rýmu – teklo mu z chobotu, který chrčel.

„Až se vrátím na opravdickou akci,“ zašeptal jsem, „přinesu ti kapky proti kašli.“

Přikývl Tak jo, jestli si na to vzpomeneš. Ale už dřív jsem měl rýmu.

Znudění sloni zakývali hlavami: Přines hodně kapek na kašel. Do té doby asi budeme mít rýmu všichni. Všechno se tady moc roznáší.

Je to pro mě záhada. Snad je nějaké spojení mezi jejich nespavostí a tím, jak dlouho žijí. Sedmdesát let bez šlofíka? Ač se to zdá nepravděpodobné, třeba si sloni předávají od chobotu k chobotu mýtus, že když usneš, umřeš.

Někdo by měl najít způsob, jak jim říct, že spát je naprosto zdravé.

Ale vsadím se, že neexistuje nikdo, kdo by o tom dokázal přesvědčit O. Schrutta.

Slyšel jsem ho, když jsem se kradl od pavilonu tlustokožců ke svému živému plotu. Slyšel jsem, jak si zahrává se spánkem zvířat. V pavilonu malých savců vrzaly dveře a bylo slyšet šoupaní zasouvacími skly.

O. Schrutt, plížící se kolem ve zbytku infračervené. Vsadím se, že O. Schrutt má za lubem něco nekalého. Ale dokud bude chtít zůstat uvnitř pavilonu malých savců, budu muset čekat na svou šanci.

Nebo se mám vrátit a zeptat se ke spánku nedůvěřivých slonů, kteří musí být moudří: co žene O. Schrutta, aby holdoval infračervenému světlu? A taky co dělal starý O. Schrutt před více než 20 lety?

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Napadá mě, kde asi byl můj tajnostkářský otec, když Luftwaffe bombardovala demilitarizované město Bělehrad bez vyhlášení války? Jsem přesvědčen, že Vratno také nedodržel žádný protokol.

6. dubna 1941 byly současně použity heinkely a stuky. Wehrmacht vstoupil do Jugoslávie s třiatřiceti divizemi, z nichž šest bylo pancéřových a čtyři motorizované. Cílem byl pochod na Rusko v polovině května, v období sucha – kdy cesty budou ještě pevné. Proto německý nástup na tuto nenadálou revoluci byl urputný. Tak urputný, že již 4. května Německo oznámilo, že jugoslávský stát neexistuje. Ale 10. května plukovník Draža Mihailović a jeho

tlupa divokých četníků vztyčila jugoslávskou vlajku na hoře Ravna Gora. Mihailović a jeho fanatici svobody vyváděli takové věci po celé léto.

To víte, vyprávělo se, jak chorvatští zaprodanci a další jugoslávští kapitulanti pochodovali s Němci a honili četníky. Jak se četníci maskovali za chorvatské zrádce a předstírali, že se sami honí. Jak byl Mihailović v horách přímo kouzelník – odstřeloval Němce po celém Srbsku. V pozorně sledující Americe dokonce časopis Time zvolil Dražu Mihailoviće mužem roku. A komunistický tisk ho také velice chválil. Vždyť také Němci nemohli zahájit pochod na Rusko v polovině května. Zdrželi se o pět týdnů a pak se brodili na rozmoklých cestách. A už neměli k dispozici třiatřicet divizí; deset až dvacet divizí bylo ponecháno v týlu jako okupační jednotky – pořád ještě honící ty fanatické četníky.

Ale to byli hrdinové a já si říkám, kde byl můj otec. Podezírám ho, že léto strávil v Jesenji a učil se jazyky pravděpodobných vítězů – dokonce se učil i jména cizích vín a polévek, cigaretových značek a filmových hvězd. Když to pomínu, místo jeho pobytu mi zůstává neznámé až do podzimu 1941, kdy se Vratno Javotnik objevil v městě Slovenj Gradec.

Město bylo plné kapitulujících Slovinců a Chorvatů, kteří se pod německou okupací cítili poměrně bezpečně a měli vztek na divoce se vzpouzející Srby na jihovýchodě. Jediní lidé, jichž se můj otec musel bát ve Slovenj Gradci, byla hrstka přestěhovaných Srbů. Ti na sebe upozornili 21. října 1941, kdy protestovali proti poněkud rozporným zprávám o masakru v Kragujevac, kde – podle jednoho vysílání – bylo kulomety postříleno 2300 srbských mužů a chlapců jako odvěta za 10 Němců zabitých četníky a 26 Němců postřelených, tedy jen zraněných. Podle jiného vysílání bylo postříleno aspoň 3 400 Srbů, což by znamenalo překročení odvetného čísla slibovaného Němci, aby zamezili ostřelování četníky – tj. 100 Srbů za zabitého Němce a 50 Srbů za Němce zraněného.

Ať už byla správná jedna či druhá zpráva, ženské obyvatelstvo Kragujevace kopalo hroby od středy do neděle a Slovenj Gradec se celkově zklidnil, když se dozvěděl, že Němci předali městské radě Kragujevace 380 000 dinárů na chudé. Což byl po masakru prakticky každý. Zvláštní je, že podle některých odhadů mohla částka německého daru představovat necelou polovinu toho, co 2 000 nebo 3 000 mrtvých srbských mužů a chlapců mohlo mít v kapsách.

Ale kragujevacký masakr vytáhl celý Slovenj Gradec z domů. Jen aby slyšeli odporující si vysílání a pochytili cítění města z řečí na ulicích. Masakr de facto vytáhl na veřejnost lidi, kteří by se třeba jinak vůbec nezajímali.

Jako například mého otce, který naslouchal dialektům své rodné srbochorvatštiny a od kavárny ke kavárně sbíral různé německé hovorové výrazy.

A zejména celou tlupu Slivniců, jak se jim říkalo – všichni obávaní zlosynové, kteří sloužili teroristické organizaci Ustaša, údajně vedené fašistou Antem Pavelićem. Byl to prý Pavelićův žoldák, kdo v roce 1934 zavraždil v Marseille

krále Alexandra I. a francouzského ministra zahraničí Barthoua.

Za ustašovskou částí této organizace byla údajně fašistická Itálie; o sousedech Jugoslávie se vědělo, že využívají nekonečných třenic mezi Srby a Chorvaty. Ale rodinná horda Slivniců byli ustašovští teroristé zvláštního druhu. Teror, který oni šířili, nebyl ani v nejmenším politický; jen se svou prací dobře živili. Vlastně se právě krmili, když se s nimi střetl Vratno, ačkoliv to byla jen krásná Dabrinka, kdo první zachytil oko mého otce.

Slivnicové seděli u dlouhého stolu na venkovní terase restaurace nad řekou Mislinja. Půvabná Dabrinka nalévala víno svým dvěma sestrám a čtyřem bratrům. Její sestry neměly nic z toho, co Vratno viděl na Dabrince. Podsaditá Baba s pusou do kolečka a nasupená Julka kulatá jako meloun. Dabrinka byla stvoření s křivkami a kostmi, jak otec s oblibou říkal: víc rysů než masa. Dabrinka byla chladivý, útlý pramínek – spíše zelený stvol než květina. Otec měl za to, že je servírka, a nikdy by nehádal, že patří k nejtlustší rodině, kterou obsluhovala.

0 stůl dál k ní Vratno zvedl svou prázdnou sklenici. „Děvenko moje,“ oslovil ji. „Mohl bych dostat plnou?“ A Dabrinka jen sevřela džbán a otočila se. Mužští Slivnicové se obrátili k mému otci lingvistovi a začali mluvit srbochorvatsky. Otec cítil jejich rozhořčení. Ach, ano. Jsou čtyři: robustní dvojčata Gavro a Lutvo, nejstarší a jejich vůdce Bijelo a strašný Todor, s tělem nahánějícím hrůzu.

„Čeho chceš být plnej?“ zeptal se Bijelo. „Hřebíků?“ přidal se Todor. „Nebo mletýho skla?“

„Ó, vy jste všichni jedna rodina,“ zvolal otec. „Ach ano, už vidím.“

Neboť podoba jich všech byla zarážející, kromě Dabrinky. Ta měla jen v očích jejich olivově černou a zelenou barvu, ale ne prudce ustupující čelo, ani temně snědou rodinnou plet. Ne ty ploché, rozbité tváře, které měly i Baba a Julka, ani oční štěrbinu tak blízkou sebe jako dvojčata. Ani velikánské důlky jako nejstarší Bijelo; nic z masivnosti svého staršího bratra Todora, ani jeho rozštěpenou bradu, vzbuzující představu hodin práce s jehlovým pilníkem.

„Je vás sedm!“ zvolal otec. „Páni, to je velká rodina!“ A myslel si: jaká nepředstavitelná dvojice se spářila a počala je?

„Ty nás znáš?“ zeptal se Bijelo. Dvojčata seděla mlčky a potrášala hlavami; Baba a Julka si olizovaly rty, jak se snažily upamatovat; Dabrinka skrz blůzku zrudla; Todor se nahrbil.

„Bylo by mi potěšením,“ řekl otec běžnou srbochorvatštinou a nejistě povstal. Pak řekl německy: „Es würde eine Vergnügung für mich.“ A anglicky: „It would be my pleasure.“ A v jazyce matičky Rusi, doufaje, že vzbudí možné panslavistické sympatie: „S bőlšim udavólstvijem!“

„Je to lingvista!“ řekl Todor.

„Lingvista,“ potvrdil Bijelo.

„Docela roztomilej,“ řekla Baba.

„Ještě cucák,“ vydechla Julka, zatímco Lutvo a Gavro stále mlčeli.

„A ty nás odnikud neznáš?“ ozval se vůdce Bijelo.

„Ne, ale doufám, že poznám,“ řekl otec svou nejlepší srbochorvatštinou.

„Přines si sem sklenici,“ nařídil Bijelo.

„Třeba bysme ti mohli rozdrobit okraj sklenice na nejjemnější kousky a nechat tě vypít ten skelnej prach,“ navrhl Todor.

„Už dost legrace, Todore,“ napomenul ho Bijelo.

„Jen mě napadlo,“ řekl Todor, „jakou řečí by mluvil, kdyby měl skelnej prach v hrtanu.“

Bijelo dal za ucho jednomu z dvojčat. „Dej lingvistovi svoji židli a přines si jinou.“ Gavro a Lutvo se oba zvedli.

Když si můj otec sedl, Baba řekla: „Jdi po něm!“

„Jdi sama, jestli chceš,“ odsekla Julka.

Gavro a Lutvo se vrátili každý s jednou židlí. „Jsou to blbci,“ řekla Baba.

„Hlupáci,“ přidala se Julka.

„Dělí se o jeden mozek,“ vysvětlil Todor. „To není moc pro život.“

„Dost vtipů, Todore,“ řekl Bijelo a Todor seděl mlčky s dvojčaty, která si lámala hlavu nad extra židli.

Když se mladičká Dabrinka otočila, otec měl pocit, že sklenice ztěžkla tak, že ji nemůže zvednout.

A tak se Vratno Javotnik seznámil s rodinnou tlupou Slivniců, příležitostnými meloucháři pro ustašovské teroristy, kteří právě potřebovali lingvistu.

Ustašovci měli v plánu choulostivou práci. Tento úkol byl vlastně tak delikátní, že Slivnicové už dva týdny nedělali nic, dokud se nenajde ten pravý člověk. Slivnicům už se pravděpodobně stýskalo po práci – nebo aspoň po práci méně náhodné než hledání lingvisty. Jejich poslední úkol si vyžádal zapojení celé rodiny a každého uspokojil. Jeden francouzský novinář, který v Jugoslávii nebyl akreditován, chtěl zažít na vlastní kůži život v typické slovenjgradecké rodině, aby se seznámil s mírou fašismu a italsko-německých sympatií u průměrného Slovince či Chorvata. Ustašovci neměli o tento druh publicity zájem, protože měli pocit, že Francouzi už tak dost rýpají kvůli zavraždění ministra Barthoua. Proto ustašovci vybrali francouzskému novináři Slivnice jako typickou rodinu.

Ale tento monsieur Pecile nepovažoval Slivnice za typickou rodinu, nebo si aspoň přál žít v rodině, která nemá nemá dvojčata a naopak má žijící rodiče. Snad měl také pochybnost, jako Vratno, o možnosti přirozených biologických zploditelů; nebo si třeba dovolil něco na Dabrinku, a jelikož Baba a Julka to

nabízely zcela volně, rodinné city Slivniců tím byly dotčeny. V každém případě škodolibá dvojčata Gavro a Lutvo vyličila kresbami na zaprášenou kapotu Francouzova auta, jak se monsieur Pecile efektně zřítíl jako kámen do řeky Mislinja.

Tak to byla práce, která je všechny zaměstnala – skutečný rodinný projekt. Ale tohle pátrání po lingvistovi bylo něco jiného.

Todor se přiznal, že to je tak nudné, že mu málem zhořknul humor.

Ó ano, úkol, který měli ustašovští teroristé pro Vratna, byl skutečně delikátnější, než pouhé odstranění nějakého neakreditovaného Francouze. Novým objektem byl Němec Gottlob Wut, stejně oprávněný být v Jugoslávii jako zbytek jeho hordy, a úkolem Vratna, aspoň prozatím, nebylo zbavit se ho. Gottlob Wut byl velitelem průzkumné skupiny motocyklové jednotky Balkan 4 a ustašovci nechťeli mít s Němci žádné trable. Hlavně chtěli, aby se můj otec s Gottlobem Wutem spřátelil.

Slivnicové měli otce připravit na tento obtížný úkol; pokud se vědělo, Gottlob Wut nikdy žádného přítele neměl.

Nebohý Wut byl válkou vykořeněn, což se nedalo tvrdit o všech Němcích. Gottlob zanechal umění kvůli vojenské službě a ustašovce zajímalo, co by mohl Gottlob Wut v momentálním nostalgickém rozpoložení prozradit o své záhadné minulosti přáteli.

Není jasné, co měli ustašovci proti Gottlobovi, ale mám podezření, že to byla otázka uražené hrdosti. Před válkou byl Gottlob Wut závodním mechanikem motocyklové továrny NSU v Neckarsulmu. Motocyklový svět vřdycky tvrdil, že Wut má zázračné ruce. Ustašovci si navíc mysleli, že má také násilné ruce, dokonce do jisté míry zločinné ruce – protože v roce 1930 nový model závodního stroje NSU, řízený Břitem Freddym Harrellem, překvapivě vyhrál Velkou cenu Itálie a ustašovci tvrdili, že Gottlobův podíl na vítězství byl něco víc než pouhá genialita při seřizování ventilů. Italský protějšek ustašovců předložil jisté důkazy, že se Gottlob Wut efektivně zabýval nejen vlášníčkovými pružinami ventilů. Údajně se Gottlob Wut zabýval i hlavou italského favorita Guida Maggiacoma, jehož tělo bylo po závodě nalezeno v dílně na trati Velké ceny – tiše ležící vedle jeho vysoce vychvalované motorky Velocette, která do závodu nenastoupila. Jak tvrdila policie, spánek Guida Maggiacoma byl proražen závodním karburátorem Amal, který byl nalezen na místě činu. O Gottlobu Wutovi se tehdy říkalo, že nikdy nikam nejde bez závodního karburátoru Am tl. Nový závodní stroj NSU dosahoval vyšší rychlosti tím, že tyto karburátory byly nakláněny pod nepatrným úhlem.

Naneštěstí italský protějšek ustašovců podporoval řadu syndikátů, které vsadily peníze na Guida Maggiacoma a jeho velmi vychvalovanou Velocettu. Když byly zveřejněny výsledky sázek, ukázalo se, že NSU tým Brita Freddyho Harrella a Němce Klause Worfera udělal terno. Ale podle záznamů podal všechny sázky záhadný mechanik Gottlob Wut. Byl to Wut, kdo si odnesl kořist.

Ale to bylo v roce 1930, a kdyby ustašovci odhalili tento zločin Wutovým nacistickým šéfům, Němcům by to určitě bylo jedno. Gottlob Wut byl vysoce ceněným velitelem průzkumné skupiny motocyklové jednotky Balkan 4.

Nezdálo se však, že je tato jednotka momentálně velmi ceněna. Němci shledali, že v jugoslávském tažení je jejich motocyklový průzkum poněkud překonaný. V srbských horách byli průzkumníci snadným terčem odstřelovačů; při způsobu ukrývání a boje četníků byly motocykly snadno zpozorovány. Ale držet skupinu Gottloba Wuta ve Slovenj Gradci také nebylo moc užitečné. Ve Slovinsku ani Chorvatsku se nevedla opravdová válka – byla to jen snadná okupace; pro policejní práci byly k dispozici lepší metody než motocykly.

Gottlobovi harcovníci vypadali v poklidném městě trochu hloupě.

Ovšem ustašovci měli s Gottlobem jiné záměry, než jen vyrovnat starý finanční dluh. Napadlo je, že by bylo hezké čapnout starého mystika při novém zločinu, a to takovém, který by se dal prezentovat jako protiněmecký. Už věděli o malém skandálu. Neměl-li Gottlob Wut přítele, měl ženu – srbskou ženu, která byla v Slovenj Gradci něco jako politický psanec. Mohlo to demonstrovat, že Gottlob Wut bere svou německou krev poněkud na lehkou váhu. V podstatě se zdálo, že totálně kašle na celou válku.

To všechno byl počátek kampaně „jak se dostat Wutovi na kobyliku“ a můj otec k tomu studoval motocyklová memorabilia na kuchyňském stole u Slivniců. Vratno se učil jména závodníků a datумы závodů; Vratno se učil vrtání a zdvihy a důležité kompresní poměry; Vratno už rozlišoval SV motory s postranními ventily od přeplňovaných dvouválců DOHC, tedy s dvojitou vačkovou hřídelí v hlavě o objemech 350 a 500 kubíků. Můj otec ještě nikdy nesesedl na motorce, a tak Slivnicové pomáhali, jak mohli.

Silný Todor šel na všechny čtyři a otec na něj nasedl. Todor roztáhl lokty jako řídítka; demonstroval zatačení. Bijelo dirigoval jízdu po silnici.

„Odbočit ostře vpravo,“ řekl Bijelo.

„Nakloň se od páteře,“ radil Todor. „Nehýbej těmi lokty, na motorce se řídítky netočí, ty jsou jen na držení. Mašinu musíš naklonit boky a hlavou. Teď mě nakloň trochu napravo.“

„Odbočit ostře vlevo,“ řekl Bijelo a sledoval, jak se můj otec opatrně naklání na širokých zádech a kolena mu ujíždějí.

„Tak tuhle bys neprojel,“ oznámil mu Todor. „Ta by tě rozházela, Vratno, můj chlapče. teď at' cítím ty kolena, pořádně mě zmáčkni.“

A Baba se hihňala. „Já na mašině ráda. Pust mě.“

„Todor předvádí motorku moc dobře,“ pochválil ho nejstarší Bijelo; na mašiny měl opravdu oko. Kdysi za hranicí v Tarvisu ukradl nějakému Italovi Nortona – ale ještě než měl odpovědnost jako hlava rodiny – a jel s tím supícím strojem přes hory zpátky do Jugoslávie. Hranici překročil tam, kde nebyla žádná

celnice, protože přejížděl hranici tam, kde nebyla silnice. Ale měl takovou radost, že je s ní zpátky doma a konečně jede po opravdové silnici, že zajel do řeky Sávy na okraji Bledu a vylezl mokrý, ale hrozně šťastný, protože věděl, že když bude mít šanci, udělá to znovu a tentokrát pojedou až do Slovenj Gradce. Tak to řekl.

Mému otci ale byl dobrým učitelem. Pod Bijelovým kritickým okem jezdil otec každý večer na Todoru Slivnicovi několik hodin – Baba přitom nabízela svá vlastní široká záda, kdyby to Todor vzdal, a Julka tvrdila, že by dokázala stisknout benzinovou nádrž nebo bratrova žebra těsněji, než to dokáže Vratno.

Můj otec, jezdící dlouhé noční hodiny kuchyní, viděl svou plachou Dabrinku snad jednou či dvakrát. Nalévala víno, podávala kávu, sestry ji občas štípaly a nikdy se její oči s otcovými nesetkaly. Jednou, při ostré zatáčce vlevo, se Vratno na Dabrinku usmál; byl by čekal věčnost, jen aby zachytil její pohled. Ale Todor otočil hlavu, která obvykle předstírala, že je reflektor a nezbytné ciferníky. V ostré levotočivé zatáčce Todor mého otce shodil.

Řekl: „Musel ses moc naklonit, Vratno,“ a pak se sám naklonil

tam, kde otec seděl. „Myslím, že bys měl koukat po velkých ženských. Když to chceš, nemusíš ani vylézt z domu a taky se kvůli tomu nemusíš zabít.“ A Todor udělal nůžky z ukazováčku a prostředníku, byly tlusté jak zahradní nůžky, a šmikl svými prstovými nůžkami těsně nad otcovým klínem.

Teď když byl lov na lingvistu za nimi, humor Todora Slivnici se zase zlepšoval, to bylo hned vidět.

Desátá hlídka v zoo: úterý 6 června 1967, čas 3.45

Při pohledu na ty slony se mi začalo chtít spát, ale jestli oni dokážou nespát sedmdesát i více let, já můžu ještě pár hodin vydržet. To jen proto, že je tu takový klid; chvíli jsem se nudil.

Když jsem se vrátil z pavilonu tlustokožců, bylo takové ticho, že jsem šel podél svého živého plotu a došel jsem až k ohradě antilopy losí. Uvědomil jsem si, že jsem bezdůvodně odkládal tuto návštěvu.

Přelézt ohradu bylo snadné, ale jakmile jsem vkročil dovnitř, uviděl jsem, že býk je ve svém přístřešku. Zadní paznehty byly vystrčeny ze dveří boudy přes rampu; hedvábně bílé chlupy ležely přes kotníky. Vypadal jako někdo, kdo byl sražen palicí, když vycházel z domu – přepaden ve dveřích. Ale když jsem se nesměle vynořil za ním, zvedl hlavu a vystrčil obličej ze dveří do měsíčního světla; dotkl jsem se jeho vlhkého černého nosu a on tak nějak zabučel. Byl jsem trochu zklamán, že je tak poddajný; čekal jsem, že se postaví na odpor – že mě přitlačí ke stěně přístřešku, bude mě ohrožovat rohy i paznehty, dokud mu nedokážu, že jsem tvor, jemuž může důvěřovat. Ale on nepotřeboval

žádný důkaz. Zase se položil, natáhl se, znovu se nadzvedl a vytáhl zpod těla svůj velký bok a opravdu si klekl! Jeho velké koule narazily do prken rampy. Unaveně se postavil, jako by říkal: tak jo, já ti ukážu, kde je koupelna. Pravděpodobně ji sám nedokáže najít.

Pozval mě do své chatrče. Tedy zacouval úplně mimo rampu a pokyvující hlavou mi ukazoval vnitřek svého pokoje: tady spím, když je zima – když je tepleji, jak jsi viděl, nechám kus venku ze dveří. A tady u toho okna bez skla mívám „snídaňooběd“. A tady si sedám ke čtení.

Procházel se po přístřešku (myslím, že očekával, že mu dám něco k jídlu), a když jsem mu ukázal, že s sebou nic nemám, tak poněkud pohoršeně vyšel ze svého příbytku. Měsíční světlo se odráželo od rampy; jeho varlata se kývala a zasahoval je stroboskopický efekt odrážejícího se měsíce.

Mělo by se říct něco určitějšího o jejich velikosti. Ne jako míče na basket – to je samozřejmě přehnané. Ale jsou větší než míče na softball a – opravdu! – větší než varlata slonů, které jsem viděl stát v pozoru před malou chvílí. Jsou velká asi jako míče na volejbal, jenže příliš těžká, aby byla perfektně kulatá. Vypadají jako volejbalové míče, na které si někdo sedl, nebo z nich vypustil trochu vzduchu – s malými proláklami, kde míč splaskl z nedostatku vzduchu. To je asi nejbliž, jak je můžu popsat, kromě toho, že jsou pověšena v dlouhých, volných kožených vacích a taky jsou trochu pokrytá kůrou, což je určitě zaviněno hnojem v nouzovém obydlí nebohého samce.

Představte si: tento antilopí býk se narodil v Hietzingské zoo! Má vymytý mozek! Myslí si, že koule má jen na to, aby je tahal. Nikdy mu nic neřekli; pravděpodobně by ani nevěděl, co dělat s dámou.

A přitom mě to napadlo: proč tu není nějaká antilopa, horská koza nebo zkušený pakůň, který by tomu chudákovi ukázal, k čemu jsou ty jeho volejbalové míče?

Jsem o tom přesvědčen: tu velikost způsobila abstinenci!

Proto jsem prohlédl okolní ohrady a hledal dámu, která by mohla osvětit naivního a apatického antilopího samce. Bylo to těžké. Paní buvolcová byla příliš malá a plachá – ta by ho naučila jen frustraci. Měl jsem pocit, že pakůň běloocasý byl příliš chlupatý; voduška paní Grayové vyhlížela absurdně panensky; menší kudu měla málo co nabídnout; další druh buvolce měl příliš úzká záda a jediná samice měla bradku. V celé Hietzingské zoo nebylo pro našeho býka nic tak perfektního jako mírumilovná stará madam kráva.

Takže jsem se rozhodl. Než abych ho zkazil chlípnou lamou, až přijde ten den, budu doufat v nejlepší: že náš *Taurotragus oryx* navždy uprchne na pastviny ve Wachau podél Dunaje, kde bude plnit majestátní krávy a panovat nad stády, v nichž bude budit posvátnou úctu.

A takto povzbuzen jsem se protáhl kolem pavilonu malých savců. O. Schrutt byl někde v zadních uličkách bludiště malých savců – slyšel jsem, jak pořád vrže dveřmi a šoupá posunovacím sklem.

Ale spolu se zvukovými projevy O. Schruttovy nemotornosti jsem ze svého místa přímo před otevřenými dveřmi slyšel i něco nového: O. Schrutt probudil své svěřence; ozývalo se šourání, škrábání, drápy klepající do skla. A zrovna když jsem si začal říkat, že toto probuzení je jakási předehra, že se O. Schrutt náhle zjeví v uličce a vyrazí k otevřeným dveřím, právě když jsem už zahrnul kousek po cestě a ustupoval ke svému živému plotu, zaslechl jsem z nějaké ztracené uličky pavilonu malých savců nářek. Výkřik useknutý v plné síle, jako kdyby O. Schrutt prudce otevřel dveře do zlého snu některého nebohého tvora a znovu je zabouchl stejně rychle, jak je otevřel, snad ze strachu, že se zaplete do toho strašného snu.

Ale nářek byl nakažlivý. Pavilon malých savců kňoural a sténal. Ach jo, nářek se ozval v plné síle a hned byl useknut, ale jen ztlumen, úplně nezanikl. Jako kdyby tě někde měl vláček jezdící po zoo a jedoucí rychle, a výkřiky zvířat tě šlehal jako bič kočího projíždějící bryčky; a výkřiky na okamžik visely ve vzduchu jako štipnutí biče, které dál cítíš na krku, i když kočí, co šlehl, je daleko.

Prodral jsem se nejbližší mezerou mezi keři dole u kořenu a proplazil se pod a za hradbu keřů. Zadržoval jsem dech.

Až když jsem vydechl a uslyšel tisíce výdechů kolem sebe, uvědomil jsem si, že i zbytek zoo je vzhůru.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

V neděli 26. října 1941 Slivnicové usoudili, že je Vratno Javotnik připraven setkat se s Gottlobem Wutem, jehož nedělní návyky byly pro schůzku příhodné.

Průzkumná skupina měla neděle volné. Žádná stráž nestála u ubikace jednotky Balkan 4 a žádný strážný nebyl ani u garáže motocyklové jednotky, o jeden blok dál na Smartinově ulici, souběžné s nábřežím Mislinje.

Neděle byla Wutovým dnem pohodové snídaně u jeho srbské milenky, kterou veřejně nastěhoval do bytu ve Smartinově ulici, na půl cesty mezi kasárnami a garáží. Každé nedělní ráno Wut rychle vyšel z ubikace, přešel ulici jen v koupacím plášti a nezašněrovaných polobotkách a uniformu si nesl pod paží; byl to jediný den v týdnu, kdy nenosil motocyklistickou helmu. Wut měl vlastní klíč k bytu své srbské milenky. Celá Smartinova ulice sledovala, jak si Wut sám odemyká.

Občas měl jeden z členů průzkumné jednotky v neděli pohotovost jako kurýr. V takovém případě byl jeden motocykl NSU 600 s postranním vozíkem zaparkován před kasárnami. Jinak byly všechny motorky zamčeny v garážích o kousek dál v ulici.

Wut měl také klíč ke garáži. Pozdě odpoledne od milenky odcházel a šel ke svým motocyklům. Opět si sám odemkl, už upraven a v uniformě a tentokrát měl pod paží koupací pláště. Potom se až do setmění hrabal v motorkách. Nastartoval je, seřídil, něco utáhl, poskakoval na nich a na několika řídítkách nechal přivázané lístky s popisem nedostatků, které odhalil, a následky, pokud nedostatky nebudou odstraněny. Někdy také s návrhem trestů pro některé nedbalé řidiče.

Když se zabýval motocykly, nechával dveře garáže otevřené, aby se větraly zplodiny – a aby mohlo dovnitř jeho publikum, většinou děti, které stály ve vratech a napodobovaly zvuky řvoucích motorů. Wut je nechával sednout na motorky se sajdkárami, ale nikdy na ty, které by se mohly zvrhnout a padnout na dítě. Gottlob nosil od své Srbky koláče, a než zavřel garáž, dal si s dětmi svačinu. Ale děti, které něco ukradly – byt i něco malého jako odznak – už nikdy zpátky nesměly. Wut vždycky věděl, kdo co ukradl.

Gottlob Wut byl šlachovitý muž, žádné boky a žádný zadek, nahrbený, a jeho nervózní pohyby byly ztuhlé; chodil trhaně, jako kdyby mu ohýbání kloubů působilo bolesti. Pravděpodobně ho to skutečně bolelo. Během let si Gottlob Wut zlámal všechny prsty na rukách a polovinu prstů na nohách, obě zápěstí a oba kotníky, jednu nohu a na druhé straně loket, všechna žebra kromě posledního nahoře na levé straně, jednu čelist, dvakrát nos a třikrát svou vpadlou lícní kost – ale nikdy pravou. Wut nikdy nejel závod, ale testoval všechny závodní stroje, dokud nevychytil všechny nedostatky. NSU odhalovala nedostatky prostřednictvím Gottloba Wuta. Chudák Wut, přišpendlený pod nějakým zkušebním modelem, ruku proraženou páčkou přední brzdy, po hrudi mu teče benzin, starou ruční rychlostní páku modelu Tourensport vraženou do stehna – zatímco z něj pomocníci tahají to monstrum. A Wut si přitom říká: j a, řekl bych, že nemá žádné zadní pérování a vpředu budeme muset nechat kyvnou vidlici, máme-li mít vůbec nějaké pérování. Protože v té zatáčce, kterou jsem neprojel, jsem rozhodně neměl žádné pérování.“

Ale teď má Wut nudnou práci, píše lístky: Bronsky, vždycky máte měkké pneumatiky; Gortzi, toaletní papír vám neucpe šterbinu, ztratil jste těsnění z převodovky a už nikdy tam necpěte takové svinstvo jako hajzl-papír; Wallnere, příliš to pokládáte v zatáčkách, máte odřené výfuky a ohnutý stojánek – taková divočina vám jen vynese přívěsný vozík, aby vás zpomalil, blázne; Vatchi, chybí vám Železný kříž na zadním blatníku a nepovídejte mi, že vám ho vzaly moje děti, protože já je sleduju a vím, jestli si ho vzala nějaká holka, nebo jestli jste ho poslal domů a napsal, že to je medaile, kterou jste nikdy nedostal – v kříži jsou dírky na šroubky, nikoho tím neoblbnete. Takže ho koukejte přidělat zpátky na blatník. Metzi, máte špinavé svíčky a já nikomu nebudu oškrabovat karbon, to je nekvalifikovaná práce, jakou můžete dělat vy – v pondělí místo oběda.

Ano, Gottlob Wut měl nudnou práci – přežil dobrodružství, jen aby umřel nudou. Byl by rád řekl svému nejlepšímu řidiči Wallnerovi, že si může orvat výfuky na prach, že může mašinu pokládat v zatáčkách a rozemlít výfuky, až z

nich nic nezbude – jen dávejte pozor na stojánek, ten vás může vyhodit, a proto se nedává na motocykl, na němž závodíte, a často ani výfuky. Ale Gottlob v neděli psal lístky, a lístky psát musel, aby Průzkumnou skupinu Balkan 4 udržel pohromadě, byť se zastaralým vybavením. Ve Slovenj Gradci nebylo možné měnit díly a jezdce tak snadno jako ve staré fabrice v Neckarsulmu.

Neděle 26. října 1941 byla podle Slivniců rozhodně ten pravý den, kdy mohl můj otec vnést trochu vzrušení do nudného života Gottloba Wuta.

Byl to také pátý a poslední den kopání hrobů pro unavené vdovy z Kragujevace s rukama odřenými od lopat.

A pravděpodobně, jako mnoho dalších dnů, to byl také den záludného boje Mihailovičových četníků a komunistických partyzánů, kteří v této době pomáhali jednotkám četníků proti Němcům. Komunistické partyzány vedl málo známý syn chorvatského kováře z vesnice Klanjec. Kovářův syn šel s rakousko-uherskou armádou na ruskou frontu, ale přešel k Rusům a bojoval s Rudou armádou i v občanské válce; pak se vrátil domů jako vůdce Komunistické strany Jugoslávie; pak byl v roce 1928 jako komunista zatčen a strávil pět let ve vězení; potom údajně vedl Komunistickou stranu Jugoslávie v období ilegality, ačkoliv ti, kdo v té době měli co do činění s balkánskými ilegálními centry ve Vídni, přísahají, že o tomto kovářově synovi nikdy neslyšeli. Někteří členové balkánského podzemí tvrdí, že kovářův syn byl ve skutečnosti členem ruské tajné služby a že byl v Rusku, dokud se nerozběhla opožděná německá invaze. Ať už je jeho skutečná minulost jakákoliv, kovářův syn byl tím záhadným velitelem komunistických partyzánů, kteří bojovali s četníky proti Němcům – když zrovna nebojovali proti četníkům. Byl to komunista; měl širokou a hezkou slovanskou hlavu; bojoval s Mihailovičem, než se obrátil proti Mihailoviči; byl skutečně záhadný.

V době, kdy se můj otec vydal na cestu, aby se setkal s Gottlobem Wutem, velmi málo lidí kdy slyšelo o Josipu Brozi-Titovi, kovářovu synovi.

Určitě o něm neslyšel můj otec, ale jak jsem řekl, Vratno nevěnoval velkou pozornost politice. Soustředil pozornost na trvalejší detaily: různé způsoby použití karburátorů Amal, výhody DOHC, výslovnost přehlasovaných samohlásek a slovesných koncovek. Pravda je, že v neděli 26. října 1941 už otec uměl své úvodní věty nazpaměť.

Vratno si svou němčinu tiše přeríkával pro sebe; dokonce si říkal i vymyšlené Wutovy repliky. Potom vešel otevřenými vraty do garáže motocyklové jednotky. Indigově modrou závodní helmu s červeným štítkem měl posunutou trochu dozadu, volný podbradní řemínek se vesele pohupoval a nad ušním otvorem helmy měl pár zkřížených kostkovaných startovacích praporků, nad nimiž byl nápis: KARBURÁTORY AMAL KONCI JAKO PRVNÍ – A POSLEDNÍ!

„Herr Kommandant Wut,“ oslovil Gottloba. „Ale ano, ještě bych vás poznal. Jste ovšem starší, mně bylo jen jedenáct, takže jsem také starší. Ten úžasný

Wut!“ jásal Vratno. „Škoda že se můj nebohý strýc nedožil setkání s vámi.“

„Cože?“ ozval se Wut a odhrnul náradí a děti. „Kdo?“ zeptal

se a v oteklé staré ruce pevně držel nástrčkový klíč – byly to nejspínavější ruce s nejpořezanějšími klouby, jaké kdy můj otec viděl. „Jsem Javotník,“ představil se otec. „Vratno Javotník.“

„Ty mluvíš německy,“ řekl Wut. „A co děláš v kůži?“

„Wute, přišel jsem se dát k vašemu týmu,“ řekl Vratno. „K mému co?“ zeptal se Wut.

„Přišel jsem se učit od začátku, Wute – teď, když jsem našel mistra.“

„Já nemám žádné týmy. A neznám žádné Javotníky.“

„Pamatujete se na Velkou cenu Itálie v roce 1930?“ zeptal se

Vratno. „Ach, Wute, to jste opravdu udělal terno.“

Gottlob Wut si rozepnul pouzdro s pistolí.

Vratno rychle řekl: „Vzal mě tam můj nebohý strýček, Wute.

Bylo mi teprve jedenáct. Strýc říkal, že jste byl ten nejlepší.“

„Na co?“ zeptal se Wut, pouzdro měl stále otevřené. „Samozřejmě na motorky, Wute. Naštelovat je a jezdit s nimi, testovat je a trénovat jezdce. Génus, říkal strejda. Ovšem vlezla do toho politika, jinak by se můj strýc dal k vašemu týmu.“

„Ale já nemám žádný tým!“ namítl Wut.

„Podívejte, já mám opravdický problém,“ řekl můj otec.

„To je mi moc líto,“ zalitoval upřímně Wut.

„Připravoval jsem se, že budu jezdit,“ řekl Vratno, „když se můj strýc zabil – vjel se svým Nortonem do Sávy u Bledu. To mě zničilo, Wute. Od té doby jsem si na motorku nesedl.“

„Já nevím, co chceš,“ řekl Gottlob.

„Vy mě můžete učit, Wute. Musím se naučit všechno od začátku – jak se jezdit. Byl jsem dobrý, Wute, ale ztratil jsem nervy, když se můj ubohý strýc utopil v Sávě. Strýc říkal, že vy jste úplně nejlepší.“

„Jak mě tvůj strýc znal?“ zeptal se Wut.

„Všichni vás znali, Wute! Velká cena Itálie 1930. To bylo ale terno!“

„To jsi už říkal,“ připomněl Wut.

„Mě učil strýc, Wute. Strýc mi říkal, že všechny pohyby znám. Ale ztratil jsem nervy, chápete. Chtělo by to mistra, aby mě to zase naučil.“

Jed' je válka, ty blázne,“ namítl Wut. „Co jsi vlastně zač?“

„Řekl bych, že Chorvat – jestli na tom záleží. Ale motocykly jsou mezinárodní!“

„Ale teď je válka,“ zdůraznil Wut. „Jsem velitel průzkumné skupiny Motocyklové jednotky Balkan 4.“

„To je ten tým, který chce!“ zvolal můj otec.

„To není žádný tým! Je válka!“

„Vy jste opravdu ve válce, Wute?“ zeptal se Vratno. „Co udělá válka značce NSU?“

„Vrátí nás zpátky o deset let,“ řekl Wut. „Nebudou se dělat žádné závodní stroje, nic se nebude vylepšovat. Třeba ani nebude továrna, kam se vrátit, a všichni moji jezdci by mohli přijít o nohy. Všechno se vrátí pokryté kamuflážním nátěrem.“

„Ó, určitě máte pravdu, že politika se nemá plést do motocyklů,“ řekl otec. „Wute, je nějaký způsob, jak můžu překonat svůj strach?“

„Bože můj!“ zvolal Wut. „Nemůžeš mít nic společného s německou vojenskou jednotkou.“

„Vy mi můžete pomoci, Wute, já vím, že můžete. Mohl byste ze mě zas udělat jezdce.“

„Proč mluvíš německy?“ zeptal se Wut.

„Vy mluvíte srbochorvatsky?“ opáčil otec.

„Ovšemže ne!“

„Pak musím mluvit německy, nemyslíte? Jezdil jsem po celé Evropě, víte – většinou amatérské podniky, samozřejmě. Ale byl jsem náhradník na závody Velké ceny v roce 1939. Škoda, že NSU nevyhrála v roce 1939 – váš závodní model pro ten rok byl trochu těžký, vidíte? Ale aspoň jsem se při cestování naučil nějaké ty jazyky.“

„Než jsi ztratil nervy?“ zeptal se Wut, který byl ztracen. „Ano, než se chudák strýček utopil s Nortonom.“

„A při Velké ceně Itálie v roce 1930 ti bylo teprve jedenáct?“

„Jedenáct, Wute. Pouhý dětský obdivovatel.“

„A ty sis zjistil, že jsem tady?“

„Zjistil, Wute.“

„Jak jsi to mohl zjistit?“ zeptal se Gottlob.

„Svět vás zná, Wute – motocyklový svět.“

„Ano, to jsi řekl už předtím,“ souhlasil Wut.

„Jak byste překonal takový strach?“ zeptal se otec.

„Ty jsi blázen,“ řekl Wut. „A ještě vystrašíš děti.“

„Prosím, Wute,“ naléhal Vratno. „Měl jsem všechny správné impulzy a teď jsem úplně tuhý.“

„Ty ses musel zbláznit,“ odmítl Wut a můj otec hodil okem po garáži.

„Spousta sajdkár,“ řekl „ale to nejsou opravdické motocykly. A boční ventily, spousta točivého momentu s nízkou rychlostí, což je asi v pořádku pro válku, ale nedají se s nimi vyhrávat závody, že ne?“

„Tak moment,“ řekl Wut. „Mám tady dvě šestistovky OHV. Ty jezdí docela slušně.“

„Ovšem žádné slušné pérování,“ namítl Vratno. „Těžiště bylo příliš vysoko a to ztěžovalo ovládání, pokud si pamatuju na 1938.“

„Pozoruhodně si pamatuješ. A kolik ti tehdy bylo, chlapče?“ zeptal se Wut.

„Jen dva modely z třicátého osmého, SV motory a sajdkárové tanky,“ počítal opovržlivě můj otec. Pak řekl: „Je mi líto, Wute, zmýlil jsem se. Tady pro mne nic nemáte.“ A šel ke dveřím. „Až skončí válka,“ dodal, „NSU už bude zase vyrábět jenom mopedy.“

„A ani mě nepošlou tam, kde se opravdu jezdí!“ postěžoval si Wut.

Můj otec vyšel na Smartinovu ulici, zatímco Gottlob Wut pajdal za ním s nástrčkovým klíčem zastrčeným v botě.

„Možná si řekli, že jste na frontu moc starý,“ řekl Vratno. „Možná dospěli k názoru, Wute, že už máte všechno za sebou.“

Ztratil jste šmrnc, chápete?“

„Neviděl jsi tamhle tu závodní mašinu,“ řekl nesměle Wut. „Mám ji schovanou pod plachtou.“

„Jakou mašinu?“ zeptal se Vratno.

„Závodní z Velké ceny 1939,“ odpověděl Wut a stál s oběma nohama příliš u sebe, takže nedržel dobře rovnováhu, a za zády svíral a rozevíral ruce.

„Tu, co byla tak těžká?“ zeptal se Vratno.

„Můžu ji odlehčit,“ řekl Wut. „Samozřejmě jsem na ni musel něco přidělat, aby si mysleli, že to je jen normální tahoun jako ostatní. Ale tu a tam to odmontuju a projedu ji. Chápeš – stojánek, skříňku na nářadí, nosič, držák rádia a tu sedlovou brašnu; musel jsem ji trochu vyplnit, aby měla válečný vzhled, ale pořád je to závodní stroj z Velké ceny, půllitr.“

Můj otec se podezíravě vrátil ke dveřím. „To je ten dvouválec, že jo? Přepřínovanéj DOHC? S dvojitým kolíbkovým rámem a zadním tlumičem s plunžrovým pístem?“

„Chceš ho vidět, co?“ řekl Wut a zrudl.

Ale pod plachtou byl závodní motocykl zamaskovaný jako válečný stroj,

maskovací nástřik trochu tmavší kvůli spodním vrstvám černého emailu.

„Kolik umí udělat?“ zeptal se Vratno.

„Když ji svlíknu, udělá sto pade,“ řekl Wut. „Hmotnost má pořád ještě vysokou, skoro 220 kilo, ale hodně z toho je palivo. To spálí; když je prázdná, má pod sto osmdesát.“

„Jak se drží na silnici?“ řekl Vratno a silně tlačil na přední kolo, jako by věděl všechno o tlumičích.

„No, pořád ještě trochu tvrdá,“ přiznal Wut. „Možná hůř ovladatelná, ale síla tě nikdy nezklame.“

„To si umím představit,“ poznamenal Vratno a Gottlob Wut se podíval na startovací praporky zkřížené nad otcovým ušním otvorem. Pak poslal jedno dítě do kasáren pro svou helmu.

„Říkal jsi, Javotnik?“ zeptal se.

„Vratno. Vratno Javotnik.“

A Gottlob řekl: „Hele, Vratno, k tomu tvému strachu...“

„Překonat ho je problém, Wute.“

„Já si myslím, Vratno,“ řekl Gottlob, „že dobří jezdci musí své obavy přesunout.“

„Na co, Wute?“

„Předstírat, že to je jiný strach, hochu. Předstírat, že to je jako ten strach, když se poprvé učíš jezdit.“

„Předstírat?“ podivil se Vratno.

„Jestli to není moc těžké,“ řekl Wut, „měl by ses pokusit předstírat, že jsi ještě nikdy na motorce nejel.“

„To by nemělo být tak těžké,“ řekl Vratno a pozoroval, jak Gottlob dělá dřepy, aby rozhýbal staré ztuhlé klouby, než vsedne na monstrózní závoďák z Velké ceny 1939.

Když člověk není opatrný s předstihem, startovací páka může kopnout zpátky tak, že přejede od kotníku až ke kolenu a řev projede stehenní kostí až do plic.

Tak to aspoň tvrdil Gottlob Wut, motocyklový mistr a tajný držitel závodního stroje z Velké ceny 1939, kterého politika zajímala tak málo jako mého otce a který také ještě nikdy neslyšel o Josipu Brozi-Titovi.

Jedenáctá hlídka v zoo:

úterý 6. června 1967, čas 4.15

Neumím si představit, co by jim O. Schrutt mohl dělat. Pořád je slyším, celá

zoo poslouchá. Tu a tam se náhle otevrou dveře nějaké strašné zvířecí hudbě a stejně náhle se zavrou – utlumí křik.

Můžu jen hádat: O. Schrutt je bije, jedno po druhém.

Jsou to zcela jasné muka. Kdykoliv se křik ozve plnou silou, zazní i odpověď celé zoo. Opice spílá, velká kočka kašle, různé vodní ptáci cvičí starty a přistání; medvědi přecházejí; velký šedý klokan praktikuje divoký stínový box; v pavilonu plazů se velcí hadi sotva znatelně svíjejí a rozvíjejí. Zdá se, že každý hněvivě truchlí za tvory pod infračerveným světlem.

Můžu jen hádat: O. Schrutt se s nimi páří, s jedním za druhým.

Hned za mým živým plotem je stádo rozmanitých stepních zvířat; tulí se jedno k druhému a kují pikle. Můžu jen hádat, co si říkají, když si jemně okusují uši svými zvláštními býložravými zuby: Schrutt zase řádí. Slyšeli jste toho posledního? Brannickova krysa obrovská. To její příšerné štěkání poznám kdekoliv.

O, zoo je plné klevet.

Před chvílí jsem se vyplížil ze svých keřů dolů k prázdné Biergarten, abych si promluvil s medvědy. Všichni byli velice rozrušení. Nejdivočejší a nejznámější medvěd himálajský si sedal a s řevem se zvedal a vrhal se na mříže, když jsem se plížil kolem jeho klece. Viděl jsem jeho chlupaté končetiny, jak po mně stále sahají, když jsem byl ještě půl bloku vzdálený. Proslulý medvěd himálajský musel přemýšlet o svém únosci Hinley Gouchovi – a vykládal si anonymní ďábelské činy O. Schrutta jako nic jiného než další únos, jako to dělal ten podvodník Hinley Gouch.

Pokoušel jsem se všechny uklidnit, ale medvěd himálajský se nechtěl nechat přesvědčit. Šeptal jsem ledním medvědům, že by si neměli vylévat zlost jeden na druhém, a oni pak jen plavali, i když trochu nervózně; prosil jsem grizzlyho, at se posadí a zamyslí se, což po netečném útoku na mne s nechutí udělal; můj něžný pár vzácných medvědů brýlatých byl tak vyveden z míry, že oba stáli a objímali se.

Ach, můžu jen hádat: O. Schrutte – šílený fetišisto! – jakému zlu tam holduješ, že děsí celou zoo?

Ale to mi nikdo nemůže říct. Jsem na nějakém strašidelném tržišti na místě pletichářštějším než Istanbul; zvířata v klecích a za ploty si povídají jazykem divočejším a cizejším než turečtina.

Na slovansky vyhlížejícího velkého hnědého medvěda jsem dokonce zkoušel trochu srbochorvatštinu. Ale nikdo mi nic nemůže říct.

Můžu jen hádat, co znamenal poslední skřek: O. Schrutt škrtí rituálně pomalu nosála koati. Skřeky se zastřeně prodírají levandulovým bludištěm; nyní jsou useknuty jako ty ostatní. Teď se zasunuje sklo. A zoo mi dává vysvětlení v turečtině.

(POKRAČOVÁNÍ)
VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE
SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Rituál Vratnovy výuky jízdy na závodní motorce z Velké ceny 1939 se omezoval na neděle. Můj otec čekal na Gottloba Wuta ve Smartinově ulici na chodníku přede dveřmi jeho srbské ženy. Wut byl přesný, opláštěný, ohelmený, obutý, leč nezašněrovaný – uniformu v podpaží. Můj otec, v kožené kombiněze Bijela Slivnici, si během čekání na Wuta leštil svou indigově modrou helmu.

Každou neděli ráno vyžadoval Gottlob Wut dvouhodinovou koupel. Na vaně byla polička na jeho koláče a kávu. Můj otec jedl snídani na záchodové míse se sklopeným poklopem. Povídali si okolo a občas skrz procházející hmotu Wutovy srbské milenky, která dolévala kávu a Wutovi vodu do vany a někdy jen dřepěla mezi vanou a mísou a pozorovala, jak se pod vodou mění barvy mnoha jizev Gottloba Wuta.

Živana Slobodová byla tak nenucená milenka, jakou si kdo může vymyslet. Byla středního věku, se silnými čelistmi a širokými boky, měla lesklé černé vlasy a v sobě cikánskou sílu. S Wutem nikdy nepromluvila ani slovo, a když ji můj otec chválil za její služby srbochorvatsky, zvedla trochu hlavu a ukázala jemnou vlnící se cévu na krku a všechny zářivé, silné zuby.

Po koupeli vzala Živana Wuta od otce a vrátila ho za půl hodiny. To byla jejich masážní půlhodinka, kdy silná Živana zabalila pořádně vymáčeného Wuta do ručníků a odvedla ho z koupelny. Vratno pustil nahlas rádio a hlasitě vypouštěl vanu, aby neslyšel, jak jsou klouby Gottloba Wuta nepředstavitelným způsobem uvolňovány na velké, nevětrané hromadě postelového příslušenství v jediném Živanině pokoji, kde se daly zavírat dveře. Vratno viděl ten pahorek jednou – když šel jednou ráno za Wutem do koupelny, dveře byly dokořán. Bylo by to jako spát na balonu, protože Živanina postel, pokud to bylo to, co bylo pod všemi těmi věcmi, byla poházena hedvábím a kožešinami, kožešinovými polštáři a velkými, lesklými šálami; na vrcholu pahorku nejspíše čněla mísa s ovocem.

Bůh žehnej Gottlobu Wutovi za jeho požitkářské neděle. Ten muž věděl, jak ukončit týden.

A věděl všechno o svém závodním speciálu na Velkou cenu 1939. Dokázal ho odstojit za deset minut. Wut však nepřestával litovat, že nemá čas udělat něco s maskovacím nátěrem. Nějaké to zdání bylo nutno ponechat. Wut měl štěstí, že jeho motocyklová jednotka měla maximální pochopení; nikdy nikdo nehlásil přítomnost závodního stroje kontrolorům z německého velení průzkumu. Gottlob se jim revanšoval tím, že je všechny nechal na závodní motorce jezdit, i když ho to hrozně bolelo. Wallner s ní byl příliš agresivní – neměl žádný respekt k jejímu výkonu; Vatch se jí bál a nikdy nezařadil víc než dvojku; Gortz brousil převody; Bronsky plaval v zatáčkách, protože je jezdil o rychlost výš; Metz byl absolutní hňup na brzdy – vracel se s kouřící motorkou. I mimo Slovenj Gradec na úplně otevřené silnici byl Gottlob nervózní, když na jeho

závodáku jel někdo jiný. Ale jisté oběti byly nutné.

S mým otcem byl Wut velice opatrný. Začali na ní jezdit v tandemu – Wut samozřejmě řídil a neustále předával dozadu instrukce pasažérovi. „Tak vidíš?“ řekl Wut a čistě projel zatáčku s kvílivým, bezchybným podrázením ve zlomu zatáčky. Otec měl pevně zavřené oči, vítr mu hvízdal do otvorů pro uši a pohyboval helmou nahoru a dolů. „Můžeš ji projet i o stupeň výš, když má zatáčka zvednutý okraj. Koukej se.“ A nikdy nepřerušil stabilní, zvyšující se tempo, když řádl, a také nikdy neminul rychlost. „Nikdy neminout,“ říkal Wut. „Máš za sebou příliš velkou hmotu, než abys netrefil rychlost a udržel se na silnici.“ A ukázal příklad: zmáčkl spojku a vjel do zatáčky bez záběru. „Cítíš to?“ zeptal se Vratna. „Tuhle zatáčku bys nikdy neprojel bez rychlosti, že ne?“

„Bože můj, ne!“ odpověděl otec, aby co nejrychleji ukázal, že ví naprosto jistě, že by zatáčku neprojeli. A Wut zase pustil spojku; pocítili, jak je příjemný a silný tah rychlosti vede zpět do středu silnice. Kdyby byl člověk hluchý, vůbec by nepoznal, kdy Gottlob Wut řadí; řádl plynuleji, než automatická převodovka. „Cítíš to, Vratno?“ pořád se ptal Wut.

„Podmíněný reflex,“ odpovídal otec. „Vy jste opravdový Pavlov, Wute.“

Ale neuběhlo mnoho dní z listopadu 1941, než začalo sněžit, a tak otec musel ještě chvíli čekat, než se dostal z pozice spolujezdce. Wut nechal Vratna vyzkoušet si pocit z řazení na velkém SV modelu 600 ccm s postranním vozíkem, ale odmítl nechat otce jezdit na samostatné motorce, dokud ze silnic nezmizel led.

Wut sám nebyl tak opatrný. Jednu neděli v únoru 1942 vzal jednu OHV šestistovku z roku 1938 bez sajdkáry a s Vratnem za zády jel do vesnice Bucovska Vas severně od Slovenj Gradce, kde na jednom rameni řeky Mislinja byl údajně nejsilnější led. Třesoucí se otec stál v jedlovém lesíku na břehu a Wut opatrně sjel s motorkou na led. Jed se dívej,“ řekl Wut a začal se pomalu pohybovat napravo a nalevo od otce. Velmi pomalu, stále na jedničku Wut zatočil a jel zpátky, vpravo a vlevo, pak znovu zatočil a vracel se, vlevo a vpravo – tentokrát na dvojku. Když zatáčel na dvojku, zadní kolo mu podjelo a jeden výfuk se dotkl ledu. Srovnal motorku, položil ji na druhý výfuk a zase ji narovnal. A vracel se, vpravo a vlevo – tentokrát na trojku. „A teď se dívej!“ zavolal a přehodil nohu z té strany motocyklu, která padala na led, tentokrát až na náboj zadního kola. Stál oběma nohama na jednom pedálu a podržel plyn, než se mašina zvedla. Znovu nasedl a vracel se, tentokrát zajížděl ještě trochu dál v obou směrech při každém obratu, takže otec musel vyjít z jedlového porostu a stát špičkami až na kraji ledu – jen aby viděl nejkratnější body Wutových fantastických zatáček. Znovu a znovu se stroj pokládal přes výfuk až na osu zadního kola a Wut zvedal ztuhlou nohu, aby stroj narovnal. „Vidíš?“ křičel Wut a zamrzlá řeka pod ním brnkala a zpívala. Dozadu a dopředu, rychleji a rychleji ve stále větším poloměru – nechával motorku skoro naplocho na ledě a zadní osa se pokoušela prokousat až k tekoucí vodě. Jako parádní zakončení Wut jen tak lehce fuknul na zadní brzdu, přehodil nohu a nechal motorku vyklouznout zpod sebe. Nakonec ji jemně položil na led a stál

na nádrži, dokud se nepřestala otáčet.

To jediné, s čím měl Wut problém, bylo postavit těžký model 1938 zase na kola. Když se ho Gottlob pokoušel zvednout, ujížděly mu na ledě nohy. Otec sešel z břehu a spolu ji postavili. Pak otřeli nádrž tam, kde vyšpláchlo trochu benzínu.

„Samozřejmě to musíš dělat s citem,“ upozornil Wut. „Ale takhle se to dělá.“

„Jízda na řece?“ zeptal se otec.

„Ne, ty moudro. Takhle se to dělá, když dostaneš smyk na asfaltu nebo oleji. Nepřidáváš plyn, vytáhneš nohu zpod motorky, a když se nedotkneš brzdy, měla by se zvednout sama.“

Potom cupitali po ledě a vedli starou šestistovku tam, kde byl břeh nejméně strmý. A ze břehu na druhé straně řeky přijela na saních se skřípajícími sanicemi čtveřice povykujících rybářů, kteří chytali pod ledem. Z místa, odkud sledovali Wutovo vystoupení, přiváželi podivný, rukavicemi tlumený potlesk.

Gottlob Wut snad ještě nikdy neměl takové publikum; zdálo se, že je z toho úplně vedle. Sňal si helmu a držel ji pod paží, snad čekal na věnec nebo trofej; nebo na víc než polibek vousatého ledního rybáře. Najednou se styděl, byl celý nesvůj. Ale když dorazily saně s rybáři, můj otec poznal, že Slovinci jsou beznadějně zpití a vůbec nevnímají Wutovu uniformu. Dorazili se saněmi až ke Gottlobově levé botě. Jeden z rybářů použil svou rukavici jako megafon a srbochorvatsky hulákal na Wuta: „Ty musíš být ten největší cvok na světě!“

Pak se všichni rozesmáli a plácali rukavicemi. Wut se usmíval a laskavěma očima prosil svého otce o překlad.

„Říkal, že musíte být nejlepší na světě,“ řekl Vratno Gottlobu Wutovi, ale opilcům na saních řekl vesele srbochorvatsky: „Smějte se dál, hňupové, a ukloňte se, až budete odjíždět. Ten pán je německý Kommandant a ustřelí vám pytlíky, jestli řeknete ještě slovo.“

Po Vratnových slovech se ze saní přiblížili usmívali a podpatky jim klouzaly po ledu, jak couvali. Ten největší pořez padl na kolena na led a frkaje, opřel se do sanic. Posadili se obkročmo na saně a tiskli se k sobě stehny a boky jako děti, které zavezly sánky na místo, kde saně nemají co dělat, nebo nejsou povoleny.

Můj otec podržel motocykl a Wut mával odjíždějícím fanouškům. Chudák naivní Wut stál s helmou pod paží, s hlavou hrdě vztyčenou a tak zranitelný na vrzajícím ledu.

„To bylo opravdu skvělé, Wute,“ řekl mu otec. „Byl jste moc dobrý.“

Dvanáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1467, čas 4.30

Byl jsem důkladně prochladlý a zahrabaný u kořenů svého živého plotu, když

prostřední chodbičkou přišel ke dveřím starý O. Schrutt, cinkající klíči. Na okamžik jsem se skrčený a kachním pochodem vyplížil zpoza křoví a díval se na něj po cestě. Potácel se z pavilonu malých savců a dolů po krvavě zářících schodech.

O. Schrutt v práci pije! Kouří marjánku, bere LSD nebo životabudiče. O. Schrutt prodává heroin – zvířatům! Možná.

Bože, byl hrozný. Vypadal zdrchaně. Jednu nohavici měl vystrčenou z vojenské šněrovací boty, plandal mu jeden rozepnutý nárameník, nervózně cukal baterkou, kruh s klíči nesl jako velký sprej se slzným plynem.

Třeba se mu rozum našponuje a roztrhne a pak se zase splácá do původního tvaru temnými a slapovými, téměř lunárními silami. O. Schrutt možná v průměru prodělá tři transformace za noc.

Ale ať jeho šílenství prochází jakýmkoli cyklem, ať toto byla jakákoli fáze, jeho efekt na mne byl hypnotický. Krčil jsem se na cestě až příliš dlouho. Byl bych zůstal ztuhlý u jeho nohou, kdyby mě jeho náhlé štěkání v opičím komplexu nevyhnalo po čtyřech do úkrytu mého křoví.

„Raf.“ vyštlkl – možná si vzpomněl na dželadu: „Ra-a-aff.“ Ale všichni primáti byli úplně zticha. Bud ho nenáviděli, nebo jim ho bylo líto.

A když zase vyšel na cestu, začal vydávat vrčivé zvuky. „Aaaaarr,“ zavrčel tlumeně. „Vrrrr.“

Mezitím se parlamentní shromáždění rozmanitých stepních zvířat snažilo vypadat nenápadně, houfovalo se a motalo sem tam. Ale O. Schrutt kráčel podél mého živého plotu a nespouštěl z nich oči. Když se dal dolů cestou k Biergarten, běžel jsem při krčený za křovím až ke vzdálenému rohu, kde jsem mohl vidět, jak se pohybuje. Loudal se, v minutě změněný člověk – arogantní, to mi věř – a pak se prudce otočil čelem k rozmanitým stepním zvířatům.

„Jste vzhůru, co?“ vykřikl tak ostře, že kiang, malíčký divoký osel z Tibetu, vyrazil ze stáda.

A pak, doslova se naparuje, kráčel O. Schrutt k Biergarten – pokud jsem ho mohl vidět. Zastavil se asi metr před proslulým medvědem himálajským, potom se naklonil k medvědově kleci a kruhem na klíče brnkal o mříže jako na gong.

„Ty mě neošálíš,“ křičel starý O. Schrutt. „Chouliš se tu, jako by jsi spal a nechystal léčku!“ Medvěd himálajský se znovu a znovu vrhal na stěnu klece a řval, jak jsem ho ještě nikdy řvát neslyšel, čímž vyplašil velké kočkovité šelmy tak, že se ani neodvažovaly opětovat výzvu řevem, ale jen chraptivě kašlaly a vydávaly nepatřičné mňoukavé zvuky: ó, ať mě nakrmíš, nebo zapomeňš, sežeru starýho O. Schrutta nebo někoho jiného. Ale ať uděláš cokoli, Bože, nepouštěj toho orientálního medvěda ven. Prosím, ne.

Ale O. Schrutt ho dráždil dál. Vyčerpaný medvěd himálajský se svalil u přední stěny klece a předními tlapami hrabal na cestě mezi slupkami od buráků, na té

straně bezpečnostní šňůry, která je blíž ke kleci – snažil se dosáhnout co nejdál a pořád byl tak na patnáct centimetrů od starého O.

O. Schrutt šel dál a pokračoval v agresivní fázi své obhlídky zoo. Slyšel jsem, jak hodil kámen do bazénu ledního medvěda.

Ještě ale není dost daleko, jak bych si přál; řekl bych, že je teprve u nádrží různých vodních ptáků. Věřím, že to, co slyším, dělá on. Hází kamínky přes nádrže a tu a tam zasáhne vzácného a našťvaného vodního ptáka.

Jen at' jde O. Schrutt ještě kousek dál. At' se dostane až k pavilonu tlustokožců, at' vyburcuje nosorožce, nebo zvoní klíči v hroším domě. Až bude na druhé straně zoo, já budu v bludišti malých savců a podívám se, co se děje.

A bude-li čas, starý O., mám ještě něco za lubem. Je to dost snadné. Stačí posunout bezpečnostní šňůru o patnáct až třicet čísel blíž ke kleci proslulého medvěda himálajského. To by nebylo vůbec těžké. Je to jen provaz natažený mezi těmi sloupky; mají zvláštní betonové podstavce, ale určitě se s nimi dá pohnout.

To by ti zařalo tipec, O. Schrutte! Jen posunout tvou bezpečnostní šňůru asi o třicet čísel, ty se dostaneš blíž, než si budeš myslet, starý O., a až budeš potřásat tou svou posměvačnou hlavou, všichni se budeme dívat, jak ti ji urazí.

A teď, jestli je to on, koho slyším, O. Schrutt vríská slonům o své schopnosti vcítit se do jejich strachu ze spánku. Teď už je dost daleko.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Závodní pětistovka z Velké ceny 1939 měla 90 koní při 8000 otáčkách za minutu a uměla 240 kilometrů za hodinu, když se z ní odstranily všechny zbytečné části, ale můj otec měl povoleno jet maximálně 125 km/hod, když na ní začal jezdit na jaře 1942. Vratno s sebou vozil nezbytnou součástku. Jmenovitě Gottloba Wuta jako pasažéra – neustálý korigující hlas v otcově indigově modrém ušním otvoru.

Jed bys tam měl mít trojku. Do té poslední jsi najel víc, než ses naklonil. Jsi příliš nervózní; jsi moc našponovaný, dostaneš křeče do rukou. A z kopce nikdy nepoužívej zadní brzdu. Přední stačí, když už musíš brzdit. Ještě jednou šlápní na zadní a já ji odpojím. Víš, jsi strašně nervózní.“

Ale Gottlob Wut nikdy neřekl, jak skvěle můj otec uměl předstírat, že nikdy předtím nejezdil. A až když byl Wut nucen odpojit zadní brzdu, zeptal se Vratna, kde bydlí a čím se živí. Úřednickou prací, řekl mu otec – občasnými překlady pro proněmecké Slovince a Chorvaty, nic oficiálního. Dál to nerozváděl a Wut se už nikdy nezeptal.

I když vlastně nebylo přesné označovat ustašovce jako proněmecké, oni byli spíše na straně vítězů a na jaře 1942 Němci ještě pořád vítězili. Dokonce existovala ustašovská milice, která nosila uniformy wehrmachtu. Dvojčata Gavro a Lutvo dokonce měli své vlastní německé uniformy, které nosili jen pro parádu, nebo když si večer někam vyšli. Pokud Vratno věděl, dvojčata nepatřila k žádné jednotce a jednou jim Bijelo vynadal za způsob, jakým si uniformy sehnali. Zdálo se, že na nich provedli několik změn. Ustašovce, který na Slivnice dohlížel, to vylekalo a řekl, že dvojčata jsou „rizikem pro vztahy“.

„Naše rodina,“ reagoval Todor, „se nikdy nebála riskovat jakékoli vztahy.“

Ale na jaře 1942 byl Todor často popudlivý. Po veškeré práci, kterou rodina odvedla, ustašovci buď ztratili zájem, nebo se vzdali naděje, že Gottlob Wut prozradí něco natolik důležitého, aby ho na to mohli chytit. Aspoň se zdálo, že dokud jsou Němci vítězové, a dokud jsou ustašovci na straně vítězů, Wutovi nehrozí žádná pomsta. Jediným Wutovým prohřeškem bylo, že si držel a maskoval závodní motocykl z velké ceny v motocyklové jednotce, která měla mít jen pomalejší a méně choulostivé válečné modely. A ukázalo se, že Živana Slobodová, Wutova srbská milénka lpící na rituálech, je Srbka spíš shodou okolností než sklony, a „politický psanec“, jak se oficiálně říkalo, je jen proto, že její seznam milenců obsahoval všechny možné politické i apolitické typy. Takže ani známost s ní nemohla Wuta kompromitovat. A neděle byly volné; co dělal Wut se svou motorkou a svým otcem, dělal ve svém volném čase. Dokonce se dalo argumentovat, že Wutovy neděle jsou projevem jeho aktivity jako velitele motocyklové jednotky – jistý druh cvičení, aby se držel ve formě. Ustašovci prostě neměli nic, co na Wuta mohli hodit.

„Mohli bychom mu ukrást tu jeho motorčičku,“ navrhl Bijelo. „Pak by třeba udělal nějakou blbost.“

„Mohli bychom ukrást tu srbskou ženskou,“ řekl Todor.

„Ženská velká jako kráva,“ zavrčela žárlivá Baba, holka jako ropucha s vybihňaným mozkiem, jak ji charakterizoval můj otec. „To byste na ni potřebovali nákladňák.“

„Mně se zdá,“ řekla Julka, „že Wut má radši tu motorku.“

„Určitě,“ souhlasil otec. „Ale ukrást ji by nijak nepomohlo. Měl by perfektní vojenské prostředky k jejímu objevení, nebo aspoň k hledání. A nevím jistě, jestli by německému velení vadilo, že má závodní motorku.“

„Tak ho prostě zabijeme,“ řekl Todor.

Ale Bijelo namítl: „Ustašovci potřebují být legální, do jisté míry.“

„Ustašovci mě už k smrti nudí,“ prohlásil Todor.

„Musí zůstat na správné straně,“ řekl Bijelo. „Wut je Němec a ustašovci jsou teď na straně Němců. Jde o to, aby Wut vypadal jako špatný Němec.“

„Nemožné,“ prohlásil Vratno. „O tom, že je Němec, neuvažuje tak ani onak, tak jak by mohl být špatný Němec?“

„Já si myslím, že ustašovci se už o Wuta tak moc nezajímají,“ podotkl Bijelo.
„Lidé pořád mění strany a ustašovci se musí hlásit k vítězi. To už není tak snadné.“

Ve válce už totiž bylo příliš mnoho vedlejších válek; celé strany přecházely na druhou stranu. Na jaře 1942 najednou celosvětový komunistický tisk změnil názor na četnického plukovníka Dražu Mihailoviće, který už se stal generálem. Rozhlasová stanice Rádio Svobodná Jugoslávie, podezřele umístěná na ruském území, začala hlásit, že Draža Mihailović a jeho četnici jsou na straně Němců. Rádio Svobodná Jugoslávie a jeho prostřednictvím i BBC tvrdily, že jistý syn kováře je celou dobu jediným bojovníkem za svobodu. Josip Broz-Tito byl vůdcem skutečného odboje a obránci Jugoslávie byli komunističtí partyzáni, ne hroziví četnici. Zdálo se, že Rusko se dívá do budoucnosti. S pozoruhodným optimismem se Rusové zřejmě dívali mimo Němce na mnohem závažnější problém v Jugoslávii.

Kdo bude řídit zemi, až bude po válce?

„Komunisté,“ prohlásil Bijelo Slivnica. „Je to naprosto jasné. Četnici bojují proti Němcům, partyzáni bojují proti Němcům a zanedlouho tu bude celá Rudá armáda a bude bojovat proti Němcům. Mezi boji s Němci a po Němcích budou partyzáni a Rudá armáda bojovat proti četníkům a budou tvrdit, že četnici jsou na straně Němců. Všechno záleží na dobré propagandě.“

„Dokonalý plán,“ dodal Todor.

„Je to věc publicity,“ řekl Bijelo. „Hele: četnici bijou Němce v Bosně, jo? Ale Rádio Svobodná Jugoslávie vysílá, že je tam bijí partyzáni a že objevili četníky v uniformách wehrmachtu.“

Jakmile to vyslovil, Gavro a Lutvo se šli převléknout do svých uniforem.

„Absolutní pitomci,“ prohlásila Julka. Něžná Dabrinka zatím v kuchyni myla sklenice od vína. Můj otec se na ni už neodvažoval „Což nás přivádí zpátky k Wutovi,“ řekl Bijelo Slivnica.

„Vůbec nechápu jak,“ namítl Todor.

„Protože ustašovci potřebují mít jistotu,“ odpověděl Bijelo. „Wut je Němec. Němci zabíjejí srbské četníky a v poslední době i partyzány. Partyzáni zabíjejí srbské četníky a v poslední době i Němce. Ustašovci zabijí každého, koho chtějí Němci zabít, ale nechtějí zabíjet partyzány, když se tornu můžou vyhnout.“

„Proč ne?“ podivil se otec.

„Protože ustašovci budou brzy zabíjet Němce pro partyzány,“ vysvětlil Bijelo, „jelikož partyzáni nakonec zvítězí.“

„No a co?“ zeptal se Todor.

„Tak koho chtějí všichni zabíjet?“ otázal se Bijelo.

„Srby!“ odpověděl Todor.

A Bijelo Slivnica vysvětlil: „Pak by Gottloba Wuta měl zabít Srb. Protože ustašovci podpoří německou procentuální politiku a zabijí sto Srbů za jednoho Němce, Wuta. A tak Němci budou spokojeni, a až se Rudá armáda a partyzáni spojí a vyženou Němce z Jugoslávie, ustašovci budou mít dobrou pověst za zabíjení Srbů, těch odporných četníků. Takže partyzáni budou rádi, že jsou ustašovci s nimi. A ustašovci budou spokojeni: zvolili si vítěze. A samozřejmě si vyřídí starý dluh s Gottlobem Wutem. A teď se tě ptám,“ obrátil se Bijelo na otce, „co říkáš takovému uvažování?“

„Který Srb ale zabije Wuta?“ zeptal se otec.

„Ty,“ řekl Bijelo, „jenže to naračíš tak, že to udělala Živana Slobodová, která je Srbka. Pak budeš muset zabít i ji. Ustašovci a Němci pak pochyťají dalších devětadevadesát Srbů a odprásknou je – aby byl ten ohlášený poměr správný. Sto za jednoho, chápeš?“

„Bijelo dokáže udělat radost všem,“ poznamenal Todor.

Ale můj otec řekl: „Já přece nechci zabít Gottloba Wuta.“

Julka srazila stehna. Udělalo to mlask! V kuchyni Dabrinka rozbila vinnou sklenku.

„Ach jo,“ vzdychla si Baba.

A můj otec řekl Bijelovi: „Když to dopadne, jak říkáš, pak se válka o starého Wuta postará, ne? A ustašovci stejně nemají velký zájem o Wuta, to jsi sám řekl.“

Dvojčata vešla dovnitř v uniformách a přede všemi i pochodovala.

Bijelo velice klidně prohlásil: „Hele, udělá se to v neděli. Vidiš uniformy dvojčat? Jednu si vezmeš s sebou v papírovém pytlíku. Wut se nekonečně dlouho koupá, rozumíš. A víko na nádrži splachovače za toaletou? Je z porcelánu, že? A velmi, velmi těžké. Takže až Živana půjde vyndat koláče z trouby, hodíš víko splachovače na koupajícího se, nic netušícího Wuta. To by ho mělo docela šikovně potopit. A kde je Wutovo pouzdro s pistolí? Zavěšeno na zrcadle v koupelně, ne? Takže vezmeš pistolí, a až Živana přijde s koláči, zastřelíš ji. Potom si oblékneš Gavrovu nebo Lutvovu uniformu a zavoláš na velitelství německého průzkumu. Nezapomeň, je neděle; motocyklová jednotka má volno. A nezapomeň, že je jaro; taky se nebudou potit v kasárnách. Německé velitelství tě bude mít za jednoho z Wutových regulérních jezdců – jejich jména znáš, tak se jedním ohlas. Jen si dávej pozor na nepravdivá slovesa. Řekneš jim několik historek o té srbské ženské – jak jsi slyšel o spiknutí s cílem zabít Wuta, ale dorazil jsi příliš pozdě. Ve Slovinsku a Chorvatsku žijí dva miliony Srbů. Ustašovci a Němci jich určitě dokážou v centru Slovenj Gradce zatknout devětadevadesát. A taky je ještě ten den zastřelí – to by mě nepřekvapilo.“

Ale Vratno namítl: „Já mám Gottloba Wuta rád!“

„Jistě,“ řekl Bijelo. „Já ho mám taky rád.“

„Všichni máme rádi Gottloba Wuta,“ dodal Todor. „Ale ty přece máš rád svou práci u nás, že jo, Vratno?“

„Ovšemže má,“ řekl Bijelo. „Co kdyby sis teď vyzkoušel uniformu, Vratno?“

Ale můj otec zacouval do dveří kuchyně; přes rameno slyšel skřípání utěrky na skle – vysoké, nervózní zvuky jemné práce Dabrinčiných prstů.

„Koukej si teď jednu vyzkoušet,“ řekl Todor a popadl Lutva, bližšího z dvojčat, a stáhl mu kalhoty až ke kotníkům, pak trhnul nahoru a hodil chudáka Lutva na podlahu.

Baba s kachníma nohama postrčila svého ještě uniformovaného bratra Gavra k nahému Lutvovi, ležícímu tváří vzhůru, načež se Gavro zachoval jako perfektní dvojče a svlékl se. Todor pak sebral uniformy a hodil je mému otci, stojícímu v kuchyňských dveřích.

„Vyber si uniformu,“ řekl mu. „Obě by ti měly padnout.“

Můj otec, couvající do kuchyně, zaslechl, jak něžná Dabrinka rozbila další sklenku na víno a právě se obracel, aby jí nabídl pomoc, když mu Dabrinčina útlá zápěstí přejela přes ramena a jemné dívčí prstíky se zlehka dotkly otcovy krční tepny špičkou roztrášené stopky sklenice, ostrou jak jehla.

„Prosím, zkus si jednu z těch uniforem,“ pronesla do Vratnova rudnoucího ucha. Což byl první a jediný okamžik, kdy spolu prohodili pár slov.

Třináctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 4,45

Určitě se tam děje něco divného.

Když O. Schrutt dráždil nespavce v pavilonu tlustokožců, vešel jsem do pavilonu malých savců. Bylo to tam strašidelné – ta zvířata pod infračerveným světlem, která si myslí, že žijí ve světě 24hodinové noci. Všechna byla vzhůru, většina ve svých skleněných domcích něco prozrazovala – byla tam schoulená, nebo přecházela v koutech klecí.

Ale neviděl jsem, že by bylo něco konkrétního v nepořádku! Nikde žádná krev a nikdo nevypadal zbitý nebo poničený nebo na prahu smrti. Byli jen ostražití, podezíraví a příliš ve střehu na noční tvory, kteří se v nočním prostředí chovají naprosto nenuceně. Například skvrnitá cibetka africká lapala po dechu na bříše, zadní nohy roztažené za sebou jako tuleň ocasní ploutve. Švihala ocasem a čekala na myš, nebo na šílence, který může každým okamžikem vtrhnout zavřenými zadními dveřmi klece.

Zjistil jsem, že zadní dvířka těchto klecí vedou do uliček, které rozdělují a jsou společné dvěma řadám klecí v každém bloku bludiště malých savců. Uličky vypadají spíše jako žlaby na uhlí – hlídač by si musel kleknout, aby se dostal mezi klece a za ně, kdyby chtěl zkontrolovat všechna označená dvířka. Je to velice důmyslné. Hlídač nebo krmič či čistič klecí se může plížit touto uličkou a

pozná, do jakého zvířecího domku jde. Stačí si přečíst cedulky na dveřích. Velice rozumné. Člověk nechce být nepřipraven – třeba neopatrně vrazit hlavu do klece, kde čekáš maličkého brazilského kosmana a místo toho najdeš velké zakřivené drápy obřích mravenečníků, nebo neomalenou a nevlou promyku.

Z uličky máš aspoň nějakou představu, jak zvířata vidí svět venku. Otevřel jsem zadní dvířka klece medojeda kapského, protože jsem si myslel, že to je nějaká maličká krysa, a ke svému překvapení jsem odhalil, že medojed je zuřivé stvoření afro-indického původu podobné jezevci, s hedvábnou srstí a dlouhými drápy. Ale než jsem mu zabouchl dvířka do vrčícího ksichtíku, juknul jsem, jak on vidí svět. Temnější než tmavý, jako solidní obdélník černé, černější než vchod do jeskyně, za jehož předním sklem bylo prázdno stažené jako žaluzie.

Když jsem zavřel dvířka, měl jsem hrozný pocit, že kdyby se O. Schrutt vplížil zpět do svého doupěte, mohl by sledovat medojeda a najednou by mě zahlédl v medojedových zadních dvířkách a rychle by mi zabouchl dveře do vyděšeného obličej. Vyplížil jsem se ze žlabu čekaje, že každou chvíli potkám – když ne O. Schrutta chroptícího na všech čtyřech – tak opici speciálně cvičenou na vynášení věcí z uliček.

A tak když jsem zase vylezl v hlavním bludišti, dal jsem se bez dalšího otálení rovnou do práce. Sel jsem do Schruttovy místnosti, kde noční hlídač trávil přestávky. Kávovar, šálek s kávovou sedlinou, deník na zaneřádném stole – seznam všech zvířat v zoo s kolonkami pro speciální zápisy, věci, na které je třeba dávat pozor. Například:

Obří lesní prase má zarostlý kel a působí mu to bolest. Když trpí, podávat kostky soli s aspirinem (2).

Samice ocelota čeká mládě, může to už být kdykoliv.

Binturong (cibetkovitá šelma z Bornea) má neobvyklou chorobu; měla by se sledovat.

Bandikut umírá.

A každé zvíře mělo číslo; na plánu zoo byly klece očíslovány metodicky po směru hodinových ručiček.

Bože můj! Neobvyklá choroba! Nic víc? Jen sledovat neobvyklou chorobu? Binturong má bezejmennou, nevléčitelnou bolest. A bandikut umírá! Prostě jen tak – umírá; ten vzácný malý skokánek. Mějte ho na očích, vymete ho ven, až dodělá.

Do takového světa přivede samice ocelota mládě. Můj Bože! Zastav celý ten proces.

O. Schruttovo doupě. Tento deník, tento zašlý kávovar a hned za dveřmi visí na háčku za kožené poutko – elektrický bodec na dobytek. Hned vedle něj byla

tyč s železným hákem na konci.

Zaboha nedokážu říct, co tady O. Schrutt vyvádí.

Rozhlížel jsem se tak dlouho, jak jsem si troufnul. A pak jsem slyšel, že zase prochází kolem medvědů. Zaslechl jsem známou frustraci medvěda himálajského, sápacího se jen kousek od Schruttových vojenských bot. Uvědomil jsem si, že jsem tentokrát promarnil šanci přesunout bezpečnostní šňůru asi třicet čísel tím nebezpečným směrem. Pak jsem rychle prchnul k opičímu komplexu.

Tentokrát jsem nešel moc blízko. Tentokrát jsem toho zmetka viděl. Paviána dželadu, jak na mne čeká nehybně příkrčený na tmavé vnější terase své klece doufaje, že se opět přiblížím až k mřížím. A když uviděl, že ho vidím a že se k němu nepřiblížím, vyskočil na nejbližší hrazdu, se skučením se zhoupnul polotmou a dopadl vysoko na mříže čelem ke mně. Zaječel a pletichářský opičí komplex unisono propukl v brebentění, které znovu rozparádilo a rozkecalo celou zoo.

O. Schrutt přicházel pohupuje baterkou, ale já už byl daleko před ním a pod svým křovím, než se vůbec dostal k opičímu komplexu.

A opět, když dorazil, nezůstala na terase žádná opice, ani chápan. Všechny se tiše houpaly v komplexu; jednou či dvakrát se ozval náraz hrazdy nebo suché pleskání, jako by se opice pořád a pořád válela, bila se do hrudí a kolen a ke svému velkému potěšení napodobovala smích hlučnou pantomimou.

„Zase jsi to udělal!“ zaječel O. Schrutt. „Co to máš za lubem?“ A ztratil trochu ze své agresivity; začal opět couvat, střílel paprskem baterky do korun stromů, škubal hlavou před imaginárními tvory s drápy, kteří se na něj sáпали. „Co se to děje?“ křičel O. Schrutt. A couvaje ještě dál k bezpečí pavilonu malých savců, řval: „Ty zatracenej paviáne, mě neošidíš! Já nejsem taková opice, abych skočil na ty tvoje hrátky!“

Pak se otočil a běžel do dveří pavilonu malých savců, ohlížel se přes rameno a škobrtavě se hnál po schodech.

Říkal jsem si: kdyby se v tomto okamžiku zjevil ve dveřích medvěd himálajský, nebo i jeho pouhý přelud, kdyby se jen na sekundu, právě když se O. Schrutt naposledy ohlédl přes rameno, než vrazil dovnitř, objevil ten strašný orientální medvěd a položil O. Schruttovi drsnou pracku zezadu na krk, starý O. Schrutt by beze slova umřel strachem.

Ale dostal se dovnitř a slyšel jsem ho nadávat. Pak jsem uslyšel, jak zavržaly dveře, a aspoň jsem teď věděl, které dveře to jsou a kam vedou. A opět jsem zaslechl, jak se zasunuje sklo. Říkal jsem si: jaké sklo? Tam nebylo žádné sklo, které se dá zasunovat.

Ale brzy nato ke mně znovu začaly postupně doléhat jednotlivé výkřiky a vrčení a já věděl, že prostě musím vidět pavilon malých savců, když je O. Schrutt uvnitř a dělá své nekalosti.

Cítím, že to musím risknout. Už jen proto, že bandikut umírá a že se lesklá ocelotka každým dnem chystá родit.

(POKRACOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEOFRIEDA JAVOTNIICA: PREHISTORIE II

Slivnicové byli vzácně předvídavá rodina. Ustašovci schválili plán na utopení Gottloba Wuta ve vaně. A trest sto za jednoho, který měl být vykonán na Srbech za smrt Němce, také nebyl ustašovcům neznámý. Organizovali přece masakry Srbů již od poloviny roku 1941. Došlo také k několika odvetným masakrům, ale počtem ustašovci vysoko vedli; měli veřejně vyhlášené procento stejné jako Němci – stovka Srbů za každého zabitého ustašovce. Jestli se tím v létě 1942 podařilo něčeho dosáhnout, pak to byl pocit panující mezi Srby, že všichni Slovinci a Chorvati jsou ustašovští teroristé – a mezi Slovinci a Chorvaty, že všichni Srbové jsou strašní četníci. Podařilo se nadělat parádní zmatek, jak moudře předvídal Bijelo Slivnica, a Titovi partyzáni z každého zmatku těžili a sílili. Němci byli řídce rozmístěni od Slovenj Gradce až k Moskvě a Italové teď drželi dalmatské pobřeží Jugoslávie a ustašovce královsky podporovali.

„S Wutem je to dobře vyřešené,“ pronesl Bijelo Slivnica přes obrovský sendvič.

Ale můj otec byl také prozíravý.

Ráno jedné srpnové neděle, mezi Slivnici označované Wutova neděle, seděl otec v koupelně a Gottlob Wut se odmácel. Když šla Živana Slobodová zkontrolovat troubu, Vratno řekl: „Na druhé straně ulice stojí podivné auto, Wute – podivná, velká rodina si vyrazila na výlet.“

„Vážně?“ řekl Wut.

Můj otec zvedl víko nádržky splachovače a položil si ho do klína.

„Potřebuješ cvičení?“ zeptal se Wut.

„Mám vás zabít,“ řekl Vratno. „Mám vás potopit pod tímhle víkem a zastřelit vaši ženskou, až přinese koláče.“

„A proč?“ podivil se Wut.

„Ále, je to hrozný zmatek,“ řekl otec.

„Ty jsi četník, nebo partyzán?“ zeptal se Gottlob.

„Momentálně mě zaměstnávají ustašovci,“ odvětil otec.

„Ale ti jsou přece teď na naší straně,“ namítl Wut.

Otec mu to vysvětlil: „Byli také na straně Guida Maggiacoma při Velké ceně Itálie v roce 1930. Předpokládám, že i jim je to trapné.“

„Ach jo, chápu,“ řekl Wut. „Samozřejmě to pro ně musí být velice těžké, to je jasné.“ Stydlivě se postavil ve vaně; neschůdné důlky jeho jizev zadržovaly vodu z koupele a kapalo z nich jako z otevřených ran.

Když se Živana Slobodová vrátila do koupelny, všimla si, že její rituál byl narušen, a upustila moučník do Gottlobovy opuštěné vany. Wut zatím dával na místo kryt splachovače a Vratno se převlékal do uniformy wehrmachtu půjčené od Slivniců. Pak se Wut také oblékl do uniformy, zatímco fňukající Živana lovila z vody ořechovou bábovku. Překvapení neměla ráda.

Ani Slivnicové neměli rádi překvapení. Když Gottlob Wut vyšel úplně sám na Smartinovu ulici a beze spěchu se loudal ke garáži motocyklové jednotky, Bijelo Slivnica musel jen pronést: nehýbejte se. Protože v autě seděla celá rodina, sledovala Wuta a čekala, až Vratno vyrazí.

Čekali celou dobu, než Wut nastartoval jednu šestistovku se sajdkárou, vyvezl ji do otevřených vrat a namířil směrem ven. Potom Wut odmontoval karburátory ze všech zbývajících motorek v garáži, kromě závodního stroje z Velké ceny 1939. Všechny karburátory uložil do čekající sajdkáry spolu s nářadím, kontakty, svíčkami, kabely, různými náhradními díly motoru, primárními a sekundárními řetězy, topografickými mapami Slovinska a Chorvatska a dvěma tucty granátů. Jeden granát ukryl v dlani a nastartoval svůj závodní stroj.

Slivnicové pořád ještě čekali, když Gottlob Wut jel po Smartinově ulici na odstrojené mašině z velké ceny, a museli si myslet, že Wut má s motorkou trable, protože jel předkloněný a jednu ruku měl sevřenou v pěst a pod nádrží, kde se třeba mohla uvolnit palivová hadička. Slivnicové pozorovali, jak Wut klikkuje ulicí směrem k nim s hlavou skloněnou a pořád šmátrá pod nádrží, a je docela možné, že ani neviděli, jak jim hodil pod auto odjištěný granát.

Věřím, že Bijelo Slivnica a jeho nepřijemná rodina stále ještě nehybně seděli, když auto vybuchlo.

Hluk výbuchu vyhnal mého otce na Smartinovu ulici a posadil ho na závoďák za Wuta. Gottlob se ihned vrátil do garáže a posadil Vratna na běžící a zahřátou šestistovku s postranním vozíkem.

„Proč to děláte, Wute?“ zeptal se otec.

„Už nějakou dobu se chci zase vydat na cesty,“ řekl Gottlob Wut.

Ale ať Wut uvedl jakýkoli důvod, jedno bylo jasné: byli si kvit. Můj otec nepotopil Gottloba Wuta a Gottlob Wut neopustil mého otce.

Nikdo je nesledoval. Průzkumnou skupinu Balkan 4 bylo o nedělích těžké sehnat, a když už ji sehnali, bylo těžké ji uvést do pohybu – kvůli chybějícím karburátorům.

Když se Wut a můj otec dostali do Dravogradu, vyslechli si pečlivě cenzurovanou zprávu. Šest členů oblíbené ustašovské rodiny bylo zabito – oběti sabotáže na Smartinově ulici ve Slovenj Gradci. Ustašovci a němečtí

vojáci zajali Živanu Slobodovou, známou srbskou prostitutku a vražedkyni odpovědnou za tento zločin. V souladu s vyhláškami Němců i ustašovců bude za každého zavražděného Němce nebo ustašovce zastřeleno sto Srbů. Ve Slovenj Gradci naháněli Srby, aby pykali za tento zločin. Šest Slivniců se rovná šest set Srbů – Živana Slobodová a pět set devadesát devět dalších.

A v Dravogradu můj otec uvažoval: ale Slivniců bylo sedm. Bijelo, Todor, Gavro, Lutvo, Baba, Julka a Dabrinka, to je sedm. Ten, který unikl, zachránil životy stovce Srbů, ale mého otce, jehož politika nezajímala, tato myšlenka nijak netěšila.

„Myslím, že Dabrinka nevybouchla,“ poznamenal Vratno. „Měla nejmíň masa, které by stálo v cestě létajícím troskám.“

„Pochybuje,“ řekl Wut. „Musel to být řidič. Byl jediný, kdo to mohl předvídat a také měl volant, kterého se mohl držet, aby nevyletěl střechou.“

Ještě to dál probírali nad pisoárem v dravogradske putyce.

„Kdo tak mohl dělat řidiče?“ zeptal se Wut.

„Vždycky řídil Todor,“ řekl Vratno. „Ale taky měl největší hmotu, která byla v cestě létajícím věcem, jestli souhlasíte s mojí teorií.“

„Já se žádnými teoriemi neřídím,“ uzavřel Wut. „Jen je moc příjemné být zase na silnici.“

Čtrnáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 5.00

Vyčkávám. Ale mám své důvody!

Jeden je, že venku začíná být světlo – jako kdyby světlo měsíce nestačilo. A především nevím, jak se dostat do pavilonu malých savců, aniž by mě O. Schrutt uviděl. Kdybych byl uvnitř a O.

Schrutt tam přišel, to by bylo něco jiného; pak bych mohl poslouchat tam, kde bych byl a v bludišti se mu vyhnout. Ale nelíbí se mi představa, že bych se hnál po těch schodech a proběhl dveřmi, když si nemohu být jistý, ve které části bludiště se O. Schrutt nachází.

A tak jsem se rozhodl: musím čekat, až pletichářská dželada zase vyleze ven. Teď, když začíná svítat, vidím z konce svého živého plotu venkovní terasu opičího komplexu. Až ten pavíán dželada vyjde ven, provedu svůj tah.

Je to jednoduché. Schovám se za dětskou fontánku s pitnou vodou u vchodu do pavilonu malých savců. Potom upoutám pozornost toho pavíána; budu na něj házet kamínky; vyskočím zpoza pítka a budu dělat hrubé, urážlivé posunky. To ho rozčílí, to já vím. A až začne zuřit, O. Schrutt vyletí a seběhne ze schodů hotov zabíjet. A až bude O. Schrutt provádět svůj paranoický rituál u opičího komplexu, vplížím se potichu a bosky do pavilonu malých savců a

zalezu až dozadu do bludiště. O. Schrutt možná vyběhne tak rychle, že tentokrát za sebou nechá krvavé důkazy. A jestli ne, pak tam aspoň budu, až s tím zase začne.

Aspoň nic nenaznačovalo, že toho nechá. Zdá se, že ten padouch je odhodlán držet každého v zoo vzhůru, dokud se zahrada neotevře. Žádný div, že zvířata vždycky vypadají jako mátohy.

Možná si myslíš, Graffe, že to přeháním. Ale jestli je za tímto vpádem do zoo nějaký skrytý motiv, určitě by to bylo odhalení starého dobrého O. – i když zatím ještě přesně nevím, co je zač.

Ale vím, odkud je. Je obecně známo, co ti různí O. Schruttové před dvaceti nebo více roky chystali. Znáám cestu, kterou se O. Schrutt ubíral, a vsadím se, že by ti podél oné cesty byli překvapeni, kdyby zase O. Schrutta slyšeli. Aspoň jsou lidé, které by velice zajímalo zjištění, že O. Schrutt stále ještě nosí svou jmenovku a nechal si oba nárameníky.

Ha! Jak velmi příhodné, že kdoví po kolika ukrutnostech k předchozím malým savcům skončil starý dobrý O. tady.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEOA JAVOTNIKA PREHISTORIE II

Můj otec a Gottlob Wut strávili dva roky v horách severního Slovinska. Dvakrát se cítili osamělí a plánovali cesty. Ta první, do Rakouska, skončila v průsmyku Radel na horské hranici. Hlídky rakouské armády na hraničním přechodu vypadaly se svými puškami a papírováním velice formálně a důkladně. Wut došel k závěru, že by někde museli nechat motocykly, aby mohli bez problémů přejít hranici, takže té noci jeli zpátky do slovinských hor. A druhá cesta, do Turecka, skončila hned jihovýchodně od Mariboru na řece Drávě, kde se večer předtím ustašovcům podařil další masakr Srbů; rameno Drávy bylo ucpáno mrtvolami. Otec si navždy zapamatoval vor zachycený ve změti popadaných stromů u břehu. Na voru byly úhledně srovnány hlavy; architekt se pokusil o pyramidu. Byla téměř perfektní. Ale jedna hlava u vrcholu vyklouzla ze svého místa; vlasy se zachytila mezi ostatními hlavami a kývala se v říčním větru od jedné tváře ke druhé. Některé tváře sledovaly houpání a některé se odvrátily. Můj otec a Gottlob se opět vrátili do slovinských hor k vesnici Rogla a tu noc spali a drželi se v náručí.

V Rogle je starý rolník jménem Borsfa Durd držel při životě za to, že ho vozili v sajdkáře šestistovky. Borsfa Durd se závodní motorky bál – nikdy nepochopil, jak se udržet zpřímá – ale hrozně rád seděl, úplně bezzubý, v postranním vozíku, zatímco s ním můj otec drncal přes hory. Borsfa Durd jim dával palivo a jídlo. Chodil krást do ustašovského skladu ve Vitanje – až do srpna 1944, kdy se vrátil do Rogly na hnojném voze souseda rolníka. Vyděšený vesničan jim řekl, že ustašovci stáli na voze, kopali starého Durda do hlavy a

pak kolem něj lopatami uplácali kompost. Jen podrážky bot bylo vidět na špičce hromady, když se ho všichni pokoušeli v Rogle vytáhnout, aby ho pohřbili. Ale kompost byl příliš vlhký a těžký, příliš upěchovaný, takže odřezali určitou část masy kompostu a odvalili ji z vozu do díry; díra byla kruhová, protože tak vypadal kus hromady kompostu, který prý obsahoval Borsfa Durda. Ačkoliv z něj nikdo nespátřil víc než podrážky bot, soused, který ho přivezl nazpátek ve svém čpícím voze, přísahal, že to byl nepochybně Borsfa Durd – a Gottlob Wut řekl, že poznává boty.

A tak byl Borsfa Durd pohřben bez rakve v hromadě kompostu, čímž skončilo zásobování unesených motocyklů palivem a jejich řidičů jídlem. Otce a Gottloba Wuta napadlo, že by se měli hnout. Kdyby ustašovce ze skladu ve Vitanji popadla zvědavost, proč jim Borsfa Durd chodil krást zásoby, Vratno a Gottlob mohli čekat návštěvu. Takže odjeli a vzali si šaty, které patřily Borsfovi Durdovi.

Spoléhající na topografické mapy si prošli trasu pěšky ve dne, oblečení jako vesničané, a pátrali – motocykly měli vždycky schované ve křoví. Šli tak osm kilometrů po horách, dívali se po vesničkách s jakýmkoli malými armádami, a pak šli zase osm kilometrů zpět k motocyklům. V noci vyrazili na motorkách, tentokrát v uniformách wehrmachtu. Tím, že si prošli trasu ve dne, věděli nejen, jak daleko jsou od vesnic, ale také mohli jet většinou se zhasnutými světly a mohli si být docela jisti, kam jedou. Z posledního nájezdu Borsfy Durda do Vitanje jim zbylo trochu benzínu, ale nepochybně by bylo bezpečnější, kdyby motocykly někde nechali. Oblečení jako venkovani a putující pěšky by tolik neriskovali. Ale o této alternativě se nikdy nezmínili. Je třeba pochopit, že velitel průzkumné skupiny Motocyklové jednotky Balkan 4 nechal války, aby věnoval všechny čas motocyklům, ne aby před něčím konkrétním utíkal – zejména pěšky.

Gottlob Wut byl navíc tak špatný chodec, že nemohli dlouho praktikovat svou rutinu osm kilometrů tam a osm zpátky v jednom dni. U Wuta se projevil pochodové fraktury holenních kostí, nebo voda na páteři, nebo zdravotní potíže pocházející z raného dětství, kdy zřejmě bral na lehkou váhu výuku chůze a už tehdy se spoléhal hlavně na kola. Dokonce se Vratnovi přiznal, že zpočátku to bylo jen jedno kolo. Wut byl tři roky za sebou šampionem Vysoké školy technické v Neckarsulmu. Pokud Gottlob věděl, stále ještě držel rekord školy na jednokolce: tři hodiny a jednatřicet minut popojíždění a balancování bez odpočinku a aniž by se dotknul země patou nebo špičkou. Tohoto výkonu dosáhl také na pódiu na rodičovském večeru, kdy stovky unavených starších občanů vadly a vrtěly se na tvrdých lavicích a celé tři hodiny a jednatřicet minut se modlily, aby už Wut spadl a zlomil si ten svůj otravný krk.

Ale Gottlob Wut prostě potřeboval mít pod páteří kolo či dvě a pak se udržel přiměřeně zpříma neomezeně dlouho.

V horách vegetovali dlouho a zažili jen jeden incident. Měli ve zvyku žít se rybařením, nebo v noci podnikali nájezdy do vesnic, které za denního světla zahlédli. Ale 3. září 1944, kdy už byli dva dny jen na lesních plodech a vodě,

narazili na podivnou partu. Byli to Chorvati – otrhané selské vojsko – kteří se vydali na cestu, aby se připojili k Mihailovičovi a jeho četnickým nezmarům. Gottloba a mého otce, našťastí ve starých hadrech od Borsfa Durda, přepadli v údolí pod Sv. Arehem. Při přepadení se hodně křičelo, objevil se jeden či dva klacky a někdo vystřelil do vzduchu z velmi staré pušky. Chorvati se ovšem také ztratili a nabídli Vratnovi a Gottlobovi volný průchod, když jim ukážou, jak se dostanou z místa, kde jsou. Byla to velice zvláštní tlupa – Chorvati, kteří se chtěli připojit k Srbům! Patrně se všichni nechtěně zapletli do nedávného partyzánsko-ustašovského masakru Srbů a na vlastní oči viděli, jak se se Srby zacházelo. Jejich situace byla samozřejmě beznadějná. Ve Slovinsku nemohla být žádná významná jednotka četníků. Ale můj otec a Gottlob s nimi strávili den a večer, pojedli z ukořistěné krávy a napili se vína tak mladého, že v něm byla ještě drť. Vratno Chorvatům namluvil, že Gottlob nemůže mluvit od té doby, co ho postřelili do mozku. Což omlouvalo Wutovu neznalost srbochorvatštiny.

Od Chorvatů se dozvěděli, že Němci prohrávají válku.

Chorvati také měli rádio, a díky tomu Vratno a Gottlob zjistili, že je 3. září – a také si potvrdili svůj odhad, že je rok 1944. A toho večera uslyšeli z Rádia Svobodná Jugoslávie komunistické komuniké o vítězství partyzánů nad Němci u Lazarevace. Chorvati zuřivě protestovali a říkali, že ze srbských pramenů vědí, že Lazarevac obklíčili četníci a vítězství i zajetí asi dvou set Němců jsou jejich zásluha. Chorvati trvali na tom, že na kilometry od Lazarevace nejsou žádní partyzáni. Pak se jeden z nich zeptal, kde je Lazarevac a ubozí poplazení Chorvati znovu sténali, jak jsou ztraceni.

Ještě toho večera omluvil Vratno Gottloba a sebe a trmáceli se zpátky k motocyklům. Otec vysvětlil Chorvatům, že Gottlobovi působí němota velké bolesti a že musí najít doktora. Chudáci Chorvati byli totálně nemožní; ani jeden z nich si nevšiml, že se můj otec a Gottlob vydali opačným směrem, než kam měli namířeno, když jim padli do léčky.

Vratno Wutovi přeložil informaci z rádia.

„Mihailović je prakticky mrtvola,“ řekl Wut. „Potíž s četníky a všemi těmi bláznivými Srby je, že nemají ani ponětí o propagandě. Dokonce nemají ani stranickou linii – ani jako slogan! Nemí čeho se chytit. To partyzáni,“ řekl uznale, „tí mají pod palcem rádio a prostou, neochvějnou linii: bránit Rusko; komunismus je protinacistický; a četníci ve skutečnosti straní Němcům. Sejde na tom, jestli je to pravda?“ zeptal se Wut. „Opakuje se to pořád dokola a princip je velice prostý. Přímá podstata účinné propagandy.“

„Já nevěděl, že máte nějaké principy,“ poznamenal otec.

„Všechno je v Mein Kampf,“ řekl Wut. „A určitě se mnou musíš souhlasit, že Adolf Hitler je největší znalec propagandy všech dob.“

„Ale Německo prohrává válku,“ namítl otec.

„To máš jedno,“ řekl Gottlob Wut, „podívej se, co všechno ten malej prďola

rozjel. Jen se podívej, kam až se ten prďola dostal!“

Patnáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 5.15

O. Schrutt zašel příliš daleko!

Moje role byla tak snadná. Když ten nevrlej pavián zase vyšel na číhanou, proběhl jsem kolem opičího komplexu, přestal se krýt – na okamžik – a vši rychlostí jsem pádlil k dětskému pítku. Ani jsem nemusel dělat rozruch; starý dželada mě zahlédl přicházet, ještě než jsem se dostal za fontánku. Vřeštěl, štěkal, ječel; v záchvatu zuřivosti kousal do řetězu hrazdy. A zoo se pochopitelně připojila.

A O. Schrutt pochopitelně zanechal některé malé savce jejich rozličným mukám a vyrazil ze dveří.

Tentokrát byl vzteky bez sebe; tentokrát do opičího komplexu vběhl. Čekal jsem jen sekundu, vyděšen povykem, který dělali O. Schrutt a opice; všechno se to dralo ven malým otevřeným světlíkem ve střeše opičího komplexu, jako když nějaké obrovské plíce najednou fouknou do flétny a protlačí vše jedinou ostrou dírkou. A než O. Schrutt zase vyšel ven, vyběhl jsem po schodech a skočil do pavilonu malých savců.

Nezastavil jsem se, abych se podíval na klece. Proletěl jsem nejbližší uličkou, zatočil vlevo a pak jednou užší vpravo – zvažoval jsem, že vejdu do středního žlabu, ale pak jsem to zamítl – a nakonec jsem zastavil tam, kde jsem se cítil poměrně v bezpečí. Byl jsem na doslech od hlavního vchodu, a ať O. Schrutt přijde odkukoliv, bude mezi námi několik zataček. Bylo mezi námi dost zataček a odboček, abych ho slyšel přicházet a měl čas připravit další úhybný manévř.

Krátce jsem zahlédl, že jsem se zastavil před skleněným domem hrabáče. Ale až když jsem se trochu zklidnil a zpomalil dech, všiml jsem si, že tam hrabáč není sám.

Bylo to nerozhodně! Hrabáč stál v rohu svého příbytku, opíral se o kořen ocasu, balancoval a držel přední drápy jako boxerské rukavice. V protějším rohu byla malá, ale útočná indočínská kočka rybářská – nepříjemné malé stvoření, naježené a s hřbetem vysoko nahrbeným. Skoro se nehýbali. Nezdálo se, že by jeden z nich hodlal zaútočit, ale pokaždé, když hrabáč trochu zabalancoval na kořeni ocasu a zase nabyl rovnováhy, kočka rybářská zaprskala, zasyčela a dala bradu až k pilinám na podlaze. A hrabáč – staré, pomalé „zemní prase“ – vyrazil jakési hluboké frknutí. Pokoušel jsem si v hlavě sesumírovat, jaké jsou šance, když jsem zaslechl O. Schrutta.

Znělo to, jako by byl přímo před opičím komplexem, ale jeho šikanující hlas přicházel až ke mně. „Nic tady není, ty atrapo“paviána! Ještě jednou to na mě zkus a nechám tě absolvovat kolo s mou malou jaguarundi! Dám ti něco, abys

měl proč ječet, uvidíš!“

Mezitím vedle mne kočka rybářská mňoukala a dělala, že skočí, a hrabáč vrčel a stál na zadních, opřený o silný kořen ocasu. Jeden druhého drželi v šachu – můj Bože, jak dlouho?

O. Schrutt! Dělá si vlastní divadlo! Pořádá si noční představení jen pro sebe!

O. Schrutt se s řevem vrátil do pavilonu malých savců. Slyšel jsem, jak se někomu posmívá, a pak jsem uslyšel jeho vojenské boty kráčející kolem rohu blíž ke mně, o jednu uličku vlevo a jednu výš. Vběhl jsem do uličky vpravo ode mne, našlapuje rozvážně bosky na beton. Čekal jsem na další Schruttův tah.

Jen dvakrát jsem O. Schrutta opravdu zahlédl v bludišti.

Jednou, když jsem byl přikrčen těsně u zdi klece, ale pod okénkem klece – asi z infračerveného světla odráženého skrz sklo a až na druhé straně uličky – jsem viděl, jak se starý dobrý O. blíží k jedné své produkci. Odsunul sklo klece! To je to sklo, které klouže, celá ta zatracená skleněná stěna se dá odsunout. O. Schrutt má klíček, kterým může zasunovací sklo odemknout – to má smysl; když umře někdo těžký, nebo nějaké nebezpečné zvíře onemocní a nechce vylézt ven, nebude se ti tam chtít plazit těmi zadními dvířky ze žlabu. Ale O. Schrutt sklo otevírá, aby pobídl své gladiátory! Má-li dojem, že soupeři jsou příliš v klidu, strčí dovnitř svou elektrickou tyč a dotkne se jednoho ze soupeřů. Oni ho pochopitelně nemohou vidět, jak tam strká tu elektrickou ruku, protože pro ně stojí v prázdnotě; tyč po nich šmátrá ze tmy a dostanou jeden či dva přesně umístěné šoky.

Viděl jsem ho, jak nechal zvýšit hlasitost, pak zasunul sklo a stížnosti tím usekl. Potom se zájmem sledoval, jak tasamánský ďábel medvědovitý lítá ze strany na stranu, řve, jako by běhal po žhavém uhlí, a drží v šachu mrzutého medojeda kapského. Říkal jsem si, že je O. Schrutt sleduje docela chladně – jeho šílený mozek v klidu, nebo nafetovaný.

A ještě jednou jsem viděl O. Schrutta. Tentokrát jsem ho pozoroval v naprostém bezpečí. Zalezl do jedné pracovní uličky a já jen pozoroval celou řadu zvířat za sklem a díval se, ve které kleci se u zadních dvířek náhle ukáže starý O. Věděl jsem, že tam odtud vidí totéž jako zvířata a absolutně nic z toho, co je před skleněnou stěnou.

Sledoval jsem, jak přerušil nerozhodný stav, který patrně trval už příliš dlouho. Dva unavení velcí mravenečníci vypadali, že už toho mají opravdu dost od divoce přebíhající a funící jaguarundi, dlouhé, nízké, štíhlé a drobné tropické kočky. O. Schrutte mazaný! Nechce žádnou krev. Poranění malí savci by u O. Schruttových nadřazených vzbudili podezření. O. Schrutt je opatrný režisér; udržuje zápasy ve stavu vyčerpávající nečinnosti; je tu se svým elektrickým bodcem, aby přerušil střetnutí, které se vymkne z rukou.

Řeknu ti, že jsem viděl dost. O. Schrutt operuje ve všech velikostech. Outloň váhavý si vyměňuje vyděšené pohledy s lemurem. Tana malajská je konsternovaná z vylekaných skoků krysy klokaní. Hrozně jsem se styděl, když

jsem viděl, že i umírající bandikut je nucen snášet dovádění veverovce létavého. A nastávající matka ocelotová leží vyčerpaná v koutě klece a poslouchá vrčení a šarvátky z uličky za zadními vrátky.

O. Schrutt nezná žádných mezí.

Počkal jsem, až zašel do druhého konce bludiště, a pak jsem prchnul z jeho domu organizovaného teroru.

Ležel jsem ve svém živém plotě a uvažoval: jak ho tohle mohlo napadnout? Kde si O. Schrutt vypěstoval ten svůj zvrácený návyk štvát malé savce jednoho proti druhému?

Všude kolem mne se teď rozednívá a já pořád nemám celkový plán. Ale můžu ti říct, že pro starého O. Schrutta plány mám.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNI AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Dne 14. října 1944 vstoupila Rudá armáda do Bělehradu a jugoslávskému kontingentu velel bývalý zrádce Marko Mesić. No, časy se mění; bylo těžké přežít tuto válku, když člověk zůstal na té straně, kde začal.

A 24. října 1944 byla ruská partyzánská skupina překvapena, když našla četníky bojující s jednotkou dvaceti tisíc Němců u Čačaku. Zatímco Rusové a četníci zaútočili na Němce ze dvou stran, ruský důstojník pozoroval, že partyzáni napadají četníky zezadu. Po bitvě předali četníci Rusům přes čtyři a půl tisíce německých zajatců; následující den Rusové a partyzáni odzbrojili četníky a zatkli je. Četnický kapitán Raković utekl a partyzáni na něj uspořádali opravdovou štvanici po celé oblasti Čačaku.

Můj otec a Gottlob Wut byli pořád ještě ve slovinských horách západně od Mariboru, když započal hon na četnického kapitána Rakoviće.

Ve slovinských horách se vůbec žádné hony nekonaly. Němci teď byli v defenzivě a ustašovci vyčkávali, jak to dopadne. Rudá armáda ještě nebyla tak daleko na západ, jak leží Slovinsko, a partyzánské jednotky nebyly nejsilnější. Ustašovci už pro Němce moc nebojovali – nechtěli si proti sobě poštvat partyzány – ale pro ustašovce nebylo moc bezpečné bojovat ani proti Němcům. Aspoň ne ve Slovinsku.

A Gottlob Wut propadal depresím. Nohy a záda a celý chodící aparát měl v žalostném stavu a v horách bylo velmi málo cest, na nichž mohl Gottlob v pokoji a volně jezdit na svém motocyklu. A v listopadu už bylo v horách hodně chladno a motocykly potřebovaly řidší olej.

Tak někdy v polovině listopadu začalo brblat štábní rádio v šestistovce se sajdkárou. Až do té doby si Vratno a Gottlob mysleli, že rádio je rozbité, nebo že jakékoliv německé vojenské přesuny jsou mimo příjem. Gottlob začal rádio

poslouchat; během dvou dnů bylo brblání pořád silnější, ale byly to jen samé číselné kódy. Avšak třetí den Gottlob Wut poznal hlas z Motocykové jednotky Balkan 4.

„To je Wallner! Ten bláznivej gauner dostal moji funkci!“ A než ho otec mohl od rádia odstrčit, chudák Wut cvakl přepínač na vysílání a zařval: „Ty malý čuně! Neschopný malý čuně!“ Pak ho Vratno strhnul ze sedla, skočil k rádiu a rychle vypnul vysílání. Rádio nechal na příjmu a slyšeli motocykl běžet na volna běh – téměř zhasínal.

Potom se ozval Wallnerův hlas. Zasyčel nebo zasípal: „Wut! Herr Kommandant Wut?“ Přitom Wut rval trávu ze země. „Je to Kommandant Wut?“ ozval se hlas znovu.

Z rádia byl slyšet jen motor běžící na volnoběh a Gottlob řekl: „Poslouchej ten motor! Je tak rozladěnej, že by shořel, kdybys na to musel šlápnout.“

Ale vysílání zůstalo vypnuté; Wallner neměl příležitost potvrdit si, co zaslechl. Rádio Wallner řeklo: „Bronsky, jsi na příjmu? Ozvi se, ozvi se.“ Ale nikdo se neozval a tak Wallner řekl: „Gortzi, poslouchej! Poslouchej, Metzi! To byl Kommandant, neslyšeli jste ho?“ A pak zařval: „Vatchi, jsi tam, Vatchi?“ Pak motocykl zhasl a Wallner zamumlal nějakou nelaskavou kletbu. Vratno a Gottlob slyšeli, jak skáče na startovací klíče.

„Vždyť má sytič dokořán,“ řekl Wut. „Poslouchej, jak nasává vzduch.“

A slyšeli, jak startovací páka rachotí nahoru a dolů; místo aby naskočil, motor jen nasával.

„Poslouchejte mě, vy parchanti!“ ječelo rádio Wallner. „Vy máte být pořád na příjmu!“ Makal na startovací klíče a funěl do rádia. „Vy čuráci!“ řval Wallner. „Slyšel jsem starýho Wuta!“

„Starýho Wuta!“ ozval se Gottlob, ale otec ho podržel a nepustil k vysílači.

„Někde tu je starej Wut!“ řval Wallner do rádia. „Kde jste, Wute?“

„V prdeli,“ řekl Gottlob a pořád rval trávu.

„Wute!“ ječel Wallner.

A jiný hlas v rádiu se zeptal: „Kdo?“

„Wut!“ odpověděl Wallner.

„Wut? Kde?“ zeptal se druhý hlas.

„To je Gortz,“ řekl Wut otcí.

„Bronsky?“ ozval se Wallner.

„Ne, Gortz,“ přihlásil se Gortz. „Co je to za hovadinu s Wutem?“

„Slyšel jsem Wuta,“ řekl Wallner.

Z rádia se ozval třetí hlas: „Haló?“

„To je Metz,“ řekl Wut.

„Brousky?“ zeptal se Wallner.

„Ne, Metz,“ přihlásil se Metz. „Co se děje?“

„Někde kolem je Wut,“ bylo slyšet Wallnera.

„Já jsem ho neslyšel,“ ozval se Gortz.

„Protože jsi byl vypnutej!“ zařval Wallner. „Já jsem slyšel Wuta!“

„Co říkal?“ zeptal se Metz.

„Ale ani nevím,“ řekl Wallner. „Myslím, že ‚malý čuně‘. Já, ‚malý čuně‘!“

„Ten výraz jsem od něj slyšel,“ ozval se Metz.

„Ja, před dvěma roky,“ řekl Gortz. „Jed jsem nic neslyšel.“

„Ty vocase, neměl jsi zapnutý rádio!“ křičel Wallner. „Haló,“ slyšeli čtvrtého.

„Brousky,“ řekl otci Wut.

„Vatch?“ zeptal se Wallner.

„Bronsky.“

„Wallner slyšel Wuta,“ ozval se Metz.

„Wallner si myslí, že ho slyšel,“ řekl Gortz.

„Já ho slyšel hodně hlasitě!“ řekl Wallner.

„Wuta?“ podivil se Bronsky. „Wuta a někde tady?“

„Kde tady, to bych rád věděl,“ řekl otec Gottlobovi.

„Slyšel jsem to naprosto jasně,“ řekl Wallner.

„Haló,“ ozval se Vatch, který zapnul rádio jako poslední.

„Vatch?“ zeptal se Wallner.

„Ano. Co se děje?“

„Je to hrozně komplikovaný,“ ozval se Gortz.

„Vy čuráci!“ křičel Wallner. „Já ho vážně slyšel!“

„Koho slyšel?“ zeptal se Vatch.

„Hitlera,“ řekl Gortz.

„Churchilla,“ opravil ho Metz.

„Wute!“ zařval Wallner. „Ty tam někde seš, Wute, sám jsi čuně! Řekni něco, Wute!“ Ale Wut seděl na trávě a šklebil se. Poslouchal nevytlučené motocykly a šíleného Wallnera a jeho staří partáci odpadali z éteru jeden za druhým.

Potom se z poněkud větší vzdálenosti ozval hlas, který Wut neznal, a byl samá atmosférická porucha: další čísla. Wallner mu odpověděl: „Slyšel jsem starého

velitele. Wuta, toho dezertéra, někde tu je.“ A čísla mu něco odpověděla. „Ne, vážně! Wut tady někde je,“ řekl Wallner. A rušený hlas z větší vzdálenosti řekl: „Používejte číselný kód, Kommandante Wallnere.“ A Wallner zabábolil čísla.

„Kommandant Wallner,“ řekl s úšklebkem Gottlob. On i Vratno ještě chvíli poslouchali, až už nikdo nevysílal. Rádio zapraskalo a ztichlo.

„Kde myslíte, že jsou?“ zeptal se Vratno.

„Kde jsme my?“ zeptal se Wut. Společně si prohlíželi mapy. Byli asi 8 kilometrů nad řekou Drávou a nad mariborskou silnicí.

„Přesun?“ řekl Wut. „Že by se stahovali z Slovenj Gradce? Táhnou na východ bojovat proti Rusům? Na sever, připojit se k Rakušanům?“

„Snad přesun,“ odpověděl Vratno. „Po mariborské silnici.“

A tu noc znovu poslouchali rádio. Ozvalo se víc čísel, plných poruch a vzdálených. Bylo po půlnoci, když znovu zaslechli Wallnera.

„Wute?“ zašeptalo rádio. „Slyšíš mě, Wute?“

A Gortz taky musel být u rádia, protože se ozval: „No tak, Wallnere, jenom klid. Jdi radši spát, člověče.“

„Vypni si rádio,“ odsekl Wallner. „Možná mluví jen se mnou.“

„Tomu věřím,“ řekl Gortz.

„Vypadni!“ křikl Wallner a šeptem opakoval: „Wute? Ozvěte se, ozvěte se. Kruci, Wute, ohlašte se!“ A hlas se utopil v číslech.

Potom se opět ozval neidentifikovatelný autoritativní hlas: „Kommandante Wallnere, jděte spát. Musím vás požádat, abyste laskavě používal svá čísla, když užíváte rádio.“ Wallner vychrlil čísla a odpovědi se nedočkal.

Vratno zašeptal hihňajícímu se Gottlobu Wutovi: „Až teď bude sám, to je ta chvíle. Až budete mít jistotu, že má rádio jen pro sebe, pak do něj.“ A Wut, který nechával rádio na poslechu, přepnul na vysílání.

Později Wallner šeptal čísla. Nikdo se mu neozval. „Balkan čtyři,“ zkoušel to Wallner. „Balkan čtyři.“ A nedostal odpověď. Pak řekl trochu hlasitěji: „Wute, ty starej ptáku. Wute, ozvi se.“ Gottlob čekal, jestli se ozve ještě někdo jiný. Žádná odpověď nepřišla a Wallner se ozval znovu: „Wute. Ty zrádče Wute. Wute, čuráku zbabělá.“

Pak Gottlob tiše řekl: „Dobrou noc, Kommandante Wallnere.“ A vypnul vysílač, ale nechal volič na příjmu.

„Wute!“ sykl Wallner. „Wúúúúúúte!“ zaječel, ozvaly se další atmosférické poruchy a zvuky, jako když se něco otírá a bouchá. Wallner musel rádio odmontovat z motorky a měl ho někde ve stanu; slyšeli pleskat stan, slyšeli praskání součástek rádia. Wallner musel nést rádio ze stanu jako míč, přitisknuté na prsa, protože teď se jeho výkřiky zdály vzdálené, jako když má ústa daleko od otvoru s mikrofonom. „Je tu někde, poslouchejte! Vy čuráci,

zapněte si rádia a poslouchajte!“

A Gortz hlasitě zašeptal: „Wallnere! Proboha, chlape!“

A neznámý autoritativní hlas pronesl: „Kommandante Wallnere, už toho je dost. Používejte číselné kódy, nebo přijdete o rádio, Kommandante.“ A Wallner se ozval se svými čísly, téměř rytmicky; melodicky prozpěvoval svá čísla do noci.

Vratno a Gottlob seděli a klímali; probrali se a pak se objali – smáli se do svých dvouletých plnovousů – a znovu klímali, udržující rádio na příjmu. Jednou zaslechli, jak Wallner mumlá, buď ze spánku, nebo se pořád trochu snažil: „Dobrou noc, Kommandante Wute, ty čuráku.“ Ale Gottlob se jen šklebil a mlčel.

Před rozedněním Wut a Vratno sbalili motorky a přesunuli se čtyři míle na sever nad Limbus. Pak zamaskovali rance a motorky a s odmontovaným rádiem šli asi čtvrt míle na sever podél hřbetu. Zastihli slunce, vycházející vpravo od věže kostela v Limbusu, a utábořili se necelou míli od mariborské silnice, kterou měli jako na dlani.

Strávili tam další den a noc bez kousku jídla, ani motohlídku nezahlédli. V noci se naladili na Wallnera, ale slyšeli pouze čísla – žádná neřikal Wallnerův hlas. Až další ráno uslyšeli hlasitěji čísla od Gortze a jednou, krátce před polednem, Gortz řekl: „To je blbý s tím Wallnerem.“ Bronsky odpověděl, že chudák Wallner byl vždycky moc velkej nervák.

Potom naslouchající neznámý hlas řekl: „Kommandante Gortzi, používejte prosím své kódy.“ A Gortz řekl, že bude.

Bylo odpoledne, když Gottlob zpozoroval lajdáka Heina Gortze na jedné šestistovce z roku 1938 bez postranního vozíku. Bronsky jel za ním na tak měkkých pneumatikách, že to Wut viděl až z hřebenu.

A tu noc se Limbusem přesunovala velká jednotka a dodržovala předpisy o zatmění. Konec kolony sotva opustil město, když můj otec podnikl nájezd na limbuskou mlékárnu a vrátil se s mlékem a sýrem.

Zůstali nad Limbusem ještě dva dny, než zpozorovali další německý přesun stejným směrem – tento s neoznačenými průzkumníky na motocyklech. Nebyl to Balkan 4; možná to byla nějaká jednotka z Rakouska. Byli předsunutou hlídkou odrbané jednotky, roztroušené skupiny – žádné tanky, jen nějaké nákladáky a terénní „kaďoury“. A nehlásili se žádnými sériemi čísel. Někteří vojáci šli bez přileb; mnohým vyrazely velice neněmecké vousy. Byla to slušná šance a můj otec a Gottlob Wut to riskli. Připojili se ke koloně na mariborské straně Limbusu. Počkali na ně na silnici a řekli, že měli poruchu motoru a kvůli ní odpadli z Balkan 4. Nakrmili je, motorkám vyměnili olej a vjeli do Mariboru, aniž věděli, zda ustupují, nebo míří na frontu.

Vlastně to bylo jedno. Když se přidělovala místa v kasárnách, Gottlob řekl, že on a jeho kolega se zase připojí ke staré jednotce.

Za úplatu si schovali motocykly v boudě pouliční prostitutky ve čtvrti zvané Staré Město; potom na periferii srazili a okradli německého důstojníka – chytře provedeno, protože si oblékli už hodně obnošené šaty Borsfy Durda; hned pak našli saunabad, po které se jim vousy narovnaly a pěkně se leskly. Převlékli se do uniform a vydali se do města – dva vojáci si vyrazili na noční tah.

Ale ouha! Člověk by si řekl, že v celém Mariboru najde Gottlob Wut noční podnik, který není jedničkou i pro ostatní zbytky jednotky Balkan 4.

Snad si Wut myslel, že ho v dvouletém plnovousu nikdo nepozná. Tak či onak, bujaře se bavil mezi vojáky ve Sklepu sv. Benedikta. Byla tam turecká břišní tanečnice s podezřelě jugoslávským jménem Jarenina; její tančící břicho bylo poznamenáno císařským řezem. Pivo bylo řídké. Jedno překvapení: nebylo vidět žádné ustašovce v uniformách wehrmachtu. Ale nad barem byla velká fotografie, celá probodaná šipkami – ustašovci v německých uniformách pochodující s partyzány! někde v Chorvatsku.

Můj otec si dával velký pozor na přesnost „umlautů“; měl pocit, že jejich plnovousy vzbuzují podezření.

Bylo už hodně pozdě, když Vratno následoval vrávorajícího Wuta na nevytopený pánkový záchod. Z pisoáru šla pára; kolem příšerné díry tureckého hajzlu byly rozpraskané dlaždice. Muž se houpal na podpatcích, kalhoty u kotníků, nakláněl se dozadu nad propast hajzlu a držel se za madlo, aby do ní nespádl. Čtyři muži produkovali páru nad pisoárem; další dva vešli s Gottlobem a mým otcem.

Hlavy skloněné na žlábkem, zadržující dech na obranu proti stoupající páře a čpavému zápachu, osm mužů šmátralo a čuralo. Jeden upustil cigaretu do kanálku.

Potom muž rozcapený nad hajzlem vykřikl a pokoušel se s pomocí madla postavit.

„Wut!“ zařval a Gottlob, který se rychle obrátil a čural otcí po noze, spatřil lajdáka Heina Gortze. Gortz vyrval madlo ze zvětralé vykachlíkované zdi boxu a s kalhotami až u kotníků padal zadkem do otvoru hajzlu. „Ach, panebož!“ zasténal Heine Gortz. Nohy mu trčely vzhůru, z kapes na něj padaly drobné mince a znovu vykřikl: „Wute! Proboha, Bronsky, to je Wut! Prober se Metzi! Chčiješ hned vedle starýho Wuta!“

A než dokázal otec zarazit močení, Bronsky a Metz otočili chudáka Gottloba a naklonili ho zády nad pisoár. Heine Gortz se vyhrabal z díry. Můj otec si ho zastrkoval do kalhot, ale lajdák Heine Gortz řekl: „Ty! Kdo jsi ty s Wutem?“ Ale Gottlob se na Vratna ani nepodíval; vypadalo to, že se vůbec neznají.

Můj otec prohlásil, vyslovuje pečlivě každou německou slabiku: Jed jsem toho chlapa potkal. Máme stejné plnovousy, chápete? Jenom vzájemný obdiv.“

A Bronsky, nebo to byl Metz, řekl: „Starej Wut! Tak se na něj podívej!“

„Hnusnej zrádče,“ řekl Heine Gortz. A jeden z nich ho nakopl kolenem, až se

zlomil v pase, a někdo ho popadl za vousy. Odtáhli ho do záchodové kóje. Tam ho chytili za nohy a nacpali hlavou napřed do smrdutého sráče. Balkan 4 pracoval jako tým. Nový šéf Heine Gortz, polepený hovny zezadu od půli zad až pod kolena a s kalhotami pořád až u kotníků, držel Wuta za jednu nohu a cpal chudáka Gottloba do propasti latríny.

Mezitím si můj otec zapínal poklopec a vyměňoval si krčení ramen a vrtění hlavou s ostatními šokovanými, kteří ještě stáli nad kouřícím pisoárem.

„Wut?“ ozval se jeden. „Kdo je ten Wut?“

„Měli jsme jen stejný plnovousy,“ odvětil Vratno. „Jen vzájemný obdiv, nic jinýho to nebylo,“ zdůraznil, ačkoliv chudák otec málem nemohl mluvit, tak ho připravila o řeč příšerná týmová spolupráce mužů z Balkan 4, a zdálo se mu, že musí křičet, aby vytlačil slova před zvedajícím se žaludkem.

Když otec tiše opouštěl pánský záchod ve Sklepě sv. Benedikta, ze strašné díry koukaly jen podrážky Wutových bot. Stejně jako nebohý Borsfa Durd, i Gottlob Wut byl pohřben bez rakve; jako Borsfu Durda bylo nakonec možno poznat i Gottloba Wuta pouze podle podrážek.

Šestnáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 5.30

Doporučuju, abychom to provedli stejně, jak to já dělám doteď. Někdy pozdě odpoledne zalezeme za tenhle živý plot a přečkáme hlídku nočního strážného z první směny. Až službu převezme O. Schrutt, necháme ho udělat jedno až dvě kolečka. Taky si musíme dát pozor na paviána dželadu, ačkoliv toho bychom mohli využít v náš prospěch.

Jen se nemůžu rozhodnout, jestli máme O. Schrutta rafinovaně dohnat k naprostému šílenství, nebo ho prostě dát sežrat proslulému medvědovi himálajskému – při první možné příležitosti.

Vypořádat se s O. Schruttem tím druhým způsobem by mohlo přinést určité problémy. Himálajský medvěd by mohl sebrat i kruh s klíči a pak by se mu nedal vzít, to mi můžeš věřit. O. Schrutt by taky mohl mít dost času, aby vytáhl pistoli a vystřelil. Ať už by se zachránil nebo ne, v Hietzingu určitě bude policista s uchem nataženým, kdyby se v zoo něco dělo.

Ale i kdybychom využili paviána dželady, aby O. Schrutta dohnal k šílenství, nedá se předvídat, jak by se jeho finální šílenství mohlo projevit. Třeba by ho popadl amok přímo v zoo.

Takže to je problém. Podle mne musíme O. Schrutta popadnout velmi tiše v pavilonu malých savců. Odzbrojit ho, svázat, dát mu roubík, potom toho šmejda vyvést uličkou mezi klecemi a schovat si ho do jedné prosklené klece.

Strčíme ho k mravenečníkům velkým! Ti by ho měli udržet v klidu. S tím, kolik toho O. Schrutt ví o dohazování a párování, by měl taky přesně vědět, jak

tichý a neškodný se musí zdát, aby mravenečnický velké neznervózňoval. Ale zase by od nás nebylo fér, kdybychom se o O. Schrutta trochu nepodělili. Vím jistě, že indočínská kočka rybářská by O. Schrutta chvíli pohlídala s velkou radostí. Vím jistě, že medojed a kočka jaguarundi by byli velice potěšeni, kdyby k nim O. Schrutt přišel na návštěvu, úhledně ovázaný jako husa na pekáč; bude vrkat skrz roubík jako hrdlička a s obličejem v pilinách bude říkat: „Hodný, hodný medojed – óóó! No nejsi ty hodný medojedík? A že proti mně vůbec nic nemáš, medojedíčku?“

A ještě líp, mohli bychom mu zavázat oči a nechat ho hádat, k jakému zvířeti jsme ho hodili – které čmuchající a funící zvíře se dotýká studeným, tápajícím čenichem ucha starého dobrého O. Schrutta.

Oko za oko, O. Schrutte.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Můj otec se v Mariboru moc neukazoval. Platil dost vysokou činži za prostitutčinu boudu na Starém Městě, ale zato měl motocykly garážované pěkně mimo dohled. Ne že by věřil prostitutce, čarodějnici, která mu ani neřekla, jak se jmenuje. Dokonce jednou v noci, když se Vratno vrátil do boudy, aby se vyspal u motocyklů, našel tam starého Srba, jak vysává benzin ze šestistovky s vozíkem. Ani Srb nechtěl říct, jak se jmenuje, ale otec sním promluvil srbochorvatsky a starý Srb se pustil do senilního řečnění na téma všeobecného rozčarování. Nejdřív o zrádném králi Petrovi, kterého přece Mihailović zachránil a poslal do Londýna. A jestlipak otec zná písničku, kterou si Srbové zpívají? Ne, protože se týkala politiky. Starý Srb mu ji zazpíval:

Kralju Pero, ti se naše zlato

Churchillu si na čuvanje dato...

Králi Petře, ty jsi naše zlato,

k Churchillovi do úschovy poslané...

Ale pak, blábolil starý Srb, se sralbotka král nechal od Britů ukecat k tomu, co bylo nejlepší pro jugoslávskou jednotu. Král Petr oznámil 12. září 1944, že podpora Lidové armády maršála Tita je pro Jugoslávii nejlepší šancí. Král odsoudil Mihailoviće a četníky a všechny nazval „zrádci vlasti“, kteří se nechtějí připojit k partyzánské armádě. Jestlipak král věděl, ptal se starý Srb, že pouhých šest dnů před takovou zradou svého lidu riskovali četníci v noci životy, aby oslavili královy narozeniny? Na každé hoře zapálili hranice a nahlas zpívali o své lásce ke králi, a to ještě platilo, že všude musí být zatemněno!

Jestlipak to otec věděl? A Vratno se přiznal, že se nějakou dobu zdržoval v horách, ale ne v srbských horách.

A ví můj otec, co si Srbové zpívají teď?

*Nećemo Tita Bandita –
Hoćemo Kralja, i jako ne valja!*

Nechceme Tita banditu –
Chceme krále, i když nestojí za nic!

Takže byste ho neměli chtít, řekl otec Srbovi. Ale starý muž svolával Vratnovi do tváře:

Bolje grob nego rob!

Radši hrob, než být otrokem!

„Ne,“ říkal mu otec. „Cokoliv je lepší než grob.“ Nepochybně si říkal: zejména tak svěží hrob, jakého se dostalo Gottlobu Wutovi.

Ale Vratno starého Srba za vysávání benzínu nezabil. Uzavřel s ním obchod. Šestistovku s přívěsným vozíkem a třiadvacet zbylých granátů za Srbovo ilegální dílo – tranzitní povolení se jménem a fotografií, které by otci umožnilo překročit rakouskou hranici na závodním stroji. Protože, jak řekl, pojedou do Berlína zabít Hitlera.

„Proč nezabiješ Tita?“ zeptal se Srb? „Nemusel bys jezdit tak daleko.“

Ale obchod uzavřeli. Jistému Siegfriedu Schmidtovi vydalo personálně slabě obsazené, leč výkonné srbské hnutí odporu v Mariboru tranzitní povolení německého velení pro zvláštního kurýra. A jednoho chladného, ale jasného rána v polovině prosince 1944 překročil Siegfried Schmidt – bývalý Vratno Javotník – rakouskou hranici a řeku Mur na závodním motocyklu z Velké ceny 1939, zbaveném válečných doplňků (pro speciální kurýrní službu), a prchal na sever k městu Graz po nynější silnici číslo 67.

A já se rozhodl věřit, že to bylo téhož chladného, leč jasného rána v prosinci 1944, kdy partyzáni konečně dopadli četnického kapitána Rakoviče a odvěkli ho zpátky do Čačaku – kde jeho tělo upravili a vystavili ho na tržišti.

Ale pokud jde o to, co se stalo mému otci poté, co za chladného, leč jasného rána vstoupil do Rakouska, to se mohu pouze dohadovat. Koneckonců, Siegfrieda Schmidta příliš dlouho nechránila jeho uniforma wehrmachtu, jeho závodní stroj z velké ceny, ani jeho zvláštní doklady, které byly zvláštní jen tak dlouho, jak dlouho Němci okupovali Rakousko.

Jednoho rána otec uprchl na sever do Grazu, ale nikdy jasně neřekl, jak dlouho v Grazu zůstal, ani kdy přesně se vydal na severoseverovýchod do Vídně. V Grazu určitě dlouho nezůstal, neboť jugoslávští partyzáni se vydali přes

rakouskou hranici brzy po něm a nepotřebovali zvláštní dokumenty. Ani Vídeň nemohla být příliš bezpečná pro Siegfrieda Schmidta, motocyklového kurýra. 13. dubna 1945, jen čtyři měsíce poté, co otec opustil Maribor, dobyli Sověti Vídeň s pomocí bojovníků rakouského odboje. Sověti údajně město osvobozovali, ale na osvobozenickou armádu páchali překvapivě mnoho znásilňování a podobně. Pro Sověty bylo zřejmě těžké považovat Rakousko za skutečnou oběť Německa; viděli příliš mnoho Rakušanů bojujících po boku Němců na ruské frontě.

Ale bez ohledu na podmínky se Siegfried Schmidt musel 13. dubna 1945 uchýlit do ilegality.

A 30. dubna vstoupila do Rakouska přes Vorarlberg francouzská vojska. Následujícího dne tam přišli Američané z Německa a asi tak o týden později přišli do země i Britové z Itálie. Byli hrozně překvapeni, když našli jugoslávské partyzány, jak řadí v Korutanech a Štýrsku.

Rakousko bylo obsazeno – a Vídeň zůstávala doma; poučila se, že není moudré vítat osvoboditele s otevřenou náručí.

A otcovo vyprávění o této fázi není příliš jasné. Nejlepšími místy byly opuštěné činžáky – i když byly oblíbené, příliš často přeplněné a příliš nebažily po společnosti blázna, který nechtěl opustit svůj inkriminující motocykl. Vratno vzpomínal na čtvrtiny obličejů vykukující dveřmi šterbinou na poštu: „Není tu místo pro vojáky, jděte se schovat jinam.“

Jídlo člověku zajistilo dočasný vstup, ale kvůli jídlu vás také mohli zabít.

Vratno vzpomínal na teplé měsíce v domech; týden prý se pokoušel polapit Rusa a vzít mu uniformu, neboť v uniformě wehrmachtu by otcí jeho lingvistické schopnosti příliš nepomohly.

Hlavně se upomínal na jednu letní noc. V sektoru blízko Innere Stadtu ho na útěku zachytily světlomety na konci každé hřmící uličky – závodčák z velké ceny kličkoval a bylo těžké ho zasáhnout. Vzpomínal na něco, co musely být zahrady Belvederu – vojáci na stromech s baterkami a Vratno se řítíl na motorce skoro až u vysoké betonové zdi, kde sice byl špatný terč, ale rozervál si loket a koleno o hrany betonu ostré od bombardování. Pamatoval si kašnu, v níž netekla voda – to musel být Schwarzenberg Platz. A vzpomněl si, že byl donucen otočit do protisměru, když ho najednou oslepily světlomety a slyšel ruské hlasy.

Vratno nikdy nezapomněl, jak Gottlob Wut seděl za ním a šeptal mu do indigově modrého otvoru na ucho – a kličkuje podle Wutových dokonalých instrukcí, otec skákal na chodníky a řítíl se po nich až těsně u zdi domu a občas uhýbal dveřím otevřeným do ulice; proplétal se bez světlometu stále temnějšími ulicemi a čekal, až to přímo napálí do zdi nebo dveří, kterých si nevšiml.

Vratno si vždycky vzpomněl na velká vrata průjezdu s jedním křídlem vyhozeným z pantů, na průjezd, temný jako jeskyně a mramorově chladný,

kam vklouzl. Pamatoval si, že se odvážil jednou bliknout světlometem a spatřil spirálovité schodiště vedoucí nejméně do čtvrtého podlaží, kde, jak doufal, budou opuštěné byty. Navždy mu utkvělo v paměti, jak zvedl přední kolo na první schod, dal plný plyn a šíleně skákal po širokých, ale nízkých mramorových schodech do prvního patra, kde pustil spojku zběsilé mašiny z velké ceny a vrazil do prvního bytu. Pak otevřel oči, vypnul motor a čekal na výstřel. Potom nasadil zpátky zástrčky zámku a zavřel rozražené dveře bytu.

Pak si pamatoval, jak ulicí přijely světlomety a vstoupily do průjezdu. Hlasy říkaly rusky: „Tady nikdo žádnou motorku nenechal.“

Za úsvitu všude po podlaze cigarety a kdysi pěkný porcelán rozmlácený; páchnoucí, vybělený roh kuchyně, kde si ostatní běženci z této nebo dřívějších okupací rozhodli udělat toaletu. Skříně pochopitelně prázdné. Postele s rozřezanými matracemi – postele, do nichž se občas močilo. A jen jediné z mnoha plyšových zvířátek mělo ještě nevyoloupané oči – na okenním parapetu pokoje, který musel patřit nějakému děvčeti.

Vratno vzpomínal, jak divné bylo vidět v městském bytě tu a tam se povalující slepičí pírka. Ale hlavně se držel jednoho – celé dny jediného světlého bodu v celé temné ulici: mosazné koule, která každý den chvíli zachycovala slunce. Kouli držel v rukách amerek. Měl polovinu hlavy ustřelenou, ale pořád se andělsky vznášel na budovu, která bývala bulharským velvyslanectvím – vlastně jedinou budovou velvyslanectví v celé Schwindgasse.

Sedmnáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 5.45

Víš, Graffe, už jednou tu byl pokus pustit zvířata ze zoo ve Vídni. Jeho špatný konec je teď málo známou historií. A podrobnosti nejsou právě nejasnější.

Zdá se, že nikdo neví, co se odehrávalo v zoo v posledních letech války. Ale byla doba – řekněme počátkem roku 1945, když Rusové město dobyli, ale než se ostatní mocnosti dohodly na podmínkách okupace -, kdy nebylo čím živit lidi. Nelze říct, jak si sháněla potravu zvířata. Avšak povídá se něco o tom, co pro jídlo dělali lidé, neboť nebyly pracovní síly, ani zájem, aby se zoologická zahrada pořádně hlídala.

Ovšem dejme tomu čtyři muži, i neozbrojení – a téměř každý, kdo se pohyboval venku, byl tehdy ozbrojen – mohli docela úspěšně ukořistit pořádnou antilopu; i velblouda, nebo malou žirafu.

A to se stalo. Začaly nájezdy, ačkoliv zoo měla údajně chránit nějaká skupina městských hlídačů; ti mysleli na budoucnost – zavedli jakýsi nouzový přidělový systém.

Pro tebe a pro tebe a pro tebe – ty dostaneš levou zadní čtvrtku tady toho klokana. A ty dostaneš kus kýty z hrocha; jen ji nezapomeň hodně dlouho vařit.

Ale i přes tyto městské hlídače docházelo k úspěšným přepadům. Jedna odvážná hladová parta ukradla divokého tibetského jaka. Jeden muž, úplně sám, ukradl celého tuleně.

Předpokládám, že existovaly plány na totální vyplenění. Předpokládám, že bylo jen otázkou času, než se nějaká dobře organizovaná skupina civilistů nebo vojáků z kterékoliv armády rozhodne, že se dá vydělat na takové velké zásobárně masa v hladovějícím městě.

Ale nic tak dobře zorganizovaného se neudálo.

Ve městě však také žil potenciální šlechtný hrdina, který si řekl, že zvířata už trpěla dost; předvídal velké vraždění a vymyslel si způsob, jak rezníkům plány překazit. Nikdo neví, kdo to byl; zachovaly se z něj jen částečné pozůstatky.

Protože zvířata ho samozřejmě sežrala. Jednou v noci se tam vloupal a vypustil každé zvíře, na které narazil. Myslím, že se tvrdí, že otevřel prakticky všechny klece, než byl sežrán. Přirozeně, zvířata byla také hladová. To ho mělo napadnout.

A tak měly jeho dobré úmysly právě opačný výsledek. Nevím, jestli se nějaká zvířata kdy dostala z hlavní brány, nebo zda byla všechna napadena ještě v prostoru zahrady. Předpokládám, že také zvířata sežrala jiná zvířata, než se mezi lidmi doneslo, co se stalo, a do toho zmatku se slétl dav se starými granáty a kuchyňským náčiním.

Podrobnosti nejsou jasné. S tolika malými savci pod nohama po celém městě, kdo měl vést o zvířatech přesné záznamy? Ale zmatek musel být skutečně velký a představuju si, že během dlouhé noci se do něj zapojili Rusové, kteří asi z divokého povyku usoudili, že už mají na krku revoluci.

Domnívám se, že nebyly nasazeny tanky ani letadla, ale všechno ostatní bylo určitě povoleno.

Doufám, že každý, kdo snědl zvíře, se jím zalknul. Nebo vybuchl, když se mu zablokovala střeva.

Přece to nebyla zvířecí válka.

Měli sníst všechny O. Schrutty.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

Američané obsadili Salcbursko, což znamená i Kaprun – tak poklidné místo, že všichni Američané, kteří přišli až do vesnice, byli velmi přátelští. Vlastně jediným násilným skutkem, o němž jsem se doslechl – a to bylo, než přišli Američané – bylo upálení bratra mého dědečka, kaprunského poštmistra. Ale celkem byla v Kaprunu taková pohoda, že nemohu říct nic dobrého o moudrosti dědečka, který svou rodinu a Ernsta Watzeka-Trummera odvezl

zpět do Vídně. Nebo aspoň měli počkat, jak bude fungovat okupace města čtyřmi mocnostmi.

Ale počátkem léta 1945 měla má matka zájem vrátit se do osvobozeného města. To bylo dřív, než se ostatní spojenci definitivně dohodli i se Sověty. Už zprávy o ruské okupaci měly stačit, aby je odradily od tak časného návratu.

Mělo to co do činění s Hilčinými představami o Zahnu Glanzovi. Měla pocit, že když už válka skončila, Zahn Glanz ji určitě bude hledat. A moje babička samozřejmě chtěla vidět, jak to asi dopadlo s jejím bytěčkem a porcelánem, který tam zanechala. A dědeček zřejmě toužil vrátit nějakých čtrnáct knih – sedm let a tři měsíce po termínu – do cizojazyčné čítárny Mezinárodního domova studentů, kde pracoval jako vrchní knihovník. Nenapadá mě žádný důvod, který mohl mít k návratu Ernst Watzek-Trummer – kromě protektorských citů k Marterovic rodině, a možná, aby si vzal další knihy z dědečkovy knihovny. Watzek-Trummer, ijící sedm let s mým dědečkem, si začal cenit vzdělání.

Ať to bylo cokoli, nebo všechno dohromady, zvolili si velmi špatnou dobu k opuštění Kaprunu v prvním týdnu července 1945.

Dědečkovu pout také ztížil politováníhodný stav starého taxíku Zahna Glanze. Cestu však usnadnil dědečkův politický profil – potvrzený dopisy a doporučeními od vůdců odboje, kteří věděli, že nacistická role dědečkova bratra byla jen zástěrka a sympatizovali s rodinou kvůli poštmistrově smrti v plamenech. I Watzek-Trummer měl za sebou něco, co stojí za zmínku – hlavně několik šikovných vykojení vlaků a rafinovaně založené požáry v Depu v Zell am See.

A tak 9. července 1945 brzy ráno se dědeček Marter a jeho posádka vydali na nepředstavitelnou pout' ruinami a okupačními armádami, aby pozdě večer vjeli do Vídně, přičemž měli víc problémů s papírováním u Sovětů než s kteroukoli jinou byrokracií.

Byl to právě den, kdy spojenci vyřešili rozdělení města. Američané a Britové chňapli po nejlepších rezidenčních čtvrtích a Francouzi chtěli nákupní centra. Rusové byli realisté a mysleli na budoucnost; usadili se v dělnických a průmyslových obvodech a soustředili se kolem Innere Stadtu – v blízkosti všech velvyslanectví a vládních budov. Rusové obsadili i čtvrtý obvod, kde leží Schwindgasse, a to dědečka znepokojilo.

A šestnáct z jednadvaceti obvodů mělo komunistické náčelníky policie. A v Rennerově prozatímní vládě vytvořené Sověty byl ministrem vnitra Franz Honner, který bojoval s jugoslávskými partyzány. Ovšem Renner byl starý rakouský socialista a sám měl neblahé tušení z podezřele do budoucna zaměřené okupace sovětských osvoboditelů.

I na dědečka padala úzkost, když projížděl Schwindgasse, tak temnou a bez oken, jak ji nikdy neviděl.

Watzek Trummer prohlásil: „To je ulice opuštěného města, jak ho vždycky

najdou kovbojové.“

Babička na zadním sedadle si pro sebe broukala nebo sténala.

Když dědeček vjel na chodník a pak do průjezdu, ruští vojáci v bývalé bulharské ambasádě na ně přes ulici namířili světlomety. Znovu ukazovali doklady a dědeček promluvil trochu staromódní ruštinou, spoléhaje se na znalosti ze zahraniční čítárny, aby se vojáků zbavil. Potom, než vyložili věci z taxíku, vyšli do prvního patra, zjistili, že zámek je zarezlý, a zatlačili proti poškozené západce zámku – dveře se otevřely.

„Ach jo, ty parchanti sem chodí čurat,“ zvolal Watzek-Trummer. Ve tmě si narazil holeň o velký, těžký předmět ležící jen kousek od dveří. „Posviťte sem,“ požádal. „Nechali tu kanon, nebo co.“

Babička šlápla na něco, co určitě byl její porcelán a trochu zasténala. A dědeček zamířil baterkou na velice otlučený a zablácený motocykl opřený o křeslo, protože neměl stojánek, na který by se dal postavit.

Nikdo nepromluvil, nikdo se nepohnul, a z druhého konce chodby z pokoje mé matky zaslechli někoho, kdo příliš dlouho zadržoval dech a musel ho pustit, výdech, který mohl být vykládán jako poslední zoufalé vydechnutí. Dědeček zhasl baterku a Hilke řekla: „Já dojdu pro vojáky, mám?“ Ale nikdo se nehnul; matka slyšela, jak zavržala její stará postel. „V mojí posteli?“ řekla dědečkovi a pak se vytrhla jeho ruce, která ji držela za paži, vrazila do křesla a motocyklu a běžela chodbou ke svému pokoji. „Zahne?“ zvolala. „Ach, Zahne, Zahne!“ A potmě se vrhla k otevřeným dveřím svého pokoje. Watzek-Trummer sebral dědečkovi baterku a podařilo se mu chytit Hilke, ještě než doběhla ke dveřím. Strhnul ji zpátky do chodby, nakoukl za zárubeň a posvítíl do pokoje.

Na posteli byl tmavý muž s dlouhými vousy – na rtech měl bílou pastu jako člověk, který má od žízne pěnu na puse. Seděl přímo uprostřed lůžka, držel v rukách motocyklistické boty a zíral do světla.

„Nestřílejte!“ vykřikl německy a pak totéž opakoval rusky, anglicky a nějakým nerozeznatelným slovanským jazykem. „Nestřílejte! Nestřílejte! Nestřílejte!“ Vysokými botami mával nad hlavou a spíše si mával do rytmu, než hrozil.

„Máte doklady?“ zeptal se dědeček německy a muž mu hodil náprsní tašku.

„Ale jsou falešné!“ zvolal muž rusky a snažil se uhádnout, kdo jsou lidé za oslnujícím světlem, kteří ho zajali.

„Vy jste Siegfried Schmidt?“ zeptal se dědeček. „Zvláštní kurýr?“

„Jdi k čertu, kurýře,“ zvolal Watzek-Trummer. „Přijels moc pozdě.“

„Ne, jmenuju se Javotnik,“ řekl muž na posteli zůstávaje u ruštiny, protože se bál, že se ho němčinou pokoušejí chytit do pastí.

„Tady stojí Siegfried Schmidt,“ řekl dědeček.

„Padělek!“ řekl můj otec. „Jsem Vratno, Vratno Schmidt,“ zamumlal. Pak se

opravil: „Ne, Javotnik.“

„Siegfried Javotnik?“ zeptal se Watzek-Trummer. „Kde jste sebral tu svou špinavou uniformu wehrmachtu?“

A můj otec začal řečnit srbochorvatsky; ti ve dveřích na něj zvědavě koukali. Můj otec recitoval:

Bolje rob nego grob!

Radši otrok, nežli hrob!

„Jugoslávec?“ zeptal se dědeček, ale Vratno ho neslyšel; schoulil se na rozřezané matraci a dědeček vešel do pokoje a posadil se na postel vedle něj. „No tak,“ řekl mu. „Jenom klid.“

A pak se Watzek-Trummer zeptal: „Před kterou armádou se schováváte?“

„Před všemi,“ řekl otec německy, potom anglicky, pak rusky, pak srbochorvatsky. „Před všemi, před všemi, před všemi.“

„Válečná paranoia,“ oznámil Watzek-Trummer, který přečetl a zapamatoval si řadu věcí z dědečkových knih s proslou výpůjční lhůtou.

A tak se vrátili do taxíku pro jídlo a oblečení a u pumpy na studni ve dvoře za hlavní halou si nabrali vodu. Potom nakrmili a umyli mého otce a oblékli ho do jedné z nočních košil Watzeka-Trummera. Watzek-Trummer spal v taxíku a ostražitě hlídal; Hilke a má babička spaly v manželské ložnici a dědeček hlídal válečného paranoika v Hilčině posteli. Až do tří nebo čtyř ráno 10. července 1945, kdy hlídkujícího dědečka přišla vystřídat má matka.

Bylo to ve tři nebo ve čtyři ráno – ve skupém světle před rozbřeskem a trochu pršelo, pamatoval si Watzek-Trummer, který spal v taxíku. Byly tři nebo čtyři ráno a Hilke, která otčí rukou zakryla spící plnovous, si všimla, že jeho čelo věkem odpovídá jejím představám, jak asi vypadá čelo Zahna Glanze; a také si všimla, jak mladé má ruce. A Vratno se náhle probudil, vztyčil se v matčině staré, rozřezané posteli, uviděl útlou dívku se smutnými ústy – spíše zelený stonek než květinu – a řekl: „Dabrinko! Já říkal tomu bláznivému Wutovi, že tebe to neroztrhalo.“ Německy, anglicky, rusky a srbochorvatsky.

Hilke se omezila na jeden jazyk a řekla německy: „Ó, teď už je ti dobře. Tady jsi v bezpečí, ššš! Už jsi zpátky, ty – kdokoli jsi.“ A jemně zatlačila otce zpátky na svou postel a sama se položila na něj, neboť pro obě jejich letní noční košile to byla vlhká, studená, trochu deštivá noc.

Mnoha jazyky se šeptalo; i když byl déšť jen lehký, trval dlouho a spadlo mnoho kapek. Neúnavný Ernst Watzek-Trummer, mající spánek lehký jako déšť, si vzpomíná na šelestění na staré, rozřezané posteli, které mne jako v závratí vyslalo na dlouhou cestu do tohoto děsivého světa. Ve velice skupém předjitním světle. Kdy padal řídký deštík. Ve tři nebo ve čtyři ráno 10. května

1945, kdy měl Ernst Watzek-Trummer neobyčejně lehké spaní.

Starý Watzek-Trummer, bezkonkurenční historik, si pamatuje detaily.

Osmnáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 6.00

Binturong s neobvyklou chorobou kašle; šourající se cibetkovitá šelma z Bornea trpí podivnou, nepojmenovatelnou poruchou.

A O. Schrutt čeká, až ho někdo vystřídá ve velení. Jeho vlastní neprodejná narkotika ho konečně ukonejšila. V pavilonu malých savců je klid a mír, infračervené světlo je vypnuto a ospalý, poddajně vypadající O. Schrutt vítá úsvit s cigaretou – bafe ji jako noblesní doutník. Vidím velké kroužky kouře stoupat nad rybníčky různých vodních ptáků.

A mně je jasné, protože venku už svítá a hodně rychle, že většinu práce budeme muset udělat ještě za tmy. O. Schrutta budeme muset bezpečně uklidit – mít klíče v ruce a nějaký připravený pořádek vypouštění – než bude venku světlo.

Hlavní problém je zcela jasně tento: ačkoliv je dost jednoduché odemknout klece, jak dostaneme zvířata z areálu zoologické zahrady? Jak je dostaneme ven z brány? Vypustíme je v Hietzingu a budeme doufat, že je nasměrujeme do volné přírody?

Toto je kritické, Graffe. Právě proto, mimo jiné, zkrachoval tehdejší pokus v zoo. Co uděláš s takovými čtyřiceti zvířaty v areálu celé zoo? Nemůžeme je vyvést ven hlavní branou, nebo jedno po druhém přes Tiroler Garten. To by nějaká pitomá kvočna v Hietzingu určitě aspoň jedno z nich upozorovala a spustila poplach, než uvnitř skončíme. Všechna musí odejít najednou.

Můžeme očekávat, že si nastoupí do řady?

Zdá se, že je budeme muset nějak metodicky rozdělit. Všechny zneprátené druhy si budeme muset nechat na konec a možná budeme pouštět ty velké zadními vraty a do Tiroler Garten; mohou se vytratit předjitřním Maxing Parkem.

Asi musím přiznat, že to bude případ pro Osud.

Podívejme se na to: sloni se věnují vodním sportům v nádržích rozličných vodních ptáků; nesčetná rozmanitá stepní zvířata přezvykují rostliny v květináčích podél cestiček; všechny divoké opice škádlí zebry a honí se za udivenou žirafou, dupající sem a tam; někteří malí savci by se snadno mohli ztratit.

Jestli tam ještě bude, určitě někdo zašlápne nejmenšího papuchalka.

Až budou všechna zvířata volná, jak upoutáš jejich pozornost? Jak jim řekneš: „Tak a teď ven z brány, a ať to sviští.“

Některá třeba ani neodejdou.

To je jeden důvod, proč jsem vždycky měl pochybnosti o tom prima triku, jak je Noe pároval na lávce vedoucí na archu.

Takže si myslím, že to chce víru. Podle mne nemá smysl diskutovat o možnostech, že vypukne chaos, protože to je záležitost masového duševního rozpoložení. Bud se nám podaří přenést to nadšení na ně, nebo nepodaří.

A taky nemůžeš dělat žádné rozdíly. Tentokrát ne.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: PREHISTORIE II

2. srpna 1945 potvrdil mé matce její podezření lékař sovětské armády. S Vratnem Javotnikem byla oddána u sv. Štěpána a byl to nevelký, ale hlučný obřad. V jeho průběhu si má babička něco brumlala nebo sténala a Ernst Watzek-Trummer kýchal; Ernst nastydl při nocování v taxíku.

A byly tu další ruchy – demontážní práce u jednoho z bočních oltářů, kde četa ženistů americké armády pracně odstraňovala nevybuchlou bombu, která propadla mozaikovou střechou domu sv. Štěpána a zapasovala se mezi varhanní píšťaly. Ještě několik měsíců po bombardování byl varhaník příliš nervózní, než aby mohl hrát hlasitě či dobře.

A jako na každé svatbě, po manželském slibu má matka nesměle políbila otcovu čerstvě oholenou tvář. Uličkou k východu a ven z katedrály je nemotorně následovali urostlí Američané, nesoucí svou bombu jako velmi těžké, právě pokřtěné dítě.

Svatební hostina se konala v nově otevřené americké hamburgerové oáze na Graben. Mladý pár byl velice tajnůstkářský. Vlastně většinu toho, co vím o jejich vztahu, je jen řídce dokumentovaná legenda, spoléhající se na interpretace, ne-li na přímé svědectví Ernsta Watzeka-Trummera. Ernst tvrdí, že nejdelší diskusí snoubenců na veřejnosti, kterou zaslechl, byla debata týkající se Hilčina přání, aby se Vratno na svatbu oholil. Což byl velmi nesmělý rozhovor, i na tak rodinnou záležitost.

Přesto ale je doklad o tom, že 2. srpna 1945 byla Hilke Marterová vyvdána svým otcem, bývalým knihovníkem se čtrnácti knihami nevrácenými sedm let a více než tři měsíce; Ernst Watzek-Trummer byl ženichovým svědkem.

Rovněž je historický fakt, že 2. srpen 1945 byl posledním dnem hašteření v Postupimi a jediným dnem, kdy Truman a Churchill trochu polevili. Britové a Američané přijeli do Postupimi připraveni – tentokrát si byli vědomi ruských metod a motivů po okupaci, jak je pozorovali na Balkáně a v Berlíně. Ale Churchill a Truman úporně mysleli od 17. července a poslední den v Postupimi byl poznamenán tím, že už polevili. Bylo to v otázce válečné kořisti a ruských nároků ve východním Rakousku. Rusové totiž prohlašovali, že oni

byli válkou nejvíce poškozeni a že to Německo bude muset nahradit. Ruské statistiky jsou vždycky zarážející: nahlásili 1 710 zničených měst a 70 000 vesnic, což znamenalo ztrátu 6 000 000 budov, a tedy 25 000 000 bezdomovců, nemluvě o škodách na 31 850 průmyslových odvětvích a podnicích. Ztráty, které mělo nahradit Německo, byly ztráty, za něž mohla být zabavena jistá rakouská válečná kořist. Jazykový zmatek fungoval; Rusové mluvili o osvobození Rakouska a zároveň hovořili o společné odpovědnosti Rakouska a Německa za válku.

Později se sovětský zástupce v postupimské hospodářské komisi, pan I. M. Majskij přiznal, že válečná kořist znamená jakýkoliv majetek, který může být odvezen do Sovětského svazu. Ale až na to, že si nechali uniknout tuto vážní frázi, byli tentokrát Churchill i Truman na Stalinovy záměry připraveni.

Sama Vídeň také nebyla nepřipravena – v době postupimské konference. Předtím prostě byla zaskočena, ale poté učinila jistá velice nezávislá gesta.

11. září 1945 se Spojenecká rada poprvé sešla na schůzce v Sověty okupovaném hotelu Imperial na Ringstrasse za předsednictví ruského zástupce maršála Koněva.

Ani Vratno Javotnik nebyl nepřipraven – dokonce na brzký rodinný život. Můj dědeček mu sehnal nějaké doklady legitimního uprchlíka a místo svého tlumočnicka-asistenta, neboť dědeček urval výnosnou práci dokumentátora údajně stále aktualizovaných zápisů ze zasedání Spojenecké rady.

Pouhých čtrnáct dnů po prvním jednání Vídeň uspořádala první svobodné parlamentní volby od anšlusu. A v naprostém rozporu se všemi předchozími sovětskými snahami získala komunistická strana méně než šest procent všech hlasů – pouhá čtyři křesla ze sto dvaceti pěti v Národní radě. Socialisté a lidová strana se podělily zhruba rovným dílem.

Nač ale Vídeň skutečně připravena nebyla – jak špatně budou Rusové snášet svou prohru.

A Ernst Watzek-Trummer byl totálně nepřipraven na úředně zanesenou domněnku policie hackingského obvodu, která od 12. března 1938 vedla Watzeka-Trummera jako zesnulého – oběť požáru, který pohltil jeho kurník.

Pochybuju, že by se Watzeka-Trummera mohl nějak vážně dotknout takový nedostatek víry v něj, jaký projevila policie hackingského obvodu. V každém případě Ernst odmítl najít si práci a na dědečkův návrh se začal zabývat opravami v bytě a úpravami domova Marterových ve Schwindgasse.

Během dne měli Watzek-Trummer a ženské osazenstvo Schwindgasse jen pro sebe. Když ho pradleny peskovaly, že je lenoch, Trummer říkal: „Já jsem oficiálně mrtvý. Existuje nějaký lepší důvod, proč nepracovat?“

První, co Watzek-Trummer udělal, bylo přepažení části kuchyně na jeho osobní ložnici. Nato vzal čtrnáct knih s prošlou lhůtou a šel hledat cizojazyčnou čítárnu Mezinárodního studentského domova, který už nefungoval – vlastně byl vybombardován a vyloupen. Watzek-Trummer tedy

strhal z knížek všechny nálepky z knihovny a zase knihy odnesl domů. Pustil z hlavy nápad, že je vymění za čtrnáct jiných, které nečetl. Dědeček mu přinesl nové knihy, ale knihy byly velice vzácné a většina literatury v bytě na Schwindgasse byly dědečkovy a Vratnovy domácí úkoly – zápisy ze schůzek Spojenecké rady, které Watzek-Trummer shledal příliš neurčité a nudné.

Ale přes svou nespokojenost s dostupnou četbou udělal Watzek-Trummer ohromně velkorysou věc – jako svatební dar pro Hilke a mého otce. Obrousil ze závodního motocyklu z Velké ceny 1939 všechny kamuflážní nátěry a zbavil ho dalších zbytečností – válečných insignií, zbytků držáků rádia a patrných stop po kulkách – a dal mu blýskavou černou barvu. Tak z něj udělal soukromé dvoustopé vozidlo, jež Rusové nemohli tak snadno zkonfiskovat jako válečnou kořist, a dal mé matce a Vratnovi něco luxusního. I když benzin byl vzácný a cestování mezi okupačními sektory únavné – dokonce i pro tlumočnicka-asistenta pracujícího na administrativě Spojenecké rady.

Watzek-Trummer tak poskytl stydlivým novomanželům prostředek, aby mohli sami odjet někam, kde se určitě uvolnili a mluvili spolu nenuceněji, než kdy v bytě ve Schwindgasse. Watzek-Trummer trvá na tom, že k sobě byli vždycky stydliví, aspoň na veřejnosti, nebo když měl Trummer možnost je sledovat. Povídání si odbývali v noci, kdy Ernst Watzek-Trummer spal svým typicky lehkým spánkem za tenkými stěnami své oddělené ložnice v kuchyni. Watzek-Trummer rovněž trvá na tom, že nikdy nezvýšili hlas – on ji nebil a ona nikdy neplakala – šustění, které Watzek-Trummer slyšel skrz a přes svou slabou přepážku, bylo vždy něžné.

Vratno se často po půlnoci vypravil do kuchyně a udělal si obložený chléb a nalil sklenici vína. V tom případě Watzek-Trummer vykoul zpoza své přepážky a řekl: „Tak dneska Blutwurst? Jaký je tam sýr?“ A společně potají labužnickili; v tichosti si mazali chléb, opatrně krájeli salám. Když byla brandy, zůstali vzhůru trochu déle a můj otec vyprávěl o strašně fantastickém motocyklovém géniovi, který měl kdysi stejný plnovous jako on. A mnohem později, když už bylo víno i brandy, Vratno si šeptal s Ernstem Watzekem-Trummerem. „Zahn Glanz,“ šeptal Vratno. „Připadá ti to jméno známý? Kdo byl Zahn Glanz?“ A Watzek-Trummer kontroval: „Říkals, že jsi znal Wuta. Co to bylo s Wutem, cos ho znal?“ A společně politikařili dlouho do noci, často si vykládali články z *Oesterreichische Zeitung*, novin sponzorovaných Sověty, jako například z 28. října 1945, kde se psalo o nacistických banditech v ruských uniformách, kteří Sověty zostudili sérií znásilnění a vražd na venkově, nemluvě o několika izolovaných incidentech ve městě. Nebo vydání z 12. ledna 1946, které přineslo zprávu o jistém Herr H. Schienovi z Mistelbachu v Dolním Rakousku, kterého Sověti zatkli, protože šířil nepravdivé historky o ruských vojácích plundrujících jeho dům. Nebo občas diskutovali o otcově a dědečkově domácí práci, zápisech z jednání Spojenecké rady – zejména o jednom, zabývajícím se incidentem ze 16. ledna 1946, k němuž došlo v americkém vojenském vlaku Mozart, vozícím americké vojáky mezi Salcburkem a Vídní. Technický seržant americké armády Shirley B. Dixon, MP, zabránil nastoupit do vlaku ruské skupině, v níž byli i kapitán Klementěv

a nadporučík Salnikov. Technický seržant americké armády Shirley B. Dixon, MP, tasil rychle a střílil na oba Rusy. Kapitána Klementěva zabil a nadporučíka Salnikova poranil. Na schůzce Spojenecké rady Sověti tvrdili, že se jejich lidé stali obětí jazykového nedorozumění a maršál Koněv požadoval potrestání pistolníka Shirley B. Dixona. Vojenský soud však prohlásil, že Dixon konal svou povinnost.

Watzek-Trummer, který si dopřál spoustu amerických westernových filmů, tvrdil, že mu jméno Shirley B. Dixon něco říká. Nebyl to ten pistolník, co se stal zástupcem šerifa v tom filmu, jak někdo dával jed do napajedel ve Wyomingu? Ale otec byl toho názoru, že Shirley je obvykle ženské jméno, což Watzekovi-Trummerovi připomnělo film o prsaté desperádce, která se nakonec napravila nebo splaskla, když si vzala zženštilého pacifistického soudce. Takže došli k názoru, že Shirley B. Dixon, nejrychlejší pistolník ve vlaku Mozart, byla ve skutečnosti ženská ze ženského armádního sboru WAC.

A Vratno se znovu zeptal: „Zahn Glanz? Přece jsi ho musel znát.“

Ale Watzek-Trummer opět kontroval: „Nikdy jsi mi neřekl, co se stalo, když jste s Gottlobem Wutem dorazili do Mariboru. Měl tam ten Wut nějakou ženskou? Proč sem nepřijel s tebou?“

A Vratno: „Který z vás byl ten bájný orel? Proč jste vůbec nic neřekli Frau Drexe Neffové, pradleně z druhé strany ulice? A to je kamarádka maminky Marterové, já jsem s ní mluvil. Pořád povídá o tom velkém ptákově a vy všichni děláte jen divný ksichty. Kdo byl ten pták Ernste? Byl Zahn Glanz ten orel? Byl to on? A co se stalo s tím Glanzem?“

A Watzek-Trummer, bezkonkurenční historik, kurátor všech podrobností – Watzek-Trummer mlel dál: „Dobrá, dobrá, já ti rozumím, ale ne úplně. Když všichni ti Slivnicové vyletěli do luftu, až na jednoho, a po tom kousku s rádiem v horách, když už byl Borsfa Durd mrtev a pohřben, tedy svým způsobem, a když jste nechal Balkan 4 projet a pak jste táhli na Maribor s tou druhou jednotkou. Když jste byli v Mariboru, Vratno, na to se ptám, co se stalo tomu Gottlobu Wutovi?“

A tak mleli pořád dál, byl to gáblíkový kolotoč, dokud na ně z vedlejšího pokoje nepřilítla má matka, a otec pak dojedl, dopil, domluvil a nechal Ernsta Watzeka-Trummera, aby zbytek noci vartoval sám. Což při sílící nespavosti dělal, snad také následkem stále větších problémů s matčíným těhotenstvím, protože od února do března dost hlasitě přecházela sem a tam. A Ernst se vzdal své ložnice za přepážkou, místo toho sedával u kuchyňského okna a nalil matce sklenici mléka, kdykoliv nemohla spát a přikolébala se do kuchyně. Jinak pozoroval noční strážce na Schwindgasse – každou hodinu se na bývalém bulharském velvyslanectví rozsvítily světlomety a každou hodinu proběhla kontrola domovních dveří v celé ulici.

Ruský důstojník s revolverem v ruce kráčet těsně u domů – mizerný cíl pro květinové vázy a hrnce s vařícími těstovinami, a zkoušel každý domovní zámek. Kryl ho ruský pěšák, kulometník, který šel po ulici hned u chodníku –

také špatný cíl pro vržené okenní truhlíky, protože by vyžadovalo značné odhodlání mrštit něco tak těžkého tak daleko do ulice. Kulometník pozoroval okna; důstojník nejdříve osahal rohy, než vkročil do prostoru přede dveřmi. Světlomety z bývalého velvyslanectví se pohybovaly před nimi. Nebyl vyhlášen zákaz vycházení, ale i rozsvícené světlo po půlnoci bylo podezřelé, a proto se Watzek-Trummer spokojil se svíčkou na kuchyňském stole a roletu nechal staženou jen na palec od parapetu. A tak měl Watzek-Trummer svou palcovou štěrbinu na pozorování ruských patrol. Ernst trvá na tom, že jaksi udržoval klid ve Schwindgasse tím, že když kolem procházel kulometník, zaklínal ho, přivolával na něj neštovice, smůlu, uváděl ho do transu a dokonce mu i žehnal. Protože ze všeho nejdřív si Watzek-Trummer na kulometníkovi všiml, že je hrozně nervózní; sledoval okna za sebou víc, než sledoval ta, která před ním vstupovala do záře světlometu – a pořád zapínal a vypínal bezpečnostní pojistku kulometu. Ernst proto trvá na tom, že jeho úkolem u jednopalcové okenní škvíry bylo udržovat střelce v klidu; a současně být k dispozici pro ranní exodus pradleny Frau Drexly Neffové, další noční okenní pozorovatelky, která se vždy vynořila ze své sklepní místnůstky a volala přes ulici na Ernsta: „Tak jak vám připadá její kafe, Herr Trummere? Dost špatný, že jo? Asi bych ho měla smíchat s mým?“ A Watzek-Trummer obvykle říkal: „Ne, kafe je fajnové, ale hodily by se nám nějaké ty nóbl mandle, nebo nejlepší francouzská brandy, jaká je dnes u proviantáka k mání.“ A hubatá Drexla na to: „Ha! Potřebujete se vyspat, Herr Trummere. Ha! To potřebujete, je to tak!“

Tak to šlo v únoru a březnu 1946. Jak březen pokračoval, Drexla se ptala Watzeka-Trummera, jestli už mě Hilke v noci neporodila, a k žádnému incidentu nedošlo, až na tenhle: na Plösslgasse, dva bloky jižně od Watzekovy-Trummerovy okenní škvíry, byl kulometem zastřelen muž za to, že po půlnoci čural z okna do uličky (protože, jak se ukázalo, se mu ucpal záchod). Tento zvuk nutil střelce ze Schwindgasse, aby se na ulici točil pořád dokola a neustále cvakal pojistkou, sleduje noční oblohu, jestli z ní nepadají okenní truhlíky, kuchyňské náčiní a mokré sbalené ponožky. Což se nikdy nestalo, jinak by určitě spustil palbu.

A ještě tento incident: Sověti zabavili celý majetek Dunajské plavební společnosti jako válečnou kořist. O čemž se debatovalo na jedné či dvou schůzkách Spojenecké rady.

Ale jinak nic, až jsem se tak efektně narodil.

Watzek-Trummer si pamatuje, že trochu padal sníh, vzpomíná, že se má matka prikolíbala někdy po půlnoci do kuchyně a nezklidnila ji ani obvyklá sklenice mléka. Pamatuje si, jak se dědeček a Vratno oblékli a volali ze vrat průjezdu na ruské doupe v bývalé bulharské ambasádě. A jak potom všichni tři vyrazili v autě ruské jednotky na kliniku sovětského sektoru.

To bylo časně ráno, v jednu nebo ve dvě po půlnoci, 25. března 1946. Byly tak tři nebo čtyři, pamatuje si Ernst, když dědeček volal do bytu, aby jemu a babičce řekl o mně – o klukovi! Čtyři kila třicet, a musím říct, že to bylo hodně, uvážíme-li stravu toho okupačního roku. A moje babička vzala svíčku a

hnala se kuchyní k roletě stažené na palec nad parapetem. Tam vytáhla roletu a se svíčkou v ruce křičela přes ulici na svou kamarádku prادلenu: „Drexlo! Je to kluk! A má skoro čtyři a půl kila!“

Watzek-Trummer vzpomíná: byl na půli cesty od telefonu k babičce, má za to, že ani nešel – letěl vzduchem a natahoval se, aby uhasil svíčku, když do kuchyně pronikly světlomety a babička byla vržena k němu a mimo něj. Jejich cesty se zkřížily; vzpomíná, že se podíval přes rameno, jak kolem něj letěla – ta hrozně překvapená tvář, ještě ani nekrvácela. Watzek-Trummer si vlastně ani nepamatuje, že by slyšel střelbu z kulometu, než přeběhl kuchyni zpátky k ní a pokusil se ji posadit.

Podrobnosti vlastně řekla Watzekovi-Trummerovi až Drexla Neffová. Jak byl střelec několik kroků od okna a ohlížel se přes rameno -jak to už bude dělat navždy, když ho babička Marterová k smrti vyděsila svou strašidelnou svíčkou a křikem v jazyce, jemuž Rus nerozuměl. A když ji zastřelil – to si Drexla pamatuje zcela jasně – byla celá ulice osvětlena reflektory, ale nebylo vidět obličeje, které byly v každém okně, ale jen palce nad parapety. Aspoň ne do té chvíle, kdy Watzek-Trummer začal rvát. „Zabili Frau Marterovou! Říkala jenom, že se stala babičkou!“ A jak na ulici pršelo kuchyňské nádobí a kameninové hrnky; jak kousek dál v ulici, jen několik dveří od místa, kde byla Frau Marterová zastřelena, zasáhl kulometníka do krku první dobře mířený hliněný hrnec nebo kus olova nebo stříbra; a jak kleče na jednom kolenně a uhýbaje jako sražený boxer znovu zahájil palbu ze svého kulometu a vzal řadu oken ve třetích patrech od rohu Argentinier a Schwindgasse až na půl cesty k Prinz-Eugen-Strasse. A byl by tak projel celý blok, kdyby se mu do cesty nepřípletl ruský oficír – nebo se mu nedokázal vyhnout. Tak či onak střelec srazil svého důstojníka na chodník a až tehdy zarazil své zametání. Zakryl si hlavu rukama a udělal ze sebe kouli na ulici; kuchyňské náčiní ode všech – a některé Drexla dokázala identifikovat a dokonce řekla Watzekovi-Trummerovi, kde bylo koupeno a za kolik – zasypalo ruského střelce ležícího šikmo od bývalého bulharského velvyslanectví, z něhož se nikdo ani nepokusil vyběhnout a přivést ho.

Takže jsem se narodil 25. března 1946 a moje narození bylo zastíněno nejen výše uvedeným omylem. Protože ačkoliv jsem vážil čtyři kila třicet a má matka měla krátké porodní bolesti a rodila lehce, nikdo si na to ani nevzpomene. Ovšem došlo také k závažnému sporu o mé jméno, zda mám být Zahn (ale můj otec se zeptal: „Kdo byl Zahn?“ a nedostal odpověď), nebo zda budu Gottlob (ale matka se zeptala: „Co jsi s ním měl?“ a nedostala odpověď), takže byl schválen dědečkův návrh, protože nebylo třeba žádných otázek a odpovědí ohledně Siegfrieda, jména, které dovedlo Vratna do bezpečí. A i když došlo k této relevantní diskusi, skoro nikdo by mě nespojoval s datem mého narození. Protože nejenže byla má babička zastřelena několik okamžiků po mém narození, což si mnoho lidí také nezapamatovalo, ale protože 25. března 1946 Titovi partyzáni konečně uštvali a zajali četnického generála Dražu Mihailoviče, posledního čestného a hloupého osvoboditele nebo revolucionáře, který na světě zbyl.

Devatenáctá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 6.15

Já vím, Graffe, asi se ti zdá, že se odvracím od vlastních starých zásad. Ale teď vidím, že jsou věci, v nichž člověk nemůže být puntičkář.

Chci říct, že se člověk vždycky musí nakonec rozhodnout, že jo? K čemu je dobré dělat tak pečlivý výběr, když nakonec víc zvířat v zoo zůstane, než ji opustí? Určitě teď neobhajuju žádný masakr a myslím si, že bychom měli zachránit ty větší a nebezpečnější až naposled. Ale co by to bylo za zoologickou zahradu, kdybys všechno velké nebo jen trochu nebezpečné držel v klecích?

Řeknu ti, já těm zvířatům rozumím – ona vědí, k čemu to všechno je; nebo to budou vědět, pokud jim to naznačíš.

Rozhodně to nechci aplikovat na jiné věci, ale právě osvoboditelé s neochvějnými zásadami nikdy revoluci nenastartují.

Jednou věcí sem si jistý. Jestli těm zvířatům dáš najevo, že ti záleží na všech, i na paviánovi dželada, i kdybychom ho měli zachránit až nakonec – tím myslím vypustit všechna z klecí – budou tam u brány na sto procent! Nikdo se nespolehá na protekci!

Myslím to opravdu vážně; i toho zatraceného paviána dželada. Nejsem takový, abych si nechal zblbnout hlavu drobným osobním zážitkem.

(POKRAČOVÁNÍ) VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: MŮJ SKUTEČNÝ PŘÍBĚH

Nic se nestalo kvůli smrti babičky Marterové. Zápisy z jednání Spojenecké rady jsou plné incidentů mnohem méně náhodných a pochopitelných než tento. Například o těch očividně záměrných a plánovaných se říkalo, že jsou dílem žoldáků USIA, Upravlenija sovětskovo imuščestva v Avstrii, neboli Správy sovětského majetku v Rakousku. Pod hlavičkou válečné kořisti tato správa vyvezla čtyři sta rakouských podniků: sléváren, přádelen, továren na výrobu strojů, chemikálií, elektrického zařízení, skla a oceli a filmových společností. Nájemní zabijáci likvidovali Rakušany, kteří se stavěli USIA na odpor.

Většina těchto vražd však nebyla taková jako zabití mé babičky. Divoké střelení, znásilňování a výbuchy náloží, to byly metody ruského vojáka. Spojeneckou radu trápily únosy a ty zřejmě prováděl pověstný gang Benna Bluma – tlupa pašeráků cigaret, která také obchodovala s nylonovými punčochami. Za povolení operovat v ruském sektoru gang Benna Bluma obratně odstraňoval lidi. Chlapci Benna Bluma přepadali lidi po celé Vídni a

když šlo do tuhého, ukryli se zase v ruském sektoru – ačkoliv Sověti tvrdili, že Benna Bluma také honí. Tak dvakrát za měsíc nějaký ruský voják někoho zastřelil a řekl, že si myslel, že to je Benno Blum. I když Benna Bluma nikdo nikdy neviděl, aby se dalo říct, jak vypadá – nebo jestli vůbec existuje.

Takže v sovětském sektoru Vídně panovala spíše všeobecná nezákonnost, což odvrátilo zájem, jež by Spojenecká rada mohla jevit o obyčejné zastřelení mé babičky.

Ale Watzek-Trummer dědečkovi pomáhal. Děлил noci mezi svůj oddělený koutek v kuchyni a manželskou ložnici – čas od času se šel natáhnout vedle dědečka na manželskou postel; s hlavami u sebe se vzájemně ukájeli svou zlobou – někdy křičeli tak nahlas, že světlomety z bývalého bulharského velvyslanectví spočinuly na známém kuchyňském okně a zablikaly, jako by říkaly: koukejte tam spát a přestaňte si stěžovat. Byla to nehoda. Žádné komploty proti nám!

Ale incidentů, které zcela jasně nehodami nebyly, bylo tolik, že 26. června 1946 byla uzavřena Nová kontrolní dohoda, která eliminovala sovětské právo veta ve zvoleném parlamentu. Tím bylo rozpuštěno Ruské oddělení pro válečnou kořist, ačkoliv Benno Blum, snad posedlý pomstyctivostí, byl aktivnější než kdykoli předtím a zlikvidoval třetinu antisovětských elementů ve Vídni, čímž přiměl kancléře Figla, aby v pochmurném projevu v Horním Rakousku prohlásil: „K velmi dlouhému seznamu jmen musíme prostě napsat ‚zmizeli‘.“

„Jako Zahn Glanz, co?“ řekl Vratno. „To se mu stalo?“

A podrážděný Watzek-Trummer odvětil: „Zeptej se své ženy, nebo v posteli vedete jen postelové řeči?“

Ne že by vůči sobě vzájemně zatrpkli, to ne. Jenže už tolikrát to probrali, tolikrát se k tomu vraceli.

Ale jednou si to opravdu vyříkali – ačkoliv já nemám právo si to pamatovat tak dobře, jak si to pamatuju, protože mi tehdy nebyly ani čtyři měsíce. Mám dojem, že Ernst Watzek-Trummer si to zapamatoval za mne, jako většinu důležitých věcí.

Jedné letní noci, 17. července 1946, se otec vrátil domů hrozně opilý, protože slyšel zprávu, že Dražu Mihailoviče popravila partyzánská popravčí četa. A Watzek-Trummer řekl: „Co je s tím Mihailovičem? Co byl opravdu zač?“ Ale Vratno křičel: „Opustili ho!“ A začal Watzekovi-Trummerovi líčit děsivou vizi pojednávající o fantastickém motocyklovém mechanikovi, kterého nacpali do tureckého hajzlu v Mariboru. Vratno nemluvil o Mihailovičovi, ale o Gottlobu Wutovi, který měl kdysi stejné vousy jako můj otec. Vratno si připomněl otázku bordeláře Gortze: „Kdo jsi ty s Wutem?“ A představoval si, jak mohl Heina Gortze vkopat do hajzlu a pak popadnout Bronského nebo Metze nebo oba, zaklonit je nad žlábkem, než by se Gottlob vyprostil, a pak jim rozbít hlavy svým ukrytým závodním karburátorem Amal.

A Watzek-Trummer se najednou zeptal: „Chceš říct, žeš to všechno neudělal?“

„Že ses ani nepokusil něco z toho udělat?“

„Řekl jsem, že jsme se teď seznámili,“ řekl mu otec, „a Gottlob byl takový frajer, že to odsouhlasil.“

„Jo, tak on byl frajer?“ zaburácel Watzek-Trummer.

„Tak já jsem ti to teď řekl, Trummere!“ řekl Vratno. „A teď pověz ty mně, jo? Něco za něco, Trummere. Kdo to byl Zahn Glanz?“

Ale Watzek-Trummer jen na otce zíral a prohlásil: „Nepovažuji tu informaci za rovnocennou.“

Můj otec na něj zařval: „Zahn Glanz, krucifix!“ A na protější straně ulice zazářily světlomety a přejížděly přes okna široko daleko.

Pak vyšla ze svého pokoje má matka a župan měla tak rozevřený, že se Watzek-Trummer odvrátil. Řekla: „Co to bylo? Kdo je tady?“

„Zahn Glanz!“ vykřikl na ni Vratno. „Je tu Zahn Glanz!“ A s rozmáchlým gestem k pokoji řekl: „Zahn Glanz! Tak mi tam někdy říkáš – a obvykle jsou to taky ty nejlepší chvíle!“

A tak Watzek-Trummer švihnul přes kuchyňský stůl rukou – svou bývalou sekáčkovou rukou, rukou, kterou rozsekával slepice – a odhodil mého otce na výlevku, kde loktem narazil na kohoutek a pustil vodu.

Dědeček Marter vyšel ze své manželské ložnice a zašeptal: „Ach, prosím, nechoďte nikdo k oknu. Víte, že takhle pozdě v noci je to nebezpečné.“ Zmateně se na všechny zadíval; všichni byli nevrlí, oči sklopené. Dědeček dodal: „Radši ani tak moc nepouštějte vodu. Je léto, víte, a pravděpodobně není tak moc vody.“

Pak si Watzek-Trummer vzpomíná, že jsem začal plakat a má matka se vrátila ke mně do pokoje. Zvláštní, jak plačící děcka přivedou lidi k rozumu. I světlomety zhasly, když jsem se rozbřečel. Mimina pláčou; to je naprosto normální.

Ale právě tehdy to všechno vyšlo ven, tak či onak. Bylo to 17. července 1946, kdy byl Draža Mihailović zastřelen jako zrádce. Což přimělo New York Times k návrhu, aby Rusové postavili Mihailovićovi pomník na Rudém náměstí, neboť Draža Mihailović byl mimo jiné i zachráncem Moskvy, což je ironie.

Watzek-Trummer, který stále četl všechno, co se mu dostalo do rukou, se pokusil nastolit v kuchyni mír poznámkou: „Není to úžasné? Američani mají tolik dobrých nápadů ex post!“

Což byla ovšem pravda. V tomto ohledu se podobají Rusům: nejlépe reagují na statistiky a málo je zajímají detaily.

Například se stalo, a dokonce jsou na to svědci, že devětadvacetiletou vídeňskou sociální pracovníci Annu Helleinovou vyvekla sovětská stráž z vlaku na kontrolním stanovišti Steyregg Brücke na americko-sovětské demarkační linii. Tam byla znásilněna, zavražděna a ponechána na kolejích.

Krátce nato jí vlak urázl hlavu. Ale to nevyprovokovalo zásah Spojenecké rady, stejně jako seznam kancléře Figla s jedenácti nedávnými vraždami spáchanými muži v sovětských uniformách. Chápejte, na ně dělala dojem čísla. Ale Figlův požadavek, aby byla rakouská policie ozbrojena a měla povoleno bránit sebe a ostatní občany před muži v uniformách – kterékoli armády – byl na čas odložen, protože Sověti přišli s vlastním seznamem; podle nějakého anonymního pramene Sověti napočítali v řadách policie tři tisíce šest set „známých nacistů“. Opět čísla, rozumíte.

Problém s policií byl v tom, že byla dekomunizována (čili odcizována komunitě), což probíhalo pomalu asi pět let. Skutečné vyzbrojení policie – tedy aby vůbec stálo za to ji mít – byl poněkud pomalejší proces. Ještě 31. března 1952, právě po mých šestých narozeninách, zabránili Sověti policejnímu náčelníkovi v jejich sektoru vyslat jakékoli ozbrojené síly, aby zpacifikovaly hordu řadících komunistů, kteří útočili na řecké velvyslanectví – protestovali proti nedávné popravě Beloannise a tří dalších řeckých komunistů. Výtržníky navíc přivezla na místo nákladní auta sovětské armády.

I později, když mělo dojít k nepokojům, Sověti úplně odzbrojili policii ve svém sektoru, když jí sebrali gumové pendreky, které se ukázaly příliš účinnými při uklidňování nepokojů, ačkoliv nebyly právě tím, co měl kancléř Figl na mysli, když žádal o „vyzbrojení“ svých policistů.

Ale Sověti ztráceli Vídeň, a začali to přehánět. Ostatně, ztráceli všude.

V červnu 1948 byla Komunistická strana Jugoslávie vyloučena z Kominformy – Tito už nepotřeboval berličky – a v listopadu 1948 se sovětsí vojáci pokusili někoho zatknout na Švédském mostě v centru Vídně a zahnal je rozzuřený dav, který ho přispěchal bránit. Rozzuřené davy Rusům škodily, dokonce v jejich vlastním sektoru.

A kvůli rozmršce s Jugoslávií stáhli Sověti svou podporu jugoslávských nároků na jižní rakouská území, Korutany a Štýrsko, a následkem toho se museli Jugoslávci vzdát nápadu na expanzi do Rakouska.

To mimochodem přivedlo do Vídně nezvyklý počet Jugoslávců; podivných Jugoslávců – prý to byli ustašovci, kteří byli až po krk v různých piklech a kontrapiklech podél rakousko-jugoslávské hranice, když byli odříznuti. A z toho plyne, že našli práci u Benna Bluma, který stále měl uplatnění pro kvalitní únosce a vůbec ostré hochy. I když záznamy tvrdí, že Benno Blum byl prakticky zlikvidován 10. března 1950, kdy byl člen gangu Max Blair předmětem jednání Spojenecké rady, jsou důkazy, že kousek Benna i potom přežil.

Aspoň to tvrdí Ernst Watzek-Trummer a já svou historii беру od něj.

Ernst tam v každém případě byl – 5. března 1953. Když mi scházelo jen dvacet dnů do sedmi let, zemřel Josif Stalin. Můj dědeček a Watzek-Trummer uspořádali vlastní oslavu s trochou brandy u kuchyňského stolu a v náladě, která převyšovala jejich porce. Ale moji rodiče byli pryč, takže se musím spolehnout na to, jak mi vše vylíčil Watzek-Trummer. Ne že bych obvykle

nebyl s rodiči, ale na této oslavě jsem nebyl. A i já musím přiznat – ačkoliv mě v tom Watzek-Trummer určitě ovlivnil – že vztah mých rodičů mi připadal v nejlepším případě nesmělý a nevyslovený. Čas od času jsem s nimi byl, nejvíc si pamatuju na prosluněné projížďky na závodním stroji z velké ceny, při nichž moje matka objímala otce a mne, tlačila mne k jeho břichu a tiskla mi kolena k benzinové nádržce, na níž jsem obkročmo seděl. Otec mi šeptal do ucha „wutovské“ mravní zásady o jízdě na motocyklu.

Ale 5. března 1953 zemřel Josif Stalin a Vratno a Hilke si večer vyrazili, aby to oslavili a nechali mě doma – na oslavě starých pánů u kuchyňského stolu. Ani si nepamatuju, jak matka přišla domů, i když to určitě muselo být překvapivé.

Přišla totiž domů sama, spíše zmatená než rozrušená, a sedla si ke kuchyňskému stolu s dědečkem a Watzekem-Trummerem (a možná i se mnou) a nahlas uvažovala, co to mohlo Vratna popadnout.

Protože, jak řekla, v pohodě jedli a popíjeli, seděli v srbské restauraci, kam Vratno často docházel, někde u Südbahnhofu, pořád ještě v ruském sektoru, když z ničeho nic vešel muž snědé pleti, vousatý, malý, ale s divokýma očima. Ale choval se přátelsky, tvrdila matka Ernstovi. Ten muž se posadil k jejich stolu.

„Vrah je mrtev!“ řekl jim německy a všichni si připili. Potom muž štípl Vratna do paže a řekl něco, co podle matky znělo asi takhle:

Bolje grob nego rob!

Radši hrob, než být otrokem!

A Vratno se tvářil překvapeně, ale ne moc, jen trochu; snad protože se mu nezdálo, že by vypadal jako nějaký Jugoslávec, když tam seděl a povídal si německy s vídeňskou dámou.

Ale muž pokračoval: trochu srbochorvatsky a tu a tam trochu německy – to ze zdvořilosti k Hilke. Také dal otcí ruku kolem ramen a, jak se matka domnívala, chtěl, aby se šli sami někam napít. Ale Vratno německy řekl, že se mu nechce opustit manželku, ani na chvíli, ani na skleničku či dvě – dokonce ani aby se sešel s dalšími rodáky. Přesto byla celá záležitost velmi zábavná až do chvíle, kdy muž řekl něco, co podle matky znělo takhle:

Todor.

Jen to, jednou nebo dvakrát – samostatně, nebo ve větách v srbochorvatštině. Vratno opět vypadal překvapený – tentokrát dokonce velmi překvapený. Ale ten muž se neustále usmíval.

A tehdy se Vratno velmi nevychovaně snažil matce něco pošeptat, aby to muž neslyšel, něco v tom smyslu, že by měla jít na toaletu, najít někde telefon a co nejrychleji zavolat Trummerovi. Ale ten muž se pořád smál a plácal Vratna po zádech, nakláněl se mezi hlavy mých rodičů, takže si nemohli úspěšně nic pošeptat.

A tehdy, řekla matka, vešel ten druhý muž.

Hilke Marterová-Javotniková trvala na tom, že to byl největší muž, jakého kdy viděla, a že když vešel, můj otec se naklonil přes stůl a pevně ji políbil na ústa. Pak se zvedl, sklonil hlavu, podíval se na nohy a váhal. Ale ten první, menší muž řekl německy: „Tvoje žena je moc krásná, ale bude v bezpečí – se mnou.“ A Vratno se podíval na obrovského muže, prošel kolem něj a vyšel ze dveří.

Ten velký, jehož malý nazval Todor, vyšel ven hned za otcem.

To nejhorší na tom velkém bylo, řekla matka, že měl obličej nakřivo – tak nějak ukousnutý nebo ustřelený – a posetý modravými jizvami. Některé roztržené mu trčely z tváře jako žvýkačka a některé byly stříbřitě tenké, ale dost hluboké, že tahaly a vrásnily okolní kůži.

Na malém nic špatného nebylo. Zůstal a dal si s matkou skleničku; pak šel ven, prý aby přivedl Vratna zpátky, ale sám už se nevrátil. Ani můj otec.

Matka řekla, že závoďák z velké ceny je pořád zaparkovaný před srbskou restaurací, a tak se Ernst Watzek-Trummer a dědeček pro něj vydali pěšky a cestou si povídali s ruskými vojáky.

„Velký muž,“ říkal dědeček vojákům. „Myslím, že se jmenuje Todor Slivnica. Má ošklivé jizvy, jednou mu pod autem vybuchl granát. Je s mým zetěm a možná ještě s jedním mužem.“ Ale nikdo neviděl živou duši – kromě matky, která když předtím šla domů s ruským vojákem, největším džentlmenem, na jakého narazila, odvážíla se ho požádat, aby ji doprovodil domů. Byl to mladík; u posledního bloku ji držel za ruku, ale řekl bych, že víc ani nechtěl.

Vojáci po cestě celý večer nikoho jiného neviděli.

A když dědeček a Trummer dorazili k srbské restauraci, venku stála motorka a uvnitř byla zpěvačka zpívající srbochorvatsky a páry nebo skupiny mužů tleskajících a zpívajících od stolů s ní. Moc veselo.

Ale Watzek-Trummer si řekl, že celá srbská hospoda je spolčená. Zavolal: „Todor Slivnica!“ Zpěvačka přestala a tiskla si ruce. Nikdo Ernstovi nevytkl, že je nevychovaný; číšníci jen vrtěli hlavami.

Už se chystali odejít, když dědeček řekl: „Ach, bože, Ernstel!“ A ukázal na obrovského muže, který seděl sám u stolu hned u dveří; začínal jíst pudink ze skleněného talířku. Prošli těsně vedle něj, když vešli dovnitř.

A tak se vydali směrem k muži, jehož tvář byla ve světle svíce mnohobarevná a mnohotvará jako naprasklé prizma.

„Todor Slivnica?“ zeptal se Watzek-Trummer. Velký muž se usmál a postavil

se – zdálo se, že ční skoro metr nad dědečkem a Ernstem. Todor se pokusil uklonit, jako by byl malý.

Jelikož dědeček vůbec neuměl srbochorvatsky, mohl jen říct: „Vratno Javotnik?“

A Todor nechal krev zaplavit jizvy a celá tvář mu zablikala jako neon. Zvedl skleněný talířek, vyklopil si vibrující pudink do pracky, roztáhl prsty, pudink se přitom chvěl jako vzácný dárek dědečkovi pod nosem a pak na dlaň dopadla druhá pěst – plesk! a mlask!

Potom se Todor Slivnica posadil a usmál se. Hrudka pudinku mu sjížděla do jedné hlubší jizvy. A ukázal rukama na pudink na stěnách, na pudink po celém stole, po celém dědečkovi a Ernstovi, a dokonce kouřící na nízko stažené lampě nad stolem. Pudink byl všude. Todor Slivnica na něj ukázal a usmál se.

Kde je Vratno Javotnik? Přece je tady, na vašem nose, a tady na lampě nad hlavou – a dokonce tady! Ve vzduchu.

Tak si to zapamatoval Watzek-Trummer, všechno to zachoval v paměti, aby to mohl vyložit. Hádanka, kam odešel můj otec, je obsažena v symbolických gestech Todora Slivnici. Todor byl mimo jiné znám svým smyslem pro humor.

Dvacátá hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 6.30

Zajímavá věc. O. Schrutt si převlékl šaty! Vlastně si je nevyměnil, ale zakamufloval si je. Teď na nich má pršiplášť; zakrývá mu jmenovku a nárameníky. A schválně si vytáhl kalhoty z vysokých vojenských bot a narovnal si je. Skoro to vypadá, jako že má na nohou normální polobotky, nebo jen kotníkové.

O. Schrutt se připravuje na denní světlo a na dozorce, kteří ho přijdou vystídat. O. Schrutt není hlupák; své neřesti dovede dobře tajit. O. Schrutt přece nebude na veřejnosti vypadat jako úchyl. Svoje si užil a navenek dokáže den bez násilí vydržet.

Ačkoliv riskuju, že to bude znít polemicky, rád bych řekl, že existují dva způsoby, jak dlouho žít na tomto světě. Jeden je zacházet s násilím výhradně bez závazků, bez příčiny nebo lásky, která přesahuje to, co je účelné. A když nedáš žádné přímé odpovědi, nikdy nikdo neodhalí, že lžeš, aby ses chránil. Ale nevím přesně, jaký je ten druhý způsob, jak mít dlouhý život, ačkoliv věřím, že k tomu musí patřit neuvěřitelné štěstí. Ale určitě je jiný způsob, protože to nejsou vždycky O. Schruttové, kdo žije dlouho. Kolem nás je několik přežívajících jiného druhu.

Myslím, že s tím má něco společného i trpělivost.

Například se vsadím, že přežilo i několik předchozích svěřenců O. Schrutta z řádu malých savců. Jestli měli dost trpělivosti, aby žili, nakonec se jim podaří

uvidět toho, na koho potřebovali svou trpělivost.

S vytřeštěným výrazem ve tváři se budou rozčilovat nad novinami, budou škubat starýma omláčenýma rukama ve vyčerpaných klínech – křeč je vymrští z televizních křesel; O. Schrutt je zase ve zprávách, uvidí ho, poznají ho podle škubání v jizvě, která je už dvacet či více let necitlivá. Zchromené nohy se uvolní natolik, že se na nich dopotácí k telefonu; až budou mluvit s operátorem, ztratí i vady řeči; do mluvítká budou vydechovat dvacet let trpělivosti.

Přesně tak, milý Franzi, je to on. Viděl jsem jeho obrázek a proboha, ihned zavolej Steinovi, abys ho konečně rozveselil. Byl to O. Schrutt, určitě, kopal a řval uprostřed chomáče divokých zvířat. Jejich hlídač, samozřejmě. A samozřejmě měl noční směnu a taky byl v uniformě. Ano, ještě se jmenovkou... přímo v televizi! Musím to říct Weschelovi, ten nemá telefon, a s jeho očima jsou k ničemu noviny i televize. Ale ty zavolej chudákovi Steinovi, jak nejrychleji můžeš. Ó, ten se bude bavit, až to uslyší!

Protože nikdo se neobtěžuje pátrat po zmizelých. Jen ti, co jsou určitě mrtví, prostě nemůžou skončit tak, jak bys chtěl, nebo od nich očekával.

To musí být moje pevná víra, O. Schrutte; jen proto věřím, že někteří tvoji svěřenci mezi malými savci přežijí i tebe.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: MŮJ SKUTEČNÝ PŘÍBĚH

25. března 1953. K mým sedmým narozeninám mě matka vzala vlakem do Kaprunu – jen dvacet dní po smrti Stalina a pudinkovém zmizení mého otce. Ernst Watzek-Trummer s dědečkem se s námi setkali v Kaprunu na závoděku z velké ceny, který pomalu a neodborně zvládl nervózní cestu z Vídně.

A tak se ti z nás, kteří zbyli, usadili v Kaprunu, tehdy velmi malé vesničce. Bylo to předtím, než v horách vybudovali přehradu s hydroelektrárnou a než tam velký lyžařský výtah přivezl méně otužilé lyžaře.

Dědeček se stal v Kaprunu poštmistrem; Watzek-Trummer se stal místním kutilem a doručoval poštu – v zimě ji tahal v hrubých hnědých pytlích na sánkách, které byly moje, když nebyla žádná pošta. Občas jsem se na sánkách svezl na poštovních pytlích a dovolil jsem Ernstovi, aby mě tahal po příkrých zimních ulicích. Maminka vyrobila červené šňůry na svázání poštovních pytlů a červenou šňůru s vlněnou koulí na konci mi přidělala na kulicha.

V létě Ernst Watzek-Trummer doručoval poštu ve vysokém dvoukoláku, který byl připevněn k zadnímu blatníku závodního stroje z velké ceny, a Gottlob Wut se určitě musel obracet v hrobě, jestli se tomu dá říct hrob.

V Kaprunu jsme byli docela spokojeni. Teď jsme ovšem žili v americkém sektoru a v dosahu vysílání ze Salcburku. O večerech jsme poslouchali

americkou stanicí, která hrála veškerou černošskou muziku – s kvílejícími ženami sytých hlasů a jódlujícími trubkami a kytarami: rozkroková blues. Tu hudbu si pamatuji i bez Trummerovy pomoci, vážně. Protože jednou v Gasthof Enns ve vesnici jeden americký černoš, voják na opuštěném, doprovázel rádio na svou foukací harmoniku a zpíval jako velký plechový kbelík nechaný venku na dešti. To bylo v zimě; na sněhovém pozadí byl tou nejčernější věcí v Kaprunu. Lidé si na něj sahalí, aby se přesvědčili, jestli není dřevěný. Doprovodil matku domů z Gasthof Enns a táhl mě na saních. Zazpíval jeden nebo dva verše, pak mi dal znamení a já ze saní zafoukal do jeho harmoniky – skrz vesničku stavěnou do Y a myslím, že dost pozdě večer. Dědeček se s vojákem uměl bavit anglicky a později ten černoš poslal Watzekovi-Trummerovi knihu fotografií o občanských právech v Americe.

O moc víc si nepamatuji a v selektivní paměti Watzeka-Trummera se v těch letech – když mi bylo osm a pak devět – nenašlo nic důležitého. Je tam jen tohle: když 19. září 1955 opustil Vídeň poslední sovětský voják, dědečka postihla malá mrtvička a spadl na záda do hromady rozházené pošty. Skrz poštovní schránky lidé viděli, jak v kleci své přepážky padá jakoby v malých čtverečcích. Ale dědeček se vzpamatoval rychle. Až na jedno: obočí se mu přes noc přebarvilo ze šedého na bílé. A to je další z oněch podrobností, které jsem si možná zapamatoval sám, nebo které si Watzek-Trummer možná zapamatoval pro mne – nebo, což je pravděpodobnější, to bylo jakési kombinované opakovací zapamatování si nás obou.

Ovšem pamatuji si jedinou důležitou věc – a to určitě sám. Protože pro Watzeka-Trummera je těžké, aby si to sám zapamatoval, nebo aspoň je mu zatěžko, aby si to pamatoval nahlas kvůli mně.

Bylo mi deset a půl v ten den, 25. října 1956, na Den praporu, na první výročí oficiálního konce okupace. Dědeček s Ernstem měli za sebou devět hodin nepřetržitého pití v Gasthof Enns, když se začali hrabat ve starých kufrech ve sklepě poštovního úřadu, který byl i naším rodinným skladištěm. Nevím, co ho to mohlo posednout, ale můj starý děda našel (nebo celou dobu hledal) orlí kostým – naprosto bez peří, protože sádlo už z něj dávno zmizelo; trochu umaštěný, lesknoucí se kostým z částečně rezavých plechových táček. Hlava a zejména zobák byly samý rez. Ale dědeček si kostým oblékl a tvrdil Ernstovi, že teď je řada na něm, aby dělal orla, protože Ernst i Zahn Glanz si to už jednou zkusili. A jaký je lepší den pro rakouského orla než Den praporu?

Jenže tento Den praporu byl tak nějak pokažený. Aspoň pro mou matku. Před pouhými dvěma dny se ulice Budapešti náhle zalily krví. Naštěstí měli Maďaři aspoň volnou únikovou cestu, protože po odchodu Rusů z Vídně nechaly rakouské úřady odstranit ostnatý drát a vyčistit minová pole podél rakousko-maďarských hranic. Dobrá věc. Protože maďarská politická policie a sovětská armáda nahaly přes 170 000 uprchlíků přes hranici, kde je Vídeň – sympatizující s okupovanými národy – přijala pod svá orlí křídla. A na Den praporu pořád ještě přicházeli.

Mohu se jen domnívat, že to, co tak silně zapůsobilo na matku, mělo kořeny v

březnu 1938, kdy Zahn Glanz buď překročil maďarskou hranici v Kittsee, nebo ji vůbec nepřekročil. A když si zvolíte variantu, že ji Zahn překročil, pak si budete představovat, že ji překročí zase zpátky – možná se 170 000 dalšími uprchlíky z Maďarska.

Myslím si to jen proto, že něco takového se muselo honit Hilke v hlavě, aby reagovala tak, jak reagovala, když děda v celé parádě vpochodoval do naší kaprunké kuchyně a zpod své lysé ptačí přilbice vykřikoval: „Kvók! Rakousko je svobodné!“

Matka zasténala; pak do mne zaryla prsty. Stál jsem tam jako model na upletený svetr. Potom byla na nohou, vrhla se na překvapeného, oškubaného orla ve dveřích a tam ho přirazila k futru. Zaryla mu koleno mezi nohy a nadzvedla mu lem řetízového úboru; tahala a tahala, aby mu sundala přilbu.

„Ach, bože, Zahne,“ šeptala, takže se od ní děda hrubě odtrhl a sám si sundal orlí přilbu. A nedokázal se ni podívat zpříma, ale trochu natočil hlavu stranou a zamumlal: „Á, teď jsem ji našel na poště, Hilke. Strašně mě to mrzí, ale proboha, Hilke, vždyť je to už osmnáct roků!“ Ale pořád se jí neodvážil podívat do očí.

Stála ochable u dveřního rámu; obličej nic nevyjadřoval, ani neukazoval – ani věk, ani pohlaví. Tónem rozhlasové hlasatelky řekla: „Pořád přicházejí. Už je jich přes sto sedmdesát tisíc. Celé Maďarsko přichází do Vídně. Nemyslíte, že bychom se teď měli vrátit – pro případ, že se nás pokusí najít?“

„Ach, Hilke,“ ozval se dědeček. „Ne, to ne. Ve městě pro nás už nic není.“

Rozhlasovým tónem pokračovala: „Šéfredктору Lennhoffovi se podařilo utéct do Maďarska. To je fakt.“

Dědeček se pokoušel stát nehybně, aby na něm misky nerachotily, ale ona ten zvuk slyšela a podívala se mu do očí; vrátil se jí skutečný hlas a výraz v obličejí.

Matka pronesla: „Víš, tys ho tam tehdy nechal. Přiměl jsi ho, aby tam zůstal kvůli tvé spojitelné knížce, když mohl jet s námi.“

„Dej si pozor, děvče,“ ozval se Watzek-Trummer a jednou rukou ji chytil za vlasy. „Koukej se hned vzpamatovat, slyšíš?“

„Tys nechal Zahna ve Vídni!“ zařvala matka na ptáka, který se třásl pod plechovými miskami a úplně se od ní odvrátil. Watzek-Trummer zatahal matku za vlasy.

„Nech toho!“ zasyčel. „K čertu, Hilke, tvůj Zahn Glanz tam nemusel zůstat tak dlouho, jak zůstal. Nemusel vozit žádné šéfredaktory do Maďarska, nebo jo? A vlastně, jak si můžeš být tak jistá, že ho tam vezl?“

Ale matka mu vytrhla vlasy z ruky a potácela se zpátky ke mně, který jsem stál na modelovací židli, tak trochu ukřižovaný v zatím nesešitém svetr, který byl na mně našpendlen.

Watzek-Trummer odvedl schouleného orla zpátky do poštovního sklepa a tu

noc mě matka probudila velmi pozdě – třela svou studenou, vlhkou tvář o mou a šimrala mne pod přikrývkou kabátem s kožesinovým límcem, který nosila jen na cesty. A pak odešla. Nenechala za sebou žádná symbolická gesta, která by se dala nějak interpretovat, abychom třeba mohli hádat, jak dlouho bude pryč, nebo jak a u koho skončí.

Nenechala nám dokonce ani tak málo jako pudink na zdech, ani otisky šlépějí, jež by se daly označit za poslední.

Dědeček ovšem nepotřeboval žádné důkazy, aby věděl, že se už nevrátí. Za necelé dva týdny, v listopadu 1956, postihlo Kaprun a okolní Salcburské hory první sněžení – vlhká, těžká sněhová bouře, která se v noci změnila v led. A po večeri vzal dědeček poštovní sánky, a ačkoliv ho nikdo neviděl, navlékl si orlí brnění z misek na koláče. Vyšlapal čtyři kilometry po ledovcovém poli k vrcholu Kitzsteinhornu. Měl s sebou baterku, a když už byl pryč několik hodin, Watzek-Trummer se zvedl od kuchyňského stolu a podíval se z okna na horu. A uviděl slabé světlo, téměř nehybné, blikající uprostřed ledovce pod černým vrcholem Kitzsteinhornu. Potom světlo sjelo dolů – sáně se musely řídit, protože světlo vystřelilo přímo dolů, poskočilo, lítalo cikcak, bylo vedeno cestou zaoblenější, než kudy stoupalo; pod ledovcovým polem křížoval dolní část hory dřevařský průsek. Starší lyžaři tomu říkali Katapultovací stezka. Kroutila se velmi strmě čtrnácti esíčky něco přes pět kilometrů dolů do vesnice.

Ted' vás tam samozřejmě vyveze kabina lanovky a noví lyžaři nazývají trať Sebevražedná trasa.

Ale dědeček pustil poštovní sánky cestou, které se tehdy říkalo Katapult, a Trummer a já jsme sledovali světlo jeho sestupu z okna naší kuchyně.

„To je tvůj děda, hochu,“ řekl Ernst. „Dívej se, jak jede.“

Sledovali jsme, jak projíždí osmi, pak devíti esíčky mezi stromy – musel sedět nahoře a rejtovat nohama – a pak se světlo baterky tak rozmazalo, že vypadalo jako celá šňůra vozů na dálnici. Watzek-Trummer ovšem tvrdí, že napočítal ještě jedno eso, které dědeček udělal, než jsme ho úplně ztratili z dohledu. To by bylo deset ze čtrnácti, což není tak špatné procento na poštovní sánky v noci.

Ernst mi řekl, že nemám nikam chodit, a zavřel mě v naší kuchyni, odkud jsem pozoroval malou skupinku baterek pročesávající horu pod Kitzsteinhornem až do úsvitu, kdy teprve našli dědečka, kterého Katapult katapultoval, protože narazil na kládu téměř ukrytou pod novým sněhem. Nějakým kouzelným řízením, které nikdy nepochopím, se poštovní sánky vrátily úplně samy do vesnice.

Když dostali dědečka z lesa, chtěl Watzek-Trummer najít poštovní sánky. A když je našli a přivezli mu je, Watzek-Trummer na ně naložil mého dědu a pomalu s ním jel z hory a přes vesnici do Gasthofu Enns, kde Ernst vypil čtyři kávy s brandy a čekal na kněze, který se rozzlobil, že Trummer odmítl z dědy odstranit orlí oděv. Watzek-Trummer se zapřísáhl, že dědeček bude pohřben

tak, jak byl, v brnění -bez peří, ale zamaskován. Ernst k tomu absolvoval malou debatu. Před časem dal děda jasně najevo, že nepřipustí, aby katolíci s jeho tělem něco svévolně vyváděli po tom, co ten zrádný kardinál Imnitzer provedl v roce osmatřicátém. A aby ukončil veškerou diskusi, Watzek-Trummer prohlásil: „Pamatujete se na kardinála Imnitzera, Otče? Prodal naši Vídeň Hitlerovi. Pobízел všechny své ovečky, aby podpořily Führera.“

A farář namítl: „Ale Vatikán to nikdy neschválil.“

„Vatikán,“ odsekl Watzek-Trummer, „chodí vždycky pohodlně s křížkem po funuse.“ Jelikož starý Ernst pořád ještě četl všechno, co sehnal.

Potom poslali pro mne a společně, Ernst a já, jsme chudákovi dědečkovi narovnali ty jeho misky a upěchovali kolem něj snůh, aby byl v chladu, než se vyrobí rakev.

Watzek-Trummer mi řekl: „Byl to nějaký infarkt; tak nebo tak to bylo jeho srdce. Ale aspoň je tohle lepší pohřeb než ty, o nichž jsem slyšel.“

Potom jsme šli domů, Ernst a já. Byl jsem důvěřivý desetiletý kluk; jestli jsem se vůbec cítil opuštěn celou svou rodinou, aspoň jsem měl pocit, že mě zanechali v dobrých rukách. Nikoho lepšího než Ernsta Watzeka-Trummera jsem si nemohl přát. Držitel rodinného alba – výrobce vajec, pošťák, historik, ten, který přežil. Nakonec se postaral, abych i já přežil a pochopil svůj odkaz.

Dvacátá první hlídka v zoo: úterý 6. června 1967, čas 6.45

Čističe klecí vpustili dovnitř chvíli po půl sedmé. O. Schrutt jim otevřel hlavní bránu a nechal ji otevřenou. Ale přes vchod natáhl řetěz; visí tam tabulka, pravděpodobně VSTUP ZAKÁZAN – jenže je pověšena tak, že ji nemůžu přecíst.

Čističi klecí jsou nepříjemná a zarostlá parta; zašli do pavilonu plazů a ven vyšli se svým náčiním. Potom se hromadně vydali do pavilonu tlustokožců.

Pak mě napadlo, že kdyby se jen O. Schrutt hnul od brány, mohl bych okamžitě odejít. Chtěl jsem být jako náhodou venku před zoo, až bude O. Schrutt odcházet. Možná bych i zjistil, kam jde!

Jí O. Schrutt normální snídani?

Ale u brány potkal O. Schrutta nějaký ranní hlídač. Padlo mezi nimi velmi málo slov. Snad nový strážný peskoval starého dobrého O. za to, že má na sobě pláštěnku, když tak svítí slunce. A O. Schrutt prostě zmizel; překročil řetěz v bráně a já ani nezahlédl, kterým směrem se vydal!

Musel jsem čekat, až se nový hlídač vypraví na pomalou, váhavou obchůzku. Když konečně vešel do pavilonu malých savců, čističi klecí byli ještě v pavilonu tlustokožců. Ale než jsem opustil svůj živý plot a dorazil k hlavní bráně, viděl jsem, že nový hlídač rozsvítil infračervené světlo! Zvláštní, ale nemůžu si

vzpomenout, kdy ho O. Schrutt vypnul. Tahle hlídka mě asi utahala.

A když jsem vyšel z brány, po O. Schruttovi nebylo ani stopy. Přešel jsem Maxing Strasse k té kavárně. Posadil jsem se ke stolku na chodníku a bylo mi řečeno, že budu muset počkat do sedmi, než mě obslouží.

Můj zajímavý balkánský číšník roznášel po stolech popelníky. Musí pracovat dopoledne i odpoledne – v noci si bere volno na sestavování rafinovaných hlášení, aby se dočkal dalšího dne.

Pozoroval mne nesmírně potutelně. Počkal, až se střetnu s jeho očima, a pak mi pohledem stranou naznačil, že si všiml, že je moje motorka zaparkovaná přesně na stejném místě jako včera odpoledne. To bylo vše; jen mi ukázal, že aspoň tolik ví.

A najednou jsem začal být trochu nervózní z návratu do Waidhofenu – z toho, že mě tenhle podělanej pingl pozná v den akce. Měl bych se maskovat! A tak jsem se rozhodl, že si oholím všechny porost.

Ale když mi tenhle číšník přinesl na stůl popelník a tak nějak ho šoupl přes stůl jako kartu, dostal jsem trochu kuráž a zeptal jsem se ho, jestli už byl v Hietzingu, když byla přepadena zoo – asi před dvaceti lety.

Řekl, že tehdy tu nebyl.

Tak jsem řekl: „Ale musel jste o tom slyšet. Nikdo neví, koho to tehdy napadlo. Nikdy ho neidentifikovali.“

„Slyšel jsem,“ poznamenal, „že ten, kdo to byl, skončil jako jehněčí kotleta.“

Vidiš? Mazanej pták. Všechno o tom věděl.

Tak jsem se ho zeptal: „Co za chlapa se o něco takovýho může pokusit?“

„Šílenec,“ řekl mi. „Opravdickej psychouš.“

„Myslíte někdo s dědičnými defekty? Nebo někdo s minulostí plnou nejistoty a frustrací – třeba člověk z rozbitého domova?“

„Ale jistě,“ odpověděl – pořád si ze mě dělal legraci, ten kokot. „Přesně tak jsem to myslel.“

„Případ překročení hranic,“ dodal jsem.

„Mylný odhad.“

„Nedostatek logiky,“ řekl jsem.

„Totální ztráta logiky,“ přidal číšník a zazubil se na mne. Plná náruč naleštěných skleněných popelníků mu vrhala do tváře ostré trojúhelníčky.

Ale já mám vlastní představu, kdo mohl být ten šílený frajer ze zoo. Koneckonců je naprosto normální mít na tohle vlastní teorii; je to otevřená otázka. A mě napadá perfektní muž na tuhle práci; aspoň z toho, co jsem o něm slyšel, byl na to právě zralý – jak tím božským vnuknutím, tak i vadou v jeho mladické předvídatosti, která způsobila, že byl sežrán. Také byl se mnou

jistým způsobem spřízněn; říkalo se o něm, že vezl pronásledovaného šéfredaktora novin do Maďarska a že se prý nevrátil. Ale každý ví, že se šéfredaktor zachránil, a tak je možné usoudit, že řidič jel do Maďarska a vrátil se – v době, kdy ti, které chtěl nejvíc vidět, nebyli k dispozici. No, je to možné. Tato osoba skutečně milovala zvířata. Náhodou vím, že kdysi projevila vážnou starost o veverka z parku, která byla tetována – tak hluboko, že její mysl mohla jen tančit v kruzích.

Mohl to být on, stejně dobře to mohl být někdo jiný – řekněme nějaký příbuzný Hinleyho Gouche, pronásledovaný pocity viny.

Potom ten záluďný balkánský číšník řekl: „Pane, není vám nic?“ Snažil se mě přesvědčit, že mi něco je, rozumíš; naznačoval, že možná dělám něco divného s rukama nebo pusou.

Na tyhle Balkánce si musíš dát pozor. Kdysi jsem znal jednoho, který nad pisoárem nepoznal svého nejlepšího přítele.

Ale nehodlal jsem se nechat podfouknout tímhle zadělaným Balkánцем. Řekl jsem: „Jistěže mi nic není. Vám ano?“ A už jsem viděl, co se jednou ráno, už brzy, stane s jeho nákladem popelníků, až pozvedne ty své potutelné oči a ztratí ten samolibý postoj – tváří v tvář vzácnému medvědu brýlatému, útočícímu přes Maxing Strasse.

„Jenom mě napadlo, pane,“ vymlouval se číšník, „jestli nechcete trochu vody. Zdálo se mi, že se vám točí hlava, nebo že nevíte, jak dál – jak se říká.“

Ale já nehodlal připustit, aby měl navrch. Řekl jsem:

Bolje rob nego grob!

Radši být otrok než v hrobě!

A dodal jsem: „Je to tak? Je to správně, ne?“

Neuvěřitelně mazaný, s kamennou tváří, se jen zeptal: „Nedáte si něco k jídlu?“

„Jen kávu,“ řekl jsem.

„Pak budete muset počkat,“ odvětil a myslel si, že mě konečně usadil. „Obsluhujeme až v sedm.“

„Tak mi řekněte, kde je nejbližší holičství.“

„Ale už je skoro sedm,“ namítl.

„Já chci holiče,“ řekl jsem mu nevraživě.

„Taky vás ostříhají až v sedm,“ upozornil mě.

„Jak víte, že si chci nechat ostříhat vlasy?“ zeptal jsem se ho a to mu zavřelo pusou. Ukázal na Platz na konci Maxing Strasse; předstíral jsem, že nevidím

pruhovaný znak holiče.

Potom, abych ho zmátl, jsem seděl u stolu až přes sedmou a čmáral jsem si do bloku. Dělal jsem, jako když kreslím jeho portrét, sledoval jsem ho očima a znervózňoval ho, zatímco obsluhoval několik dalších časných hostů.

V sedm hodin otevřeli zoo. Ale nikdo tam nechodí tak brzy. Jen v pokladně sedí tlustý muž s hráčským zeleným kšiletem, tvářící se samolibě jako sultán. Nad budkou se čas od času tyčí hlava žirafy.

(POKRAČOVÁNÍ)

VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE SIEGFRIEDA JAVOTNIKA: EPILOG

Vyrůstal jsem v Kapru nu jako velmi sečtělé dítě, protože Watzek-Trummer znal hodnotu knih. Také jako dítě s historickými perspektivami, protože Ernst mi je postupně doplňoval, ale ujišťuju vás, že tu a tam nechával mezery, dokud jsem nebyl jaksepatří dost stár, abych mohl vyslechnout vše.

Než mě poslal na Vídeňskou univerzitu, dohlédl Watzek-Trummer na to, abych se naučil jezdit na závodní mašině z Velké ceny 1939, a tvrdil mi, že ta motorka je téměř genetické dědictví. Takže jsem rozhodně nebyl o nic připraven: měl jsem i vlastní žihadlo. Ze všeho nejdřív jsem odmontoval ten degradující poštovní dvoukolák.

Ale když jsem nějaký čas přemýšlel o Gottlobu Wutovi, začal jsem tu svou formuli považovat za něco až příliš speciálního, abych to promrhal ve svém dospívání. Získal jsem všechny podrobnosti od Ernsta a vydal jsem se na první cestu mimo Kaprun. To bylo v létě 1964. Bylo mi osmnáct.

Jel jsem na závodním stroji z velké ceny do továrny NSU v Neckarsulmu, kde jsem se pokoušel mluvit s nějakým manažerským typem o velmi cenném motocyklu, který se stal mým dědictvím. Nejdřív jsem vyprávěl mechanikovi, což byl první člověk, jehož jsem v továrně potkal, že to byla motorka Gottloba Wuta, mistrovského, záhadného mechanika z Velké ceny Itálie 1930. Ale mechanik o Wutovi nikdy neslyšel, stejně jako jeden mladý manažer, jehož jsem nakonec potkal.

„Copak to tu máte?“ zeptal se. „Traktor?“

„Wut,“ řekl jsem. „Gottlob Wut. Byl zabit ve válce.“

„Nepovídejte,“ poznamenal manažer. „Slyšel jsem, že se to stalo řadě lidí.“

„Velká cena Itálie 1930,“ upřesnil jsem. „Wut tam byl ten nejdůležitější.“

Ale mladý manažer si pamatoval jenom jezdce, Freddyho Harrella a Klause Worfera. Žádného Wuta neznal.

„Takže k věci,“ řekl. „Kolik chcete za ten starej křáp?“

A když jsem poznamenal, že to možná je muzeální kousek – a copak NSU nemá místo, kde vzdávají čest starým závodním strojům? –, manažer se

rozesmál.

„Byl by z vás senzační prodejce,“ řekl mi, jenže já mu neřekl, že bych se motocyklu dokázal zřeknout, jen když pro něj budou mít hezké místo.

Expozice motorek byla plná hrozných, zlovolných motocyklů, které jako by plivaly, když se jim přidal plyn. A tak jsem nastartoval svůj závodní stroj a – aspoň ve svých představách – tak uvolnil všechny jejich zašlé hliníkové součástky.

Jel jsem zpátky do Kaprunu a řekl Watzekovi-Trummerovi, že bychom měli motocykl někde uskladnit a jezdit s ním jen v naléhavých případech. S ohledem na svou historickou perspektivu s tím samozřejmě souhlasil.

Potom jsem odjel do Vídně a pokoušel se zapojit do univerzitního života. A nepotkal jsem nikoho moc zajímavého; většina z nich ani nečetla tolik co já a nikdo z nich nevěděl tolik jako Ernst Watzek-Trummer. Ale byl tam jeden student, kterého si dost dobře pamatuju – židovský kluk, který dělal tak trochu špiona pro tajnou židovskou organizaci pátrající po starých nacistech. Ten kluk ztratil všech osmdesát devět členů své rodiny – řekl, že zmizeli, ale když jsem se ho zeptal, jak vlastně ví, že do té rodiny patřil, přiznal se, že je „adoptoval“. Protože pokud věděl, neměl žádnou rodinu. Nepamatoval si na nikoho, kromě pilota RAF, který ho vyvezl z oblasti Belsenu, když byl tábor obsazen. Ale „adoptoval“ tuto 89člennou rodinu, protože v záznamech, které viděl, vypadali jako největší rodina, která zmizela beze zbytku. To kvůli nim, jak řekl, ze sebe udělal devadesátého člena rodiny, který přežil, aspoň podle jména.

Se svým uřednickým špioněním na částečný úvazek byl docela zajímavý, ale patrně se moc dobře zapracoval. A taky se začal vytahovat, takže se v jedněch vídeňských novinách objevila jeho fotka, že se prý úplně sám postaral o odhalení a zatčení jistého Richtera Mulla, nacistického válečného zločince. Ale z této publicity začal být kluk nervózní a jeho tajná židovská organizace se ho zřekla. Posedával v univerzitních Kellers; připomínal si, co se stalo americkému Divokému Billu Hickokovi a nikdy si nesedl zády k oknu nebo ke dveřím. Když jsem o něm vyprávěl Ernstu Watzekovi-Trummerovi, řekl jen: „Válečná paranoia.“ To si někde přečetl.

A pak tam byl můj dobrý kamarád Dragutin Svet. Seznámil jsem se s ním na lyžařském výletu do Tauplitz druhý rok na univerzitě. Studoval balkánskou problematiku, byl původem Srb a hodně jsme spolu jezdili lyžovat. Pořád se chtěl seznámit s Watzekem-Trummerem.

Ale pohádali jsme se. Taková hloupost. Jel jsem s ním jednou do Švýcarska, opět lyžovat, a když jsme tam byli, zaslechli jsme skupinu mužů mluvících srbochorvatsky v hale našeho Gasthausu. Ukázalo se, že tam je setkání srbských exulantů, zle vyhlížející party většinou starých lidí a několika mladých, idealisticky vypadajících vojáckých typů. Někteří ze starých – aspoň se to říkalo – bojovali po boku četnického generála Draži Mihailoviće.

Šli jsme do jejich jídelny, i když jsme jim byli věkem a nervozitou podezřelí. Pokoušel jsem si vzpomenout na něco vtipného srbochorvatsky, když se jeden

starý chlap zeptal německy, přičemž na mě nevraživě zíral z druhého konce stolu: „Odkud jsi, chlapče?“ A já řekl popravdě: „Z Mariboru, přes Slovenj Gradec.“ A několik mužů odložilo sklenice na stůl a řekli jen: „Chorvat? Slovinec?“ Jelikož jsem nechtěl uvést do rozpaků přítele Dragutina Sveta, původem Srba, vyhrkl jsem to jediné, co jsem si srbochorvatsky pamatoval:

Bolje rob nego grob!

Radši být otrok než v hrobě!

Což, jak mi později vysvětlil Watzek-Trummer, byl přesný opak toho, co jsem měl říct; nehrdinská improvizace mého vlastního otce mne tak dostala do maléru s konzervativními četníky. Neboť na konci stolu byl muž, kterého to hluboce urazilo. Naklonil se ke mně přes stůl; měl jen jednu ruku a užil jí pozoruhodně dobře: chrstnul mi sklenici skotské do obličeje.

Můj přítel Dragutin Svet odmítl nešťastnou náhodu pochopit a měl za vrcholně nevkusné, že jsem si dovolil takovou slovní hříčku se sloganem, který Srbové berou tak vážně. A potom už jsem Sveta moc nevidal.

Sehnal jsem práci u jistého Herr Fabera, abych se držel u motorek a měl je na očích. Taky jsem potřeboval financovat svá studia, která jaksí trvala déle, než měla. Všechno jen proto, že jistý Herr Doktor Ficht odmítl koncept mé práce.

Touto práci měla být VELICE SELEKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE, kterou jsem považoval za dostatečně podrobnou a dokonce tvůrčí počin. Ale ten Ficht se rozlítil. Řekl, že to je rozhodně neobjektivní a nekompletní podání historie, navíc impertinentní – a není tam žádný poznámkový aparát. Když jsem se ho pokoušel uklidnit, zjistil jsem, že Herr Doktor Ficht je bývalý Herr Doktor Fichtstein, Žid, který za války žil na holandském pobřeží životem přistavní krysy. Chytli ho pouze jednou: utekl, když mu nastříkali do dásní nějakou chemikálii na umrtvování zubů, příliš novou a experimentální, aby byla bezpečná. Bývalého Fichtsteina rozzuřilo, že jsem si mohl dovolit prosvištět válkou prakticky bez zmínky o Židech. Pokoušel jsem se mu vysvětlit, že by se měl na mou autobiografii dívat jako na něco, čemu se říká fikce – řekněme román. Proto to nemá být skutečná historie. A navíc jsem dodal, že podle mne Herr Doktor přejímá spíše rusko-americký způsob hodnocení, když tvrdí, že žádné líčení ukrutností nemůže být kompletní bez milionů Židů. Zase čísla, rozumíte. Zdálo se, že Ficht nebo Fichtstein vůbec nechápe mé hledisko, ale přiznávám, že statistiky z vás dokážou dostat maximum. Samy o sobě patrně umějí všechno předělat tak, že to vůbec nevypadá jako krutost.

Ale vzhledem k této rozeptři vypadala má univerzitní kariéra trochu dlouhodobě. To jest, musel bych zůstat tak dlouho, než zvládnu jeden či druhý akademický předmět, spíše než abych jim ukázal, co už umím, a měl to za

sebou.

Watzek-Trummer samozřejmě nechápe univerzity vůbec. Prohlašuje, že všichni musí příliš mnoho číst, než se o něco začnou zajímat, což jim později brání, aby se zajímali o cokoliv, co čtou. V této otázce má tak trochu zmatek. Víte, samovzdělanci jsou zatvrzelí.

Ernst pořád čte jako ďábel. Vídám ho každé Vánoce a nikdy nepřijedu bez stohu knih pro něj. Ale narozdíl od většiny starých lidí je jeho četba více selektivní; to znamená, že už nečte vše, co mu přijde pod ruku. Vlastně ho často nezaujmu ani knihy, které mu přivážím. Začne, listuje, zastaví se na straně deset. „Tohle už znám,“ prohlásí a knihu odloží.

Pravda je, že jezdím na Vánoce domů, spíš abych četl knihy, které Trummer má, než abych si fandil, že mu prokazuju nějaké laskavosti.

Watzek-Trummer je teď vysloužilý pošťák a ve městě velice vážený. V Gasthof Enns si drží tři pokoje a je dokonce jakousi turistickou atrakcí, když to připustí.

Jeden z Trummerových pokojů je plný knih; v jednom pokoji je závodní motocykl z Velké ceny 1939; v jednom pokoji má postel a kuchyňský stůl, i když Ernst teď už jí všechno jen v Gasthonu. Kuchyňský stůl má, aby u něj seděl, opíral se o něj a měl přes co mluvit – což je prý zvyk, jehož se nemůže zbavit, i když je teď sám.

Kdykoliv jsem doma, spím v pokoji se závodní mašinou z Velké ceny 1939. A Vánoce se mi moc líbí.

Věřte mi, Ernst Watzek-Trummer má člověku co říct.

Dvacátá druhá a úplné poslední hlídka v zoo: úterý 6., června 1967, čas 7.30

Zastavil jsem na kávu v Hütteldorf-Hackingu, maximálně půl druhého kilometru od Hietzingu. Je to tam trochu venkov, i když většinou malé vinice; člověk musí jet aspoň ještě jednou takovou vzdálenost, když chce vidět krávy.

Antilopáka tedy čeká tříkilometrový pochod, než si poprvé zašuká.

Hütteldorf-Hacking je ze mě na větvi. V Hietzingu jsem si nechal udělat parádní sestřih.

Podle pokynů toho záludného číšníka jsem obešel Platz vedle Maxing Strasse a byl jsem první zákazník Hugela Furtwänglera.

„Oholit nebo ostríhat?“ zeptal se malý Hugel Furtwängler. Bylo vidět, že mi chce udělat obojí, nebo mě aspoň ostríhat – jelikož holení je levnější.

„Jen oholit,“ řekl jsem. „Ale totálně oholit.“

Okázale přikyvoval, jako by mě pochopil, a dával mi na tváře horké ručníky.

Ale já řekl: „Oholte mi i obočí, jo?“ A potom už se přestal tvářit jako děd vševěd.

„Obočí?“ zeptal se Hugel. „Vy chcete oholit obočí?“

„Totálně oholit, Hugele, prosím,“ odpověděl jsem. „A už žádné hlouposti.“

„Tak jo,“ řekl. „Kdysi jsem pracoval v nemocnici. Někdy jsme je dostali po rvačkách a člověk jim musel oholit i obočí.“

„Všechno,“ zdůraznil jsem. „Oholte mi prosím celou hlavu.“

A to ho zase rozhodilo, ačkoliv se pokoušel předstírat, že ho to z míry nevyvedlo.

„Chcete říct, že chcete ostříhat,“ upřesnil.

„Jen všechno oholit,“ trval jsem na svém. „Nechci vlasy ostříhat, chci je úplně vyholit – nahladko jako špičku nosu.“ Brejlil mi na nos, jako by mu to pomáhalo mě pochopit.

Potom řekl: „Jestli vám budu holit hlavu, musím nejdřív ostříhat vlasy. Musím je ostříhat nakrátko, abych je mohl oholit.“

Ale nehodlal jsem poslouchat, jak se mnou mluví jako s malým klukem, nebo šilencem, se kterým se musí opatrně. Řekl jsem mu: „Hugele, dělejte všechno, co považujete za nutné, abyste to zvládl. Jen prosím žádné řezné rány na hlavě. Víte, já hrozně krvácím – v naší rodině se léta projevuje částečná hemofilie, takže prosím neporežat, jinak vám tu v křesle budu krváčet jako prase.“

A Hugel Furtwängler se nuceně zasmál – zase mě šolíchal a myslel si, že má všechno v ruce.

„Vy jste opravdu smíšek, Hugele, vidíte?“ A on zase začal. „Jaký vy máte smysl pro humor,“ řekl mi. „A tak časně po ránu!“

„Někdy se směju tak hlasitě,“ upozornil jsem ho, „že začnu krváčet z uší.“ Ale on se pořád hihňal a bylo vidět, že to hodlá dál bagatelizovat. A tak jsem změnil téma.

„Žijete tu u zoo dlouho, Hugele?“ zeptal jsem se. Jen si odkašlal, jako že ne.

„Zažil jste někdy přepadení zoo, Hugele?“ V zrcadle se mi sklonil za hlavu, předstíraje, že mi vystříhává krk. „Jedno tu bylo, víte?“ řekl jsem.

„Ale ven se nedostali,“ odvětil, protože všechno věděl, ten kokot.

„Byl jste tu tehdy,“ zeptal jsem se.

„O, to už je tak dávno. Nepamatuju si, kde jsem byl.“ Zeptal jsem se: „Vždycky jste byl holič, Hugele?“

„Dědí se to v rodině,“ řekl. „Jako vaše krvácení!“ A tak ho to pobavilo, že mi málem uřízl ucho.

„Dejte pozor!“ řekl jsem a ztuhl jsem v křesle. „Snad jste mi neprořízl kůži?“ Teď trochu vystřízlivěl a pracoval velice opatrně.

Ale když mi udělal něco, co nevypadalo na víc než normální sestřih, ozval se: „Ještě není pozdě. Teď toho můžu nechat.“

Řekl jsem: „Oholte mě,“ a s kamennou tváří jsem se díval do zrcadla. A oholil mě.

Když jsem si v zrcadle prohlížel hlavu zepředu a zezadu, začal se zase pohybovat, a vtom dovnitř vstoupil druhý zákazník.

„A, Herr Ruhr,“ ozval se Hugel. „Hned se do vás pustím.“

„Dobré ráno, Hugele,“ pozdravil podsaditý Herr Ruhr.

Ale já jsem odskočil od zrcadla a zíral jsem na Herr Ruhra. Zatvářil se trochu vyplašeně a já mu řekl: „Tehle holič je smějící se cvok. Požádal jsem ho, ať mě oholí, a podívejte se, co mi dělá.“

Hugel trochu vyjekl, břitvu v malé ruce a pěnu na kloubech druhé ruky.

„Dejte si na něj pozor, Herr Ruhre,“ řekl jsem a přejel jsem si rukou přes lesknoucí se hlavu. „S tou břitvou je nebezpečný.“ A Herr Ruhr civěl na břitvu v Hugelově ručičce.

„Je to blázen!“ vykřikl Hugel Furtwängler. „On chtěl, abych mu to udělal!“ Ale jak tam tančil se svou břitvou a obličej měl celý rudý, Hugel sám vypadal tak trochu jako blázen. „A taky prý moc krvácí!“ křičel Hugel.

„Dnes ráno má Hugel v hlavě krev,“ řekl jsem Herr Ruhrovi. Pak jsem zaplatil Hugelovi za oholení.

„Holení a střihání!“ zvolal nervózní malý Furtwängler.

Ale já se otočil na Herr Ruhra a řekl jsem: „Řekl byste tomuhle sestřih?“ A opět jsem si přejel rukou po své kopuli. „Požádal jsem jen o oholení.“

Herr Ruhr se podíval na hodinky a řekl: „Já nevím, kam ten čas dnes ráno prchá. Dnes to prostě budu muset vynechat, Hugele.“

Ale Hugel zamával břitvou a nemotorně se u dveří pokusil zastoupit Herr Ruhrovi cestu. Herr Ruhr rychle prokličkoval na ulici a já vyšel ven za ním a nechal jsem Hugela Furtwänglera oplácaného holicí pěnou a mávajícího břitvou za námi.

Napadlo mě, že asi v podobné situaci bude chudák Hugel, až uvidí, jak se naježený hrabáč šine přes Platz na šamponování.

Pak jsem se přikradl k motorce, aniž ten intrikán balkánský číšník zahlédl moji novou hlavu, a kvapně jsem si nasadil helmu, aby si nevšiml, jak moc jsem se změnil, až mě uvidí, jak šlapu na startovací kliku. A v helmě jsem jel jen do Hütteldorf-Hackingu, protože mě strašně nervovala – už mi vůbec neseseděla a poskakovala mi po rozbolavělé hlavě; Hugel mi nevyrobil kupoli úplně bez pořezání.

Připevnil jsem si helmu za podbradník ke šňůře v pase bundy, protože teď už helmu nepotřebuju. Už mám svou vlastní.

Potom jsem si dal kávu, číchal, jak slunce vaří malé hrozny na vinicích na druhé straně silnice, a pokoušel jsem si představit, kterým směrem odtud kdysi měl jít chlapík, kterého jsem znal, svou slepičárnu; vlastně laboratoř, kde byl vynalezen tak často omílaný pták. Ale ztratil jsem orientaci mezi tolika domy, které vypadaly jako nové, nebo aspoň přestavěné.

A teď by bylo těžké najít objekt, který mám na mysli, protože kurník už dávno celý shořel.

Na tom nezáleží. Teď mám v hlavě důležitý úkol.

Jsem na cestě, Graffe, a nedělej si starosti. Dám si pozor. Přijedu do Waidhofenu rafinovaně a jinak, nechám motorku kousek od města a půjdu tam pěšky bez lovecké bundy a bez staré okoukané hlavy. Jak vidíš, pořád přemýšlím.

A taky si, Graffe, nedělej starosti s cestou do Itálie. Určitě pojedeme. Třeba nás některá zvířata budou následovat!

Uvidíme ty tvoje podělaný pláže, Graffe. Uvidíme moře.

Vlastně znám jedno zajímavé místo v Neapoli. Mají tam velké akvárium, kde drží všechny ty nádherné ryby v zatuchlé vodě pod sklem. Viděl jsem obrázky. To místo je kousek od přístavu.

Vlastně by to byla snadná práce. Nemuseli bychom tahat ryby daleko, ani je nechat příliš dlouho bez vody. Jen přes ulici, nebo dvě – a před zdí u moře je snad malý park, jestli si dobře pamatuj-. A pak je pustíme na svobodu do Neapolského zálivu.

Graffe, vždyť to bude ještě lehčí než Hietzingská zoologická zahrada.

Část třetí Jak jsme je osvobodili

P. S.

Samozřejmě, že v zápisníku je toho víc. A jistěže hlídky v zoo a životopis nejsou v originálu pohromadě. Byl to můj nápad takhle je prostrídat. Měl jsem totiž pocit, že je skoro nemožné vydržet užvaněnost Siggyho nadupané historie, nebo fanatismus jeho pošahaných hlídek v zoo – kdybyste je měli číst celé. Aspoň pro mne to tak bylo. Přeskakoval jsem dopředu a dozadu, ačkoliv to částečně mohlo být zaviněno nepohodlím, protože jsem byl nucen číst ve vaně tetičky Trattové, kde jsem strávil týden, nebo téměř tak dlouho, odmáčením svých včelích píchanců.

Ale pořád mám pocit, že ty dva deníky si vyžadují oddělení, byť jen z literárních důvodů. A Siggy rozhodně udělal nějaké těžko pochopitelné souvislosti mezi svou skličující historií a plánem na přepadení zoo; ačkoliv,

pokud jde o mne, nemohu se moc dobře vyjádřit o jeho logice.

A opět, i když jen z literárních důvodů, jsem neviděl žádný smysl v reprodukování dalších memorabilií ze zápisníku. Všech těch ujetých básní a přísloví. Všech jeho vykřičníků, adres a telefonních čísel, upomínek na prošlé termíny vrácení vypůjčených knih, a co tvoří jeho špatně vedenou bibliografii.

Obávám se, že doktor Ficht měl aspoň částečně pravdu, když žehral na Siggyho neschopnost vést poznámkový aparát. Z Trummerovy knihovny zřejmě čerpal stejně intenzivně jako od samého očitého svědka, starého Ernsta.

Abych uvedl aspoň několik Siggyho poznámek:

Docela mě potěšil Brook-Shepherdův *Anschluss*. B-S opravdu věděl, o co šlo.

D. Martin jde přímo k jádru věci v *Ally Betrayed* (*Zrazený spojenec*)!

Chudák L. Adamic je beznadějný propagandista ve své publikaci *My Native Land* (*Má rodná země*).

Ve Stearmanově publikaci *The Soviet Union and the Occupation of Austria* (*Sovětský svaz a okupace Rakouska*) jsou veškeré informace. Ale jeho poznámky jsou delší než celý text.

Spousta emocionálních výlevů v knihách Stojana Pribičeviče *World Without End* (*Svět bez konce*) a G. E. R. Gedye *Fallen Bastions* (*Padlé bašty*).

A další zápisy už bez komentářů:

Austrian Requiem (*Rakouské rekviem*) od Kurta von Schuschnigga a Kurt von Schuschnigg od Sheridona.

The Schmidt Trial Protocols (*Zápisy ze Schmidtova procesu*), zejm. výpovědi Skubla, Miklase a Raaba; a *The Nuremburg Testimonies* (*Norimberská svědectví*), zejm. Göringa a Seyss-Inquarta.

The Official Minutes of the Meetings of the Allied Council and Executive Committee, 1945-1955 (*Oficiální zápisy zjednání Spojenecké rady a Výkonného výboru, 1945-1955*).

Plamenatzova *The Truth About Mihailovich* (*Pravda o Mihailovičovi*).

The Treason of Mihailovich (*Zrada na Mihailovičovi*) od Vasa Trivanoviće.

Why the Allies Abandoned the Yugoslav Army of General Mihailovich (*Proč spojenci zradili jugoslávskou armádu generála Mihailoviče*) od plukovníka Živana Knězeviće.

A nesčetné odkazy:

Co řekl Ernst Watzek-Trummer.

Trvalo však několik dní, než jsem něco z toho mohl číst, protože jsem byl uvězněn ve vaně. Ve vodě s hořkou solí, která se měnila každou hodinu.

Samozřejmě mi přinesli všechny Siggyho věci zapatlané medem. Chvilí trvalo,

než jsem oddělil stránky deníku; musel jsem je napařovat nad vodou z vany. A pak jsem musel čekat několik dní, než jsem viděl aspoň tak, abych mohl číst – až otoky ze včelích žihadel opadly natolik, že jsem udržel oči otevřené. Taký jsem měl horečku a hodně jsem zvracel, tak velké množství jedu jsem měl v těle.

Ale jestli můj příděl včelího jedu byl trochu moc, nechtěl bych dostat takovou nadměrnou dávku, jakou musel strpět chudák Siggy. A nikdo mi nechtěl říct, jestli ten zvuk BENG! – který jsem slyšel – vydala jeho hlava, a tak ho nadobro uspala dřív, než ho včely naplnily jedem, nebo jestli jsem si jen představoval jeho zápas pod plošinou, když převrhnul úly.

Jak stojí v zápisníku:

Bůh ví. Nebo si to myslí.

Ale když jsem se dostal ke čtení, ujišťuju vás, že tam byla místa, která mě zabolela víc než moje včelí píchance. Bylo tam třeba:

Dnes jsem se seznámil s Hannesem Graffem a koupili jsme spolu motorku. Je to prima člověk. Ale neví, co dál.

A můžu vám říct, že i přes nesčetné léčivé koupele Hannes Graff pořád ještě nevěděl, co si má počít. A ze zápisníku jsem dostal další ostré rány:

Co řekl při svém soudním procesu Draža Mihailović: „Chtěl jsem bodně... začal jsem bodně... ale světová vichřice smetla mne i mé dílo.“

Víš, Siggy, tím si nejsem tak jistý. Nemyslím si, že tebe dostala světová vichřice. Jako u mnoha dalších vytržených částí tvé historie a tvého plánu mě žádná logika nepřesvědčuje o tvých přirovnáních – pouze naznačených, nebo násilných a nejasných.

Tebe nedostala žádná světová vichřice, Sigu. Ty sis rozpoutal svou vlastní břízu a ta tě odvála.

Co dát?

Včela medonosná, opylující: kterákoli ze včel produkujících med a žijících ve společenstvech (rod Apis a příbuzné rody), zejména druh Apis mellifera, pocházející z Evropy, pěstovaná pro med a vosk a opylování na velké části

světa.

Tělo včely medonosné má několik částí.

Většinu z nich jsem objevil v různém stadiu rozmačkanosti a potrhanosti. Jak by to asi napsal Siggy:

V kalhotových záložkách
a v ponožkách.
Ve spodním prádle
a chlupech v podpaží.
Na kousíčky včel
tu a tam narážím.

Hruď v kroužkové vazbě Siggyho zápisníku; ochlupenou část zadních nohou na podlaze koupelny, kde ze mne patrně stáhli šaty a poprvé mě namočili do roztoku tisíců bolest; tykadla, oči a hlavy, ošklivé zadečky a krásná křídélka v nesčetných záhybech a kapsách Siggyho lovecké bundy poničené medem.

Taky jsem našel celé včely. Jednu z nich jsem pomalu utopil ve vaně, ale myslím, že už stejně byla mrtvá.

Několik dní si Hannes Graff máčel všechny volné konce a neměl povoleny návštěvy. Starala se o mne Frau Trattová.

Napadlo mě, že je to ironie, když jí, kterou tak strašně pobouřila Siggyho překvapivá nahota, vůbec nevadila ta moje. Přímou urážku, říkal jsem si. Ale tetička Trattová se vymluvila na svůj věk.

Řekla mi: „Někdo se o vás musí starat. Mohl byste si dovolit doktora? Už takhle mi něco dlužíte. A mohla bych být vaše babička, to víte. Pro mě je to jen další nahá prdelka.“

A já jsem si řekl: ty jsi určitě nikdy neviděla tak moc nahých prdelek.

Ale přicházela každý den s polévkami a piškotovými koláči; před jejíma očima postupně mizela má celková opuchlost.

„Zalíbil se jim váš krk,“ řekla mi ta surová stará mrcha a vyhnula se mým otázkám o tom, co dělají se Siggym. Jestli tělo impregnují nebo co.

Samozřejmě mi nemuseli říkat, že je mrtev. Pořád mi přinášeli jeho věci. Loveckou bundu, dýmky, deník.

Frau Trattová se formálně zeptala: „Kam ho mají poslat?“

A to předtím, než jsem si přečetl dost z jeho zápisníku, abych měl představu o jeho příbuzných.

Později, když už jsem mohl číst, jsem si představoval otráveného Watzeka-Trummera, unaveného pohřebními povinnostmi. Tak či onak byl při umírání dvou generací v rodině – koncích přímých a absolutních, a koncích pouze

předpokládaných.

Siggy rozhodně musel jet do Kaprunu, ale nedokázal jsem si ho tam představit – jak několik dní leží mezi květinami a spočívá v pokoji se závodním motocyklem z Velké ceny 1939.

„Ale stejně máte štěstí,“ prohlásila Frau Trattová. „Taková věc může být dost nákladná, ale Keff mu vyrábí rakev.“

„Keff?“ zeptal jsem se. „Proč Keff?“

„To tedy skutečně nevím,“ řekla Frau Trattová. „Ale je to jen dřevěná truhla – opravdu prostá. Zadarmo toho moc nedostanete, to víte.“

Od vás určitě ne, řekl jsem si. Ale nahlas jsem se zeptal: „Kde je Gallen?“

„Co se vy staráte, kde je?“ odsekla tetička Trattová.

Ale tu radost jsem jí neudělal. Seděl jsem shrbený na vrstvě ručníků, sušil jsem se po poslední koupeli toho dne a snažil se připravit na to, až po mně budou jezdit drsné ruce staré Trattky a budou mě i přes mou nechuť vzrušovat tím dobrým extraktem z habru vonícím po oříškách.

Trattka znovu opakovala: „Co se vy staráte, kde je? Je teď Gallen součástí vašich plánů?“

Ale já jsem jí řekl: „Jen jsem si tak říkal, kde se Gallen zdržuje. Ani jednou se na mě nepřišla podívat.“

„Nuže,“ řekla ta dobrá Frau. „Nepřijde vás navštívit, dokud si zas nebudete moci obléknout nějaké šaty.“ A když řekla „šaty“, plácla mi na záda tu ledovou léčivou vodu, a jak jsem zalpal po dechu a napůl se pod její rukou narovnal, zaryla se mi předloktím do krku a vtlačila mi hlavu až mezi kolena. Trochu mi nacákala na ramena, a jak po mně jezdila rukama, jako by mě poplácávala, trochu extraktu se mi dostalo do uší. Potom ke mně pronikl její hlas, jako bych byl napůl pod vodou, a chtěla mě jako úhoře vylákat zpod nějakého kamene – na poslední podušení. „Ale vy momentálně nemáte žádné plány, Herr Graffe?“ vyzvídala.

„Žádné plány,“ řekl jsem a rychle jsem si uvědomil, že to je první nadějná věc, která mi přišla do hlavy od těch mizerných včel. Přitom jsem si ovšem vzpomněl, co Siggy kdysi řekl o plánech. Kdysi věděl, jak to nepokazit. Žádné plánování, Graffe. Žádný podrobný rozvrh. Žádné datumy, kdy se tam dostat, žádné, kdy se vrátit. A začal jsem se smát tak nějak pronikavě – skutečně to bylo tak legrační, že tohle podle něj měla být hlavní, velkolepá ingredience našeho dobrého cestování. Jak opravdu legračně vypadal jeho bláznivý a podrobný plán na přepadení zoo vedle této poučky.

„Neubližuju vám, Herr Graffe?“ zeptala se Trattová, která musela cítit, jak se divně chvěju i pod svými hrubými, necitlivými mozoly.

Ale já jsem se jen hlasitě zasmál. „Žádné plány, Frau Trattová!“ řekl jsem jí. „Nemám žádné. A nebudu mít! Žádné plány. K čertu s plány! K čertu se

mnou!“ vykřikl jsem na ni, „jestli i jen začnu dělat nějaké plány.“

„Ale proboha,“ řekla vzácná stará Trattová. „Já jsem se jen tak zeptala, aby řeč nestála.“

„Lžete,“ odsekl jsem a ona se stáhla. Sladká habrová šťáva jí usychala na rukou tak rychle, že bylo vidět, jak mizí, jako se bílá barva na nehtu palce na ruce mění na růžovou, když přestanete svírat pěst.

Kde byla Gallen

Konečně, když jsem se zotavil natolik, že jsem aspoň mohl mít na sobě jakousi bederní roušku, a když jsem dostatečně urazil Trattku, aby bylo jasné, že mi musí posluhovat někdo jiný, přišla se o mne k vaně a k lůžku starat Gallen.

Měl jsem povoleno ukázat jí některé méně intimní opuchliny po žihadlech, pořád ještě trochu zarudlé i po tom únavném kurýrování. Totiž, jak mi bylo řečeno, mé ubohé protilátky mi prchly z krevního oběhu po pětatřicátém nebo šestatřicátém žihadle, čímž dosti poklesla má celková odolnost.

„Jak je ti, Graffe?“ zeptala se Gallen.

Řekl jsem: „Mám nízkou odolnost,“ a diskrétně jsme pohovořili o mých nebohých protilátkách.

Zeptala se: „A co budeš dělat teď?“

„Nedělám si žádné plány,“ řekl jsem rychle a ona stála u mé postele a skládala a rozkládala ruce, jako že jí na tom nezáleží. Do toho holčičího oblečení nějak rychle dorůstala a cpala tam moc tvarů. Odpudivá blůza zapnutá až ke krku, s našasenými rameny a nabíranými manžetami. Určitě ji vybrala stará Trattová. Další součást plánované ochrany přede mnou. At' shnije.

„Posaď se, Gallen,“ vyzval jsem ji a kousek se odsunul.

„Máš nízkou odolnost,“ připomněla mi provokativně; jako by pod šaty byla tak stará a zatraceně světem protřelá – její oblíbená póza.

„Co pořád děláš?“ zeptal jsem se.

„Přemýšlím,“ odvětila Gallen a rukou se chytila za bradu. Jako kdyby v té chvíli začala myslet, aby mne přesvědčila.

„O čem?“ zeptal jsem se.

„O tom, co ty teď budeš dělat.“

„Žádné plány,“ opakoval jsem. „Ale musím něco udělat se Siggym.“

„Keff udělal hezkou truhlu,“ řekla Gallen.

„Jak ohleduplné,“ poznamenal jsem. „Jak ti připadá?“

„O, Keff je na tom zle.“

„Já myslel, jak je na tom Siggy?“ řekl jsem. „Keff mi může být ukradenej.“

„Keffa to strašně mrzí, opravdu. Pořád se na tebe ptá.“

„A co Siggy?“ zeptal jsem se. „Jak vypadá?“

„Já jsem ho neviděla,“ řekla. Ale podle toho, jak se jí zatřásla ramínka, když řekla „neviděla“, jsem poznal, že aspoň nakoukla.

„Celý nateklý?“ zeptal jsem se trochu nepříjemně. „Dvakrát větší než já?“ A stiskl jsem slušnou oteklinu na svém holém namazaném břiše.

„Keff by nikomu nedovolil, aby se na něj díval,“ řekla Gallen.

„Zatracenej Keff! Co se o něj tak zajímá? To ho to tak těší?“

„On je moc hodný, Graffe,“ řekla Gallen.

„A taky s tebou tak trochu chodí,“ řekl jsem. „Nepochybně.“

A tak mi vyprávěla, co bylo potom. Jak to nakonec byl obrněný včelař, kdo vytáhl chudáka Siggyho zpod plošiny. Všichni ho pak odvezli k doktorovi, aby do něj píchl – a podíval se, jestli splaskne – a potom nad jeho tělem promluvil starosta. Pak o něj požádal Keff a řekl, že vyrobí rakev.

„Kam ho pošlou?“ zeptala se Gallen. „Keff řekl, ať se tě zeptám.“

„Do Kaprunu,“ řekl jsem, „jestli se Keff dokáže od mrtvolý odtrhnout.“

„To nebyla Keffova vina, Graffe,“ namítla Gallen. A dodala, jak si říkala, že Siggy musí být blázen. Tak jsem jí řekl o tom šíleném deníku a konečném, nesmyslném plánu; a o všech jeho závěrech týkajících se O. Schrutta a proslulého medvěda himálajského. Řekl jsem, že s ním souhlasím, že chudák Siggy snad někde vykojil. Pak jsem se zvedl na posteli a přitáhl si ji, aby se ke mně posadila.

Když už jsme byli blíž u sebe a přiměl jsem ji, aby o tom mluvila, zeptal jsem se, na co podle doktora umřel. „Příčina smrti,“ pronesl jsem stroze. „Co přesně?“

„Srdeční záchvat,“ řekla Gallen, „což mohlo být tím šokem.“

„Nebo příliš mnoha včelami,“ řekl jsem já a pomyslel jsem si, že do něj vniklo příliš mnoho včelího svinstva a vytvořilo sraženinu, která mu ucpala srdce. Pak se mi z toho sezení začala motat hlava a svědět celé tělo.

„Habrové mazání, Graffe?“ zeptala se Gallen.

Ale jelikož jsem cítil potřebu aspoň nějakého okamžitého plánu, řekl jsem – co nejrychleji a co možná nejúředněji: „Řekni Keffovi, že nebudou žádné fanfáry, ani květiny, nic takového. A rakev by měla být zapečetěna. Jenom jméno, žádné rytiny. A dejte ho do vlaku do Kaprunu – muži, který se jmenuje Ernst Watzek-Trummer. Ten to určitě zaplatí. Potom mi přines telegrafní blanket. Pošlu něco, aby to tam bylo dřív než tělo.“

„Keff se ptá, jestli chceš něco ke čtení,“ řekla Gallen. Jako kdybych už

nepřečetl dost.

Položila mi přes oči žínku namočenou v extraktu, což mi usnadnilo jí odpovědět – protože jsem neviděl, jak se nade mnou sklání. „Jen nějakou knihu o sexu, nebo něco jiného,“ řekl jsem. „Keff určitě ví, kde takovou věc najít, jestli není příliš zaměstnaný – když se tak moc piplá se Siggym a s tebou.“

Když jsem si stáhl žínku z obličeje a chytil neparfémovaný dech, Gallen mě nechala v pokoji samotného. S mými pochybnostmi o ní. A s hrůznými myšlenkami o Keffově možné nekrofilii.

Co dělal Keff

Keff koupil knihu a poslal mi ji po Gallen, i když to byla počestná, odborná kniha o sexu – užitečné týmové dílo dvou Dánů – nazvaná ABC lásky.

„Je v ní hodně obrázků,“ řekla Gallen a přitom se na mě nedívala. Patrně se bála, že se jí před očima proměním v jednu z těch kreseb.

„Už sis ji přečetla od začátku do konce, že jo?“ zeptal jsem se.

„To tedy ne,“ pronesla zřetelně a nechala mne s Keffovým podivným dárkem.

Je to vlastně velice rozumná a slušná knížka, která se trefuje do starých tabu a povzbuzuje nás, abychom si hezky a zdravě užívali. Ale já ji jen tak náhodně otevřel a při prvním čtení jsem o knize získal zkreslenou představu – díky této podivné anekdotě.

Někdy v minulém století se jedna dáma jednou v noci probudila, protože měla pocit, že je postrkována. Někdo vcházel do místnosti a vycházel a tu a tam se jí dotýkaly ruce. Jelikož nikoho nečekala a usnula sama, byla tak vyděšena, že omdlela. Mnohem později se probudila a za rozbřesku spatřila, že její komorník (který byl shodou okolností pravý náměsíčník) jí na posteli prostřel k večeři pro čtrnáct lidí. Ale samozřejmě to je spíše neobvyklé, zejména dnes, kdy tak málo lidí má služebnictvo.

Což mě totálně zmátlo, pokud jde o Keffa a jeho záměry.

Ale četl jsem dál a na čas jsem dostal z hlavy jisté bezplánovité temno. Také jsem odložil prázdný telegrafní formulář pro Ernsta Watzeka-Trummera. Rozptýlily mne následující řádky:

Dopřát si pořádné blahodárné kýchnutí je přirozený, spontánní a přímý počin, jehož se někteří lidé skutečně trochu obávají, stejně jako se bojí být spontánní a odvázat se ve svém sexuálním životě.

Říká se, že musí být přímá souvislost mezi schopností člověka pořádně a vydatně si kýchnout a schopností mít uspokojivý orgasmus.

Což mě tak fascinovalo, že jsem si umínil neusnout, dokud se Gallen nevrátí, aby se podívala, jestli nepotřebuju ještě trochu natřít habrovým výtažkem.

„Líbí se ti kniha?“ zamumlala.

„Ještě víc mi snížila odolnost,“ řekl jsem a bylo mi příjemně a hravě. A jen jsem čekal, až se ke mně přiblíží stou žínkou vonící po oříškách. Ale ona mi ji podala, abych si ji přiložil sám a posadila se na krajíček postele do nohou. Překřížila své hezké nohy a vykopávala – jen chvilíčku – svou dlouhou sukni připomínající zástěru.

A tak jsem zahlédl spaléniny – dvě perfektní spaléniny velké jako pěsti na vnitřní straně obou nohou mezi kotníkem a lýtkem, právě tam, kde jsem je měl já od motorky.

„Jak sis udělala tohle?“ vyhrkl jsem, prudce jsem se posadil a dal tak najevo, že zatraceně dobře vím, od čeho musejí být.

„Keff spravil motocykl,“ řekla Gallen. „Učí mě jezdit.“ A když jsem na ni jen zíral, řekla: „Jde mi to už dobře, až na startování. Keff říká, že nemám takový švunk.“ Ale já pořád civěl a tak pokračovala. „Motorka mi chcipla, Graffe, a když jsem se ji pokusila znovu nastartovat, strhla jsem ji na sebe. Při našlapování, chápeš?“

„Gallen, co se prosím tě děje?“ zeptal jsem se.

„No, tak jsem se přece spálila,“ odpověděla. „Vážně! Když se mě dotkly výfuky, víš?“

Vykřikl jsem: „K čemu tě ten prevít Keff učí jezdit?“

„Aby někdo uměl,“ odpověděla Gallen. „Aby jeden z nás uměl, když mě vezmeš s sebou, až pojedeš – jestli budeš chtít, Graffe.“

A tentokrát nevyskočila a neodešla, když jsem si poposedl, abych se jí dotkl.

„Jen jestli mě budeš chtít vzít s sebou, Graffe,“ opakovala. Ale když jsem se naklonil tak daleko dopředu, že jsem si mohl její hlavu opřít o krk a rameno, Keffova kniha o sexu mi sklouzla z klína na podlahu. Oba jsme se na ni dívali a tím se přerušil náš vzájemný hypnotický trans.

Zatímco se stále ještě dívala na ABC, vzpřímil jsem se na posteli a vyrazil mohutné kýchnutí. Když jsem si odkašlal, odtrhla oči a podívala se mi do tváře.

Tak hrozně zrudla, že jsem věděl, že knihu přečetla, než mi ji dala. Každý by si zapamatoval pasáž o kýchnutí. A když pak vystřelila z pokoje, jen jsem doufal, že jsem ji neodstrašil od jejího plánu.

On to vlastně nebyl žádný opravdový plán – stěží něco víc, než s jakým jsme začali my dva se Siggym. Když jsem si ho uvážil a uvítal, řekl jsem si, že to je mnohem lepší a méně definovaný plán než ten, o němž jsem právě četl. A doufal jsem, že odvede mou mysl od Siggyho nápadů se zoo.

Stejně bylo příjemné nechat si Gallen takhle procházet hlavou. Bylo to natolik příjemné, že jsem o další noc odložil sestavování telegramu Watzekovi-Trummerovi.

Dokonce jsem spal a zdál se mi zbabělcův sen o nemožné izolaci. Neidentifikovaná krajina a žádní jiní živí tvorové než my – Gallen a já, za denního světla trávajícího jen tak dlouho, jak jsme si my přáli, s počasím podle našich představ; v lese na zemi, která nebyla vlhká a na březích jezer bez štipajícího hmyzu. Neuvěřitelně nerušení jsme baletili pozicemi, jež jsem si pamatoval z matných, nezřetelných kreseb v ABC lásky.

Ani Siggy v Keffově rakvi nás nemohl obtěžovat svými děsivými detaily. A všechna zvířata, ohrožující můj dokonalý klid, byla bezpečně v Hietzingské zoo.

Co dostal Ernst Watzek-Trummer poštou

V Keffově zapečetěné a prosté truhle odjel Siggy z Waidhofenu do Kaprunu večerním vlakem v sobotu 10. června 1967. Můj telegram předběhl tělo o dost hodin, aby Ernsta Watzeka-Trummera upozornil, že na něj má čekat v neděli v poledne.

Napsal jsem několik verzí telegramu. Začal jsem takto:

Herr Watzeku-Trummere/ dozvěděl jsem se že jste byl poručníkem Siegfrieda Javotníka/ přítele/ který se zabil na motocyklu/ a který dorazí do Kaprunu tuto neděli v poledne/ Hannes Graff/ který vám později napíše/

A přepsal jsem ho takto:

Drahý Herr Watzeku-Trummere/ V neděli v poledne přijede váš svěřenec/ Siegfried Javotník/ který se zabil na motocyklu/ Byl to můj přítel/ Ještě se vám ozvu/ Váš/ Hannes Graff/

A takto:

Můj milý Watzeku-Trummere/ Velice mne rmoutí že vám musím sdělit že se váš svěřenec a můj přítel/ Siegfried Javotník/ zabil při motocyklové nehodě ve Waidhofenu/ Přijede do Kaprunu v neděli v poledne/ Brzy se s vámi sejdu osobně/ Hannes Graff/

A nakonec jsem se rozhodl takto:

Drahý Ernste Watzeku-Trummer/ Je mi velice líto že vám musím říct že můj
velmi dobrý přítel a váš příbuzný/ Siegfried Javotnik/ byl zabit na motocyklu
když konal tajné posláni/ jehož podrobnosti vám vysvětlím až se vám ozvu/
Na jeho práci můžete být hrdý/ Upřímnou soustrast/ Hannes Graff/

A to jsem odeslal, nemaje naději, že ze mne vypadne něco o moc lepšího, a ani
jsem se neodvažoval dál myslet na to, až se budu muset setkat s tímhle
Trummerem, kterému se určitě bude těžko lhát. Ale v té chvíli jsem si prostě
nedovedl představit účast na dalším pohřbu á la Watzek-Trummer.

A přemýšlel jsem, jaký neurčitý dojem bych na Ernsta udělal jako někdo, kdo
nemůže mít ani tušení, jaký je rodinný smutek tohoto druhu. Protože jestli měl
Siggy v něčem pravdu, pak měl pravdu v této jedné věci: moje rodina a já jsme
propásli celou válku, za což se kupodivu cítím trochu vinen.

Pamatuju si z války jedinou věc. Koncem americké okupace má matka, která
byla ve své době něco jako fanynka bebopu, poznamenala, jak je smutná, že se
teď Salcburk bude muset vrátit ke staré hudbě, když si Američané odvezou
svou rozhlasovou stanici s černošskou muzikou.

Mám za to, že to bylo to jediné, co moje rodina válkou ztratila. A nebýt války,
moje matka by to nikdy neměla.

Takže s takovými vlastními skrovnými horory bych se s Watzekem-
Trummerem necítil moc dobře. At' se propadnu, jestli jsem si nemyslel, že
moje neochota doprovodit Siggyho tělo má něco společného s mým
přesvědčením, že nemám ani zdaleka dost kalamit, abych se mohl rovnat
Trummerovi – a jeho úděsným pohřebním povinnostem, přímým i nepřímým,
jistým a předpokládaným, jedné za druhou.

A tak jsem to nechal všechno na Keffovi a řekl jsem si, že někdy brzy
Trummera navštívím; ale nedělal jsem si žádné plány. Nechtěl jsem. Poznal
jsem, co může plánování způsobit.

Zatracenej Siggy! Fakt mě vzalo, jak by se přes všechny svoje plány dostal do
srabu, kdyby měl šanci je realizovat. Na konci byl tak paranoidní s tím svým
rejpaním do balkánského číšníka a malého Hugela Furtwänglera, že kdyby se
opravdu pokusil přepadnout zoo, ti dva by ho určitě práskli. Tím, že jim kladl
tolik fikaných otázek o tom druhém přepadu zoologické zahrady, prakticky se
přiznával ještě před činem. A nechat si oholit hlavu byla přinejmenším pitomá
kamufáž.

Jsem přesvědčen, že prostě nesmíme upoutat pozornost tím, co z nás vyčnívá.

A nevěřím, že bychom někdy jeli do Itálie, jen abychom si hráli na plážích –
bez plánů, jak mi na začátku sliboval. Jestli je v Neapoli akvárium,
pravděpodobně je v Římě zoologická zahrada. A nebyl by tohle ten totální,

opojný finiš – rozbít všechny zvířecí klece na kontinentě, až by londýnská Regent's Park musela najmout extra hlídače a čekat, až i tam udeří neblaze proslulí nájezdníci zoologických zahrad?

Ale jak jsem tak seděl ve svém pokoji na posteli a díval se ven skrz ten noční zlatý déšť, opravdu mi bylo líto, že už nikdy nevyleze na parapet. Bylo mi trochu, jako když tam sedím a čekám, až se vrátí z té průzkumné cesty. A začal jsem uvažovat, že kdyby se býval dostal přes ten silniční zátaras, nebo kdybych s ním byl odjel, když se poprvé škrábal přes parapet, asi bych s ním do toho šel. Chci říct, že to byl předem odsouzený nápad a byla škoda, že kvůli tomu plánu úplně ztratil rozum – když se rozhodl, že všem zvířatům otevřeme dveře, i masožravcům – ale stejně si nemyslím, že bych ho mohl nechat zkusit to sám. Byl bych šel s ním, abych uplatnil svůj sklon k opatrnosti a střízlivému uvažování – abych zjistil, jestli je nějaká cesta, jak ho z toho zase bezpečně dostat, nerozdrásaného, a možná přitom i sbalit jednu či dvě antilopy.

Byl to zvláštní pocit, který ke mně přišel mlhavý a žlutý ze zahrady forzáti spolu se sprškou z vodopádů: byl bych šel s ním, ale jen proto, že jsem zřejmě potřeboval, aby na mě někdo dohlédl.

Když tak chladně uvažuji, byl to stupidní, nemožný plán.

Ale s Gallen bych šel hned teď v podstatě ze stejných důvodů, proč bych předtím vyhověl Siggymu. Ačkoliv musím přiznat, že z toho pro mne moc nekoukalo. Zatím. A přiznávám, že přefiknout Gallen se mi zdálo stejně nemožné jako přepadnout Hietzingskou zoo.

Co ještě udělal Keff

Všechno plánování obstaral Keff. Já s tím nechtěl mít nic společného a Gallen mu to taky řekla. A tak jsem v sobotu večer 10. června 1967 ještě seděl na posteli. Pokoušel jsem se uhádnout, kde tak asi je Siggy, ale nevěděl jsem, kudy vede železniční trať. Jestli Siggy pojede v Keffově truhle do Salcburku, než se obrátí na jih, nebo zda se obrátí na jih už u Steyru. V tom případě už by se obracel na jih, protože Steyr byl jen kousek na západ od Waidhofenu a Siggy odjel před hodinou.

Představoval jsem si krajně melodramatický závod. Siggy jede ztuhlý ve své rakvi – odhodlaný cestující – a já jsem si říkal, jestli už poslali můj telegram z Waidhofenu, ačkoliv na tom nezáleželo; v některém bodu trasy předhoni Siggyho, ať je kdekoliv, a jako první dorazí do pokojů Ernsta Watzeka-Trummera v Gasthof Enns.

Watzek-Trummer bude samozřejmě sedět u svého zbytečného kuchyňského stolu. Zatímco Siggy pádí natažený.

A pak jsem zaslechl plíživé zvuky a škrábání v popínavých keřích po oknem a myslím, že mě včelí žihadla začala znovu pálit. Viděl jsem pracky šmátrající po okenním parapetu; slyšel jsem hekání. Vycouval jsem z postele a vykřikl: „Tak

jo! Půjdu s tebou! Pustíme je ven, jestli to vážně chceš!“

Ale byl to Keff. Můj křik ho patrně překvapil. Nemohl jsem se pohnout, abych mu pomohl dovnitř, a zdálo se, že to bere jako pokárání; nesměle se díval jinam, když přehodil dovnitř své silné nohy.

„Nechtěl jsem tě vyděsit,“ pronesl smutně. „Ale jsme připraveni, chytrolíne.“

„Proč mám jít?“ zeptal jsem se, neboť mi bylo zatěžko důvěřovat obrovskému Keffovi.

„Protože teď tě mají na háku,“ odpověděl. „Jsi dobrý kvůli daním. Čím dýl zůstaneš, tím víc dlužíš – například za pokoj. A pak je tu ta nehoda. Windisch tvrdí, že mu dlužíš za včely, chápeš? Hodlají si to vybrat na tobě, fešáku. Jestli nepůjdeš, upokutujou tě k smrti.“ A pořád se na mě nedíval; jen kýval svou svěšenou opičí hlavou.

„Kde je Gallen, Keffe?“ zeptal jsem se.

„V sadu,“ řekl Keff. „Na městské straně hory.“

„S motorkou?“

„Teď je nově registrovaná na moje jméno,“ řekl Keff. „Takže nebudou vědět, jak ji vystopovat, když jim bude stát za to se o to pokusit. Až odejdeš, zůstanu tady. Jestli přijde stará Trattová, zdržím ji tu do rána. To už něco ujedete.“

„Co z toho máš ty, Keffe?“ zeptal jsem se a pozoroval, jak se mu stáhla obě obočí; měl je jako tenisáky a trčela z hlavy.

„A, chytrolíne. Prosím tě, já to s tebou myslím dobře.“ Ale pak se na mě podíval a v očích měl slabou výhrůžku. „Ta tvoje hezká holka už čeká a ty půjdeš, kdybych tě tam měl dotáhnout, chytrolíne.“

„To nemusíš,“ řekl jsem a sbalil všechno, co tam bylo. Zápisník, spacáky, helmy – do ruksaku, nebo přivázal nahoru. Nemělo cenu zachraňovat loveckou vestu a Siggyho dýmky jsem dal Keffovi. Potom jsem mu vrátil ABC lásky.

Řekl jen: „Ale chytrolíne.“

„Nebyla to tvoje vina, Keffe,“ řekl jsem a stiskl jsem mu ten kousek paže, který jsem dokázal rukou uchopit.

Potom mě Keff popadl pod rameny a spustil mě na půl cesty po zámecké zdi, abych nespadl z takové výšky a neplácl sebou moc nahlas, až přistanu. Na okamžik jsem si říkal, že mě vůbec nepustí. Držel mě kolmo dolů a trochu ode zdi; ani jsem ho neslyšel dýchat. Ještě zavěšený jsem mu řekl: „Keffe, škoda, žeš nikdy nepoznal Todora Slivnicu. Protože se vsadím, že ty bys ho porazil.“

Pak jsem se podíval přímo nad sebe a viděl jsem jeho rozpačitý úšklebek do O nad třemi tučnými bradami.

„Dobrý, chytrolíne,“ řekl Keff a pustil mě. Dopadl jsem měkce do zahrady a hned jsem vyrazil přímo k forzýtiím. Ve křoví, stále ještě na dvoře, jsem

vykukoval z brány a všude kolem. Čekal jsem, až bude celé okolí absolutně prázdné a nebude slyšet žádný zvuk z dláždění.

Ale než jsem se vydal na silnici, ohlédl jsem se na své bývalé okno a spatřil jsem Keffa přitisknutého k mřížce – obrovitost jeho stínu zastírala všechny křoviny a zahradní plochy pod ním. Jeho stín dělený mřížemi byl mnohem větší než stín Siggyho, a i když na mne byl velký Keff tak hodný, jeho stín v kleci mi připadal ještě násilnější a odhodlanější, než jaký kdysi vrhal Siggy. A Gallen, k níž jsem teď mířil, se zdála úplně jiná a slibnější, než ta dívka z prvního večera, kterou jsem tak lehce objal; kterou jsem nechal stát ve spršce z vodopádů a spěchal jsem do Siggyho pokoje, abych se ho zeptal, proč se u okenní mřížky opičil po uvězněných zvířatech.

A tak jsem klusal po temné cestě k sadu, v lebce jsem měl ten jeho zmatek a dělal jsem, co jsem mohl, aby mi ten nejtriviálnější plán nezapustil ten nejnicotnější kořínek v mé pobodané hlavě.

Zatímco Siggy se bez odporu nechal unášet dál a dál od místa svých plánů, zatímco O. Schruttovi ještě nezačala služba, jak jsem si představoval, a proslulý medvěd himálajský, zvyklý si krátce odpočinout, kdykoli to bylo možné, spal stejně tvrdě jako Siggy.

Ale pak už jsem si přestal představovat. Nechal jsem klusu a rozběhl jsem se na svých vanou vyčerpaných nohách, hledaje Gallen. V hlavě jsem neměl nic jiného, než ten nejnaléhavější ze všech plánů. Jenom nejdůležitější prvky.

Jestlipak tam bude – tam, kde řekl Keff? Naskočí mašina? A protože ona dostala lekce, aby byla naším řidičem, kam si dám ruce, abych se jí držel, až budeme odjíždět?

Dojem z noci

Musel jsem si dát pozor, kam pokládám ruce. To děvče na ně bylo háklivé a i tak byla nervózní řidička. Gallen se dost dobře naučila mechanickou část, řazení a naklánění, ale měla v sobě opatrnost, která byla poněkud přehnaná. Lehce se vylekala i něčím, co na cestě nebylo.

„Ale Keff mě neučil jezdit v noci,“ řekla mi. Helmu měla tak legračně, vysoko na hlavě, a cop se jí mrskal ze strany na stranu, jak se pořád dívala po věcech mimo cestu. Asi se na nás chystaly vrhnout.

Proto jsem nechtěl zhoršovat její nervozitu a se svýma rukama jsem jednal umírněně; držel jsem se jí v pase. Jen když jsme sjížděli bez motoru, nechal jsem je jen tak lehce spočinout na jejích bocích. Měla na sobě hnědou koženou dámskou bundu se starým opaskem, který jí dal Keff, aby si ji stáhla. Kolem pasu jsem jí zajel rukama pod bundu a dlaně jsem si položil na teplou blůzu.

Ale byly to ty nejstaženější břišní svaly, jaké jsem kdy pocítil, a tak jsem se dál nesnažil. Jednou jsem jí řekl do ušního otvoru v helmě: „Gallen, řídíš moc dobře.“

Ale i to ji polekalo. Otočila hlavu a řekla: „Cože?“ A málem nás vyklopila.

Když jsme zpomalili před vjezdem do městeček, mohl jsem lépe mluvit. Řekl jsem jí: „Už je pozdě. Mohli bychom si najít tábořiště.“ Ale byla přesvědčena, že máme jet celou noc a dostat se z blízkosti Waidhofenu, hodně vysoko do hor na jihovýchodě. Takže kdyby jim stálo za to nás úporně hledat, těžko by nás našli.

Ale já si myslím, že tu noc nechtěla spát se mnou venku. Vlastně jsem si říkal, jestli nevypracovala cestovní plán tak, abychom nikdy nespali potmě. Předvídal jsem, že pokud budeme spolu, budeme nervózně jezdit každou noc až do rána; i kdyby se nám nějaké místo líbilo natolik, abychom se chvíli zdrželi, stejně bychom vyrazili a jezdili dokola – až do rána.

Ale pak mě překvapila. Zastavila v největším městě, do jakého jsme zatím přijeli, a ještě před půlnocí. Bylo to Mariazell – velké a turistické. Celé místo vypadalo jako nějaká letní lyžařská chata a v nejhlučnějším ještě otevřeném klubu byl tančící dav elegantně oblečených mladých lidí – rock’n’roll drtil květiny v okenních truhlících.

Má Gallen před tím místem chvíli zůstala s motorem v chodu; jen se dívala do otevřených oken a prohlížela si všechny páry kouřící na venkovních schodech. Oni si nás také měřili od hlavy k patě.

Tehdy jsem si uvědomil, že Gallen von St. Leonhard ještě nikdy nebyla mimo Waidhofen. Toto pro ni byl městský život a budil v ní úctu. Přitahoval ji.

Bylo to opravdu k popukání, i když skličující, že i v ní byla taková touha po světě.

A když jsme byli opět na silnici, odvážil jsem jí zarýt prsty do bříška; dalo by se říct, že jsem ho jen tak trochu hnětl. Měl jsem pocit, že svaly už nejsou tak stažené. Nemotorně jsem ji políbil skrz ušní otvor helmy a ona se o mne tak trochu opřela.

Za městem zarazila mašinu u noblesního odpočívadla a vyděsila mě tak, že jsem se jí ještě víc zaryl do břicha. Samozřejmě to cítila a poznala, že na chvíli má nade mnou navrch. Cítil jsem, jak se uvnitř směje.

Ale pořád ještě nechtěla zastavit. Nyní jsme jeli přímo na jih a každé další město bylo temnější. Dokonce se v ní vyvinul smysl pro rychlost. A celá noc byla nádherně monotónní, jako kdybychom unikli z vichřice tohoto světa, jak by asi řekl Siggyho starý četnický hrdina – byli jsme v prázdnotě – a nikam se nepohybovali.

Někde v mé hlavě byl zbytečný a od loktů odřený kuchyňský stůl a Siggy, spěchající vleže v rakvi. Ale většinu noci jsem přečkal, aniž jsem je viděl. Teprve když jsme zamířili na východ, přes Stübming, něco otráslo mojí pohodou.

Další městský opilec močící do další městské kašny, jako by to někdo naaranžoval, že vždycky já je musím u toho přistihnout. Jenže tenhle se

nesnažil schovat. Možná Gallen nejela tak divoce jako Siggy. Tenhle jen prostě čuměl, a zmrzlíka si držel v ruce. Ochromili jsme ho světlometem a pak jsme kmitli kolem něj. Cítil jsem, jak se Gallen stáhlo břicho, jen trošičku.

Ale tato vzpomínka stačila na to, aby mi pokazila poslední hodinu pouti ve tmě. Další hodinu před úsvitem jsem viděl já přízraky kousek od silnice – jako tu noc, kterou Siggy nazval zatmění mozku, kdy jsme viděli, jak přicházejí k silnici a pozorují nás.

Jednou jsem měl pocit, že vidím starého oryxe s mechem na rozích, stojícího nehybně v hustém porostu. A jednou, což mě překvapilo ještě víc, orla v kroužkovém brnění z tácků, který stál, jako by tam vyrostl, nebo před lety spadl bez křídel a zapustil tam kořeny.

U Krieglachu jsme překročili řeku Mürz, přitom nás zastihl rozbřesk a najednou se od řeky zvedl silný vítr a strhl motorku ze středu silnice. Gallen nás zhoupla na naši stranu cesty a vítr se zařadil za nás.

Ale to je ta zatracená světová vichřice, napadlo mě. Když nefouká proti vám, přímo do tváře, je za vámi a postrkuje vás rychleji, než chcete. Možná dokonce i řídí.

Ale nechal jsem si to pro sebe a nechal Gallen, ať si myslí, že ona je naším řidičem.

Co Gallen nakonec udělala

Zastavila k dlouhé a nenasytné pozdní snídani na vrcholu průsmyku Semmering. Nějak nás stočila na jih, pak na východ a dokonce trochu na sever, takže i když jsme teď byli na jihovýchod od Waidhofenu, byli jsme dost daleko na východ, že jsme byli skoro přímo na jih od Vídně a přímo na sever od Itálie nebo Jugoslávie – ačkoliv jsme neměli v plánu odjet ze země; tedy ona neměla žádné takové plány. Já jsem dal jasně najevo, že nemám vůbec žádné plány, když jsme mluvili o našich penězích – měli jsme asi tak na dva týdny při dosavadním stylu cestování. Aspoň natolik jsem si udělal plány. Ze kdybychom si nekupovali víc než jedno jídlo denně a zůstali dost daleko na venkově, abychom si nachytali ryby na další – spali venku a nikdy si nepronajali pokoj – vydrželi bychom dva týdny s palivem a jídlem a pak by musela přijít práce.

A práce znamenala neodjet z Rakouska. Kvůli problémům s pracovním povolením pro cizince, která bychom museli mít, kdybychom vyjeli ven.

Ten rozhovor byl dobrý na to, že zaměstnal hlavu, a já bych proti němu nic neměl, kdybychom nebyli nahoře v průsmyku v pravé poledne, kdy kostelní zvony z celého údolí Semmeringu tak oficiálně oznamovaly, že je poledne.

Napadlo mě, že Siggy dorazí do Kaprunu, kam se většina jeho rodiny uchýlila. A viděl jsem starého Watzeka-Trummera s hrubou ležící truhlou.

„Nechceš ještě jedno pivo, Graffe?“ zeptala se Gallen. A já řekl: jed už je tam.

Taky bych tam měl být.“

„Ale no tak, Graffe.“

Ale dokázal jsem myslet jen na to, že starý Trummer už byl na příliš mnoha pohřbech, aby se toho posledního ujal sám. A tato myšlenka byla až příliš nechutně sladká na pařížský Motel a restaurant Semmering Pass, kde pouštěli muziku Starého světa, že nám nad polévkou zamrazilo v zádech.

A tak Gallen navrhla, abych se naučil jezdit na motorce, protože bychom to měli umět oba. A vyvedla mě z restaurace a zamířila na severozápad do údolí. Pak jsme se vyšplhali výš než Semmering Pass, na Vois, kde jsem koupil dvě lahve bílého vína a hrudku másla.

Našli jsme borovým jehličím pokrytý břeh rychlé černé říčky Schwarza, kousek od vesničky Singerin. Bylo tam místo na lekce jízdy; byla tam proudící voda na chlazení vína a na několik ryb pro pánev Freiny Gippelové; a byli jsme dost daleko od silnice, abychom měli jistotu nerušené noci.

Začal jsem jezdit po břehu, Gallen seděla za mnou a říkala: „Keff říkal, že nejdřív přijde cit pro řazení.“ Ale já jsem ji moc neposlouchal. Z ničeho nic byl pode mnou mohutný Todor Slivnica a světaznalý Bijelo říkal: „Zatoč ostře vlevo, Vratno, můj chlapče.“ A pak jsem pelášil po břehu nahoru a dolů a Gallen mi něco trpělivě vykládala, ale za mne řídil Gottlob Wut, který hlasitě a jasně diktoval: „Vidíš? Takhle!“ A pak jsem stoupal po mramorovém schodišti, kdy jsem byl štváný Siegfried Schmidt, zvláštní posel a cestovatel po uličkách staré Vídně. Ale narazil jsem na nějaký kořen, který mě hodil dopředu na palivovou nádrž, a Gallen sklouzla těsně za mne – a já musel natáhnout špičku nohy dozadu, abych dosáhl na rychlostní páku. Potom jsem znovu spatřil klesající cestu sadem a Siggy řekl: „Tady dej jedničku, Graffe. Musíš ji tam dostat.“

Uvědomoval jsem si, že mám kolena natlačená pod řídítky, že jsem navždy spojen se starou bestií a medem nasáklá koruna včel se mi usazuje na pálící hlavě, když jsem se vrátil do našeho neupraveného tábořiště a přejel přímo přes batoh.

„Bože, Graffe,“ zvolala Gallen. „To jsi trochu nezvládl.“

Ale když slezla z motorky a přešla dopředu, pravděpodobně se divíc, proč jsem nevypnul motor, musela vidět můj zasněný pohled. „Ale Graffe. No tak. Už dost.“

A když jsem jí neodpověděl a jen jsem pořád přidával plyn víc a víc a zbytečně nechával motorku pod sebou řvát, t'ukla na vypínač a zhasla motor. Hluk dozněl. Pak řekla: „Ukaž mi, jak chytáš ryby, Graffe.“

Tak jsem jí to ukázal, i když tu řeka byla příliš rychlá a nebyl tu žádný dobrý břeh, aby se dalo slézt a dostat se do vody. Chvilí jsem je chytal a utíkali mi, než jsem uštlal tři pomenší pstroužky – dost lehké, aby se dali vyhodit až na břeh.

Řekl jsem jen: „No, vždycky je dobré jít spát trochu hladový.“

„Proč?“ zeptala se Gallen.

„A taky se dvěma lahvemi vína,“ řekl jsem a zazubil jsem se. Ale se šklíbnutím se odvrátila, opět stydlivá.

Ale byli to dobří pstruzi. Gallen po nich kýchla – takové nervózní kýchnutí, napůl zachycené do ruky. A já jsem řekl:

„Ha!“

„Cos myslel tím ‚Ha‘?“ zeptala se.

A já jsem jí připomněl: „Dopřát si pořádné blahodárné kýchnutí je přirozený, spontánní a přímý počin, jehož se někteří lidé skutečně trochu obávají.“ A tam jsem zarazil, abych viděl, co udělá.

Řekla jen: „Graffel!“ A rozlila si víno.

„Je tam víc,“ řekl jsem. „V řece je druhá láhev.“

„Myslel jsi na všechno, že jo?“ poznamenala, ale ne rozzlobeně.

A tak jsem přemýšlel ještě dál, po svém – okamžitý druh kutí piklu. Vzpomněl jsem si, jak Siggy koupil dva spací pytle najednou na stejném místě; jak z nich byl pár a daly se zapnout zipem každý zvlášť, nebo dohromady. Dal se z nich udělat dvoupytel.

Pro tebe je to dvoupytel, Gallen, řekl jsem si. Ale ještě ani nebyla tma a my jsme měli před sebou ještě láhev v řece.

Tak jsem řekl: „Gallen, přines tu druhou láhev a já rozdělám oheň. Odežene komáry.“ Ale stejně tam žádní komáři nebyli, zaplat’ pánbůh. Byli jsme příliš vysoko; bylo chladno.

A věděl jsem, že po setmění bude ještě chladněji, když jsem se díval na zimovatou řeku, kterou si i v létě bylo těžké představit bez kanýrů tenkého ledu na okrajích proudu, a třesoucí se srnky scházely ze břehu si líznout, přitom vysoko zvedaly kopýtko a oklepávaly si je, jako kdyby srnky mohly zůstat nohy. Ačkoliv třeba to možné je.

Cokoliv je možné, řekl někde Siggy. A já dostal u ohně jakýsi záchvat a skrčil jsem se.

Je-li cokoliv možné, Siggy se mohl ve vlaku ztratit; mohli ho poslat do Mnichova nebo do Paříže. Viděl jsem Siggyho narovnaného nastojato ve skladu v Paříži.

Nebo mě napadlo, že by mohl být trabl v malých pokojích Ernsta Watzeka-Trummera. Určitě uloží Siggyho do pokoje se závodní mašinou a určitě tam budou svíčky. Svíčka hořela příliš blízko u motorky z velké ceny. A určitě nechali v nádrži trochu benzínu, aby nádrž nezrezivěla. Viděl jsem, jak Gasthof Enns letí do vzduchu.

Ale co jsem viděl, ve mně nevyvolávalo žádné pocity, protože jsem to všechno viděl v čase, který trvá vložce popela zvednout se z ohně, nebo v době, než Gallen donesla víno. Byl jsem příliš otupělý, než abych na něco z toho reagoval, i na popel, který jsem vyhodil do vzduchu. Padal přímo dolů; nefoukal žádný vítr.

Takže světová vichřice v noci skomírá, napadlo mě. A řekl jsem si: co když je to tak? Protože jsem se totálně ochromil příliš mnoha bud souvisejícími, nebo nesouvisejícími věcmi.

A to všechno se stalo v čase, než se zvedl popel, nebo než Gallen přinesla víno – nebo se tak zdálo; ačkoliv bylo nějak tma, než jsem si uvědomil, že už se Gallen vrátila s vínem a polovinu vypila sama. A už byla tma, když jsem řekl: „Je čas připravit spacák.“ Řekl jsem spacák, jednotné číslo, protože jsem pro nás pletichařil dvoják.

„Já už jsem ho připravila,“ řekla Gallen. Řekla ho – jednotné číslo. A já jsem si uvědomil, že je spojila zipem dohromady – snad aby mi to usnadnila. Doufal jsem, že ne ze soucitu.

Sešel jsem k řece a vymyl si rybu ze zubů. Pak jsem se vplížil do pytle, který Gallen zahřívala. Ale byla oblečena. Tedy pořád měla manšestráky a blůzu. Aspoň podprsenku si sundala; viděl jsem, že se ji snažila ukrýt pod bundou hned vedle spacáku.

Na maličkostech záleží, určitě.

Ale když jsem vedle ní vklouzl, řekla: „Dobrou noc, Graffe.“ Ještě než jsem se uložil!

A já byl dost diskrétní, že jsem si nechal své ubohé plandavé boxerky.

Reka byla tak rychlá, že dělala hluk. A z druhého břehu se ozývaly žáby. Bažina je vždycky tam, kde ji nejméně čekáte.

Takhle jsem si já uvažoval – malé filozofické poučky se objevovaly z ničeho nic úplně samy. Gallen ke mně byla otočena zády, schoulená do klubíčka. „Ty ale musíš být unavená, Gallen,“ podotkl jsem čile a pohotově.

„Ano, moc, dobrou noc,“ řekla znovu, předstírajíc ospalý hlas, jako kdyby už usínala. A tak jsem se k ní přisunul, rameno k teplým zadům její blůzky – a Gallen ztuhla. „Ty ses svlékl,“ obvinila mě.

„Plandáky mám na sobě,“ namítl jsem.

„Cože?“

„Plandáky,“ řekl jsem. „Svoje boxerky.“

Na moment jsem si říkal, že si řekne o světlo, aby se podívala na moje mizerné, vytahané spodáry; byl bych se hanbou propadl. Posadila se ve spacáku.

Ale ona řekla: „Není to krásná noc, Graffe?“

„To je,“ přítakal jsem a stáhl se zpátky do svého rohu pytle. Čekal jsem, až si zase lehne.

„A není ta řeka hlučná?“

„O ano,“ řekl jsem znuděně. Jen jsem na ni číhal ve svém rohu pytle. Pozoroval jsem, jak jí vítr načechrává blůzku.

A pamatuju si, že jsem dlouho čekal, až si lehne, a nakonec jsem začal být ospalý, protože seděla hrozně dlouho. Říkal jsem si: pravděpodobně si zase obleče podprsenku.

A tak jsem se nechal unášet vodou v rychlé, černé, zimní řece. Klimbal jsem po proudu; nárazově jsem se budil a plaval jsem proti proudu. Ale vždycky v pohodě, bez boje, nechal jsem se umluvit, abych se dal unášet – kolem měst, nad vodou jasně ozářených; plácal jsem se kolem typické pily se smolou vonícími kládami, které se tlačily ke břehu; kolem dívek, jež tam praly své jemňounké prádlo. A potom jsem mlčky putoval mezi strmými říčními břehy plnými sněhu a bylo už skoro tma, nebo skoro světlo, a jeleni přicházeli k vodě pít. Velký jelen s harémem laní pokorně v houfu za ním; přiznám se, že ten samec vypadal trochu jako ten oryx. Odvážil se vyjít od břehu na tenké krajkové ledu. Spouštěl svou velkou váhu; lehce kladl pečlivě namířená, ostrá kopyta. Stádo laní sek sobě teple tisklo. Přestal jsem plout kolem; šlapal jsem vodu na místě.

Ty laně se o sebe třou moc hlasitě, říkal jsem si. Ale byla to Gallen sedící nade mnou – nepochybně si brala tu ztracenou podprsenku. Až na to, že její nohy se vedle mne v pytli chovaly nějak divně. Ona snad v pytli šlape na kole, napadlo mě. Co dál?

Natahuje si kalhoty od brnění, které jsou na zámek. Ta holka nic neriskuje.

Ale potom vklouzla do pytle vedle mne a ucítil jsem, jak se zvedlo koleno a lehce se dotklo mé ruky.

Ona se celá svlékla! Předstíral jsem, že spím.

„Graffe?“ ozvala se Gallen a její nohy se sevřely jako ruce kolem mého kotníku.

Trochu jsem se zavrtěl směrem k ní a pořád jsem spal. Samozřejmě.

„Ty, Graffe. Prosím tě, vzbud' se.“ Ale dotýkala se jen naše chodidla, břicho mi odstrkovala rukama. Pak se pohnula; už se mě nikde nedotýkala. A potom se na mne spustila ze střechy spacáku; nejdřív na mne padly její vlasy, rozpletené a rozpuštěné. Naše pokožky se dotkly velmi horké nebo studené; v mžiku jsme byli v ohni. Cítil jsem, jak se ledový lem trhá od břehu a odplouvá s velkým jelenem.

Gallen znovu řekla: „Už se probud', prosím.“ A přimáčkla se ke mně tak těsně, že jsem se nemohl ani hnout.

„Já jsem vzhůru,“ řekl jsem až někde v krku. Ale zavrnl jsem to tak poddajně,

snažil jsem se odtáhnout krk od jejího ramene, aby mne opravdu slyšela.

Ale než jsem mohl zase zaskřehotat, sesunula se kousek níž a políbila mě na ústa. Znovu jsem zavrnl. Její tvář, přitisknutá k mé, byla vlhká. Ona nade mnou plakala, zrovna to!

Byl jsem zmaten, přiznávám. Řekl jsem: „Nedělej mi žádné laskavosti – jestli je to jen proto, že mě lituješ.“

„Ne, vůbec ne,“ řekla – na ni prudce.

„Ze ne?“ řekl jsem uraženě a držel jsem ji na loket daleko od hrudi. Její vlasy zakrývaly její i můj obličej. Potom se mne dotkla kolenem a já se k ní přitiskl tam, kde její tělo asi čekalo, že přijdu – protože se mě chytla za ramena, svezla se ze mne a přetáhla mne na sebe. Teď plakala nahlas a já ji líbal na ústa, aby přestala. Převalovali jsme se, abychom měli místo pro nohy v tom zatraceném pytli.

Cítil jsem se povinen jí říct: „Já tě miluju, Gallen, opravdu.“ A ona mi řekla totéž.

To byla jediná část, která se zdála nějak nucená – nebo vypadala jako zapamatovaná z historie nezbytných úvodů, které jsme mezi sebou zcela přirozeně nepoužívali.

Zavázala mi své vlasy kolem krku; přivázala si mou hlavu na hrud – tak vysokou a tenkou a křehkou, že jsem si myslel, že ji prolomím a padnu do ní. Zavřel jsem jedno oko na její krční tepně; pulz běžel zlehka a rychle.

Jako zimní řeka unášející s proudem odvážného jelena, který plul na ledové kře, jež se pod ním rozpouštěla. Jeho laně běžely rychlým tempem s ním, v bezpečí na břehu.

A Gallen řekla: „Co je tohle? Jak jsi jim říkal?“

„Plandáky,“ odpověděl jsem, ale tiše. Za nic na světě bych nepřerušil její tep.

„No a ty moje,“ řekla (a dloubla mne bokem, jak se pode mnou obracela), „těm mým se říká svěráky.“ Už žádné slzy, ale zarazila se. Potom řekla: „Stáhni mi je.“

Napadlo mě: kdyby aspoň člověk v tom mizerném spacáku něco viděl.

A když jsem zahákl palce vpředu v pase a dotkl se Gallen dlaněmi tam, kde jí začínaly boky, a když jsem přimáčkl, tvrdě, prostředníky jsem se dotkl, aspoň se mi to zdálo, její páteře. A tak jsem ji nadzvedl.

A ona blábolila, jako kdyby to bylo uprostřed té pádící zimní řeky: „Ty, Graffe, kam jsi mi dal kalhotky, ty... koupila jsem si je na tuhle cestu.“

Potom se sama nadzvedla, když už jsem ji zvedl. Laně držely krok.

Gallen jen řekla: „Ty, Graffe!“ A něco jí zaskřípalo v krku, kousek pod tepem a zrychlilo ho to.

Viděl jsem, jak jelenovo tvrdé přední kopyto prorazilo led; hrud' dopadla první a rozlomila krajkově tenký koláč vedví. Plul s proudem; měl města nad vodou jasné osvětlená a pily silně vonící smolou – řeka byla temná a plesnivá pláty kůry. Vynořil se mezi neposkrvněnými sněhovými závějemi a viděl, že jeho laně na něj čekají na břehu. Udělal jedno či dvě lehká tempa, beze spěchu, ulamuje krajky ledu, které si to namířily do proudu.

Zase jsem byl zmaten. Držel jsem dech, protože jsem přestal šlapat vodu a už dávno jsem se potopil. Pevné místo jsem našel na říčním dně, měkkém jako příkrývka. Když jsem se odrazil, jelen dosáhl břehu.

Potom jsem musel kýchnout. Vynořil jsem se.

Gallen vytáhla ruce z pytle vonícího po pile, přitiskla mi je k uším, a v hlavě mi začalo zvonit. Jelen se jako omámený dral na břeh. Gallen mě políbila na ústa a v hlavě se mi vyjasnilo. Jelen už stál pevně na břehu a klusal k rozechřátým laním.

¡Potom Gallen spustila ruce z mých uší, pulz se mi zklidnil a já sem opět slyšel pouze skutečné zvuky.

Reku valící se kolem. A žabí tóny z bažiny, kterou bys tady těžko hledal.

Co zase provedla Gallen

Vzbudil jsem se brzy s pocitem viny, že jsem vůbec spal. Protože sem věděl, že Ernst Watzek-Trummer strávil noc ve výši loktů nad svým kuchyňským stolem, dokonce vydržel déle než umývači nádobí dole v Gasthof Enns.

Gallen už byla vzhůru, šmátrala po svých kalhotkách a snažila se ulovit podprsenku mimo pytel, aniž bych něco z ní zahlédl. Bohudíky vztáhla můj provinilý výraz na sebe. Protože řekla: „Graffe, to nevadí, je mi fajn.“ A pokoušela se dívat velice vesele – ale ne na mne; oči se jí leskly a uhýbaly.

¡Tak jsem jen řekl: „Hlavně, že je ti fajn.“ Aby si myslela, že jsem myslel na ni. Pak jsem na ni myslel a políbil jsem ji a taky sem se začal čile soukat ze spacáku. Ale Gallen mě upozornila: „Počkej, máš tady ty své plandáky.“ Otočila se ke mně zády, abych se nemusel kroutit do hlubin spacího pytle vonícího sladce po smůle.

„Ten pytel by potřeboval trochu vzduchu,“ řekl jsem.

„Jsem to já?“ zeptala se. „Jsem taky takhle cítit?“

„No...“, začal jsem a oba jsme se rozhlédli kolem. Doufal jsem, že se na scéně objeví nějaké malé, neobvyklé zvíře, nebo pestré zbarvený pták, o němž bych mohl říct: „Proboha, Gallen! Podívej se na to.“ A tak elegantně změnit téma. Ale neviděl jsem nic, až na orosený motocykl a řeku zahalenou v mlze. Ranní vzduch byl chladný.

Statečně jsem navrhl: „Pojďme si zaplavat.“

Ale nechtěla vylézt z pytle, dokud jsem jí nepodal podprsenku. Ani mne o ni nechtěla požádat, tak jsem povylezl a šmátral kolem, až jsem ji našel a zvedl do vzduchu. „Ale, co je to za podivný předmět?“

„Dobrá, dej ji sem,“ řekla Gallen s vlasy přes oči. Potom jsem sešel k řece a počkal na ni.

Panebože, voda byla ukrutná; zuby mi z ní cinkaly jako skleněné a málem mi stáhla ty moje mizerné plandáky. Gallen neplavala, jen se ponořila a vylezla. Jak měla mokré vlasy, viděl jsem, jak má hezky tvarovanou hlavu. Uši měla trochu legrační – příliš dlouhé a dokonce špičaté, nepatrně. Čelist se jí chvěla chladem. Když vylezla ven, podprsenku měla plnou vody. Takovým roztomilým způsobem se vyždímala; dá se říct, že si vyždímala ňadra a podprsenku si na sebe přimáčkla. Pak si všimla, že ji pozoruju, a přetančila břeh zády ke mně, vědoma si, jak těsně ji obepínají ty její svěráky.

Vyšel jsem na břeh a byl jsem nucen kráčet trochu jako op, protože ty moje mizerné plandáky byly všude, sahaly mi skoro ke kolenům. A když viděla, jaká jsem figura, smála se mým vyčnívajícím kostem a řekla mi: „Myslím, že potřebuješ trochu menší plandáky.“

Na to jsem k ní přiskočil, protože to se mě dotklo, poskakoval jsem kolem ní, ukazoval a pokřikoval: „Podívej se! Ty máš v podprsence dva šilinky.“

Protože přesně tak vypadaly její bradavky, velikostí i barvou – byly jako zašlá mosaz, prostě nádherné. Dva šilinky, tutově.

Podívala se na sebe a pak se ode mne odvrátila. Říkal jsem si: prosím tě, Gallen, zasměj se – i vlastnímu tělu. Trocha humoru je nezbytná, o tom jsem přesvědčen.

„Máš košili, kterou bych si mohla vzít?“ zeptala se ustaraně Gallen. „Blůza by se mi promáčela a já si nevzala žádné ručníky.“

A když jsem jí přinesl své báječné fotbalové tričko s červenými a bílými pruhy, zakrývala si své šilinky rukama, ale zešíroka se usmívala. V koutku úst držela pramen mokřých vlasů, který se jí přitiskl k tváři; odstrčila ho jazykem.

„A co snídaně?“ řekl jsem. „Jestli umíš rozdělat oheň, zajedu do Singerinu pro vejce a kávu.“

„Rozdělám,“ odpověděla a teď se začala něčemu smát, „jestli mi nejdřív pomůžeš s tímhle.“ Šel jsem k ní zezadu a pomohl sem jí pod tričkem rozepnout podprsenku. Kroutila se, aby mokřý kousek sklouzl do pasu; jak jsem stál za ní, na chvíli jsem dal ruce nahoru na její vlhká, chladná a pevná ňadra. Byla jako čerstvě umytá socha.

Řekla: „Nech mě, at' si vykartáču vlasy,“ ale nesnažila se uhnout. Přitiskla se zády ke mně.

Řeka stoupala; zdálo se, že nás spláchne. Ale byl to jen vítr, který se zvedl a hnal mlhu na nás. Viděl jsem v lese jelena, povolného jako ovečka. Jenže les byl něčím obklopen. Možná řekami na všech stranách, nebo dokonce plotem.

A jen kousek bokem od jelena stál Siggy jako pastýř – i když neměl hůl – a říkal: „Jen počkej, můj jelínku. Já tě odtud dostanu, nic se neboj.“

Potom se ozvala Gallen: „To mě bolí, Graffe – jen trochu.“ Přes pramen vlasů jsem jí zuby udělal na krku ohnivě rudý kroužek jako prstýnek. A když viděla, jak se zase provinile tvářím, myslela si, že to je kvůli tomu kousnutí.

„Ale mně to nevadí,“ řekla mi. „Graffe, já fakt nejsem taková křehotinka.“

Přešel jsem to, aby si myslela, že se tak divně dívám kvůli ní. Kartáčovala si své tmavé vlhké vlasy a vracela do nich rudou. Tak sem zaběhl do lesa svléknout si ty nemožné mokré plandáky. Potom jsem jel do Singerinu pro vejce a kávu. A když jsem se vrátil, měla rozdělaný oheň z tolika dřeva, že se na něm nedalo vařit. Ale taky rozeprula a rozevřela spací pytel a odtáhla ho k lesu, dál od vody. Styděl jsem se, když jsem spatřil, že mi pověsila plandáky na klacek – jak oštěp zabodnutý do země, a boxerky vlály, jako kdyby jejich nositel ležel pohřben pod touto hrubou pamětní značkou.

Hodně jsme jedli. Našel jsem taky velmi starou šišku chleba – v batohu, kam jsem ji musel dát asi už před týdnem. Ale na omastku ve Freinině pánvi z něj byly dobré topinky. Dodržoval jsem totiž zásadu, že pánev se nikdy nemýje. Tak si člověk pamatuje všechna dobrá jídla, která měl.

Gallen si pořád ještě sušila vlasy. Ščesala si je do tváře, potom foukla, pramen se zvedl a odhalil jen ústa a nos. Vlasy jí tančily jako živé; hrála si s nimi naproti mně a já jsem několikrát zaúpěl, odplazil jsem se k lesu a plácl sebou na spacák. Byl větší než přehoz na postele a prostřený lépe než jakýkoliv ubrus – všude kolem byly stromy a pod ním lože z borového jehličí. Měkké jako voda; člověk do něj zapadl.

Ale Gallen se pořád motala kolem ohně a šla si umýt ruce do řeky. Oblékla si zase manšestráky, ale neměla tu kuráž pověsit vlastní kalhotky stejným způsobem, jak se rozhodla zvěčnit mne.

Na své velké posteli pod stromy jsem vydal další vyčerpané vzdechy. Potom jsem na ni zavolal: „Ty nejsi ospalá, Gallen? To já bych mohl prospat celý den.“

„Ale nespal bys, kdybych tam přišla k tobě.“

Taková domýšlivost zřejmě vyžadovala rozhodnou akci z mé strany. Vyrazil jsem z lesa a pádlil k ní na břeh. Rozběhla se do louky. Ale ještě jsem nepoznal holku, která by opravdu uměla běhat. Je to určitě jejich stavbou těla; mají širší boky, ať už na nich je maso nebo ne, a to je při běhu nutí házet nohama do stran.

Kromě toho jsem na krátké vzdálenosti hrozně čilý. Chytil jsem ji, když se pokoušela zahrnout do lesa a schovat se. Udýchaná, a jako by o tom celou dobu úporně přemýšlela, řekla: „Kam myslíš, že bychom se teď měli vydat? Kam chceš jet?“ Ale já jsem se nenechal tak snadno odradit. Odnesl jsem ji zpět ke spacáku; ještě než jsem ji položil, znovu mě ovázala svými vlasy. Ale všiml jsem si, jak sebou nefalšovaně cukla, když jsem se na ni překulil.

Zeptal jsem se: „Gallen, tebe to bolí?“ Samozřejmě uhnula očima.

„No, trochu,“ přiznala. „Že by se mnou bylo něco v nepořádku?“

„Ale ne,“ řekl jsem. „Promiň mi to.“

„Ale tak moc to zase nebolí.“ Mínila to vážně, protože si nerozvázala vlasy zapletené kolem mého krku.

Říkal jsem si: panebože, za denního světla, a bylo mi trapně. Ale překvapila mě.

„Ty nemáš žádné spodňáry.“

„Mám jen jedny,“ přiznal jsem rozpačitě.

„Graffe, hele, můžeš nosit moje,“ nabídla Gallen. „Jsou elasticke.“

„Tyhle jsou modré!“

„Mám jedny zelené, jedny modré a jedny červené.“

Ale měla jen jednu podprsenku, to jsem věděl, protože jsem viděl, co balila.

Řekl jsem: „Můžeš si nechat moje tričko na fotbal.“

Odstřel jsem tričko stranou z našeho přehozy a vzpomněl jsem si na jednoho cvoka, který byl v mém starém fotbalovém mužstvu na gymnáziu. Určitě nenáviděl fotbal stejně jako já, ale měl takovou speciální fintu v té strašné situaci, kdy pádíte nakopnout míč a druhý běží proti vám, aby byl u míče první. Nevíte, kdo ho nakopne, ale jestli to bude on, pravděpodobně vám ho kopne do obličeje, nebo budete mít špičku jeho kopačky v krku. Ale tenhle pošuk, kterého jsem znal, začal v takové situaci vždycky rvát. Neuhnul, šel tvrdě po balonu, doopravdy, ale jak běžel, křičel: „Jááá! Jáááá!“ Tohle ječel přímo do ksichtu svého protivníka. Každého vyděsil tím, jak jim dával najevo, že se bojí.

Díky tomu to byl velmi dobrý hráč, tím jsem si jistý. Pokaždé se dostal k míči. Člověka to zarazilo, když ho slyšel takhle rvát, jako kdyby útočil na kulometné hnízdo.

A mě napadlo: je to tak. Všichni bychom se měli bát nahlas, když už se bojíme, jen aby si nikdo nepletl hrdinu s cvokem. Cvok vás rozesměje a vy si myslíte, že je blázen. Ale hrdina je hlupák. Je plný otřepaných frází a mlhavých představ a je mu vlastně jedno, jestli se k míči dostane první. Tak třeba já – já jsem cvok.

„Graffe?“ ozvala se Gallen. Asi jí bylo trapné, že jsem se na ni nedíval, když už se připravila, abych se díval.

Nebyla žádná socha; až na ty kosti kolem byla měkká. Nad řekou někdo zavolal:

Žehnej zelenému stéblu před květem!

To musel být Siggy, chtěl něco říct – drmolil si ve svitu svíček u závodního

stroje z Velké ceny 1939.

„Proč tam máš chlupy?“ zeptala se Gallen.

Vždycky je bažina tam, kde ji nejméně čekáte, napadlo mě. A rychle jsem si položil hlavu mezi její vysoká drobná nadra.

Tentokrát jsem nechtěl žádné rozptylování. Žádného přiblblého jelena u zimní řeky, ani opečovávaného Siggym v roli pastýře. Napadlo mě – a divné bylo, že do té doby ne – že třeba začínám bláznit. Nebo jsem jen divný.

Vyděsilo mě to tak, že jsem nechtěl zavřít oči. Podíval jsem na její protáhlý pas; viděl jsem, jak se jí pohybuje pelvis (jestli to je pelvis). Podíval jsem se jí na krk a na místě s tenkou kůží jsem sledoval její tep, ale neodvážil jsem se dotknout. Otevřela ústa a její oči se na mne dívaly. Nepochybně se pořád ještě divila, kde mám chlupy a kde je nemám.

Pak jsem byl na jejích ústech a tak blízko očí, že jsem jí mohl počítat řasy; viděl jsem, jak jimi vymáčkla vodu, ale neplakala.

A neměl jsem žádné nevhodné vidiny, pouze její tvář a rozpuštěné vlasy. Ruce, které mne objímaly, byly rozhodně ruce Gallen von St. Leonhard; nic mě nerozptylovalo. Ani žádné zvuky, kromě těch, co jsem pochytil z jejího dechu.

Zavřela oči a já jí slízl slzu z tváře. Opět mi po svém zakryla uši. V hlavě mi zvonilo, ale věděl jsem přesně, čím to je.

Kých! jsem si. Tentokrát musela i ona, protože otevřela vyděšené oči. Řekla jen: „Graffe?“ A já jsem si řekl: ne, to nebylo nic špatného. Bylo to naprosto v pořádku. Ale Gallen se zeptala: „Graffe, cítil jsi to? Ublížila jsem si?“

„Ne, jenom jsi kýchla. To je dobře,“ řekl jsem konejšivě jako nějaký doktor. Ale tentokrát jsem slyšel každé její slovo a dech a věděl jsem, že jsem se nevzdálil ze spacího pytle. Nebyl jsem blázen; věděl jsem, že jsme tady sami s Gallen a všichni nebo všechno ostatní byli buď mrtví, nebo ne s námi. V té chvíli.

„Ale bylo to něco, co ze mne vypadlo,“ řekla. „Graffe? Myslím, že to tak bylo.“

„Prostě sis kýchla,“ uklidnil jsem ji. „A nevypadlo nic, co se nevrátí zpátky.“

Pomyslel jsem si: smysl pro humor je základ, Gallen. Je hrozně důležitý. Prosím tě, usměj se.

Ale Gallen řekla – stále ještě nervózní a já jsem ji neopustil: „Graffe, myslíš na něco jiného, když děláš tohle? Myslíš?“

„Jak bych mohl?“ A neodvážil jsem se z ní spustit oči, ani je zavřít, protože jsem věděl, že lesy kolem nás jsou plné jelenů a antilop a pastýřů, kteří jen čekají, aby se mi vetřeli do hlavy. Čert je vem!

Gallen se usmála; dokonce se chvíli pode mnou smála. „Já taky na nic jiného nemyslím. Dokonce ani teď nedokážu na nic myslet.“

Tak to jsi velmi zdravé děvče, pomyslel jsem si. Ale měla by sis na mě dát pozor. Hannes Graff je známý svými nedotaženými a těkavými konci.

Noemova archa

Později odpoledne Gallen řekla: „Myslíš, že se mi to ještě vrátí? Pořád mám pocit, že to je pryč.“

„A co?“ zeptal jsem se, a protože mluvila, dovolil jsem si zavřít oči.

„To, co jsem si myslela, že ze mne vypadlo,“ řekla Gallen.

„Přece víš.“

Napadlo mě, že je z toho trochu moc špatná.

„Hele,“ řekl jsem, „některé holky si nikdy nekýchnou celý život. Ty máš kliku.“

„Ale bude to ještě někdy?“ zeptala se. „O to mi jde.“

„Samozřejmě že bude.“

„Kdy?“ řekla trochu veseleji – dokonce laškovně.

Její jediná mokrá podprsenka stále ještě schla, takže mohutně pohazovala svým červenobílým fotbalovým tričkem, když se seabemín pohnula.

„Hannes Graff potřebuje čas, aby se vzchopil.“

A to je přece pravda, napadlo mě – pořád jsem měl oči zavřené.

Mohl jsem pohybovat hlavou dozadu a dopředu – na místo, kde mi slunce zasáhlo tvář a změnilo mou temnotu z černé na rudou. Pak zpátky do černé a moje tma zůstala orámovaná červenými a bílými pruhy přesně jako fotbalové tričko. Prosím, mluv na mne, Gallen, říkal jsem si.

Ale musela si představovat proces mé regenerace – tichý zázrak, jak jsem si často sám pomyslel. S očima stále zavřenými jsem pohyboval hlavou, z černé do červené, z červené do černé, prostý trik se světelnými efekty, ale střed mé temnoty se otevíral jako závěrka fotoaparátu. Dělal jsem to vlastně naschvál; mohl jsem to zarazit, kdybych otevřel oči naplno a rychle mluvil na Gallen. Ale zvolil jsem kompromis, abych se vyzkoušel. Stále se zavřenými očima jsem řekl: „K tomu, kam pojedeme. Už jsi o tom přemýšlela?“

„Já o tom přemýšlím,“ řekla Gallen.

Ale moje závěrka se teď otevřela víc, na tu mizernou zimní řeku – jako začátek filmu, bez titulků a bez postav na scéně. Prosím tě, myslí nahlas, Gallen, říkal jsem si. Ale neřekla ani slovo, nebo jestli řekla, kvůli rychlosti mého putování, pro mne bylo příliš pozdě, abych ji uslyšel.

Tato řeka vedla všude; protékala každým místem na světě. Ale já byl jen objektivem kamery, nebyl jsem v záběru. Místa byly na březích davy, všichni se zavazadly. A taky tam byla zvířata – myslím na arše. Zapomněl jsem se o ní

zmínit, spíš to byl mizerně stlučený vor. Někdo tam dělal výběrčího; byl v kostýmu orla a řídil loď – nebo pobíhal kolem, likvidoval roztržky na palubě, tu vrazil veslo mezi kočky a vombaty, oddělil medvědy a vrískající ptáky. Lidé se snažili přeplavat a nalodit se na archu. Pokoušeli se držet kufry nad vodou; jejich děti se potápěly.

Archa a řeka proplouvaly městem. Muž v orlím kostýmu vítal na palubě nervózní zvířata. Přihrnuly se krávy – utekly z jatek. Taxík vjel do řeky.

Siggy říkal kravám: „Hrozně mě to mrzí, ale už tu máme dvě z vás. Tohle je organizovaná akce.“

Taxi pořád ještě plulo. Vystoupil z něj nemožný počet cestujících a šlapali vodu na místě. Někdo dal řidičovi tuzér a ten se potopil se svým taxíkem.

A pak jsem sledoval sebe, jak se prodírám vodou a kufr mám nad hlavou; moji spolucestující z taxíku si povídali.

Jeden řekl: „Neexistuje žádný důkaz, že ten řidič byl opravdu Zahn Glanz.“

„At' to byl, kdo chtěl, dal jste mu moc,“ podotkla žena a všichni se zasmáli.

Když jsem se dostal až k arše, Siggy řekl: „Je mi líto, ale mám za to, že od vás už máme pár.“

„Proboha, Signu,“ namítl jsem, „smysl pro humor je strašně důležitý.“

„Jestli jsi opravdu s námi, Graffe, smíš na palubu,“ odvětil Siggy. Ale zlý himálajský medvěd začal protestovat.

„Já myslím opravdu, Graffe,“ řekl Siggy. „Lodi se nemůžeme vzdát.“

Potom se mě Gallen chytila v pase a táhla mě pod hladinu. Říkala: „Přemýšlím o tom, kam bychom měli jet, Graffe.“

„Tak jo! Jsem s vámi!“ vykřikl jsem a vymrštil se ze spacího pytle do její náruče k pohyblivému fotbalovému tričku.

„Graffe?“ ozvala se Gallen. „Graffe, právě jsem řekla, že přemýšlím o tom, kam bychom mohli jet.“

„Taky o tom přemýšlím,“ ujistil jsem ji a přitiskl se k ní.

Měl jsem oči otevřené, jak nejvíc to šlo. Počítal jsem pruhy na fotbalovém tričku.

Byly to pěkné, široké pruhy – dva bílé a jeden červený od límce až tam, kde začínala její prsa a zkruslovala pruhy; pět červených a čtyři bílé od prsou až k lemu na jejím stehně. Položil jsem si hlavu na lem.

Tyto pruhy byly účinnější než počítání oveček.

„Nebo hrochů, Graffe,“ podotkl odněkud Siggy. „Rochnících se, dovádějících hrochů.“

„Tak dobře, to už stačí. Jsem s tebou,“ řekl jsem.

„Ale samozřejmě, Graffe,“ ozvala se Gallen.

Plány

Před setměním jsem se vzchopil a vydal se na dlouhý pochod proti proudu na dobré místo na rybaření, kde jsem se mohl brodit a dohodit do kamenitých tůní na druhém břehu. Tam se mi chytali velice snadno a Gallen mezitím jela do Singerinu pro pivo.

Než se vrátila, měl jsem rozdělaný oheň a šest vyvržených pstruhů připravených pro Freininu superochucenou pánev.

Hlavu jsem měl čistou. Vždycky je dobré nechat si nacpat do hlavy několik finančních plánů. Aspoň ti tam nelezou jiné, vágnější plány.

Mluvili jsme o tom, kam bychom teď měli jet, a Gallen měla za to, že Vídeň bude asi nejlepší, protože se tam vyznám a vím, kde hledat práci. Ale myslím si, že hlavně kvůli tomu, že od chvíle, kdy zahlédla Mariazell, měla Gallen oči jen pro městský život – jak si ho představovala. Měl jsem obavy, že s ní budou problémy, ale musel jsem uznat, že Vídeň je asi místo, kde oba nejspíš najdeme práci. A co by nám stačilo na jídlo a nocování na dva týdny na venkově, by nám nevydrželo ani pět či šest dní ve Vídni – kdybychom chtěli jíst. Pořád bychom každý večer mohli vyjet z předměstí a utábořit se ve vinohradech, pokud by nás náhodou nesežrali hlídací psi. Ale bylo zcela jisté, že se ve Vídni nedalo chytit nic k jídlu.

Na druhé straně v divočině, kde jsme se nacházeli, bylo příliš mnoho míst, kde se mohly ukrývat věci – a vyskakovat na mě. Ve městě člověk nemá tak často divné vidiny a Hannes Graff by se bez nich docela obešel.

Takže v neděli večer, když jsme se najedli, jsme seděli každý s pivem a znovu to probírali.

„Přemýšlela jsem,“ ozvala se Gallen.

Přemýšlení je pro tebe dobrá věc, říkal jsem si – aspoň tohle malicherné. A taky ji tahle záležitost odvedla od jejího prvního kýchnutí. A jsem přesvědčen, že by na toto téma nikdo neměl příliš dlouho přemýšlet.

„Problém je v tom, Graffe,“ řekla hrozně snaživě, „aspoň jak to tedy chápu, že potřebujeme víc peněz, než teď máme, jestli máme mít dost času na hledání práce ve městě. Až do první výplaty.“

„Přesně v tom je ten problém,“ souhlasil jsem. „Myslím, žes na to kápala.“

„Pak to tedy máme vyřešené,“ řekla a přetáhla si svůj dlouhý kaštanově hnědý cop přes rameno, předvádějíc mi ho jako když prodáváč nabízí zeleninu a ovoce.

„Moc pěkné vlasy,“ podotkl jsem celý zmatený.

„Tak já je prodám,“ řekla Gallen. „Když prodáš vlasy na paruky, dostaneš dost

peněz.“

„Prodat je?“ zeptal jsem se. Připadalo mi to jako perverzní druh kurvení.

„Na předměstí najdeme nějakého noblesního frizéra.“

„Co ty víš o parukářích?“ zeptal jsem se.

„Řekl mi to Keff.“

„Ten mizera Keff? A co ten o tom ví?“

„Během války byl v Paříži,“ řekla. „Povídal, že i tehdy to byl velký kšeft, jak dámy prodávaly vlasy.“

„Během války v Paříži?“ zeptal jsem se. „Pokud vím, tak vlasy trhali, ne že je kupovali.“

„Možná někteří,“ uznala Gallen. „Ale teď je to velice nóbl byznys. A z pravých vlasů jsou nejlepší paruky.“

„Keff ti řekl, že byl v Paříži?“

„Ano,“ řekla Gallen. „Přišli jsme na to, když jsme mluvili o mých vlasech.“

„O, mluvili jste?“ podotkl jsem a snažil jsem se představit si Keffa v Paříži. Nebyl to hezký obrázek. Viděl jsem velmi mladého, pyšně si vykračujícího a nadutého Keffa, jak kšeftuje s dámskými vlasy, nebo je nějak s vlasy spojen. V době volna.

„A taky jsme si povídali o penězích,“ řekla Gallen. „Tehdy se zmínil o mých vlasech.“

„On je chtěl koupit?“ zeptal jsem se.

„Ovšemže ne. Jen řekl, že bych za ně dostala slušnou cenu, kdyby nám došly peníze.“ A hladila si vlasy, jako když se mazlí s kočkou.

„Gallen, já tvé vlasy miluju!“

„Bez nich bys mě nemiloval?“ zeptala se a zvedla si je nad hlavu, odhalujíc tak uši a dlouhý zátylek. Obličej se tím zúžil a ramena byla drobnější; zdála se tak ještě křehčí. Pomyslel jsem si: k čertu s Hannesem Graffem, ta holka by si kvůli němu ustríhla vlasy.

„Miloval bych tě bez jediného vlásku,“ řekl jsem, ale věděl jsem určitě, že to není pravda. Viděl jsem její vyholenou hlavu, jak se na mě blyští. Měla svou vlastní helmu, olepenou hmyzem, který se o ni v rychlosti rozbil, podobanou jako broskvová pecka. Vzal jsem cop do rukou.

Pak na mne z ohně vyštěkl Siggy: Jed` žádné hlouposti. Prosím všechno oholit.“ A já upustil Galleniny vlasy.

Musela si všimnout vzdáleného pohledu v mých očích, protože řekla: „Graffe? Že by se ti nechtělo jet do Vídně? Hele, jestli bys radši jel někam, kdes ještě nikdy nebyl, jestli nechceš vidět žádné staré věci, které si pamatuješ, nebo by sis mohl pamatovat, chápeš, mně by to bylo jedno, Graffe. Vážně, jestli je teď

Vídeň pro tebe špatné místo. Já jsem si jen říkala, že by to bylo snazší kvůli penězům – dlouhodobě.“

„Dlouhodobě?“

„Víš, za to bychom pravděpodobně dostali dost, abychom mohli někde bydlet, v domě,“ řekla Gallen. „Možná jen pokoj, pro začátek.“

Pro začátek? At' se propadnu, jestli nemá nějaký celkový plán. „Copak ty bys nechtěl třeba pokoj s velikánskou postelí?“ zeptala se a zrudla.

Ale plány této dívky mi připadaly nebezpečné – tento vágní, dlouhodobý výhled nikdy nefunguje. Tohle bylo příliš mnoho plánování dopředu – určitě.

Řekl jsem: „Prostě pojedme do Vídně a nejdřív si jeden z nás nebo oba seženeme práci. Pak možná můžeme dělat, co budeme chtít. Třeba pak budeme chtít jet do Itálie,“ dodal jsem s nadějí v hlase.

„Ale já myslela,“ namítla Gallen, „že bys měl rád pokoj s postelí.“

„Uvidíme, jak to dopadne,“ řekl jsem. „Co je s tebou? Nelíbí se ti náš spacák?“

„Jistěže se mi líbí,“ ujistila mě Gallen. „Ale nemůžeš věčně spát venku.“

Možná ty nemůžeš, řekl jsem si. A kdo říkal něco o věčně?

„Když uvažuješ prakticky,“ řekla Gallen a znělo to až moc jako její zatracená tetička, „za pár měsíců bude zima a pak nemůžeš spát venku a jezdit na motocyklu ve sněhu.“

Pravdivost jejího tvrzení mě zarazila. Za pár měsíců? Musím dostat motorku na jih, než začne sněžit, řekl jsem si. A náhle se do všech plánů, které člověk dělal nebo nedělal, zapletl čas. Například zítra bylo pondělí 12. června 1967. Skutečné datum. A zítra to bude týden, co Siggy odjížděl v dešti z Waidhofenu kolem padlého koně a mlékařského vozu a měl namířeno do Hietzingské zoo. A dnes byla neděle. Siggy byl v Kaprunu se starým Watzekem-Trummerem; jeden natažený a druhý seděl nad večerními hosty v Gasthof Enns.

„Zítra brzy ráno vyrazíme do Vídně,“ řekl jsem. A napadlo mě: třeba bude pršet jako před týdnem.

„Znáš předměstí?“ zeptala se Gallen. „Kde bychom mohli najít nějakého nóbl kadeřníka.“

„Znám jedno předměstí. Jmenuje se Hietzing.“

„Je těžké se tam dostat?“

„Musíš jím projet cestou do centra,“ řekl jsem.

„Tak pak je to jednoduché,“ podotkla Gallen.

„Tam je zoologická zahrada,“ řekl jsem jí a byla velmi tichá.

„Osud určuje kurz!“ vybafl Siggy z ohniště.

K čertu s tím mýtem, napadlo mě. Tohle já dělám úplně sám.

„Ach, Graffe,“ řekla Gallen a snažila se to zlehčit. „No tak. My přece nemusíme jít do zoo.“

„Člověk by neměl jet do Vídně, aniž by viděl, jak jaro zasáhlo zoo.“

A ačkoliv první směna hlídačů byla pro zvířata jedinou šancí se vyspat, viděl jsem, že jsou všechna vzhůru a natahují své rozmanité uši, aby slyšela, co si povídáme.

Ale zvířata, vy jste mě nepochopila, říkal jsem si. Nemá cenu, abyste si všichni dělali nějaké naděje. Já se jdu jen podívat. Ale všechna už byla probraná, dívala se skrz mříže a obviňovala mne. Zakřičel jsem: „A spát!“

„Co?“ podivila se Gallen. „Graffe? Chceš přemýšlet, nebo co? Půjdu do lesa, jestli chceš být sám, jestli se mnou nechceš mluvit a vůbec.“

Ale já jsem si říkal: ty se pro mne vzdáváš svých vlasů, prokristapána, nedělej už nic víc. Tak jsem ji popadl, když se pokusila vstát a opustit mne. Zabořil jsem se jí do klína a ona zvedla své fotbalové tričko a strčila mi pod něj hlavu, tváří dolů na své teplé, žebrované břicho. Objala mne; všude bylo cítit slabé, živoucí pulzování.

Říkal jsem si: Hannesi Graffe, prosím tě, seber si ty své volné konce. Tomuhle živému děvčeti hrozí, že ho zklame prakticky všechno.

Další plány

Kousek od Hütterdorf-Hackingu, na okraji Hietzingu, jsme našli prvotřídního frizéra jménem Orestic Szirtes – řeckého Maďara, nebo maďarského Řeka. Jak nám řekl, jeho otec se jmenoval Zoltán Szirtes, matka je bývalá krasavice Nitsa Papadatou, která nás pozorovala sedíc na svém trůnu – v nejlepším holičském křesle.

„Můj otec odešel,“ řekl Orestic, a zřejmě nejen na oběd, jak jsem pochopil podle způsobu, jakým bývalá Nitsa Papadatou potřásla svou lesklou černou hřívou a zachřestila lesknoucími se šperky na svých dlouhých černých šatech. Ošperkovaná róba s nízkým výstřihem do věčka odhalovala hlubokou rýhu a vzdouvání mohutných nepokleslých ňader rozměru hýždí. Jistě to bývala krasavice.

Gallen se zeptala: „Kupujete vlasy?“

„Proč bychom je kupovali?“ opáčila stará Nitsa. „Není třeba, je jich plná podlaha.“

Ale nebyla to pravda. Bylo to noblesní místo. Když jste vkročili do dveří, zasáhl vás lehký, vkusný parfém. Ale jak jste se blížili k Nitse, převládal pižmový odér. A jediné vlasy na podlaze byly pod jejím křeslem, jako by nikdo nesměl zametat pod ní, dokud seděla na trůnu.

„Ta dívka myslí vlasy na paruky, mami,“ řekl Orestic. „Samozřejmě, ano,

kupujeme vlasy.“ A dotkl se Gallenina copu, trochu s ním švihl, aby viděl, jak se chová, je-li vyrušen z klidu. „Ó, krásné, ano,“ poznamenal Orestic.

„To bych řekl,“ podotkl jsem.

„Mladé vlasy jsou nejlepší,“ dodal.

„Je přece mladá,“ řekl jsem já.

„Ale je zrzavá,“ ozvala se šokovaná Nitsa.

„Tím větší poptávka!“ tvrdil jsem. Orestic zatím hladil cop. „Kolik?“ zeptala se Gallen, znalá světa a houževnatá jako korek.

Orestic uvažoval nad copem. On sám měl vlasy husté a čistě se lesknoucí jako vlhký černý rákos v mokřině. Přešel jsem k řadám napíchnutých hlav ve výloze; každá hlava, v paruce a s náhrdelníkem, měla zdvižený nos bez nosních dírek.

„Dvě stě šilinků,“ řekl Orestic. „A k tomu ji ještě potom upravím, udělám jí sestřih, jaký bude chtít.“

„Tři sta padesát,“ kontroval jsem já. „Paruky ve výloze jsou od sedmi set.“

„Ale musím s nimi trochu pracovat, než z nich jsou paruky,“ namítl Orestic. „Tohle je jen trochu víc než na přičesek.“ A s tím cop odhodil.

„Tak tři sta,“ řekl jsem.

„Dvě stě padesát,“ ozvala se Nitsa, „a propíchnu jí uši zadarmo.“

„Propíchnete jí uši?“

„Maminka propichuje uši,“ vysvětlil Orestic. „Kolik uší už to teď je, mami?“

Pravděpodobně si je všechny schovala do komody, řekl jsem si.

„Ó, už dávno je nepočítám,“ tvrdila stará Nitsa. Pak se podívala na Gallen. „Co říkáte, dvě stě padesát a uši k tomu?“

„Graffe,“ ozvala se Gallen, „já to vždycky chtěla, zejména když jsem teď ve městě.“

„Proboha,“ šeptal jsem. „Jen tady ne, mohla bys o ně přijít.“ Pak jsem řekl Oresticovi: „Tři sta bez uší.“

„A potom mi upravíte vlasy?“ zeptala se Gallen. „Tak jo?“ Přehodila si cop přes rameno; fascinoval chudáka Orestice jako tančící kobra.

„Tak dobře,“ řekl.

Ale bývalá Nitsa Papadatou si odplivla na podlahu. „Slabochu!“ řekla synovi. „Jako ten tvůj nanicovatý otec, nemáš žádnou páteř.“ Napřímila se v nejlepším holičském křesle a uhodila se rukou do páteře. Nitsa tedy měla páteř. Vyvalila na nás své průčelí; nádherná rýha mezi řadry se rozevřela, sevřela, znovu rozevřela a pak zavřela.

„Mami, prosím tě,“ řekl Orestic.

Ale když Orestic usadil moji Gallen do prázdného menšího holičského křesla, Nitsa byla vítaným rozptýlením. Protože mě bolelo dívat se, jak Orestic horečně rozplétá Gallenin cop a potom kartáčuje rozpuštěné vlasy, padající přes opěradlo křesla až k sedadlu, až praskají. Potom je zvedl nad hlavu a jistými, pevnými tahy je vyčesal nahoru, natáhl je, jako by se je snažil přimět, aby povyrostly ještě jeden či dva palce, než si je přivlastní. Seděl jsem přímo za Gallen, takže jsem nemohl vidět její tvář v zrcadle, bohudíky. Nechtěl jsem vidět její oči, když Orestic nabral mohutný ohon vlasů a rázně je ustríhl u samých kořenů – jak se zdálo. Díval jsem se šikmo do zrcadla, které plně odráželo poprsí mámy Nitsy.

Orestic zamával kaštanově hnědým ohonem. Pak jsem se zachvěl, jako bych se právě díval na popravu stětím – Gallen si oběma rukama držela skalp. Profesionál Orestic položil vlasy na polštář křesla u výlohy, vrátil se a začal kolem ní tančit – jeho břitva jen svištěla kolem jejích uší a nahoru po dlouhém, holém krku.

„A teď! Co s tím uděláme?“ zeptal se. „Mám nechat ofinu, nebo ne?“

„Žádnou ofinu,“ řekla Gallen. Trochu ustríhl, ale nechal dost, aby se daly sčesat dozadu; zkrátil vlasy na čele, stáhl jen špičky k uším, nechal je dosti plně vzadu, ale přitáhl je ke krku. Ale u kořínků zářila její kaštanová ještě víc.

„Žádné prostřihávání,“ řekl Orestic. „Necháme je pěkně husté.“ A nabral plnou hrst, jako by se je chystal vyrvat. „0, jsou husté jako kožešina!“ zvolal celý vzrušený. Ale Gallen jen zírala na své nové čelo. Občas se jukla na strany na vyčnívající uši.

Myslím, že z rovnováhy mě vyvedlo otáčení křesla. Zrovna jsem si říkal, že to není tak zlé, že byla ušetřena pohany velmi hezkými lícními kostmi a čelistmi a tím, že její krk je tak hezký, když je holý – když Orestic začal otáčet křeslem, aby se naposledy podíval.

„Vidíte?“ řekl mi pyšně. „Jak je to rovné? Kolem dokola.“ A roztočil ji trochu rychleji, takže její záblesky zachytilo zrcadlo a odráželo je ke mně dvakrát na obou stranách křesla, jako bychom se náhle octli v plném holičství s řadou točících se omámených zákazníků a šílenými holiči pod taktovkou staré věštkyně v nejlepším holičském křesle. Bylo to úžasné legrační. Odtrhl jsem oči.

Ale potom jí umyl vlasy, a než mi došlo, jak dlouho už sleduju řadu zákazníků, kteří se otáčejí až k plešatosti, strčil jí hlavu do velkého chromovaného sušáku. Zaklonil jí hlavu dozadu směrem ke mně a já sledoval, jak se leskne hučící kopule.

„Žádal jsem jen oholit,“ říkal někdo. „Tomuhle říkáte stříhání?“ A mezera mezi Nitsinými řasami, rozpínající se všude, se odrážela v zadní partii Gallenina kupolovitého sušáku vlasů.

„Nechcete si vy nechat propíchnout uši?“ zeptala se mě Nitsa. „Ale já vím, muži obvykle chtějí udělat jen jedno ucho.“

„Ne v této zemi, mami,“ řekl Orestic.

A malý Hugel Furtwängler s vlajkou odborového svazu holičů civěl přes oparukované hlavy ve výloze. Říkal: „Je to šílenec! On chtěl, abych to udělal!“

Á, to mě nebaví, řekl jsem si – už protože ten sušák vlasů tu nezdravě zaparuje místnost.

Nitsa Szirtesová si trochu nadzvedla šaty od svých spasovaných ňader a sevřenými rty si foukla ostrý proud vzduchu do výstřihu.

Pak jsem se zeptal Orestice: „Už jste tu dlouho, v této zemi? Nebo jen od války?“

„Od i před,“ odpověděla stará Nitsa. „Jeho otec Zoltán nás vozil sem a zase do Maďarska, příšernější místo jsem snad neviděla.“

„Můj otec už je pryč,“ připomněl mi Orestic.

„Byl to odporný, chlupatý chlap,“ řekla Nitsa.

„Maminko, prosím,“ žadonil Orestic.

„Nikdy jsem neměla opouštět Řecko,“ prohlásila bývalá slečna Papadatou.

„Ó ano, nějakou dobu tu jsme,“ řekl mi Orestic a vysunul Galleninu vysušenou a smrsklou hlavu z lesknoucí se kopule. Držel jí hlavu zakloněnou a zuřivě ji kartáčoval. Divný úhel jsem měl, když jsem se díval přes zadní část opěradla Gallenina nakloněného křesla; z obličeje jsem neviděl nic víc než ostrý můstek nosu. Kromě toho, co jsem viděl zkreslené v sušáku – její zvětšené ucho, které zrudlo, když slyšelo, jak se ptám Orestice: „Takže jste tu byli, když ten muž vnikl do zoo?“

„Ha! Byl sežrán!“ řekla Nitsa.

„Ano, to byl,“ souhlasil jsem.

„Ale my jsme tu nebyli, maminko,“ řekl Orestic.

„Nebyli?“

„Byli jsme v Maďarsku.“

„Ale zřejmě jste o tom slyšeli,“ řekl jsem.

„Byli jsme v Maďarsku,“ opakoval, „když se tu všechny ty věci děly.“

„Co ještě se tu dělo?“ zeptal jsem se.

„Jak to mám vědět? Byli jsme v Maďarsku,“ zdůraznil.

„Tak to jsme museli být nešťastní s tím odporným, chlupatým člověkem,“ řekla maminka Nitsa.

„Vlasy jsou hotové,“ řekl Orestic. Gallen si nervózně sáhla na temeno.

„Dlužíme vám dvě stě padesát,“ řekla maminka Nitsa.

„Tři sta,“ opravil jsem ji.

„Tři sta,“ řekl Orestic. „Bud férová, mami.“

„Slabochu!“ Odfrkla si. Nepochybně stejný slaboch jako ten odporný a chlupatý muž. Nebohý, proklínaný Zoltán Szirtes se asi musel obracet v hrobě, když ji poslouchal – pokud ovšem měl hrob, nebo v něm ještě byl; nebo jestli se ti v hrobě mohou obracet.

„Všechno je možné!“ zvolal Siggy z lesknoucí se kopule sušáku na vlasy – nebo z Keffovy bedny vedle závoďáku z Velké ceny 1939.

Podíval jsem se na hodinky. Čas byl opět součástí mého života. Byl skoro čas oběda. Pondělí 12. června 1967. Což by nás dokonale navedlo na časový rozvrh, kdybychom hned teď odešli, zaparkovali motocykl mimo Platz na Maxing Strasse, zašli do kavárny balkánského číšníka a odpoledne šli do zoo.

Určitě bychom našli stejné podmínky, jak byly popsány v pondělí před týdnem.

„Líbí se mi tvé vlasy, Gallen,“ řekl jsem jí. Byla nějak zaražená, ale snažila se tvářit hrdě. V novém účesu měla vlasy v chumáčcích u hlavy jako rys.

Pokoušela se být nenucená, zapoměla volit slova a vesele se mě zeptala: „Co je teď v plánu?“ Což donutilo můj zaneřáděný mozek přiznat, byt i jen sobě, že mám jeden plán.

Jak zvířecí radary zaznamenaly můj návrat

Jel jsem dost daleko po Maxing Strasse, abych zaparkoval naproti Maxing Parku.

„Je tohle zoo?“ zeptala se Gallen.

„Ne,“ řekl jsem. „Ta je ještě o jeden až dva bloky dál, u náměstí.“

„Tak proč parkujeme tak daleko od ní?“

„Ále, je to příjemná procházka,“ odbyl jsem ji. A zatímco si prohlížela nový účes v postranním zrcátku a mačkala si hlavu ve snaze připlácnout si trochu víc uší, vyložil jsem náš batoh a spací pytel a svázal všechno dohromady do velkého rance s helmami připnutými nahoře. Pak jsem se odplížil do hlubokých porostů Maxing Parku a nacpal tam celou parádu mimo dohled.

„Proč vybaluješ?“ zeptala se Gallen.

„Nechceme se přece nechat okrást,“ řekl jsem.

„Ale nebudeme pryč dlouho, že ne? Graffe?“

„Každý se tě dnes snaží obrát,“ řekl jsem a nedopustil jsem, aby viděla, jak strkám zápisník pod bundu a košili.

To je čistě selský rozum. Existuje-li dostupný instrukční manuál na práci, kterou děláš, určitě by ses neměl rozpakovat vzít si ho s sebou.

„Ó, tady je krásně,“ povzdychla si Gallen.

Prošli jsme kolem Tiroler Garten a já řekl: „Je tam asi míle mechu a kapradí a můžeš si zout boty.“

„Ale to je úplně jako na venkově,“ řekla zklamaně. Mnohem větší dojem na ni udělala spleť tramvajových trolejí, když jsme došli na Platz. Zeptala se: „To je ta kavárna?“

Pochopitelně to byla ona, ale byli jsme na druhé straně náměstí u zoo a odtamtud jsem mezi všemi bílými kabáty kolem kavárny nemohl rozeznat balkánského číšníka.

Právě jsme se chystali přejít ulici, když jsem za námi zaslechl velkou kočku, která zahájila v zoo povyk.

„Co je to?“ zeptala se Gallen.

„Lev,“ řekl jsem. „Nebo tygr, leopard, puma neboli kuguár, jaguár, gepard nebo panter.“

„Bože, proč prostě neřekneš kočka? Velká kočka.“

Ale já jsem byl najednou příliš netrpělivý, než abych se obtěžoval tím mizerným balkánským číšníkem. A jelikož jsem věděl, jak je mazaný, taky mě napadlo, že bych se mohl prokecnout. Tak jsem Gallen řekl: „V zoo je lepší místo. Je to Biergarten a je o moc lepší než tahle kavárna.“

Pak jsem se možná příliš rychle otočil a vyrazil až moc kvapem, protože Gallen řekla: „Graffe? Není ti něco, vážně ne? Myslíš, že by ses sem měl vracet?“

Jen jsem ji vlekl dál; nemohl jsem se na ni podívat. Mám pocit, že bych ji viděl totálně bezbrannou, a věděl jsem určitě, že bude lepší, když ji se svým plánem seznámím někde jinde.

„Ale ano. Hietzingská zoo.“

Pořád tam byla kamenná brána. Dovnitř pořád vpouštěl muž se zeleným kšiletem profi karbaníka, nad jehož budkou se tyčila hlava žirafy.

„Ó, Graffe!“ zvolala Gallen. „Jen se na ni podívej! Taje krásná!“

„Tak se jí podívej na bradu. Má ji celou odřenou od plotu!“

„Ach, koukni, jak se pohybuje!“ řekla Gallen a ani si nevšimla, že chuděra žirafa má bradu poničenou kvůli tomu, že je v zajetí. „Jé, co je to tady?“ vyhrkla a vyrazila k hrošímu bazénu.

Co to vlastně je tady? napadlo mě. Byla až moc veselá; nemohl jsem se dívat, jak tak šťastně balancuje na okraji té slizké vany krkajícího obra.

„Jestlipak mluví?“ zeptala se Gallen a otočila na mne svůj nový, ostrý obličejíček. „Mluvíš?“ obrátila se na hrocha a udělala: „Gramf.“ A hroch, zvyklý předvádět se za ryby, otočil svou vyboulenou hlavu a říhl.

„KRRRK!“

„Promluvil!“ vykřikla Gallen.

A mě napadlo, že řekl víc, než můžu říct já.

Cítil jsem, jak se mi zápisník lepí k žaludku. Když jsem se pohnul, škrábal mě. Stránky s popisem hlídek v zoo se na mě tlačily. Bylo mi, jako bych vyjedl celé skladiště a rozcupovaný papír měl nacpaný v břiše.

„Ach!“ ozvala se Gallen – byla to jen všeobecná poznámka, zatímco se rozhlížela, co bude dál.

Hannesi Graffe, říkal jsem si, prosím tě, zbav se svých břišních potíží. Tato zoologická zahrada je místo, které si máš vychutnat. Nic víc.

Ani ne tři metry ode mne byl litinový odpadkový koš. Zatřáskal jsem si kotníky na břicho. Udělal jsem krůček, první. Potom se něco stalo se žirafou.

Začala cválat; běhala dlouhými skoky, mohutný krk nesl hlavu nad bezpečnostním plotem jako živou anténu, jakýsi radar.

Panebože, ona mě poznala, napadlo mě.

„Co se děje?“ zeptala se Gallen.

Žirafa vzrušeně dusala. Hroch zvedl hlavu na okraj bazénu; jen na sekundu podržel svou hmotu vztyčenou a pouličil na mě oči. Slyšel jsem, jak se šramocením z blízkých ohrad a klecí šíří po celé zoo. Zvířecí tichá pošta referovala o mé přítomnosti a prvním kroku k odpadkovému koši. Z poloviny zoologické zahrady jsem slyšel řev himálajského medvěda, který bušil do mříží.

„Co se děje?“ zeptala se znovu Gallen.

„Něco muselo jedno z nich vyplašit,“ odpověděl jsem a byl jsem poražen.

„KRRRK!“ ozval se hroch a opět se nadzvedl.

Ty mě taky! řekl jsem si.

„KRRRK!“ opakoval a jeho chvějící se krk se zoufale snažil udržet zprůma, aby mě viděl. Cválající žirafa natočila krk směrem ke mně.

„Kde je ta Biergarten?“ ozvala se Gallen, tak hrozně dychtivá.

A tam dole u Biergarten, kterou má Gallen chtěla vidět, ohlušoval celou zoo himálajský medvěd.

„Bože, co je tohle?“ zeptala se Gallen.

„KRRRK!“ opakoval neustále řihající hroch. „To je náš úděsný vůdce. To je on.“

Žirafa mě teď svým krkem přimrazila. „Jak jsi mohl?“ ptal se její radar. „Jak jsi o tom mohl být jen uvažovat?“

„KRRRK!“ ozval se neúnávný hroch. „Nezapomněl jsi na O. SCHRUTTA?“

Gallen mě zatahala za paži. „Tak pojď, Graffe!“

A jak jsem poloslepý klopýtal k Biergarten, zase jsem viděl svého potrhleho spoluhráče z fotbalového mančafu z gymnázia.

Po cestě se kutálel míč a k němu se na plné pecky řítíl himálajský medvěd, který nedovolí zapomenout na O. Schrutta. Zdálo se, že má na mě tak krok dva náskok a dostane se k míči první.

Potom kolem opičího komplexu. Všechno jsem měl rozmazané z té šílené medvědí rychlosti. Až hluboko v krku jsem začal tiše volat: „Aaaíí! Aaaíí!“ Ječel jsem: „Aaaíí!“

„Graffe!“ ozvala se Gallen. „Co je to s tebou?“

„Aaaíí! Aaaíí!“ zakvílela opice nebo dvě, zkušené imitátorky.

A Gallen se smála, určitě vůbec nic netušila, byla snad ještě bezbrannější, než jsem si mohl pomyslet – a hrozně mě to překvapilo.

Vzala mě za ruku a řekla: „Já jsem nevěděla, Graffe, že umíš mluvit s opicemi.“

Ale já jsem si říkal: je přece jasné, že ony dokáží mluvit se mnou. A udělat ze mne jednoho z nich.

Jak jsem při čištění strouhy spadl do rokle

Vzácní medvědi brýlatí seděli vzpřímeně a zírali, když mě viděli uveleбенého v Biergarten s někým jiným. Gallen zářila sytou vínovou hnědí, holý krk měla bledý a jako pichlavý ve světle slunce, které na ni přímo dopadalo. Seděla mimo stín našeho slunečníku Cinzano. Odstrčila se dál od stolu, aby se na mě mohla s úžasem dívat z větší dálky.

„Chceš říct, že celou dobu myslíš na to, že to uděláš?“ zeptala se. „Pak jsi mě sem dostal podfukem.“

„Ne, to ne,“ namítl jsem. „Vůbec ne, fakt. Já nevím, kdy mi opravdu došlo, že to hodlám provést.“

„Chceš říct, Graffe, že se tu budeš plížit celou noc? Ze je všechny vypustíš? A ty sám jsi mi řekl, že to je bláznivý nápad! Tys to řekl, ano, Graffe. Uznals, že musel být cvok, aby ho taková věc vůbec napadla.“

„Ne, tak to není,“ řekl jsem a ten ztracený zápisník se mi zvedl pod košili a tlačil na břicho jako zhltaná hostina, kterou za nic na světě neudržím. „Vůbec ne, vážně,“ řekl jsem. „Chci říct ano, myslím, že to je šílený nápad. Myslím, že se z toho zbláznil, to jo. Ale mám za to, že se to dá udělat správně. A v podstatě mám za to, že to je dost rozumný nápad.“

„Graffe, ty jsi taky blázen.“

„Ne, to nejsem,“ oponoval jsem. „Vůbec ne, fakticky. Já si jen myslím, že se na to dá jít racionálně. Myslím, že jeho chybou bylo představovat si, že je může všechny vypustit. Ne, a o to právě jde, chápeš? O racionální selekci zvířat, Gallen. Přirozeně souhlasím, že by člověk musel být blázen, aby je všechny pustil ven. To by se nedalo zvládnout, souhlasím.“

„Graffe,“ řekla Gallen. „Graffe, vždyť ty i mluvíš jako on. Vlastně jsi jako on. Víc a víc, všimla jsem si toho. Tohle zní, jako by mluvil on.“

„Já jsem si ničeho takového nevšiml. A i kdyby, tak co? Ano, zašel moc daleko, přiznal bych to první. Ale myslím, že se na to lze podívat z náležité perspektivy. Tím chci říct, Gallen, podívejme se na to v jiném světle. Mohla by to být i legrace, když se to udělá s jistým vkusem.“

„Jo, legrace, ano,“ řekla Gallen. „A vkusně, jistě. Všechna ta krásná zvířata jsou venku a hryžou lidi a sebe navzájem. To je legrace, určitě. A opravdu to má vkus, Graffe, to musím uznat.“

„Racionální selekce, Gallen,“ naléhal jsem. Nehodlal jsem se od ní nechat zatahnout do hádky.

„Tobě přeskočilo v hlavě, Graffe. Určitě.“ A zvedla se. „Už tady nezůstanu ani minutu.“

Ale já jsem řekl: „Tak fajn. Kam chceš jít?“

„Ach, Graffe,“ povzdychla si Gallen. „My už se hádáme.“ A dala si ruce na uši. Nepochybně si uvědomila, že kvůli mně je má tak odhalené. Obešel jsem stůl a posadil se na bobek vedle ní. Schoulila se a popotahovala do ruky.

Řekl jsem: „Gallen, uvažuj o tom, prosím tě, aspoň minutu.“

„Chtěla jsem jít s tebou po obchodech, nebo tak nějak,“ řekla. „Nikdy jsem nebyla.“

„Gallen, jenom několik zvířat, opravdu. Jenom několik z těch mírnějších. Jenom trochu vystrašit starého O. Schrutta.“ Ale zavrtěla hlavou.

„Ty na mě ani nemyslíš. Jen sis mě vzal!“ zašeptala krutě a dramaticky. „Měl jsi mě! Jen sis mě vzal s sebou,“ obvinila mě a směšně zamávala špičatými lokty.

„Ale jdi!“ řekl jsem.

„Jsi blázen a jsi zlý.“

„Tak jo. Čert to vem, jsem!“ A pak jsem jí šeptal vlastní dramatické krutosti: „Siggy je mrtev, Gallen, a já jsem ho nikdy nebral vážně. Nikdy jsme spolu o ničem ani nemluvili.“ Ale neznělo to tak, jak jsem to myslel, takže jsem dodal: „Skoro jsem ho ani nepoznal. Vlastně jsem ho vůbec neznal, opravdu.“ Ale ani to neznělo nijak logicky, tak jsem řekl: „Všechno to začalo velmi nenápadně a zábavně, jen tak, nikam to konkrétně nevedlo. Nikdy jsme se moc nedsvěřovali, fakt – ani to nebylo vážné. Jenom jsme začali.“ Ani z toho mi nevyplývaly žádné závěry. Tak jsem toho nechal.

„Jak někdo mohl brát Siggyho vážně?“ zeptala se.

„Já ho měl rád, ty potvoro.“ Zarazil jsem se. „Byl to jeho nápad a možná je šílený. A možná jsem taky šílený.“

Ale vzala mě za ruku a strčila si ji pod fotbalové tričko na své horké, pevné bříško. Seděla opřená na židli a tiskla mou ruku k sobě. „Ach ne, ty opravdu

nejši blázen,“ řekla. „Myslím, že ne, Graffe. Promiň. Ale já nejsem potvora, že ne?“

„Ne. Nejsi. A opravdu se ti omlouvám.“ Dlouho k sobě tiskla mou ruku, jako by mi ze svého břicha věštila budoucnost. Cokoliv je možné.

„Ale co budeme dělat potom?“ zeptala se. „Já jen chci mít tohle za sebou.“

„A potom co?“ opakovala Gallen.

„Co chceš,“ řekl jsem a opravdu jsem v to doufal. „Pojedeme do Itálie. Vidělaš někdy moře?“

„Ne, nikdy,“ přiznala. „Ale vážně – co já chci?“

„Co budeš chtít. Já jen chci mít tuhle věc z krku.“

A ona seděla tak zatraceně důvěřivě ve své židli s mojí rukou v klíně.

I vzácní medvědi brýlatí se zklidnili. Podle svého zvyku sebou žuchli a opřeli se o mříže a o sebe, jako kdyby je moc nezajímal výsledek, ani jak dopadne banální řešení našeho handrkování.

Tak se spolu neperte, naznačovaly jejich vzdechy. Nikdy se spolu neperte. My to víme. V těsném prostoru to není moudré. Zjistíte, že tu nikdo jiný není. A pasivně se objali.

Ale já jsem si říkal: tohle je zvláštní. To není ono. To není ta správná nálada. Já chci tomu nápadu vrátit tu skotačivou náladu. Ale viděl jsem příliš mnoho alternativ, než abych mohl být spravedlivý k Siggymu nebo ke Gallen.

Postoj k přepadení zoo ještě nebyl správný. Bylo to prostě něco, co jsem chtěl mít za sebou – dokonce jsem to řekl – a Siggy by nesouhlasil s tím nešťastným tónem: takové pitomé, kompromisní gesto.

Velké kočky zařvaly. Ale já si říkal: ne, promiňte, velké kočky, ale já tu nejsem kvůli vám. Jen pro těch pár neškodných a bezvýznamných. Takto varuje zápisník:

Většina rozhodnutí je antiklimaxových.

Takže se kupodivu zdálo, že ta racionální selekce Hannese Graffa koneckonců ani nestála za to, aspoň jak já jsem to přearanžoval. Připadala mi důležitá, jen když jsem se podíval přes stůl na svou Gallen, která si zasloužila aspoň trochu logiky.

Vzácní medvědi brýlatí, pasivně smutní, ale přijímající cokoliv, opakovali své vzdechy: aspoň spolu musíme vycházet.

Ale byl tu jeden, který to popíral. Pověstný medvěd himálajský neměl rád kompromisy.

Napadlo mě, a dost mě to překvapilo: vždyť jsou všechna odlišná – ta zvířata!

Zrovna jako lidé, jejichž smutná historie ukazuje, že jsou také nemožně odlišní. A ani si nejsou rovni. Ani se tak nerodí.

K tomu zápisník říká:

Jak neúplné. Jak zvláštní. Jak prosté. A také velká škoda.

Zvedl jsem se od stolu; na obložení obslužného pultu zavěsil personál Biergarten staré zrcadlo z panoptika, které někde objevili. Když měl člověk dost zvířat, mohl nakouknout pod sukně na neidentifikované kousky spodních kalhotek a stehna. Pozoruhodné. Zahlédl jsem se v něm – nebo jsem zachytil část sebe, podivně rozděleného, a části jiných lidí a věcí. Nohy neurčitých židlí a nespárovaných bot. V podivném zrcadle jsem byl celkově nehotový; jednotlivé části k sobě vůbec nešly.

Zatímco zpocený zápisník na mém břiše tvořil takovou jednotku – solidní masu dokonalého šilenství.

„Podívej se,“ pronesl jsem ke Gallen, nebo ke komukoli. „Jak k sobě nic nepasuje.“

Stála v zrcadle se mnou, jednotlivé části nebyly o nic víc propojeny než ty moje, ale bylo lehčí je vybrat mezi židlemi a jinými kousky lidí. Protože její části byly prostě krásné; zrcadlový fragment širokých, tenkých úst a dlouhého, ochmýřeného krku; záhyb blůzovitého fotbalového trička mezi jedním řadrem a půlkou. Smála se. Já ne.

Řekla: „Jak začneme?“ Řekla to šeptem, tak ztraceně dychtivě a najednou s takovou důvěrou ve mě. „Pustíme je ven za tmy? Co provedeme s hlídačem?“ A když jsem dál hledal v zrcadle své roztroušené já, řekla jakoby spiklenecky: „Není dobré takhle na sebe upoutávat pozornost, Graffe. Neměli bychom někam zmizet a projít si plán?“

Sledoval jsem v zrcadle, jak kousek jejích úst sám mluví. Ani jsem nevěděl, jestli si jen ze mě dělá legraci, nebo to myslí vážně. Zamžoural jsem. Někde v tom ztraceném zrcadle jsem ztratil hlavu a nemohl jsem ji najít.

Podle instrukci

Bylo to snadné. Potulovali jsme se kolem do pozdního odpoledne a obhlíželi křoví u dlouhé ohrady rozmanité stepní zvířeny; živý plot byl doslova tak útulný, jak tvrdil Siggy. Krátce předtím, než jsme za něj zalezli a poslouchali, jak čističi klecí a metaři volají na opozdilce, ukázal jsem Gallen pavilon malých savců a osobně jsem si povšiml zavřených dveří místnosti, která musela být doupětem hlídače. Vlastně jsme měli čas podívat se na všechno, než jsme se šli ukrýt za živý plot.

Jen jsem byl zklamán, že antilopí samec dumal ve svém přístřešku – snad nad cestovními plány – a Gallen neviděla jeho, ani jeho mohutné balony.

Ale schovávaná byla víc než snadná a docela nás začala bavit, když jsme se

tiskli k plotu a skrz hexagonální otvory číhali na šourající se různé antilopy a jejich rozmanité příbuzné. Ovšem přiznávám, že jsem se dokonale nezklidnil, dokud denní světlo úplně nezmizelo.

Asi tak v půl deváté byla tma a zvířata ulehala – dýchala rovnoměrněji a vydávala ty pohodové, neuvědomělé zvuky. Tlapa plácala v misce s vodou a někdo si krátce postěžoval. Zoo podřimovala.

Ale já věděl, že se hlídač má vydat na další obchůzku v devět, a chtěl jsem, abychom to udělali přesně jako Siggy a byli u nádrží různých vodních ptáků, až hlídač vyrazí.

A dostat se tam bylo velmi snadné. Vystrčil jsem prsty přes okraj bazénu. Kolem pluly spící kachny s hlavami ukrytými pod křídly a nohy s plovacími blánami táhly za sebou. Občas noha ve spánku zabrala. Kachna se nevědomky otočila jako člun hnaný jedním veslem a narazila do okraje nádrže; probírala se a hašteřila se s betonem; pak odrazila, začala podřimovat, zabrala a zase usnula. Ach, rytmy té první hlídky byly rozkošné.

Bušení Gallenina srdce bylo na mé dlani pouhým chvěním, jako by nějaký skřítek v jejím těle něžně foukal na bledou kůži pod jejím prsem.

„Je takové ticho,“ řekla Gallen. „Kdy vlastně přichází ten zpropadený Schupp?“

„Schrutt,“ opravil jsem ji a probudil kachnu. Zakvákala jako žába.

„A kdy se sem tedy dostane?“ zeptala se.

„Ještě chvíli ne,“ ujistil jsem ji a sledoval bezstarostného hlídače z první směny, jak se protahuje a zívá v dobrém bílém světle, vycházejícím ze dveří pavilonu malých savců.

„Tohle je hodný hlídač?“ ozvala se Gallen.

„Ano,“ řekl jsem a ihned jsem k němu pocítil náklonnost – viděl jsem, jak prochází zoologickou zahradou a měkce pomlaskává jazykem na své obzvláštní kamarády. Boxujícího Australana a oblíbené stádo zeber.

„To je ten, co nechává červené světlo vypnuté?“ zeptala se Gallen.

„Infračervené,“ upřesnil jsem. „Ano, tenhle je hodný.“

A když byl tak ohleduplný, že v pavilonu tlustokožců nikoho nevzbudil, šli jsme zpátky do svého křoví, přitiskli se s překříženýma nohama k plotu a lokty nám vzájemně posloužily jako polštáře na kořenech.

„A tenhle hlídač má další obchůzku v jedenáct?“ zeptala se Gallen.

„Ve tři čtvrtě na jedenáct.“

„Tak dobře,“ řekla a lehce mě kousla do tváře. „V jedenáct nebo ve tři čtvrtě. Jaký je v tom rozdíl?“

„Detail. V detailu je ten rozdíl.“ Neboť jsem samozřejmě věděl, že detaily jsou

na každém dobrém plánu to nejdůležitější. A ovšem také, že je třeba mít plán.

Na jednom jsem teď pracoval. Jako u každého dobrého plánu jsem začínal pěkně popořádku a první byl O. Schrutt – jeho polapení a ukrytí. Musím přiznat, že potom už bylo moje uvažování pořád až moc neurčité. Ale pod keřem jsem se opět zklidnil a zdálo se, že Gallen je v tom antiklimaxu natolik se mnou, že jsem k ní aspoň měl čistší svědomí.

Dokonce po hlídačově obchůzce ve tři čtvrtě na jedenáct, kdy celá zoo kolem nás hluboce spala, jsem začal se sugestivním mazlením s jejími bohatými, hustými vlasy, poplácával jsem ji po zadku a útočil na ni takovými fígly, protože mi připadalo, že náš živý plot je až příliš útulný a chráněný, aby byl zneužit, nebo vůbec nevyužit.

Ale odvrátila se ode mne a ukázala skrz hexagonální otvory v plotu na spící, propletenou hromadu rozmanitých stepních zvířat, tulících se k sobě uprostřed ohrady. „Ne, když jsou tam oni, Graffe!“ řekla Gallen. A já si řekl: fakticky, s těmi zvířaty už se to přehání.

Dokonce jsem si připadal blbě, ale překonal jsem to. Najednou po mně Gallen začala lézt s vlastními nervózními gestíčky a já myslel, že změnila názor. Ale až příliš sladce poznamenala: „Graffe, nevidíš, jak hezky tu je? Proč vůbec chceš něco dělat?“ Nechutně mě začala oždibovat bradu, ale já se nedal tak snadno oblbnout.

Přiznám se, že jsem byl trochu v defenzivě a stáhl jsem se do křoví. Gallen za mnou špitála: „Graffe?“ Ale já jsem od ní po čtyřech couval podél plotu a zalezl jsem mezi keře. Neviděla mne a zavolala příliš nahlas: „Graffe!“

Z opičího komplexu se ozvalo divoké bouchání a nějaký těžký kopytnatec začal cválat sem a tam. Jedna či dvě velké kočky si odkašlaly a Gallen řekla: „Tak jo, Graffe. No tak, to byl jen nápad.“

„Celou dobu je to tvůj nápad, že jo?“ řekl jsem a vykoul z hloubky živého plotu. „Zůstala jsi se mnou, aby ses mi to pokusila rozmluvit.“

„Ale Graffe!“ řekla Gallen a zbytek stepního stáda se zvedl a odcválal k plotu na druhé straně.

„Mlč, Gallen!“ zašeptal jsem chraplavě.

„Ach, Graffe,“ zašeptala zpátky a já slyšel, jak zadržela dech a chystala se vzlyknout. „Graffe, já jen ani nevím, co ty chceš udělat. Vážně, neumím si představit proč.“

Vážně, já taky ne, řekl jsem si. Je těžké udělat jakékoli rozhodnutí, když je člověk tak racionální jako já. Ale při rozhodování se objevují drobné nápomocné věci, jako třeba močály, když je nejméně očekáváte.

Náhle jsem si uvědomil, že se zoo probudila a nebylo to způsobeno, jak jsem si myslel, Galleniným slabým brebtáním. Chci tím říct, že byla opravdu vzhůru. Všude kolem nás balancovali tvorové jako ztuhlí, příkrčení, na třech nohách, úzkostlivě zavěšení na vrzajících hrazdách v opičím komplexu. Podíval jsem se

na hodinky a uvědomil jsem si, že jsem byl pro tuto příležitost příliš lehkovážný. Už bylo po půlnoci. Neslyšel jsem zvonek ohlašující výměnu strážných, ale hlídač z první směny byl pryč. Zoo byla ve střehu. Naslouchal jsem krokům na cestě vedoucí kolem našeho živého plotu. Viděl jsem jeho vojenské vysoké boty se zastrčenými nohavicemi. A obušek v pouzdře tak šikovně vsáhl do levé boty.

Nebyl čas varovat Gallen, ale viděl jsem její siluetu přitisknutou k plotu s rukama na uších; na profilu jsem viděl otevřená ústa. Bohudíky ho taky spatřila.

A když kolem nás prošel, přičemž jednou či dvakrát zatočil dokola baterkou a dostal se z rovnováhy, takže mu v podpaží zacinkaly klíče na kruhu, odvážil jsem se překotně vykouknout na stezku mezerou mezi kořeny a viděl jsem, jak pochoduje jako robot – hlava a nárameníky se rýsovaly nad čarou horizontu, vytvářenou živým plotem proti noční obloze. Na cestě vysekl vojenský obrat za pochodu. Čekal jsem a slyšel, jak jeho kruh s klíči zvoní v prázdné Biergarten.

„Graffe?“ ozvala se opět Gallen svým spikleneckým hlasem. „Byl to Schupp?“

„Jmenuje se Schrutt,“ řekl jsem a napadlo mě: tak ten nenadálý fantom byl O. Schrutt.

Reakce na něj se okamžitě roznesla po celé zahradě a ozvěna ji odrazela od bazénů: noční běsnění pověstného medvěda himálajského. Gallen přicupitala podél keřů ke mně a já ji držel během této druhé etapy sledování zoo, při tomto týdenním výročí nerozumných závěrů chudáka Siggého; v hietzingském divadélku, kde každý hraje svou vlastní separátní roli, že se mu s druhými dobře nežije; kde rozhodnutí bylo na mně a byly jen tyto tři možnosti: antiklimax, žádné vyvrcholení, nebo zběsilé, neracionální, ale definitivní vyvrcholení požadované pověstným medvědem himálajským.

Pěkně popořádku

Když O. Schrutt dokončil první obchůzku, vrátil se do pavilonu malých savců a zapnul infračervené světlo.

„Graffe,“ ozvala se Gallen. „Prosím tě, vypadněme odtud.“ A já jsem ji objímal za křovím. Mezerami u kořenů pronikalo do dálky podél plotu krvavé světlo odrážené na drátěných šestiúhelnících.

Když k nám došly první tlumené stížnosti z pavilonu malých savců, Gallen řekla: „Prosím tě, Graffe, zavolejme policii.“ A já si chvilku říkal: proč ne? Jak by to bylo snadné.

Ale řekl jsem: „Jak bychom vysvětlili svou přítomnost zde?“

„Pochopili by to, Graffe,“ řekla Gallen. A ačkoliv si nejsem absolutně jistý, že by nepochopili, dál jsem o tom neuvažoval. Mé vlastní variace na toto téma

byly dosti antiklimaxní.

A kromě toho jsem si vzpomněl, má-li se člověk aspoň přiblížit Siggyho absolutní víře, že idea přepadení zoo existovala před O. Schruttem.

O. Schrutt byl prostě jen dodatek. Který přichází první na řadu v každém celkovém plánu.

„O. Schrutt je první na řadě,“ řekl jsem Gallen, a když jsme si znovu probrali plán, poslal jsem ji do opičího komplexu, zatímco já jsem jen prošel kolem a zaujal jsem postavení za dětskou fontánkou s pitnou vodou.

Pavián dželada mě neviděl. Na rozdíl od Siggyho noci nebyl pavián tentokrát ve střehu před ničím. Takže když jsem mávnul zpátky k rohu komplexu, Gallen začala svou práci ve křoví přímo před terasou s hrazdami. Poslouchal jsem, jak třese křovím a vydává hluboké holčičí hekání nevhodně erotického charakteru. Ale možná ne tak nevhodné pro starého paviána s jeho ohnivě rudou hrudí, která se znenadání zableskla mezi temnými mřížemi terasy, zachycujíc trošku odrazů krvavě zbarveného světla vycházejícího ze dveří pavilonu malých savců.

Pak jsem starého primáta neviděl. Slyšel jsem, jak láteří a pohupuje se na hrazdách, jedné po druhé, které používal, aby se houpáním přemísťoval z jednoho konce terasy na druhý. Kde se Gallen musela trochu bát, protože si myslela, že proletí mezi mřížemi a popadne ji.

Hrazdy se proplétaly a cinkaly o zeď. Pavián dželada dával najevo své zklamání; štěkal jako pes a pokřikoval jako vrána. Všechny zvuky veškerých zvířat byly stěsnány a spojeny v řevu tohoto mizerného paviána.

A zoo se samozřejmě přidala. A Gallen vyklouzla z keřů; viděl jsem ji – jen kousek její hezké nohy se zablýskl v pruhu krvavě červeného světla vycházejícího ze dveří O. Schruttova pokusného centra.

Pak se objevil sám starý dobrý O. s jizvou táhnoucí se přes tvář jako vydřené místo na balonu. A když reptaje proběhl kolem mne s baterkou namířenou do paviánova rohu, shýbl jsem se za ním a běžel jsem na druhou stranu do pavilonu malých savců. A tam jsem se ukryl za dveřmi jeho kanceláře a číhal.

Rozhlédl jsem se kolem sebe: železný hák, elektrický bodec na dobytek, na stole otevřený deník.

Binturong měl stále ještě vzácnou chorobu; ocelot stále očekával mladé; velké pralesní prase stále trpělo zarostlým klem. Ale nic tam nebylo napsáno o bandikutovi, který umíral a byl buď mrtvý, nebo se mu ulevilo.

Nejspíš mrtvý, napadlo mě. Pak jsem slyšel, jak O. Schrutt sprostě nadává paviánovi dželada; jeho hlas zněl stejně jako vřešťání, kruh s klíči cinkal o mříže terasy jako gong.

Popadl jsem elektrický bodec a čekal na Schruttovy zlostné kroky, blížící se uličkami labyrintu.

Když O. Schrutt vešel do místnosti, stoupl jsem si za něj a vytrhl jsem mu revolver z jeho šikovně otevřeného pouzdra. A když se ke mně otočil a sahal po obušku v botě, fafnul jsem ho bodcem přes nosní můstek. Padl na záda, na okamžik oslepený. Hodil po mně svou baterku, trefila mě do prsou. Ale než mohl znovu sáhnout po obušku, přejel jsem mu přes mokré rty tím pěkným elektrickým bodcem. To s ním zřejmě zamávalo; zatočil se a klopýtl. Byl na zemi, seděl na podlaze, paže měl kolem hlavy a vydával ohlušující řev, jako by se pokoušel dostat to elektrické brnění z dásní.

„O. Schrutte,“ řekl jsem. „Jestli ještě otevřeš oči, vyčistím ti touhle elektrikou oční důlky. A ustřelím ti lokty tvým vlastním revolverem.“ A zacvakal jsem pojistkou, aby nezapomněl, že ji opravdu mám.

„Kdo?“ ozval se zastřeným hlasem.

„O. Schrutte,“ řekl jsem hlubším a starším hlasem, než byl můj vlastní – pokusil jsem se o hlas ze starých časů. „Konečně jsem tě našel, starý O. Schrutte,“ zamumlal jsem.

„Kdo jsi?“ zeptal se a začal si odtahovat ruce z očí. Jen jsem mu přejel elektrodou přes špičky prstů. Zavyl; potom zadržel dech a já taky. V místnosti nastalo ticho jako v hrobě; i malí savci v bludišti zmlkli.

„Je to dlouhá doba, O. Schrutte,“ pronesl jsem skřípavým hlasem.

„Kdo?“ opakoval trochu rozmrzele. „Zeiker?“ zeptal se a tiskl si oči tak usilovně, že mu zbělely flekaté klouby.

Zasmál jsem se hlubokým, drsným smíchem. „Ne, Beinberg?“ řekl a já jsem za něj zadržel dech. „Kdo jsi?“ zaječel.

„Tvá spravedlivá odměna,“ pronesl jsem slavnostně. „Tvá konečná spravedlnost.“

„Konečná?“ vydechl starý O. Schrutt.

„Postav se,“ nařídil jsem mu a on se postavil. Vytrhl jsem mu obušek z boty a nadzvedl mu s ním bradu. „Oči zavřené, Schrutte!“ řekl jsem. „Povedu tě tímhle nástrojem na mlácení a koukej, ať neuděláš divný pohyb, nebo tě praštím. Jako se to dělávalo,“ dodal jsem a nevěděl, jak to mohlo vypadat, ale doufal jsem, že jemu to něco připomene – nebo si představí, jak on sám to dělal.

„Zeikere!“ ozval se Schrutt. „Je to Zeiker, že jo?“ Ale já jsem ho jen postrčil do dveří a dál do labyrintu. „Je to Zeiker?“ vykřikl a já ho lehce uhodil do hlavy.

„Tíše, prosím,“ řekl jsem a ťuknul ho obuškem přes ucho.

„Zeikere, na tohle už uběhlo příliš mnoho let,“ řekl Schrutt. Nic jsem neřekl, jen jsem ho vedl uličkami a hledal klec.

Prázdný byl ten největší skleník ze všech, domov obřích mravenečníků – chyběli tu, byli na nějaké hrůzné misi, kam je poslal Schrutt. Našel jsem

chodbičku za řadou klecí, otevřel ji a strčil starého O. Schrutta dovnitř.

„Co to děláš?“ řekl a hmatl rukama po zdech chodbičky. „Některá z těch zvířat jsou zlá.“

Ale já ho jen postrkoval dál, až se objevila dvířka s nápisem: OBŘÍ MRAVENEČNÍK, PÁR. Pak nastal problém, jak nacpat Schrutta do klece připomínající jámu, kde se plazil v pilinách a zakrýval si oči a krk. A když na něj nic ihned nezaútočilo, posadil se mi, abych ho mohl svázat jako balík jeho vlastním silným nábojovým opaskem s mnoha přezkami. Překřížil jsem mu paže a nohy na zadku a svázel ho, obličejem ležel v pilinách.

„Ty oči nech zavřené, Schrutte!“

„Mrzí mě to, Zeikere,“ sténal. „Vážně, byla to strašná doba pro nás všechny.“ A když jsem neodpověděl, zeptal se: „Prosím tě, Zeikere, jsi to ty?“

Pořád ještě se mě ptal, když jsem se plížil zpátky chodbičkou a zamkl za sebou dveře. Mohl si tam rvát celou noc, a dokud byla zasunutá přední skleněná stěna, nikdo ho neuslyší. Jeho výkřiky budou stejně tlumené jako řev týraných sousedů.

Venku v uličce jsem se pak zastavil a pozoroval ho v infračerveném osvětlení. Cívil na slepé sklo; musel vědět, že tam stojím a dívám se na něj. Jizva mu pulzovala mnohem rychleji a v tu chvíli mi ho možná bylo líto, ale z druhé strany uličky na mne zíral nový smutek. Gravidní samice ocelota ostrážitě sledovala vnuceného společníka, vyděšeného vombata, *Vombatus hirsutus*, malé medvědovité zvířátko s čenichem hlodavce, něco jako obří křeček, které vypadalo jako zubaté medvědí nedochůdce.

Pěkně popořádku, řekl jsem si a běžel jsem ke vchodu do pavilonu malých savců.

Zavolal jsem: „Gallen!“ a zoo mi odpověděla bušením a výkřiky hlasitějšími, než byl ten můj. „Vzduch je čistý!“ a opice mě parodovaly. Málem jsem slyšel předení velkých koček.

A když jsem řekl: „Samice ocelota čeká mládě,“ Gallen mi šla na pomoc a neměla strach z oddělování nešťastných svěřenců O. Schrutta. Dokonce se zastavila u Schruttovy klece a chvíli se na něj dívala pohledem, v němž bylo něco jako zárodek nenávisti; byl to nevraživý a i hrůzou ochromený pohled skrz jednostranné zrcadlo. Přitom se starý dobrý O. nervózně převaloval v pilinách a očekával společnost.

Ale ostrážitost se Gallen vrátila, hned jak byla matka ocelotová opět sama ve svém a trochu se zabydlela ve slaměném hnízdečku. Zeptala se: „Graffe? Nemyslíš, že je nelogické, když teď ta zvířata oddělíš, protože se vzájemně děsí, nebo si dokonce ubližují, a pak je pustíš všechna na svobodu do jednoho chumlu, kde si určitě opravdu ublíží?“

„Řekl jsem, že je všechna nevypustím,“ odsekl jsem a cítil jsem se trochu dotčený, že mi to připomněla.

Pak mě napadlo, když Gallen vyšla z pavilonu malých savců, aby za mne prošla cestičky a zjistila, jestli způsobený rozruch nepřivedl nějakého čmuchala, že bych jako dodatečné gesto neměl nechat starého O. v kleci samotného. A protože jsem stejně neměl místo, kam dát velké mravenečníky, když jsem je vypudil z klecí cibetky a medojeda, než se padací dveře otevřely, dal jsem O. Schruttovi na srozuměnou, kdo se to vrací domů.

Mravenečník velký měří od nosu ke konci ocasu přes dva metry. Je to vlastně jedna pětina ocas, dvě pětiny čenich a jedna pětina srst. O těle se nedá mluvit.

A O. Schrutt je určitě poznal podle jejich zvláštního frkání a podle toho, jak pátravě strkali své dlouhé čenichy do klece, než se ode mne nechali nastrkat zpátky domů, kde byl nyní jako vetřelec starý O. Schrutt. Z druhé strany klece ho mravenečníci znechuceně pozorovali. A když zjistili, jak předpokládám, že Schrutt nemá hák, ani elektrickou tyč a že se schoulil do klubíčka, vůbec se ho nebáli. Trochu zahrabali v pilinách a vrčeli na něj. Začali kolem něj kroužit, ačkoliv mravenečník není vůbec masožravý a neměl by zájem o žraní lidí, protože dává přednost hmyzu, a starý dobrák O. jim říkal: „Ne! Já jsem sem nechtěl chodit. Nechám vás být. Prosím, nemyslete si, že vás nějak ohrožuji, kdepak!“ A pak úplně jiným tónem začal šeptat: „Vidíte, není nám tu spolu dobře? Co říkáte? Podle mě ano.“ Ale oni se jen pořád šourali kolem něj, tu a tam vylétl dlouhý jazyk, dotkl se jeho tváře a zkoušel, jak moc se bojí.

Když jsem odcházel, možná jim právě říkal: „Tak co, byla to hezká návštěva u medojeda a cibetky? Zábava musí být, to doufám víte, a pohyb taky potřebujete. A nic špatného se přece nestalo, že ne?“ Ale já jsem se ujistil, že ho mravenečníci nesežerou, ani ho moc nepotlučou svými těžkými ocasy; ani že ho nerozdrásají drápy, jak se dokážou prohrabat kmeny stromů, nebo aspoň kořeny silnými jako stehno.

Napadlo mě, že jsem ho mohl nechat u čínské kočky rybářské. A jestli nebudeš hodný, O. Schrutte, udělám to.

Potom jsem vyšel z pavilonu malých savců a znovu jsem si probíral v hlavě, která zvířata bych vybral jako bezpečná. Ale přede dveřmi jsem spatřil dosti vyděšenou Gallen, a když jsem vyšel do noci, slyšel jsem hluk, který zahrada vydávala. Velké kočky prskaly jako nákladní čluny na Dunaji, opice pobíhaly a hlasitě tloukly do mříží, všichni ptáci mě chválili všemi hlasy, a nad tím vším byl monotónní hluboký hlas pověstného medvěda himálajského.

Když jsem vyšel, v zoo, kterou jsem nyní měl kompletně pod kontrolou, mě všichni zdravili. dchni. Každíčký z nich, do jednoho, a čekali na rozhodnutí Hannese Graffa.

Mé setkání se skutečným a nesmyslným světem

„Graffe,“ ozvala se Gallen, „tohle určitě někdo uslyší.“ A já jsem si říkal, že třeba i jindy byly hlasité noci v zoo; že se navykli obyvatelé předměstí Hietzing jenom převalí a tiše si postěžují, že zvířata zase mají neklidnou noc. Ale

nedokázal jsem se přesvědčit, že tu někdy byl takový povyk. Zvířata podupávala, třásla mřížemi a zběsile bučela. A ti ztracení příbuzní primáti byli nejhorší.

Infračervené světlo jsem nechal zapnuté, protože jsem si nepřál, aby teď někdo spal; museli být připraveni. A dá se říct, že jsem chtěl nechat O. Schrutta tak říkajíc tápat ve tmách. Takže jsem chvíli stál v pruhu krvavě červeného světla z pavilonu malých savců a snažil jsem se přecíst jmenovky na klíčích visících na kruhu. Když jsem našel klíč od opičího komplexu, obešel jsem venkovní terasu, kde mřížemi vykukovaly svráželá a divoké tváře a zvaly mne kvílením dovnitř. Neodvážil jsem se rozsvítit stropní světlo, protože jsem si říkal, že by si nějaký chodec jdoucí kolem zoo mohl všimnout něčeho odlišného a nahlásit to. Šel jsem s O. Schruttovou baterkou od klece ke kleci a pozoroval řady a řady černých kožnatých rukou třímajících mříže. Byl jsem opatrný, četl jsem jména zvířat.

Opice: vřešťan, lvíček, kahau nosatý, rhesus, kotul veverkovitý, chápan, kosman – samé malé, a tak jsem je vypustil.

Potom vrčící paviány: usmívající se paviány plástíkové se sněhovou srstí a dželady s psími ksichty; mého samce s rudou hrudí, který teď zapomněl na své stíznosti. A paviány čakma, ty největší; a možná jsem neměl pouštět toho starého, 55kilového samce.

Pak gibony, celou tlupu. A šimpanze, všech šest – jednoho s velkým pupkem, který strkal do ostatních a kousl kotula do ocasu. Ale zahanbeně jsem přešel devadesátikilového samce orangutana a skoro čtvrtunovou gorilu nížinnou z Guinejského zálivu. Nemohli tomu uvěřit; nechali mě dojít skoro ke dveřím, než začali rvát, zuřivě a hrozně závistivě. Orangutan urval svou houpací pneumatiku z lana a narval ji mezi mříže, že byla tenká jako guma z bicyklu. Gorila nížinná zase složila plechovou misku na vodu jako úhlednou obálku.

A primáti, které jsem pustil, nebyli vůbec v klidu, ti mizerní nevděčníci. Slyšel jsem, jak opice rozbíjejí popelníky ze stolů v Biergarten.

„Graffe,“ ozvala se Gallen, „musíš je zklidnit, nebo nás dostat odtud.“

„Tyhle antilopy jsou bezpečné,“ prohlásil jsem, „a třeba rozptýlí i opice.“ A tak jsem vyrazil k ohradám, táhnoucím se od opičího komplexu k australské malé kolonii, a pouštěl ven ovce hřivnaté, malého buvola anou a antilopu adax. Pustil jsem i antilopu žirafí, přímorožce hejsa a tura gaura. S tím mizerným gaurem, největším divokým buvolem na světě, jsem si to měl rozmyslet, ale já jsem si jen přečetl jméno a neviděl jsem, jak číhá ve tmě. Tenhle býk měl přes sto devadesát centimetrů v kohoutku a já jsem si myslel, že gaur je nějaká maličká koza. Když kolem mne proburácel z ohrady, Gallen vykřikla: „Co je to, Graffe?“ A tur se prodral kolem ní a drtil keře, strachem slepý. „Co to bylo, Graffe?“ hekla Gallen, přimáčkнутá vedle čekajících zeber. „Tys něco slíbil, Graffe!“ vykřikla.

„Moje chyba!“ uznal jsem. Jed pust ven ty zebry!“ Zatím jsem rychle osvobodil štíhlou impalu a sukovitého sibiřského kozorožce, všechny Australany a další

vybrané kusy.

Ale zoo se tím nijak neuklidnila. Sloni hlasně vytrubovali a tóny rezonovaly v tüních hašteřících se ptáků.

Jakou škodu může napáchat slon?, napadlo mě. Samozřejmě en jeden. A určitě bych si dokázal vybrat poslušného.

jA tak jsem vyrazil a rozehnal spikleneckou tlupu gibbonů, krčících se u pavilonu velkých hlasitých koček a u tajuplně tichého hrošího sídla, kde hroch, jak jsem mohl jen hádat, byl pod vodou a o pozdvižení neměl ani ponětí. Což je určitě dobře, řekl sem si s tou jeho tlamou čpící rostlinami.

V pavilonu tlustokožců se sloni pohupovali, zvedali řetězy poutající jim nohy a Pukali se choboty do boků. Vybral jsem si starého, velkého Afričana s okousanýma ušima a vložil jsem mu klíč do pout. Byl tak hodný; musel jsem ho provést za chobot vraty pavilonu tlustokožců, do nichž se stěží vešel a kde jeho přítomnost rozprášila gibony kující pikle. Ale slon byl patrně trochu hluchý a uvnitř se jevil tak povolný, protože neslyšel ten kravál. Protože venku mi vytrhl chobot z ruky a vyrazil plynulým bočním klusem, a nabíraje rychlost, drtil keře a porážel železné zábradlí podél cest.

Modlil jsem se: prosím tě, Bože, at' ho nevidí Gallen! A zaslechl jsem tříštění dalších popelníků při nějaké hře, kterou záludné opice hrály v Biergarten.

Potom jsem prošel kolem vysoké, sítí pokryté zříceniny, kde seděli obrovští draví ptáci a řekl jsem si: vy ne. Vy sežerete ty menší opice. A na moment mi blesklo hlavou: pak by aspoň byly zticha.

Ale vrátil jsem se do pavilonu malých savců, abych si srovnal myšlenky a podíval se, jak si starý dobrák O. vede s mravenečnický. Na schodech jsem potkal Gallen, krčící se v nachovém světle.

„Viděla jsem slona, Graffe, a chci okamžitě odejít.“

„Jen jednoho slona,“ řekl jsem a vešel dovnitř šmírovat O. Schrutta, který byl stulený v rohu a oči mu slzely od pilin. Velcí mravenečníci seděli spokojeně uprostřed svého skleníku, otáčeli si jazyky kolem dlouhých čumáků a rozvázně hlídali starého O.

Takhle to nepůjde, řekl jsem si. O. Schrutta je třeba držet v napětí. A vplížil jsem se zase do chodbičky, odlákal a vystrkal z klece mravenečnický, a než jsem otevřel padací dveře, řekl jsem Schruttovi, že jestli uvidím, jak se na mě dívá, přivedu sem čínskou kočku rybářku.

Samozřejmě jsem to neudělal. Vyměnil jsem mravenečnický za kapského medojeda, nevrlý, vrčící jezevcovitý polštář chlupů a drápů, který měl určitě na Schrutta dlouhé vzpomínky. Ale věděl jsem, že medojed je příliš malý, aby se vůbec pustil do útoku na starého O. – i v jeho sbaleném a svázaném stavu.

Otevřel jsem padací dvířka a zavolal na Schrutta: „Tady je malý medojed!“ A strčil jsem tlustého bruchouna dovnitř. Pozoroval jsem je skleněnou stěnou. S respektem se sledovali z protilehlých rohů, než medojed pochopil situaci, v níž

byl Schrutt, a pak se sám začal producírovat v centru klece.

Ale když jsem začal zvedat jiné skleněné výplně v uličkách a pouštět malá a rozumná zvířata, znovu jsem se musel utkat s Gallen.

Řekla mi: „S tou matkou ocelotovou nebudeš dělat vůbec nic.“

„Ovšemže ne,“ řekl jsem já a dal jí tak najevo svůj zdravý rozum. Přitom jsem pustil apatického lenochoda a zarputilého vombata, ale přešel jsem štíhlou, nízkou, játrově zbarvenou kočku jaguarundi. A vzápětí jsem vypustil temperamentního nosála koati.

S mravenečníky byla ovšem potíž. Jen blokovali provoz v uličce, kde seděli a pozorovali medojeda a starého O. Schrutta.

„Prosím tě, Graffe,“ ozvala se Gallen. „Můžeme už odejít?“

A já na to: „Musíme je shromáždit u jedné či druhé brány.“ Potom jsem pustil ven promyku indickou, s čímž Gallen nesouhlasila, a osvobodil zdráhajícího se outloně váhavého a lemura kattu, přičemž jsem se každou minutou cítil rozumnější.

Jen abych vám dokázal, jak rozumný jsem byl, nepustil jsem na svobodu chudáka binturonga, „medvědí kočku“ z Bornea, protože jsem nechtěl, aby ostatní zvířata chytila jeho vzácnou chorobu.

A mlčky jsem se poklonil prázdnému skleníku bandikuta, který již unikl z tohoto světa.

Ale když jsem setrásl dotírající Gallen a opět se vynořil venku na schodech, uvítala mě ta zvířata, která jsem nevybral. A tentokrát mě nezdravila. Chovala se despoticky; zuřivě dávala najevo svou závist. Všudypřítomní giboni posedávali u paty schodů, krčili rameny a plivali. Když jsem došel na cestu, začali mě obviňovat. Máchl jsem po jednom gibbonovi kruhem s klíči, ale odtančil na zábradlí u cesty a vrhnul se do křoví. Pak na mě zaútočil drny, klacky a hlínou.

„Můžete si jít!“ zvolal jsem. „Proč nejdete? Víc už po mně nechtějte!“ A reakcí na můj hlas bylo něco, co znělo jako naprostá demolice Biergarten. Pádil jsem tam přes křupající střepy z poházených popelníků. Toto byla rozhodně destrukce primátího typu; šokující lidský vandalismus. Roztříštili zrcadlo z panoptika; kousky ležely po celé terase Biergarten. Stále jsem dole viděl svůj skládačkový odraz a tyčil jsem se sám nad sebou.

„Už jen jedno a nechám toho,“ řekl jsem si a přešel jsem k páchnoucí kleci vzácných medvědů brýlatých. Když jsem otevřel jejich klec, schovávali se za svůj napájecí i čvachtací bazén. Musel jsem na ně rvát, abych je donutil vyjít ven. Šli přes klec rameno na rameni, hlavy u země jako spráskaní psi. Klusali v kruzích po zničené Biergarten, přičemž běhali příliš blízko u sebe a strkali se navzájem do slunečníků a syčících opic.

To už stačí, řekl jsem si. Určitě to stačí. A procházel jsem kolem dalších řvoucích medvědích klecí, když Gallen zařvala. Schrutt je venku!, blesklo mi

hlavou. Ale když jsem zamžoural skrz rohy klecí a po temných cestíčkách směrem k pavilonu malých savců, spatřil jsem lidskou figuru, šourající se více méně po všech čtyřech, jak zatáčí za roh u pavilonu opic, a za ní ještě jednu podobnou, i když ne s tak mohutným hrudníkem. Orangutan a gorila nížinná šli spolu.

Kruci, jak se tihle dva dostali ven? A pak jsem zahlédl matný obrys velký jako dům, afrického slona, který za nimi cválal trochu bokem a nesl v chobotu stěnu klece; velký obdélník mříží zohýbaných na všechny strany.

Když hodil stěnu klece na stezku, zazvonila o beton, jako kdyby se utrhł zvon u sv. Štěpána, propadł přímo dolů věží a narazil na varhanní píšťaly za centrálním oltářem.

Potom se všechny pohybující se tvary zastavily. I já stál a pokoušel se popadnout dech. V zoo bylo ticho jako v kostele; nová naděje přináší ticho. Vystartoval jsem pomalu kolem ledních medvědů, hnědých medvědů a amerického grizzlyho a vydal jsem se cestou kolem pověstného medvěda himálajského, který stál ve své kleci jako vrah. Ale byl jsem nucen přeskočit Asiátovo bezpečnostní lano a vrazil jsem do jeho na pět tlustých mříží, když se na cestě přede mnou vynořil obrys slona a propádl kolem mne, právě když jsem se sesypal u dveří klece toho strašného medvěda. Slon se prohnal Biergarten drtě svýma mamutíma nohama slunečníky a rozházené střepy zrcadla. A už jsem se málem zvedl a znovu vyrazil, když mě pověstný medvěd himálajský popadł kolem hrudníku a přirazil mě zády ke svým mřížím. Nadechl jsem se a držel dech. Byl jsem zády k němu a cítil jsem, jak mi jeho páchnoucí dech fouká do vlasů. Chladně jsem si říkal: až mu dojde, že tu svou velkou hlavu nedostane skrz mříže, aby mě sežral, rozerve mi břicho drápy a zhltně mě od vnitřností. Ale místo toho si mě otočil obličejem k sobě; zdálo se, že hlavu má velkou jako bizon. Ale když jsem se mu odvážil pohledět do očí, viděl jsem, že se zaměřil na kruh s klíči zavěšený na mém rameni.

„To ne!“ řekl jsem mu. Objal mě, byli jsme hrud na hrud a mříže se mi zarývaly do žeber. Cítil jsem, jak mi drápy brnkají o páteř. „Tak mě rozmáckeji!“ zavrčel jsem na něj. „Ale ten kruh s klíči pusť z očí, protože tebe já nikdy ven nepustím.“ Zarval mi přímo do tváře; burácel mi do nosních dírek tak mocně, že jsem se málem zalknul. „Nikdy!“ zapištěl jsem. „Všechno má své meze!“

Ale pak Gallen znovu vykřikla. Napadlo mě: ten slon osvobodil O. Schrutta! Nebo: ten silný samec orangutana dostal mou Gallen – určitě tu nejlepší, jakou kdy měl.

Sáhnul jsem rukou po klíčích; medvěd himálajský mi dovolil hnout kousek páteří. Šmátral jsem a snažil se potmě přecíst štítek na klíči, kde patrně bude napsáno: NIKDY NEPOUŽIVAT! Ale stálo tam prostě: MEDVĚD HIMÁLajský. Jak nevýstižné vyjádření, ale vložil jsem klíč do zámku. Medvěd mě pořád držel, nevěřil. Cítil jsem, jak se dveře otevírají ke mně; medvěd i já jsme se zhoupili do otevírajícího se rámu mříží. Chvilí mě stále ještě tiskl, protože stále nevěřil, že je volný. Potom mě pustil; oba jsme dopadli

na všechny čtyři.

Řekl jsem si: teď oběhne dveře a celého mě sežere. Ale pak jsme oba zaslechli velké kočky, krátké vítězné zařvání znatelně silnější než předtím, jako by se konečně otevřely i jejich hlavní vrata. A pak jsem zaslechl děsivé velké kočky spokojeně předoucí někde blízko. Velké kočky byly na lovu, byly volné. Kradl jsem se pozpátku ode dveří. Ale Asiat si mě nevšímal. Zvláštní, ale nehybně seděl, tu a tam zvedl čenich a pak začal slinit a dlouhá, hrubá srst na bocích se mu chvěla.

Napadlo mě: pověstný medvěd himálajský přemýšlí! Nebo něco promýšlí.

A nechtěl jsem čekat už ani chvíli, než si to v té hrozně hlavě přebere. Vystřelil jsem kolem otevřené klece a zpátky na cestu, kolem rybníčku k pavilonu malých savců. Kde jsem našel svou nebohou Gallen schoulenou v chodbičce u dveří do labyrintu, jak se upřeně dívá na krví zalitou cestu tam, kde tygr, s pruhy zbarvenými infračerveným světlem karmínově a černě, seděl nad velkou, zlatohnědou antilopou s mohutnou hrudí a spirálovitě stočenými rohy, vedle níž ležela velká hromada vnitřností jako obrovský mozek. A zadní kopyto měla ohnuté, nebo vytažené pod stehnem, na němž se rozkládaly nezaměnitelné, známé koule velikosti volejbalových míčů.

„Ach, Siggy, to je oryx,“ řekl jsem.

„Je to tygr,“ pronesla Gallen chladněji než zimní řeka. „A já nejsem Siggy.“

A já se stejně chladně zeptal: „Ty jsi křičela?“

„0, tys to slyšel?“ A její hlas byl jasný jakou pomatených. „Ať to bylo cokoliv, udělala jsem to bez tebe.“

„Kam zmizely opice?“ zeptal jsem se. Ale seděla bez hlesu a s tvrdým obličejem, tak jsem už nenaléhal.

V hloubi labyrintu bylo slyšet tlumený hlas mumlající jména. Sel jsem se podívat: starý O. Schrutt se opíral o sklo a medojed se svým podivným vrčením působil téměř hravě – pyšně opanoval střed klece. A starý O. říkal jména, nebo se jich ptal.

„Zeikere? Beinbergu? Muffele? Brandeisi? Schmerlingu? Friedene?“ Jméno za jménem zanechával starý O. zdravý rozum za sebou.

Tak jsem se vrátil zpátky ke Gallen právě včas, abych slyšel závěrečné hrmění: rozhodující řev pověstného medvěda himálajského. Medvěd si zvykl na překvapivou svobodu a konečně se rozhodl. Poloha hlasů ostatních tvorů v zoo dosáhla hysterie, jako kdyby tento medvěd byl pohádkový gryf a oni se báli víc jeho mýtu než reality, protože všichni vědí, co si tak dlouho myslel o Hinley Gouchovi a jak mu to zdeformovalo myšlení.

„Tys pustil i toho medvěda,“ řekla Gallen.

„Ne! Chci říct, že jsem musel. On mě chytil. A nechtěl mě pustit. Musel jsem se s ním dohodnout.“ Ale zírala na mě, jako kdybych jí byl tak cizí jako padlý

antilopí samec, kterého nikdy neviděla, když byl tak nádherně celý a vztyčený.

„Ach, Graffe,“ zašeptala. Oči měla zakalené.

Vyhlédl jsem ze dveří pavilonu malých savců a spatřil pověstného medvěda himálajského, jak stoupá po schodech a bere je po čtyřech. Gallen byla ochromená; ani se nepohnula, když vyrazil na nás a kolem nás a burácel ozvěnou v labyrintu. Ale zastavil se a ztichl, když uviděl O. Schrutta. Který právě apaticky opakoval: „Weinstürme? Bottweilere? Schnullere? Steingartene? Frankle? Malý Frischi?“

A mě napadlo: proč ne Wute? Javotniku? Martere? Trummere? Nebo také nevyhraněný Hannesi Graffe?

Když našel, proč přišel, pověstný medvěd himálajský se posadil u skleněné stěny celý zmatený a jednou či dvakrát s nadějí zaklepal na tlusté skleněné průčelí, trochu divně, jako když klove drápy. O. Schrutt přestal recitovat. „Kdo je tam?“ ozval se. „Já vím, to je Zeiker!“ Ale medvěd himálajský neměl v úmyslu strpět, aby na něj O. Schrutta dál řval. Vztyčil se a zabušil na sklo. Couvl, znovu zabušil a pak se v rozpacích posadil.

A O. Schrutt řekl: „No tak! Kdo jste? Já vím, že jste tam!“ A medvěd himálajský začal řvát. Silící hřmot, který nabíral na síle vlastní ozvěnou v labyrintu uliček. O. Schrutt se zvrátil nazad do pilin, skutálel se k medojedovi, který po něm chňapl, ale sám také couvl až k padacím dveřím, a oba se trásli před tak blízkým řevem, známým všem chovancům Hietzingské zoologické zahrady.

O. Schrutt zaječel: „Ne! Prosím! Zeikere? Beinbergu? Frankle? Schnullere? Schmerlingu? Malý Frischi? Prosím!“

A já strkal Gallen ze dveří, zdálo se že řvaní nás pohání, do zoo, která se dávala na úprk, nepochybně slyšíc zuřivost zvířete, kterému se nikdo neodvažoval postavit. Ani velké kočky, dokonce ani slon, ani opice, které někam běžely – patrně k hlavní bráně. Spolu se všemi ostatními. Zvířata byla organizovaná; zoo se dala dohromady. Medvěd himálajský byl venku a nikdo si nepřál jeho neracionální společnost.

Ale když jsme s Gallen zabočili kolem budky kontrolora vstupenek a zamířili k hlavní bráně, spatřil jsem venku před zoo záplavu automobilových reflektorů zaparkovaných v řadách a slyšel rozmazané zvuky čekajícího lidského davu. A viděl jsem proud zvířat, kopytnatých, na polštářcích, s drápy a pádících, cákajících skrz bazénky různých vodních ptáků a vzlétajících do noci, všichni směřovali k zadní bráně vedoucí do Tiroler Garten. Kde je mech a kapradí, hladká cesta do Maxing Parku.

U vrat nastala zácpa, ale slon jim udělal laskavost a udělal otvor průchozí pro všechny kromě sebe. Podařilo se mu vysadit jeden závěs, ale spodní roh brány vydržel a spodní závěs otočil celou bránu napříč.

Gallen a já jsme proklouzli kolem motajícího se polapeného slona a prodírali jsme se malými srocujícími se skupinami opic.

Ale v Tiroler Garten byl také dav, předjitřní armáda více občanů než policistů, obyvatel předměstí v nočních úborech a blikajících baterkami. V tom zmatku si nás nevšimli. Cválali jsme po boku žen z domácnosti, ječících víc než opice.

Teprve když jsme se dostali k rozsáhlejším a temnějším křovinám v Maxing Parku, byl mi zcela jasný výsledek tohoto chaosu. Skrz keře jsem viděl, jak se skrývají. Anonymní muži se starobylými zbraněmi, křbovými trojzubci, motykami a rámovými pilami, vidlemi, perlíky a srpy. A lidské hlasy nyní přehlušovaly hrmot medvěda himálajského, který zůstal za mnou.

A když jsem dotáhl Gallen tak daleko, jak dokázala jít, klekl jsem si nad ní, plačící na kamenné parkové lavičce, a viděl, jak se skrývající muži zdají uniformovaní a staří a hladoví; armáda zatvrzelých masožravců, celé ty roky po nocích v parcích kolem Hietzingské zoo. Od té doby, kdy byl sežrán Zahn Glanz, nebo kdo to byl.

Slyšel jsem výstřel či dva; stromy se otřásaly pod ptáky a opicemi. Na lavičce vedle nás se pohodlně usadil gibbon a žral obal z čokoládové tyčinky.

Řekl jsem Gallen: „Slibíš mi, že tu zůstaneš s tímhle gibonem?“ Její obličej byl stejně klidný, nebo otupělý, jako tvář hltačícího primáta.

Pádil jsem do Maxing Strasse, běžel podél chodníku, abych našel motorku a vyhledal keř, kde byl ukrytý náš naditý batoh.

Byla ještě tma, ale ve všech domech v ulici se svítilo a řítila se auta s rozsvícenými reflektory; taxíky vykládaly zákazníky s různými věcmi – klacky, smetáky, mopy a rožni na kebab. Muži vystupovali do zvuků bitvy. Hluku, jaký už léta neslyšeli.

Privázel jsem ranec na motocykl a jel po Maxing Strasse, volaje Gallen. Nevěděl jsem, jestli mě je slyšet v tom rámusu kvílejících policejních volkswagenů za mnou na Maxing Platz. A nad stromy Tiroler Garten blikaly jejich modré podlouhlé majáky.

Proudy lidí valících se do Maxing Parku a proudy zvířat valících se ven.

Zahlédl jsem Gallen na kraji chodníku. Stála tam, jako by chtěla chytit autobus, kterým vždy v tuto hodinu jezdila v tomto obvyklém provozu. Když otupěle nasedala za mne, lehce do ní strčil sibiřský kozorožec, který slepě a jako koza klopýtal přes obrubník. Kus kůže měl urvaný a plácal ho přes rameno; rána vypadala jako od motyky.

A já poslouchal a poslouchal, kdy uslyším pověstného medvěda himálajského – jeho závěrečný řev zoufalství nebo uspokojení. Ale nikdy jsem ho nemohl slyšet pro hluk vydávaný lidmi; ani jeho ne.

Gallen za mnou seděla jako loutka a já jsem vjel do provozu na Maxing Strasse. Policie teď projížděla parkem. Viděl jsem poskakující světlomety a perlově bílé kapoty jejich bavoráků, proplétajících se křovinami a pokoušejících se rozpráshit dav. Uvnitř rychle se uzavírajícího kruhu motocyklových světlotetů mlátil velký šedý klokan muže, kterému vypadly z

rukou zahradní nůžky. Blýskaly se v trávě, přišlápnuté klokanovým loveckým drápem.

Projeli jsme pěti předměstskými bloky a dav byl pořád kolem nás. U výjezdu na Wattmann Gasse jsem zahlédl sněžného leoparda, který těžce oddechoval a lízal si tlapu. A na Sarajevo Platzu jsem spatřil skupinu úspěšných lovců snažících se přikrčit před mým projíždějícím reflektorem, protože si mysleli, že to je policejní motorka; pokoušeli se zakrýt zkrvaveného a neprotestujícího tura, kterého táhli za sebou. Který, když stál zpřímá, měřil přes metr devadesát.

Stádo malých, sporých zeber přešlo v nehlučné vlně přes trávníky, prolétající se mezi keři – prohnané a schopné ošálit trojici lovců se sítí a pilou dvouručkou. Zebry přešly přes obrubník přede mnou a jejich kopýtka křesala o dlažební kameny. Jejich vlastní klapání je vylekalo; změnilo směr a kličkovaly mezi zaparkovanými auty, přeběhly vzdálený chodník a pustily se do maličké Wolter Gasse, kde je obrátily příjíždějící reflektory – zase přes Maxing Strasse – a znovu je zahnal do Maxing Parku.

Potom jsme se s Gallen octli na předměstí Lainz, ve strašidelném odlehleém nemocničním okrsku. Všechny jsme je objeli – domov důchodců, domov invalidů a městskou nemocnici; světem zalité trávníky, běžová fasáda. Na balkonech se blýskaly řady kolečkových křesel; na trávnících a v oknech žhnuly cigarety a dýmky. Staří a nemocní a zmrzačení naslouchali povykující zoo, jako lidé na venkově pozorují světelné efekty v bombardovaném městě.

A na moment jsem stáhl plyn, naslouchal s nimi a pozoroval jako oni to jedno nádherné zvíře, které by se mohlo každou vteřinu objevit, když překonalo tu nejlepší překážkovou dráhu. Možná jednoho vynikajícího gibona, který by přeskákal přes pozemek nemocnice obklíčen zdravotními sestřičkami, bombardován kolečkovými křesly z balkonů, aby byl nakonec lapen do gumových dýchacích hadiček a uškrcen stetoskopem. Lapení, za něž hrdě přijmou uznání všichni nemocniční zaměstnanci a pacienti.

Ale nikdo se tak daleko nedostal. Gallen mi ztěžkla na zádech; na krku jsem cítil, jak se začíná třást. Proto jsem stočil kolem čekajících nemocnic na venkov západně od předměstí a Gallenina mokrá tvář klouzala po mé a její ruce mě tahaly za košili a zuby se mi zarývala do ramene, jak zuřivě mě kousala.

Ale mně to nevadilo a přál jsem si ze všeho nejvíc, aby mě kousala mnohem hlouběji a zraňovala mě ještě víc. Mezitím jsem střídal rychlou jízdu s pomalou; rychlou, aby hluk za mnou zeslábl, a pomalou, aby mě ti, kteří úspěšně unikli, mohli předběhnout a pádit přede mnou ve světle mého reflektoru a laskavě mi v této chvíli sloužit jako průvodci, v něž bych tak rád věřil.

Ale nikdo mě nepředběhl; mým směrem nebyl žádný provoz. Veškerá doprava, kterou jsem potkal, mířila druhým směrem. Rodinná auta, selské dodávky zvucící nástroji a zbraněmi – v šeru časného rána lidé dychtivě proudili do oblasti kalamity.

Každý světlomet, který jsem potkal, mi znovu připomněl mou starou situaci s

fotbalovým míčem. A vždycky jsem byl u míče druhý, pokaždé.

Dělám nové plány

Denní rozbřesk nás našel venku z města v krajině nad Dunajem, jižně od Klosterneuburgu. Kde stále ještě byli mniši.

Nevím, jak dlouho jsme už byli mimo silnici a seděli v příkopu, než jsem si všiml, že se venkované unaveni vracejí z nádherného městského vzrůša v Hietzingské zoo. Byly jich většinou plné nákladáky a dodávky; někteří nevychovaní mladí sedláci hvízdali na Gallen, která seděla schoulená do klubíčka na druhé straně silnice.

Nemluvili jsme. Říkal jsem si: není ode mne moudré nechat ji samotnou tolik přemýšlet. Ale neměl jsem co říct, tak jsem mezi námi nechával mír silnice. Až začali přijíždět ti sedláci.

Pak mě napadlo: vypadáme podezřele. Ačkoliv nás O. Schrutta nikdy nezahlédl a pravděpodobně už nikdy se nebude moci souvisle vyjadřovat, byl tu ten balkánský číšník a malý Hugel Furtwängler, kteří by asi měli co říct o velkém, otlučeném motocyklu a o šílenci, který mluvil o zoo.

O. Schrutta aspoň našli se jmenovkou a s pečlivě připnutými nárameníky. To je něco.

Ale to určitě nestačilo. Protože poslední z dodávek, která nás předjela, vezla vzadu náklad – hromadu pod plachtou, visící vzadu z korby. Viděl jsem kousek vyčnívající nohy a kopyto. Rozeznal jsem hnědavě rudé a smetanově bílé pruhování táhnoucí se od kolena k holeni. Nebesa necht' odvrátí všechno zlé od bonga, nejkrásnější z antilop, která teď bude snědena a její hlava a rohy vystaveny nad krbovou římsou skrovného selského stavení. Aby se pozdější generace lovců ptaly: nacházely se kdysi v Rakousku?

Ovšem. Otrokářská loď přivezla první z nich do Rakouska.

Ale teď už vyhynuly?

Ach ano. Byla to škodlivá cháska, pro zahrady. A taky žraly psy.

Antilopy?

Jistě.

Ale má takovou útlou, něžnou tvář.

To má. Ale byl opravdu tlustý a velmi chutný.

On?

Ano.

A když nás minul poslední vůz karavany, řekl jsem si, že bych se měl pokusit nějak z toho Gallen dostat. Seděla na druhé straně silnice a zírala mně přes

rameno, nebo skrze mne.

Ale nemohl jsem se před ní postavit. Podíval jsem se na svou nohavici a objevil jsem malý chumáček srsti, zmuchlaný a přichycený k ponožce.

Říkal jsem si, ach, jak je mi to líto, Siggy. Ale tys byl víc než nelogický. Mýlil ses.

Potom Gallen přešla přes cestu k motorce a chvíli stála nad nacpaným ruksakem, než si začala vyndávat své věci. Skutečně přemýšlela až moc.

A protože jsem neměl co říct, řekl jsem: „Co chceš teď dělat?“ Jen na mě civěla. Proto jsem řekl. „Tak si dělej, co chceš.“ Ale jen si vytahovala věci ještě rychleji. Udělala si raneček ze své dámské kožené bundy; viděl jsem, jak si strká modré hedvábné kalhotky do jednoho rukávu. A to mě ranilo.

Pomyslel jsem si: teď mi vrátí moje fotbalové tričko. Ale nedala najevo, že by ho chtěla svléknout. Aspoň mě ušetřila těch malých gest.

„Kam jdeš?“ zeptal jsem se.

„Do Vídně. Můžeš mi prosím dát peníze za mé vlasy?“

„Do Vídně?“

„Ty se nechceš vrátit a přecítit si o tom všechno?“ zeptala se. „Nechceš přesně vědět, co se vlastně stalo? Tebe nezajímají všechny podrobnosti, Graffe?“

Ale mě nemohla takhle vytočit; neměl jsem z čeho vystartovat. A statistiky obětí mě rozhodně nezajímaly. Po antilopákovi nebylo třeba počítat pohromy.

Řekl jsem: „Prosím tě, vážně. Proč do Vídně?“

„Protože to je jedno místo, které mě napadá, kam se se mnou nebudeš snažit jet.“

A najednou jsem získal něco, odkud začít. Řekl jsem jí: „Už nikdy si nekýchneš, doufám, že to víš.“ A ona se na mě jen dívala. „No, nekýchneš,“ řekl jsem. „At tě dostane kdokoliv.“

„Byly to moje vlasy,“ řekla Gallen. „Prosím tě, dej mi mé peníze.“ Tak jsem jí je dal. Vzala je jako podezřelou návnadu, jako kdyby se bála, že se jí dotknu.

„A kam pojeděš ty, Graffe?“ zeptala se živým, chladným a nebesky čistým hlasem. A já jsem se nedal vyprovokovat.

Řekl jsem vážně: „Do Kaprunu.“ A Gallen otočila hlavu. „Až se vrátím, jak tě najdu?“ zeptal jsem se.

„Jestli se vrátíš,“ řekla se stále otočenou hlavou.

„Vrátím. A kde budeš ty?“

„Ó, já mám hrozně ráda zoologické zahrady,“ řekla opět tím chladným, jasným hlasem. „Počítám, že tam budu chodit často. Možná mě tam najdeš, až se rozhodneš znovu to zkusit – s novým plánem.“

Ale nechtěl jsem, abychom se takhle rozešli. Řekl jsem: „Pojedu na čas do Kaprunu a vím, že tě budu chtít zase vidět.“

„Myslíš, až se zotavíš?“ řekla sladřounce. „Až to budeš mít všechno za sebou?“ Ale já věděl, že tak to nefunguje, a bylo by špatné, odejít s takovým postojem. Dostat se z něčeho se nedá uspěchat. I zápisník to říká jasně:

Číslo tvoří určitou sumu bez ohledu na to, jak je sčítáš.

Snaživka, jako obvykle. Další polopravda, jako vždycky.

Řekl jsem: „Gallen, promiň. A nezapomenu na tebe.“

„Tak pojď se mnou do Vídně, Graffe,“ řekla a já nemohl poznat, jaký tón teď měl její hlas.

„Musím jet do Kaprunu.“

„Tak jak mě najdeš?“ zeptala se – mou otázkou. A opět to byl její neostrý, zastřený a přirozený hlas – skutečný dotaz.

„Kahlenberg je místo, o kterém ti řeknou, až se dostaneš do města,“ řekl jsem jí. „Nastup si do kterékoli tramvaje do Grinzingu a pak projed autobusem Vídeňský les. Jezdi tam ve středu večer. Je tam vyhlídka na Dunaj a celou Vídeň.“

„A ty patrně přijdeš některou středu,“ poznamenala.

„Bud tam každou středu,“ řekl jsem. Ale to už jsem ji tlačil příliš a daleko od jejího původního rozhodnutí.

Řekla jen: „Snad.“ S nádechem onoho jasného chladu v hlase. „Odvezu tě k autobusům do Klosterneuburgu,“ nabídl jsem.

„První venkovní zastávka tramvaje je v Josefsdorfu.“

„Já s tebou nechci jet,“ odmítla. „Půjdu pěšky.“

A protože jsem cítil, že zase prohrávám, řekl jsem. „Jistě. Víím, že máš silné nohy. To ti neublíží.“

„Říkal jsi vždy ve čtvrtek?“ zeptala se.

„Jistě,“ řekl jsem a ona se vydala na cestu. Pak jsem se opravil: „Ve středu.“

„Možná,“ řekla a její hezké nohy pokračovaly v chůzi ode mne.

Abych to zlehčil, řekl jsem: „Budou pozorovat tvůj sladký zadeček, dokud mi nezmizíš z dohledu.“

Ale moc se neusmívala, když se ke mně obrátila. „Ale nebude to dlouhý, poslední pohled? Nebo ano?“

„Ne,“ odpověděl jsem – tak rychle, že se její ústa málem usmála. Pokračovala v chůzi a vzdalovala se mi; pozoroval jsem ji skoro až tam, kde cesta zatáčela.

Pak jsem zavolal: „Ve středu!“

„Možná,“ zavolala hlasem, který bylo těžko si vyložit, a neotočila se.

„Určitě!“ zahalekal jsem a byla pryč.

Seděl jsem v příkopu u cesty a nechal ji jít pěšky až do Klosterneuburgu; nechtěl jsem ji cestou předjet.

Kolem mne se naplno probíralo ráno. Domácký život polí obehnaných klasickými nebo elegantními živými ploty. Zábrany oddělující krávy od kukuřice; hranice pozemků upravené a na slunci zcela zřejmé. Všechny krávy měly zvonce, všechny ovce zářezy na uších.

Všichni muži mají jména a specifická místa, kam mají povoleno jít.

Zvedl se vítr a foukl mi prach ze silnice do obličeje. Pozoroval jsem, jak se motocykl opřel silnému větru a otřásl se na stojánku. Viděl jsem, jak zrcátko připevněné na řídítkách odráží nějaký anonymní kousek asfaltem pomazaného šterku u kraje silnice a okvětní plátky květiny, která vyrostla příliš blízko u cesty. Ale když jsem se podíval za motorku, nedokázal jsem s jistotou říct, která květina propůjčila svou část tomuto odrazu. Ani který kus poasfaltovaného šterku to byl.

Věci se neskládají dohromady o nic lépe než dřív.

A to mě nemělo nijak překvapit. To jsem věděl. Všechny cifry v tom tvém mizerném sloupci tvoří celek, ale čísla nemusejí být v žádném vzájemném vztahu. Jsou to jen všechny věci, za něž jsi kdy zaplatil. Hodící se k sobě stejně málo, jako zubní pasta a tvé první pohlazení teplého, vztyčeného prsu.

Gallen byla v Klosterneuburgu. Kde pořád ještě byly kláštery. A mniši vyrábějící víno.

A Gallen, která se možná se mnou sejde některou středu v Kahlenbergu, byla teď podobná pudinku Todora Slivnici – musela se interpretovat ze všech míst, kde byla rozprsknutá.

Blahopřání všem, kteří přežili!

Napadlo mě, že Hannes Graff je příliš puntičkářský a příliš nerozhodný, aby se kdy zvedl z tohoto příkopu u cesty a vyjel na svém šeredném motocyklu z této klamně spořádané krajiny.

A upravená byla i města, jimiž bych projížděl. Jen kdybych se dokázal vydat na cestu.

Snadný plán. Skrz Klosterneuburg, Königstetten, Judenau a Mittendorf, přes Hankenfeld nebo Asperhofen, Perschling, Pottenbrunn a maličký St. Hain, k velkému městu Amstetten a tři hodiny na západ po dálnici, kde člověk klidně může jet rychleji než ten zatracený vítr. Pak by to ještě byla hodina jižně od Salcburku, přes malé pohoří Lofer, a znám místo na jídlo ve Fürthu. A káva po večeri v Kaprunu, na druhé straně toho hodně odřeného kuchyňského stolu je

druhý pár loktů a mluví se. teď je aspoň o čem povídat. O něčem zbytečném a dost šíleném, že to upoutá pozornost chrabrého Watzeka-Trummera. Říkal jsem si, že Ernst Watzek-Trummer má dost zkušeností s nesmyslnými projekty, aby projevil účast.

Ale taky mě napadlo, že se ještě nemůžu zvednout z toho příkopu. Nebo kdybych se zvedl, není třeba spěchat s návštěvou v Kaprunu.

Jak vždycky říkám, nechat na hrobu vyrůst trochu trávy. Tráva je pěkná a neublíží ti, Siggy.

Určitě se vydám na cestu směrem ke Kaprunu. Ale dá se říct, že se tam budu přikrádat pomalu; trochu víc se seznámím s těmi zatracenými memorabiliemi, které vezu Trummerovi.

Ale v tom příkopu u silnice mě umrtvilo to, že žádný z mých nápadů nebyl nijak vzrušující a nezdálo se, že by si tahle cesta žádala nějaké chvatné plánování.

Něco nového, nač si musím zvyknout, napadlo mě. Jak byl Hannes Graff znehybněn. Co je horšího, než si uvědomit, že výsledek by byl lepší, kdyby člověk vůbec nic neudělal? Všichni ti malí savci na tom mohli být lépe, kdyby ses nikdy nepletl do neuspokojivého stavu věcí.

A znovu jsem si prohlížel tuto neproměnitelnou krajinu kolem sebe – pojmenovatelnou a ovládanou. Pastvinu dál po silnici se třemi bílými ploty a jedním hnědým, s devíti bahniciemi, jedním beranem a pozorným psem. Pastvinu kousek nad silnicí s jednou kamennou zídou, jedním šípovým keřem, jedním drátěným plotem a jedním lesem jako hranicí v pozadí; s jedním koněm a šesti strakatými dojniciemi a patrně se starým býkem v lesíku za nimi. Ale určitě ne s antilopím býkem.

Přes silnici byl les, skrz který profukoval ostrílený vítr, rozčesáváje borové jehličí.

Potom na druhé straně silnice u lesa zaštěkal pozorný ovčácký pes. Takže někdo přichází, říkal jsem si a nasedl jsem na motocykl, protože mě napadlo, že bych měl radši odjet, ať už připraven, nebo ne, jelikož jsem vypadal dost hloupě, jak jsem tam jen tak dřepěl.

Pes znovu zaštěkal. Na někoho přicházejícího po hodně vyšlapané stezce skrz upravený les a pravděpodobně někoho, kdo sem touto dobou přicházel celá léta; a celá léta tento pes vždycky štěkal. Domácí povinnost spojená s vrtěním ocasem. Což pes udělá vzápětí, říkal jsem si, každou chvíli, až sedláková žena či dcera vyjde z lesa a půjde po silnici. A neměla by mě tu spatřit tak podezřele nečinného.

Ale když jsem se pokusil dupnout na startér, nohy jsem měl jako hadrové; pata boty nezachytila páku. A zapomněl jsem otevřít přívod benzínu. Naklonil jsem se a číchal ke karburátoru, hlavu plnou přiblblých myšlenek o palivu volně šplouchajícím v mé lebce. Měl jsem co dělat, abych motorku udržel rovně; klátil jsem se dozadu a dopředu.

Tak ať je to kdokoliv, bude mě tu muset vidět. Budu neobvyklá hromádka v krajině. Někdo na mě poštvě psa. Nebo snad ten pes opravdu štěká na mne, jenže má ten pitomý zvyk, pochycený od ovcí, dívat se jiným směrem, než kterým štěká.

Ale pes teď štěkal přímo zuřivě. A mě napadlo: ať jsem to já, na koho štěká, nebo ne, proč na mě neštěkal už předtím? Jestli je to takový pes, co se dá hned do štěkání na sebemenší popud.

Pes už zuřil; pobíhal kolem svých ovcí a hnal stádo do těsného kruhu. Napadlo mě, že mu ruplo v bedně, ty příznaky jsem znal. Ovčácký pes sežere své ovce!

Byl to ten nejnerozumnější pes, jakého jsem kdy viděl.

Pořád jsem ho ještě pozoroval a trásl se na motorce, když se z lesa vybatolil rameno k rameni párek vzácných medvědů brýlatých a supěl přes cestu ani ne dvacet metrů ode mne. Pes se rozplácl na břiše, pracky roztažené, uši přitisknuté k hlavě.

Ale vzácní medvědi brýlatí se nesháněli po ovcích, ani po psech, ani po kravách na vedlejším poli, ani po možném býku v lesíku. Nevzrušeně běželi spolu, seběhli do mého příkopu a přelezli plot na pole ovčáckého psa. Ten vyl u natěsnaného stáda a medvědi běželi dál – žádnou nepřiměřenou rychlostí; vlastně ani nespěchali. Jenom mířili ke stromům na vzdáleném konci pole a tam s největší pravděpodobností poběží zas dál. Nevyčerpatelní, pozoruhodní a velmi vzácní medvědi brýlatí, běžící zpět k Andám v Ekvádoru. Nebo aspoň do Alp.

Ale když dosáhli konce pole, zastavili se a obrátili hlavy zpět ke mně. Chtěl jsem zamávat, ale neodvážil jsem se. Chtěl jsem, aby šli dál. Kdyby mi zamávali, nebo zavolali: „Nazdar!“, kdyby řekli: „Děkujeme ti!“ nebo „Jdi k čertu!“, snad bych ani neuvěřil, že tam opravdu byli. Ale jen se zastavili a zase pokračovali dál. Vběhli bok po boku mezi stromy.

Byl jsem tak vděčný, že jejich únik neměl onu pudinkovou vlastnost příliš mnoha jiných zakončení.

A najednou jsem neměl odvahy tam déle zůstat. Pro případ, že za nimi přijde pověstný medvěd himálajský. Nebo dokonce giboní. Nebo Siggy na hřbetu antilopího býka – zbývající maso a duchové Hietzingské zoo. To by pokazilo tento malý symbol, který mi nabídli vzácní medvědi brýlatí. Pak bych nemohl věřit ani v ně.

A tentokrát jsem motocykl našlápl. Vydal pode mnou nevyrovnaný, trpící zvuk. Pořád ještě jsem byl rozechvělý. Ale stejně jsem tam nemohl zůstat – snad až kolem mne znovu proběhnou vzácní medvědi brýlatí, tentokrát následovaní dalšími z těch, kteří dočasně unikli. Vratno Javotnik na závodním stroji z Velké ceny 1939 a až za ním Gottlob Wut. A další vybraní savci.

Podíval jsem se nervózně mezi stromy za polem a byl jsem šťastný, když jsem viděl, že vzácní medvědi brýlatí jsou pryč – zanechávající pastviny ne tak docela stejné, aspoň ne pro tuto chvíli. Krávy byly neklidné, ovce stále

poslouchaly udýchaného psa. Něco malého bylo neškodně narušeno a já rozhodně nechci naznačit, že tím bylo všechno kolem zatraceně růžové. Pouze že jsem byl s to si upřímně představit, jak sem znovu pojedou některou středu. A setkám se s někým z kraje, kdo mi řekne: v Klosterneuburgu jsou medvědi.

Vážně?

Ano. Medvědi.

Ale nikomu neublížili?

Tihle medvědi ne. Jsou to zvláštní medvědi. Vzácní medvědi brýlatí?

Tak to já nevím.

Ale rozmnožují se?

O tom taky nevím. Ale k sobě jsou moc kamarádští, víte? O ano, to já vím.

A to bylo to něco málo, co jsem chtěl. A stačilo to, abych pod sebou rozběhl motocykl. Poslouchal jsem, jak je volnoběh hladší, i když samozřejmě pořád zněl trochu drsně. Ale opřel jsem se chodidly na obou bocích staré příšery a seděla pevně. Teď na mě čekala. Potom jsem si v hlavě probral všechny její součástky; to dodá určité sebejistoty, když lze všechno pojmenovat. Nazval jsem svou pravou ruku Škrťící klapka a zakroutil. Levou ruku jsem nazval Spojka a stiskl ji. I má pravá noha reagovala na řadicí páku a našla jedničku – a není to žádná extra úchvatná pravá noha.

Důležité je, že všechno fungovalo. Jo, jistě, chvíli jsem musel být opatrný a bedlivě dávat pozor na mechaniku všech věcí. Ale aspoň v tu chvíli všechno klapalo. I moje oči; už jsem neviděl žádné medvědy, ale viděl jsem trávu, kterou podupali cestou přes louku. Zítra se tráva zase zvedne a jen bedlivý pes si možná vzpomene na ně a na mne. A určitě to zapomene dřív než já.

Pokud jde o ty oběti v Hietzingské zoo i o rozum O. Schrutta, který tam nechával s každým jménem a s každým zařváním, přiznám svou odpovědnost. Rozhodně se vzdám Ernstu Watzekovi-Trummerovi. Bezkonkurenčnímu historikovi a správci detailů. Určitě by z něj byl prima zpovědník.

A tak jsem cítil spojku v levé ruce a pravou jsem ovládal plyn a přední brzdu. Zařadil jsem rychlost a držel jsem správně rovnováhu, když jsem vyjel ze štěrku na kraji silnice. Jel jsem plynule a řadil jsem nahoru, když vtom jsem vjel do silného větru. Ale nepropadl jsem panice. Nakláněl jsem se do zatáček, držel jsem se středu silnice a jel rychleji a rychleji. Skutečně jsem předebral vítr. Rozhodně mě – aspoň momentálně – žádná vichřice nehna z tohoto světa.

Siggy, rozhodně ti musím na hrobě nechat narůst trochu trávy.

Gallen, rozhodně tě některou středu vyhledám.

Rozhodně očekávám, že o vzácných medvědech brýlatých ještě uslyším velké věci.

Obsah

Část první Siggy

Vídeňská dieta

Zlé časy

Bestie pode mnou

Herr Faberova bestie

Ladění

První zásah vyšší moci

Cesty Páně jsou nevyzpytatelné

Hroší pavilon

Musíš znát mez

Noční jezdci

Co země dá

Tam, kde jsou mroži

Jízda nikam

Jízda někam

Všude kolem víly

Druhý příjemný zásah vyšší moci

Velký medvěd, Velký voze, tvé cesty jsou vskutku nevyzpytatelné

Nač jsme všichni čekali

Opečováván

Ven z vany, život jde dál

Jak svést ze stopy

V nohách tvé postele

Upoutávka od Proroka

Co Kristus v koupelně uplichtil

Srocování sil zákona

Odhalení zločinů

Dodání detailů

Reálný a nesmyslný svět

Ve střehu

Spekulace

Blíží se ten pravý špendlík

Maska osudu

Víra

Popírání zvířete

Kolik včel by na tebe stačilo?

Nahoru a dolů, sem a tam

Počet včel, které postačí

Část druhá Zápisků

Část třetí Jak jsme je osvobodili

P. S.

Co dát?

Kde byla Gallen

Co dělal Keff

Co dostal Ernst Watzek-Trummer poštou

Co ještě udělal Keff

Dojem z noci

Co Gallen nakonec udělala

Co zase provedla Gallen

Noemova archa

Plány

Další plány

Jak zvířecí radary zaznamenaly můj návrat

Jak jsem při čištění strouhy spadl do rokle

Podle instrukci

Pěkně popořádku

Mé setkání se skutečným a nesmyslným světem

Dělám nové plány

Blahopřání všem, kteří přežili!

John Irving
Svobodu medvědům

Z anglického originálu *Setting Free the Bears*
vydaného nakladatelstvím
Black Swan (Transworld Publishers)
v Londýně roku 1986
přeložil Pavel Kříž
Redigoval Robin Ujfalúši.
Obálku navrhl Miloslav Disman.

Vydala Euromedia Group k. s. – Odeon v Praze roku 2005
jako svou 2877. publikaci, v Odeonu publikace 114.

Odpovědný redaktor Jindřich Jůzl.

Technický redaktor David Dvořák.

Počet stran 352.

Sazba SF SOFT, Praha.

Tisk Tlačiarne BB, spol. s r. o., Banská Bystrica.

Vydání druhé, v tomto překladu první.